Max Solomon şi I.M. Ştefan
Sahariana
Povestire din era atomică
Colecţia „Povestiri Ştiinţifico-Fantastice"

PROLOG

Ţinuturile dintre munţii Abisiniei şi munţii de pe coasta Atlanticului, dintre Atlasul nord-african şi Sudanul roditor, formează astăzi o ţară a uscăciunii şi a tristeţii - Sahara. Aproape zece milioane de kilometri pătraţi se încing în timpul zilei sub arşiţa cumplită a soarelui. Noaptea, în schimb, termometrul coboară uneori sub zero grade.

Diferenţele de temperatură fac să crape stîncile. Adesea le auzi pîrîind, de parcă ar fi scormonite de explozii lăuntrice. Stîncile sfă- rîmate se prefac în pietre, pietrele în nisip, iar vînturile poartă cu ele nisipurile, îngrămădindu-le în dune uriaşe, care formează adevărate mări de pulbere mişcătoare.

Podişurile dezvelite, neocrotite de nici o plantaţie, de nici un fel de vegetaţie, roase şi şlefuite de vînturi, capătă adesea înfăţişări bizare.

La intervale de ani şi, uneori, de zeci de ani, cad, într-o regiune sau alta, ploi neregulate, violente, duşmănoase şi ele. Marile cantităţi de apă prăvălite din cer dau naştere unor adevărate fluvii şi lacuri, a căror viaţă durează cîteva ore sau cîteva zile. Ploile rod şi ele, ca un jalău uriaş, stîncile şi podişurile goale ale pămîntului saharian.

Viaţa nu înfloreşte decît pe coastele munţilor mărginaşi şi în insulele de verdeaţă ale oazelor. Nume de oaze ca Sinah, Kuîra, Tua, adesea cîntate de poeţi, în care sute de mii de palmieri îşi înalţă spre cer semeţele lor buchete verzi, sînt rostite cu dragoste şi evlavie de către cei care cutreieră deşerturile neprimitoare.

Oazele cîntate de poeţi, oazele care apar ca groaznice amăgiri în vedeniile călătorilor condamnaţi la moarte după terminarea proviziilor de apă, îşi trag viaţa din apele venite pe sub pământ, de la sute de kilometri depărtare.

Dar „petele de verdeaţă" ale deşertului nu ocupă decît a cinci-zecea parte din suprafaţa Saharei ! Marea regiune de deşert se părăgineşte treptat tot mai mult. An de an, soarele se ridică peste un pămînt mai măcinat, mai trist, mai sterp.

Vînturile - obişnuiţii cărăuşi ai ploilor - sânt în Sahara cărăuşi ai secetei.

Musonii sudului nu pot ajunge peste întinderile sahariene. Sînt opriţi de masele de aer împinse de vînturile care bat dinspre Marea Mediterană. Alte vînturi se întîlnesc cu munţii de la marginile de nord şi de vest ale deşertului. Acolo sînt văduvite de umezeala pe care o duc cu ele şi ploile se abat numai asupra povîrnişurilor exterioare ale munţilor. Vaporii de apă care rămân nu se mai pot preface în nori în atmosfera toridă a podişurilor sahariene. Cînd se stîrnesc în deşert, mai ales iarna, curenţi slabi de aer, uscăciunea lor accentuează şi mai mult uscăciunea regiunii.

Mediterana şi soarele sînt principalii duşmani ai Saharei.

Şi tot un duşman al Saharei e curentul rece de pe coasta Atlanticului. Răcind apele, el împiedică evaporarea apei marine, şi astfel vînturile care bat spre uscat sînt sărace în vapori de apă.

Pe pămîntul pustiu al Saharei trăiesc doar cîteva sute de mii de oameni, oameni dîrji şi aspri ca ţara lor.

Leii şi leoparzii, de care sînt pline romanele de aventuri, nu trăiesc în pustie, unde nu ar avea cu ce să se hrănească. Ei caută pădurile munţilor umbriţi. Lupii şi

şacalii umplu cu urletul lor lugubru nopţile aşezărilor de la marginea marelui deşert saharian.

Doar elegantul dromader al deşertului, animal înfrăţit cu pustiul, ajută călătorii să străbată întinderile nesfîrşite de nisip.

în ţinuturile uscate, oamenii se întîlnesc rareori cu fiare sîn- geroase. Cruntă este însă primejdia năpraznicelor vînturi ale deşertului. Cînd se dezlănţuie cu toată furia, ridică valuri imense de nisip şi acoperă totul cu o pulbere strălucitoare şi fină. în învelişul acesta fierbinte şi necruţător au fost nu o dată înmormîntate întregi cara- vane, cu cămile cu tot.

Visul de a preface podişurile lucii, mlaştinile sărate şi mările de nisip ale ţinutului pustiu într-o gigantică oază, care să se întindă de la ţărmurile Mării Roşii şi pînă la coastele Atlanticului, e vechi de sute de ani. Pentru acest vis a trudit şi o savantă a ţării noastre, Ştefania Mărăcineanu.

Arătînd studenţilor pe o hartă de perete urmele albiei secate a străvechiului fluviu Igargar, ea avea obiceiul să spună :

- Daţi-mi mijlocul de a trece peste coastele munţilor vaporii de apă care se ridică din Atlantic şi Mediterana, şi vă prefac Sahara într-o oază nesfîrşită. Oaza Tua, cu milioanele ei de palmieri, se va întinde pînă la Atlasul Tripolitaniei şi Adrarul Marocului, pînă în munţii Abisiniei în răsărit şi ai Guineei în apus. Daţi-mi mijlocul de a reglementa regimul ploilor în Sahara şi v-o prefac într-o grădină a viitorului !

Visul reînvierii Saharei a stăpînit minţile multor oameni neînfricaţi. în primele decenii ale acestui veac, cei care-şi propuneau să dea o soluţie problemei transformării Saharei erau adesea batjocoriţi şi aveau de înfruntat nepăsarea, neştiinţa şi interesele meschine ale exploatatorilor, care se ridicau atît de des în calea marilor îndrăzneli.

Printre oamenii care declaraseră război pustiului; era şi Ştefania Mărăcineanu, o făptură plăpîndă şi măruntă, cu părul roşcat. Ea îşi închinase toată viaţa ştiinţei, într-o vreme cînd, în ţara ei, pasiunea unei femei pentru ştiinţă era privită ca o sminteală.

Stăpînită de ideea că ploaia artificială poate fi obţinută prin io- nizarea atmosferei, sub acţiunea radiaţiilor unei substanţe radioactive, Ştefania Mărăcineanu n-a pregetat să călătorească din ţara ei pînă în localitatea Tugur, aşezată la 1000 de kilometri sud de Alger. Acolo a făcut experienţe de provocare artificială a ploii, cu ajutorul unor săruri de uraniu, procurate cu mare greutate.

Cercetătoarea îşi propunea să dovedească lumii neîncrezătoare, pe o cale proprie, un mare adevăr, care, pe vremea aceea, abia fusese descoperit: radioactivitatea artificială. Acesta era motivul care o făcea să expună timp de cîteva ore farfurioare cu săruri radioactive în bătaia razelor soarelui.

Experienţele învăţatei erau încercările unei adevărate eroine. Căci erou este cel care încearcă să treacă peste hotarele timpului său, cu mijloacele timpului său.

Pe Ştefania Mărăcineanu o ironizau ziariştii, pseudosavanţii, umoriştii vremii. Ea rămînea însă dîrză în mijlocul sarcasmului şi nepăsării celor din jur, căci era nn om al viitorului.

Cu aceeaşi stăruinţă ca a savantei romînce, dar în condiţii incomparabil mai prielnice pentru cercetări ştiinţifice, lucrau în laboratoarele din Paris, Moscova şi Berlin, din Leningrad şi Budapesta, din toate marile capitale ale Europei, fizicieni, meteorologi, chimişti, agronomi.

Încetul cu încetul se adunau da’te noi despre constituţia materiei şi despre transformările ei, care revoluţionau tot ce fusese cunoscut mai înainte. Pe la mijlocul veacului, oamenii au ajuns la înţelegerea forţei pe care ştiinţa a cucerit-o, forţă capabilă să schimbe faţa pă- mîntului : energia nucleară.

Astăzi lupta pentru prefacerea naturii în folosul societăţii nu mai este o utopie, un vis îndepărtat. Omenirea stăpîneşte acum mijloace cu care ar putea îndrăzni să pornească la prefacerea Saharei şi a celorlalte pustiuri.

Fertilizarea Saharei ar însemna cucerirea unui continent. Ar fi una dintre cele mai glorioase bătălii ale umanităţii, o bătălie în care toate popoarele ar fi învingătoare.

Cu glndul la această victorie este scrisă povestea care urmează.

Partea I
Întoarcerea la viaţă

Capitolul 1
BOLNAVUL SE TREZEŞTE

Cît timp trecuse oare de cînd se iviseră primele licăriri ale cunoştinţei ?

Ceasuri? Zile? Săptămîni?

N-ar fi putut-o spune.

îşi simţea corpul întins, nemişcat, pe patul moale. îl învăluia tot timpul o muzică molcomă, venită dintr-o direcţie nedefinită, o muzică care voia să fie liniştitoare. Uneori avea impresia că în preajma lui se aud glasurile unor oameni - un zumzet uniform, care îl supăra. Nu reuşea să desluşească cuvintele, nu era în stare să se concentreze, pentru a le sesiza înţelesul. întîmplările din jurul lui abia-l atingeau, dar nu-l pătrundeau. se simţea izolat de mediul exterior, de parcă ar fi fost pus sub un clopot de sticlă.

Cîteodată cineva se apropia de el şi îl ridica în capul oaselor. Apoi simţea un fel de căldură care-i pătrundea în trup. Ce senzaţie stranie ! O plantă în care urcă seva.

Trupul era al lui şi nu era al lui.

Uneori, cînd veneau lîngă el, cînd îl atingeau, îl întorceau, îl pipăiau cu diferite instrumente, avea senzaţia că cel care suferea toate acestea nu era el. Alteori, însă, simţea că există, că trăieşte. Îl săgeta, de pildă, o durere ascuţită, şi această durere, care-i dădea conştiinţa existenţei lui fizice, îi producea un fel de bucurie.

Ar fi vrut să facă ceva ; să se ridice din pat sau măcar să-şi retragă mîinile, atunci cînd brăţări reci ca nişte cătuşe i le cuprindeau. Dar nu-şi putea mişca nici măcar un deget. Se simţea lipsit de vlagă, neputincios, epuizat, o păpuşă în mîna unor forţe necunoscute.

Oboseala cobora asupră-i, grea ca plumbul...

Somnul îl împresură din nou şi-l cuceri definitiv.

Trăi un vis ciudat. Căzuse în pînza unui păianjen uriaş. Cu cît se zbătea mai mult, cu atît firele plasei îl cuprindeau mai deplin, paralizîndu-i orice mişcare. Inutil să se zbată. Se sufoca sub greutatea trupului lipicios.

Se trezi brusc.

în urechi - muzica unui menuet.

Acum avea parte de o nouă senzaţie : lumina. Pleoapele îi erau vag întredeschise. Pătrunzînd printre ele, raze orbitoare îi izbeau ochii, care începură să-,l doară. Vru să-i închidă, dar nu izbuti.

Simţea revărsarea luminii ca valurile unui fluid arzător.

După ce se obişnui cu lumina, lumea din jurul lui începu să se contureze treptat, printre zăbrelele genelor.

Era într-o cameră rotundă, nu prea mare. Din plafonul de forma unei cupole izvora o lumină albă, ca aceea a zilei. Ferestre nu se zăreau. Pereţii erau zugrăviţi cu motive variate: peisaje, crengi înmugurite, flori, dansatori şi dansatoare pline de graţie.

în stînga patului în care se găsea întrezărea un aparat ciudat. Culcat pe spate cum era, nu-l putea deosebi prea bine. îi vedea însă cele cîteva cadrane mari. De la aparat porneau nişte tuburi, avînd la terminaţii instrumente de forme neobişnuite.

- Un fel de caracatiţă mecanică, gîndi bolnavul.

Deasupra patului, puţin spre dreapta, era braţul albastru al unui alt aparat, care se termina cu un glob argintiu. în jurul sferei sclipitoare plutea parcă un nor uşor, care creştea şi se micşora la intervale scurte, de parcă ar fi pulsat. Era aievea sau vis ? întrebarea aceasta începu să devină o obsesie.

Privirea bolnavului rămase mult timp pironită asupra obiectului ciudat. Cu cît îl cerceta mai mult, cu atît i se făcea mai somn. Simţea nevoia să-şi destindă muşchii feţei într-un căscat izbăvitor, dar muşchii refuzau cu îndărătnicie să-l asculte.

Menuetul era tot mai mult acoperit de un murmur interior, care creştea şi învăluia totul, amorţindu-i din nou simţurile.

Era aproape adormit, cînd văzu cum uşa camerei lunecă în perete, lăsînd să pătrundă înăuntru doi oameni. Ar fi vrut să-i privească îndelung, să-i observe, să înţeleagă cine erau şi ce voiau de la el, dar privirile îi erau atrase mereu spre globul care sclipea înconjurat de aburi. Reuşi să remarce că unul dintre ei consultă cadranele aparatelor şi că începe să vorbească.

La început nu înţelese nimic. Pe urmă i se păru că deosebeşte unele cuvinte. Proveneau din diferite limbi, pe care le cunoştea. înainte de a se cufunda iar într-un somn adânc, prinse cîteva crîmpeie, care i se întipăriră în minte:

- Activitatea organelor se intensifică... metabolismul creşte... aproape normal... elecironogramele... interesant... nu va trece mult şi îşi va reveni... trebuie să accelerăm tratamentul general şi local împotriva atrofierii muşchilor...

Era vorba despre el, dar nu-şi putea da seama la ce se refereau. Memoria îi era întunecată, gîndurile se învălmăşeau într-un iureş neîntrerupt.

Deodată i* se păru că cineva îl ridică în picioare şi îl aruncă, cu capul înainte, într-o prăpastie fără fund. Vru să strige, dar nu izbuti nici măcar să geamă.

Şi din nou pătrunse în lumea agitată a viselor.

Cădea dintr-un coşmar într-altul, uneori trezindu-se pentru cîteva minute, pentru a adormi din nou. Ba visa că se luptă cu o scorpie imensă, ba că se scufundă în mîlul unei mlaştini, ba că e îngropat de viu în nisip... Apoi avu impresia că se dă jos din pat, după o boală îndelungată, dar că picioarele moi nu-l ascultă...

Capitolul 2
NĂVALA AMINTIRILOR

Cînd se trezi pentru a treia oară, muzica şi lumina nu-l mai impresionară. îl durea însă neputinţa de a face vreo mişcare. N-ar fi dorit nimic mai mult decît să poată deschide larg ochii, pentru a cuprinde lucrurile care îl înconjurau. Ce ideal curios! Altădată nici nu s-ar fi gîndit că o făptură poate ajunge să năzuiască la aşa ceva.

Se simţea mai lucid, mai sigur de sine,

Privirea îi căzu pe globul înconjurat de norişorul cenuşiu, dar îl părăsi repede, pentru a evita o nouă stare de somnolenţă.

Acum odaia i se părea mai interesantă, demnă de a fi cercetată centimetru cu centimetru. Plafonul din care izvora lumina era brăzdat de dungi albăstrii.

La dreapta patului - se trezise de astă dată cu capul întors într-acolo - era îngropat în perete un obiect curios, de forma unei plăci opace, ovale. Pe ea apăreau şi dispăreau din cînd în cînd numere şi semne de diferite culori. Un joc discret de lumini şi nuanţe, care îl distră multă vreme.

De la această tabelă de semne luminoase, unde se întîmpla mereu ceva, privirile îi alunecară spre motivele imobile ale zugrăvelii sau, mai exact, ale picturilor care ornamentau pereţii. Le mai privise de multe ori, dar aveau atîta mişcare şi eleganţă, încît începu din nou să le treacă în revistă.

O imagine înfăţişa marea dezlănţuită, izbind într-un mal stîncos.

O alta - un grup de dansatori din Tirol, în mijlocul unui peisaj proaspăt de munte.

Ceva mai la dreapta... acolo...

De necrezut !

Simţi cum un fior îi străbate tot trupul, scuturîndu-l din creştet pînă-n tălpi.

O simplă impresie, desigur, căci nimic nu se clintise în trupul lui paralizat. Era covîrşit de ceea ce văzuse, deşi imaginea în sine nu cuprindea nimic extraordinar: silueta elegantă a unui palmier, oglindită în luciul lacului unei oaze, îi trecuse şi mai înainte prin faţa privirilor, dar acum stîrnea un vîrtej de imagini.

Amintiri...

Palmierul... casa...

Respira parcă mai repede şi agitaţia care îl cuprinsese creştea mereu. Avea impresia că se află într-un automobil în plină viteză, care se apropie cu mare repeziciune de o cotitură, dincolo de care avea să se deschidă o privelişte cu totul nouă.

Duduitul motorului... Palmierul oglindit de undele lacului, devenite mişcătoare... Verdele intens al vegetaţiei oazei... Nisipurile de la marginea oazei, vînturate de vînt... Palmierul care se îndoaie, apoi se frînge... Vehiculul la cotitură... Zvîcnetul tîmplelor şi respiraţia sacadată... Un tremur intens, tot mai intens şi apoi ceva ca o ruptură...

Torentul amintirilor, pe care imaginea palmierului îl dezlănţuise, se porni nestăvilit, asemenea unei avalanşe. Scenele trecutului, pînă acum izgonite din conştiinţă, se îmbulzeau, se suprapuneau şi se în- ghiţeau unele pe altele. Şi din acest haos de imagini se înfiripă desfăşurarea unor întîmplări, ale căror contururi deveneau, treptat, de o precizie uimitoare.

Mai... 1992.

Ziua n-o mai ştia, dar luna şi anul nu puteau fi uitate. Era sesiunea de primăvară a examenului de absolvire.

Mai 1992. Unde fuseseră scrise aceste cuvinte ? A, da! Le vedea şi acum pe cerul lacului de nataţie din Ciulniţa. O văzuse pe Roxana în mai. O îndrăgise în mai pe proaspăta absolventă a facultăţii de geologie, venită la Ciulniţa la consfătuirea cercetătorilor şi tehnicienilor voluntari, care aveau să plece în Sahara. În mai hotărîseră să rămînă prieteni pentru totdeauna, indiferent de împrejurări, indiferent de înfăţişarea pe care o vor căpăta în cursul vieţii şi să nu se stingherească unul pe altul în calea spre înfăptuiri. Înscriseseră această hotărîre într-un „contract" scris în două exemplare, „fără alt martor decît conştiinţa noastră". în mai ascultaseră pe băncile parcului zvonul mugurilor care plesnesc şi tot atunci făuriseră visul aventurii lor comune în Sahara. Vor pleca să lupte, să construiască societatea internaţională a Saharianei!

Barca plutea necondusă pe lac şi ei urmăreau cu capetele apropiate, cu braţul întins spre boltă, conturul literelor roşii de pe cer „Consfătuirea pionierilor saharieni - mai 1992".

Îi veni apoi în minte drumul în avion spre Tuanin, capitala Confederaţiei libere internaţionale a Africii, constituită cu ani în urmă. Pluteau în stratosferă şi inimile lor băteau la fel, stîrnite de aceeaşi emoţie.

îşi amintea desfăşurarea Congresului în Palatul ştiinţei, o clădire nouă, ale cărei linii arhitecturale avîntate spre cer o apropiau de o catedrală gotică.

în sala de dezbateri se întâlneau cercetători şi tehnicieni din toate colţurile lumii. Şi-n amestecul acela de porturi, de culori, de limbi, totul părea sărbătoresc şi tînăr.

La tribună urcau, rînd pe rînd, delegaţi ai tuturor institutelor de modificare a climei. Primul vorbise un savant marocan. Se referise la istoria biologică şi climatologică a Saharei. Analizase mijloacele sugerate de-a lungul veacurilor pentru a aduce viaţa în co- claurii pustii ai deşertului. Expunerea era pasionantă. Gesturile largi, învăluitoare ale marocanului, îmbrăţişau pe delegaţi. Concluziile lui erau un îndemn la luptă, o chemare la eroism.

în loja grupului delegaţilor romîni, cei doi îndrăgostiţi urmăreau atenţi cuvintele şi anunţurile.

Delegatul mexican propunea un proiect complex de transformare experimentală a pustiului kalaharian. Era o soluţie îndrăzneaţă, care cerea coordonarea imediată a eforturilor învăţaţilor şi tehnicienilor din toate continentele. La soluţia atacării imediate a pustiului ka- laharian se alăturară o serie de delegaţi, propunînd mijloace suplimentare şi arătând în ce măsură poate contribui ţara care i-a trimis la asigurarea forţelor şi mijloacelor necesare.

Bolnavul îşi aminti de momentul în care se anunţase de la masa secretariatului :

- Are cuvîntul profesorul Gromov din Kiev.
- Se pregăteşte Grigore Tăun...

Grigore tresări, tresări cu adevărat. Acum, pentru întîia oară, îi revenise în minte propriul său nume.

...Era unul dintre delegaţii cei mai tineri. Avea 25 de ani. Toată lumea cunoştea însă lucrările sale despre influenţa seismelor asupra microclimatului

După cuvîntarea lui Gromov, presărată cu glume, aşa cum le făcea şi de la catedră - Grigore ascultase în cursul studenţiei sale lecţiile lui Gromov, cu care colaborase apoi la cercetarea seismelor din regiunea munţilor Vrancei - urmă el. Roxana îi strînsese mâna. îl privise fără un cuvînt, cu ochii aceia mari, albaştri, ireal de albaştri, cu buzele arcuite a sărutare.

Nu-şi amintea ce-a spus atunci. îi strînseseră mîna după aceea Gromov, marocanul, prieteni vechi şi noi.

Congresul hotărîse organizarea unor expediţii de orientare şi studii în deşerturile saharian şi kalaharian, unde autorii diferitelor proiecte aveau să culeagă informaţii suplimentare asupra structurii terenurilor şi să confrunte soluţiile propuse cu condiţiile locale.

Pe una din marile platforme-elicoptere, putând transporta cîte trei sute de persoane, zburau lin deasupra deşertului. participanţii la congres, Aterizaseră la Centrul de cercetări sahariene. De acolo porniseră în grup cu automobilele cu şenile printre dune.

Cîteva săptămîni la rînd, locuiseră în corturi şi case prefabricate, în mijlocul nisipurilor, efectuînd zeci şi zeci de experienţe.

îşi amintea totul din ce în ce mai limpede.

Odaia în care se afla dispăruse aproape cu totul. îi apăreau în faţă oamenii pe care-i cunoscuse în acele zile - negri şi albi, mexicani şi malaezi, ruşi şi englezi, romîni şi unguri. împreună asistau la lucrările experimentale, împreună dezbăteau semnificaţiile lor şi tot împreună visau la prefacerea giganticului pustiu.

În salopeta de culoarea nisipului, cu buclele blonde pudrate de pulberea sticloasă, cu obrajii bronzaţi, cu buzunarele pline de tot felul de aparate mici, aşa şi-o amintea pe Roxana.

Ai fi putut crede că după munca înfăptuită în blocurile şi corturile din deşert, nimic nu-i mai putea despărţi pe cercetători. Totuşi punctele de vedere se menţineau diferite şi erau susţinute cu dârzenie.

Unii susţineau că experienţele efectuate în Sahara, ca şi datele dobîndite cu prilejul transformării radicale a deşertului asiatic Kara- Kum, precum şi a regiunilor semisecetoase, nu erau îndestulătoare pentru a se trage concluzii. Ei voiau să se aştepte rezultatele cercetărilor începute în pustiul Gobi, peninsula Arabiei şi Australia. Alţii susţineau că nu s-au acumulat suficiente cunoştinţe despre starea moleculară specială a apei din atmosferă şi despre efectul ciclonilor. Ei cereau să se mai facă experienţe de creare a ciclonilor prin mari explozii aeriene şi cercetări asupra apei în stare gazoasă, supusă radiaţiilor cosmice...

Noi şi noi imagini se desfăşurau, ca într-un film, în faţa lui.

Tăun simţi deodată în gît un gîlgîit ciudat, care se răspîndea în tot trupul. Îi venea să rîdă. Să rîdă...

Acum, pentru întîia oară, îşi amintea de faptul că oamenii rîd. Şi-şi dădu seama că rîsul nu este numai o contracţie a muşchilor zi- goinatici, o contracţie a feţei, cum se spunea aitădată, ci un fenomen la care participă tot corpul şi tot psihicul omului. El trăia acum o experienţă care confirma acest adevăr despre rîs.

...Lui Tăun îi venea să rîdă la amintirea unui episod al congresului.

Cineva propusese să se taie blocuri de gheaţă din Antarctica, lungi de cîteva sute de kilometri şi largi de cîteva zeci de kilometri fiecare. Acestea ar fi urmat să fie apoi transportate cu viteză maximă, sub strat izolant, alcătuindu-se cu ele ziduri apărătoare faţă "de vînturile din Mediterană şi surse de apă suplimentare. La această propunere, unul dintre savanţii romîni participanţi la şedinţă, observase că ea seamănă cu încercarea eroului popular rom'n Păcală de a aduce soarele cu bolobocul într-un bordei fără fereastră.

Şedinţele de lucru ale congresului se încheiaseră prin adoptarea, cu o mare majoritate, a două hotărîri :

Să se treacă imediat la fixarea dunelor, acoperirea lor cu vegetaţie şi întreţinerea vegetaţiei cu ajutorul ploii, obţinută prin sinteza vaporilor de apă, în deşertul Kalahari, ţinut pustiu din sudul Africii;

Să se pornească de îndată la aplicarea complexului de acţiuni stabilit pentru producerea şi reglementarea ploilor şi transformarea climei din deşertul libian, regiunea cea mai secetoasă şi mai uscată a Saharei, aşezată la apus de Egipt.

îi suna în urechi textul rezoluţiei adoptate, de parcă l-ar fi citit atunci preşedintele şedinţei...

Toate acestea nu puteau fi halucinaţii. Era realitatea vie a ceea ce trăise cîndva cu o mare intensitate.

Asistând ca un simplu spectator la aceste întîrnplări uimitoare, Tăun se simţea ostenit, de parcă ar fi trecut pentru a doua oară prin ele. I se părea că aude în cap bătaia amplificată şi dureroasă a unei artere. Dacă se va rupe ceva, acolo, în cutia craniană? Nu putea însă opri şiruirea neîntreruptă a amintirilor.

Îşi amintea cum se alcătuiseră cele două grupuri de cercetare. Primi, din care făcea şi ei parte, format din 200 de cercetători şi 20.000 tehnicieni şi muncitori, avea să lucreze timp de trei ani în pustiul Kalaharian. Al doilea, avînd în frunte vreo 520 de cercetători, urma să pornească bătălia în deşertul libian. După trecerea celor trei ani, grupa din Kalahari trebuia să se alăture centrului de operaţii din Libia, lăsînd pentru continuarea lucrărilor şi supravegherea operaţiilor de transformare un număr de vreo 100 de lucrători ştiinţifici şi 10.000 de tehnicieni şi muncitori.

Aşa începuse bătălia împotriva marelui deşert african.

Conducerea operaţilor pe întregul continent fu încredinţată unei comisii alcătuite din opt reprezentanţi ai celor mai vestite universităţi din toate continentele.

Populaţia întregii lumi era ţinută la curent cu fiecare etapă a lucrărilor, căci desfăşurarea acţiunii, în toate amănuntele ei, era televizată.

O grupă de studiu era însărcinată cu primirea şi examinarea propunerilor suplimentare ale cetăţenilor federaţiei.

Grigore retrăia freamătul care cuprinsese toată Africa. Omenirea întreagă participa la această lucrare fără precedent, aprovizionînd grupurile de operatori cu cele mai noi modele de elicoavioane, cu substanţe de fixare a dunelor, cu seminţe de plante rezistente, cu substanţe de accelerare a creşterii vegetalelor, cu substanţe radioactive pentru ionizarea atmosferei, cu suflante atomice, cu explozivi nucleari de atmosferă pentru producerea ciclonilor artificiali, cu transformatori electrici pentru tensiune foarte înaltă, cu costume de protecţie antiradioactive.

Avioanele lunecau cu viteze de mii de kilometri pe oră prin aerul kalaharian şi libian. Lui Grigore i se părea că aude şi acum zgomotul ascuţit, ca o fluierătură, pe care îl produceau. în numai cîteva luni, o fîşie experimentală, lungă de 100 kilometri şi lată de 50 kilometri, la sud de tropicul Capricornului, fusese curăţată de nisipul superficial, impregnată cu strat fixator şi plantată cu cvartale de pini şi acacii. în interiorul cvartalelor se iviseră primele culturi.

Alimentarea cu apă a zonei experimentale se făcea pe cale artificială. Din sonde subterane ţîşneau curenţi de hidrogen încărcaţi cu pulberi catalitice, care determinau arderea hidrogenului cu oxigenul din aer, la temperatura mediului înconjurător. Astfel se sintetiza apa. Apa în stare de vapori făcea să crească umiditatea relativă a atmosferei. Izotopi radioactivi sintetici, foarte nestabili,* erau lăsaţi să ionizeze atmosfera prin radiaţiile lor. Pentru răcirea straturilor de condensare se foloseau „exploziile reci", care determinau destinderi puternice.

Milioane de oameni din toate colţurile lumii vizitau regiunea experimentală a deşertului înverzit. Experienţele de adaptare a animalelor şi plantelor din diferitele regiuni ale globului dădeau rezultate tot mai bune.

Şi totuşi...

Tăun călătorea cu gîndul alături de Roxana prin oraşele experimentale din Kalahari. Şi retrăia sentimentul acela de deznădejde, care cuprinsese la un moment dat pe pionierii deşertului înviat.

Cît de aproape erau întîmplările de atunci !

Să se fi terminat epidemia aceea îngrozitoare a descurajării, despre care mulţi presupuneau că era provocată de radiaţiile utilizate ? Ei doi se ţineau tari, dar mulţi alţii şovăiau. Pentru ce? Pentru cine? Aceste întrebări reveneau din ce în ce mai des în discuţiile lor aprinse. Oare nu existau suficiente regiuni ale pămîntului unde n-ar fi fost nevoie de atîtea forţe şi mijloace, de atîtea sacrificii ?...

Cîteva zeci de cazuri de îmbolnăviri fără cauze aparente, şi numărul celor care şovăiau crescu şi mai mult.

Apoi mai erau rapoartele acelea economice nesuferite...

S-au cheltuit :

un milion ore de muncă omenească medie pe săptămînă pentru ploaia cu catalizatori.

2,5 milioane ore de muncă pentru lupta împotriva vîntului secetos de nord.

30 milioane ore de muncă...

Aceste cifre deveniseră de-a dreptul sîcîitoare.

Pentru cine ? Pentru ce ?

Moartea grecului Manolis, a cărui voioşie, exuberanţă şi dragoste de viaţă îl făcuse iubit în toate cele şaptesprezece tabere din Kalahari, dădea apă la moară celor care se simţeau obosiţi.

Tăun şi Roxana nu cunoşteau îndoiala. Ei ştiau prea bine pentru cine, pentru ce. Se simţeau părtaşi' activi la măreaţa luptă cu natura, căreia urma să i se smulgă un teren pe care avea să crească o societate internaţională în toate sensurile, o societate în care fiecare naţiune avea să aducă tot ce avea ea mai bun.

Tăun şi Roxana visau să aibă copii "saharieni, să-i crească aici, pe locurile înviate de braţele şi minţile lor.

- O să fie băiat şi o să-l cheme Sahar, spunea Roxana.
- O să fie fată şi o s-o cheme... tot Roxana, era răspunsul lui.
- Băiat!
- Ba fată !

Epidemia deznădejdii nu-i atingea. Le întărea dragostea, prietenia cu Gromov, încrederea în viitor. Din fericire mai erau încă mulţi ca eî.

Unii se întorceau însă în ţările lor. Au plecat şi din grupul de romîni patru oameni. După plecarea lor, grupul deveni mai omogen...

Fără să ştie de ce, Tăun simţea o nevoie arzătoare de a opri desfăşurarea ideilor şi imaginilor. îi era nespus de teamă de ceea ce avea să urmeze. îşi încordă toate forţele pentru a se întoarce cu gîndul în odaia în care se afla, pentru a evada din lanţul acestor întîmplări, dar fără să izbutească.

Era dus, ca pe o pantă puternic înclinată, spre ceea ce simţea în străfunduri că era ultimul act al trecutului său.

...O expediţie de cercetări în partea neînverzită încă a deşertului Kaîahari.

Maşina din capul coloanei se izbeşte de un proiectil atomic neexplodat.

S-a presupus mai tîrziu că acesta căzuse întîmplător acolo în 1985, cînd fuseseră trimise spre distrugere o serie de bombe atomice vechi, fabricate pe vremea pregătirilor de război. îngropată în nisip

şi avînd mecanismul de iniţiere defect, bomba nu explodase pînă în momentul atingerii cu vehiculul expediţiei.

Tăun simţea că se închirceşte. Vedea strălucirea orbitoare a „ciupercii", furtuna de nisip stârnită, norii de pulbere cenuşie întunecând soarele, maşinile sfărîmate şi trupurile care se zvârcoleau în noaptea aceea artificială. Şi la capătul tuturor imaginilor, la capătul tuturor intîmplărilor, el, rănit, tîrîndu-se pe nisipul fierbinte şi strigînd :

- Roxana, Roxana, Roxana...

Cum creştea deznădejdea aceea! Cum creştea spaima aceea! îi găsise trupul răstignit de o grilă metalică. Cu capul plecat, ca într-un gest de sfiiciune. Retrăia acum golul care se căscase atunci în jurul lui.

Şi apoi, nimic. Topirea. Intrarea în moarte.

Internat la spitalul din Tombuctu, starea lui se agravase treptat. Efectul radiaţiilor îi slăbise tot mai mult organismul şi, pe deasupra, suferea de dureri de cap îngrozitoare. După cîteva săptămîni, îi pieri orice poftă de mîncare. Suporta cu greu chiar alimentaţia lichidă.

Majoritatea medicilor îl socoteau pierdut. Unul singur, doctorul Ali Haram, propusese o soluţie îndrăzneaţă : un tratament bazat pe o stare letargică provocată.

îi stăruiau în minte cuvintele lui :

- Trebuie să împiedicăm cu orice preţ să progreseze boala. Un somn adânc, letargic, care va trebui poate prelungit ani de zile, e singura scăpare. în acest timp,

vom acţiona cu toată energia asupra organismului în repaus, vom face intervenţiile operatorii necesare, vom aplica noul tratament de neutralizare a radioactivităţii cu emiţători de antiprotoni şi pozitroni, şi poate că îl vom vindeca. Salvarea unei vieţi merită toate eforturile noastre. Din punct de vedere ştiinţific, vom face o experienţă de o importanţă covîrşitoare...

Doctorul Ali Haram dispăru, dispăru şi spitalul, ca într-o sală de cinematograf cînd se face brusc lumină.

Privirile-i căzură din nou asupra globului argintiu. Aburul care îl înconjura de obicei nu mai era acolo şi bolnavul îşi zări chipul ca într-o oglindă.

Cît timp trecuse de la toate aceste întîmplări ? Căci acum nu se mai îndoia că le trăise aievea.

I se părea că e neschimbat. Aceeaşi faţă ovală, acelaşi păr castaniu, aceiaşi ochi căprui, aceleaşi buze precis conturate, nici o zbârcitură - în sfîrşit, acelaşi chip de om tînăr.

- Probabil că nu a fost nevoie decît de cîteva luni pentru tratament, îşi zise el.

încercă să-şi pună în funcţiune muşchii, să facă o mişcare cît de mică. Dar nici măcar pleoapele nu voiau să-l asculte şi continua să privească lumea din jur prin crăpătura îngustă dintre ele.

Prin uşă pătrunseră în încăpere trei oameni îmbrăcaţi în halate albe. Unul dintre ei, un bărbat mic de statură, dar cu mişcări vioaie, se apropie de aparatul din faţa patului şi învîrti comutatorul. Pe cadrane acele indicatoare începură să joace, în timp ce pe ecrane pulsau neîntrerupt curbele. Se apropie de el şi îl privi cu ochi mici, de cîrtiţă. Apoi se duse spre ceilalţi şi începu să vorbească repede :

- Da, da, îşi revine. Se apropie ziua cînd va ajunge să vadă şi să audă. Să ne pregătim pentru procesul complex al readaptării la viaţa de toate zilele!

Vor îi necesare serioase precauţii, exerciţii fizice speciale la anumite ore, un regim alimentar sever, odihnă multă, mai tîrziu plimbări supravegheate. înainte de toate, o viaţă foarte regulată. Organismul îi este acum restabilit, de asta sînt sigur, dar vom avea mult de furcă pentru a face ca acest om să se comporte ca o fiinţă normală - cum sînt eu sau cmn sînteţi voi. Nu uitaţi că n-a gîndit. n-a vorbit, n-a mers -aruncă o privire rapidă spre bolnav - de cîteva decenii, iar felul nostru de a fi îi este cu totul străin.

Tăun nu mai asculta.

înţelesese cumva greşit spusele acestui omuleţ scund şi grăbit ? Decenii ? Cîteva decenii ? Cu neputinţă !

îşi văzuse doar chipul oglindit în globul argintiu. îşi amintea de accidentul lui ca de ceva recent, petrecut cu cîteva săptămîni sau cel mult cîteva luni în urmă.

Şi totuşi. N-ar fi fost exclus să fie aşa !

Dintr-o dată îi veniră în minte discuţiile purtate de medici după accident. îşi amintea argumentele doctorului Ali Haram. Invocase cazurile citate de marele fiziolog Pavlov în comunicarea de la Sor- bona din 1925 : somnul de 5 ani, relatat de Pierre Janet, şi somnul hipnotic de 20 ani al unui bolnav din Petersburg. Marele fiziolog rus le considera ca o dovadă a refacerii celulelor nervoase prin somn îndelungat.

„Cît timp celula corticală nu este încă profund lezată, starea de inhibiţie, de somn, o poate readuce la normal". Acestea fuseseră cuvintele lui Ali Haram.

- îşi amintea de o frază stranie, rostită de unul din medici : „Acţiunea noastră va fi un fel de îmbălsămare, ca acelea utilizate în intervenţiile chirurgicale îndelungi ; vom menţine poate organismul zeci de ani, da, zeci de ani, în stare de vitalitate minimală. încetul cu încetul vom regenera sistemul nervos".

„Zeci de ani" ! „Zeci de ani" ! Aceste cuvinte începură să-l obsedeze...

Un alt glas, uniform şi autoritar, îi atrase acum atenţia. Cel care vorbea era un om înalt şi uscat, care părea să aibă vreo 40 de ani. Din ceea ce pricepu, îi rămaseră în minte cîteva idei pe care acesta le enunţa apăsat, în propoziţii scurte. Era limpede că nici acesta nu-şi dădea seama că bolnavul aude, că înţelege tot ce se petrece în jurul lui.

- Hotărît ! Ai dreptate. Fără o atentă supraveghere, nu-l punem pe picioare. Putem compromite tot ce am realizat. Riscăm să avem peste o săptămînă sau două un bolnav psihic, un nevropat. Părerea mea este să fie tratat ca un copil, care poate să-şi facă oricînd un rău.

- N-ar fi bine nici să exagerăm, prietene coordonator, răsună acum vocea caldă a celui de al treilea om în halat alb. Exagerarea poate duce, pe calea opusă, spre acelaşi efect.

Bolnavul îl privi printre gene. Nu i-ar fi dat, după înfăţişare, mai mult de 30 de ani. Dar aprecierea ii fu dezminţită imediat. Glasul coordonatorului răsună din nou, ironic şi în acelaşi timp sever.

- Nu s-ar spune, doctore François, că lucrezi de mai bine de 25 de ani în clinica noastră. Nu-i vorba de exagerări, ci de măsuri la fel de necesare ca tratamentul antiatrofic care i se aplică în timpul somnului. Dumneata priveşti medicina cu ochii unui romantic.

Cîtva timp domni liniştea. Tăun simţea dureros nevoia să intervină, să spună ceva. I se părea naiv şi ridicul planul medicilor de a-l dădăci. Niciodată nu-i plăcuse să aibă de-a face cu doctorii. De data aceasta aveau de gînd să i se bage şi în suflet. Dar ce-şi închipuiau ei ? Ar fi vrut să le strige în faţă acestor... acestor... caraghioşi, că ceea ce puneau la cale nu se potrivea cu el. Să-şi facă ei meseria şi să-i dezmorţească muşchii, că de rest se va îngriji el.

Cuvintele „bolnav psihic", „nevropat" o dată auzite, îşi făcuseră loc în mintea lui Tăun, Le sucea pe toate feţele. Nu mai era atent la cele ce se petreceau - „nevropat", „bolnav psihic"... Ar fi vrut să vorbească, să strige, dar cuvintele, strigătele, nu treceau dincolo de pragul intenţiei.

Capitolul 3
NAUFRAGIAŢII COSMICI

Discuţia continua. Atenţia lui Grigore fu atrasă de un nou schimb de cuvinte.

- Au spus că doresc să-l vadă ? întrebă omul pe care ceilalţi îl numeau coordonator.

Doctorul François încuviinţă.

- Fie. N-am nimic împotrivă. Plimbări prea lungi nu le putem deocamdată permite, iar tratamentul care li se aplică nu e tocmai plăcut - trebuie s-o recunoaştem. Dacă îi interesează, poate că va fi un lucru bun.

- Chiar după ce se va trezi bolnavul nostru, doctore Beram, remarcă omul scund, care vorbise primul, contactul cu grupul naufragiaţilor cosmici va fi folositor. în fond, nu trebuie să uităm că avem de-a face cu cazuri destul de apropiate : este^vorba despre un proces îndelungat de adaptare. Sanatoriul nostru trebuie să realizeze condiţiile unui astfel de proces. în acest scop trebuie să creăm posibilitatea celor mai diverse legături între oameni. Şi în orice caz trebuie evitată singurătatea. Nu-i aşa ?

Deasupra uşii se aprinse un mic bec albastru. Concomitent, răsună un semnal sonor.

Medicul care părea cel mai tînăr ieşi din încăpere şi se întoarse îndată.

- Ei sînt. Au venit.
- Să intre ! spuse coordonatorul. Eu va trebui să mă duc. Mă cheamă camera 234.

După plecarea lui Beram, Grigore zări pătrunzînd în odaie, unul după altul, cinci oameni. Printre aceştia, trei femei. Erau cu toţii înalţi şi bine făcuţi, dar în mersul şi gesturile lor cele mai simple era vizibilă o mare nesiguranţă. Paşii li se poticneau mereu, mişcă
rile pe care le făceau aveau ceva dezordonat, iar privirile le rătăceau neliniştite de la un obiect la altul.

Un bărbat care şchiopăta uşor părea să fie conducătorul lor. Le vorbea mereu celorlalţi pe un ton ferm, într-o limbă pe care Grigore n-o înţelegea, dar a cărei sonoritate îi era familiară... într-adevăr, vorbea ungureşte.

Se părea că era singurul care cunoştea şi o altă limbă, căci coordonatorul îi dădea anumite explicaţii, pe care el le transmitea celorlalţi.

Deodată Grigore văzu cum se desprinde din grup o femeie. Venea către el. Nu-i vedea deocamdată chipul. Dar ea se aplecă asupra lui. Şi inima lui începu să bată violent. Pentru o clipă, el îi zări chipul. Albastrul de myosotis al ochilor Roxanei, arcuirea buzelor Roxanei. Numai părul era altfel, cu totul altfel. Buclele roşii - ce roşu ciudat ! - îi dădeau o înfăţişare stranie. O simţea aplecată deasupra chipului lui, privindu-l. Aproape că-i mîngîia fruntea cu părul.

- Iluşka ! Iluşka ! se auzi în încăpere din mai multe locuri.

Fata îşi întoarse o clipă capul şi Grigore îi văzu acum scoica urechii.

Întorcînd capul către Grigore, continuă să-l cerceteze. La un moment dat, i se păru că întîlneşte sclipirea unei priviri printre gene. Ea prinse cu o mişcare febrilă mîna bolnavului şi îi pipăi pulsul. De la mîna fetei pornea acea căldură ameţitor de plăcută, care pătrunde pînă în ultima fibră a fiinţei lui. Şi Ilonei i se păru că simte o zvîcnire musculară.

Fără să se mişte din loc, ea strigă cu glasul tremurat •

- Franois, François, vino, vino numaidecît.

Fata explică ceva prin semne, arătînd spre Grigore. Medicul îi răspunse la fel. Era vădit că recurgeau la aceasta, fiindcă nu-şi pricepeau reciproc limba. Apoi, de la unul la celălalt începură să fie lansaţi termeni medicali pe care bolnavul nu-i înţelegea.

François părea viu interesat. Indică Iliuşkăi cadranele şi ecranele osciicscopice ale aparatului medical principal şi începu să-i demonstreze ceva. Tînăra fată îl contrazicea, dînd energic din cap. Medicul o privi un timp gînditor şi pe urmă manevră butoanele aparatului. Pe chipul lui apăru o expresie de vie surprindere.

Deodată îl zăriră pe omul cel şchiop, pe care tînăra fată îl numea Şandor. Revenise în odaie, după o scurtă lipsă, şi îi privea, surprins de agitaţia lor.

Se duseră spre el şi discuţia continuă lîngă uşă. Vorbeau însă atît de încet, încît Grigore nu mai putu desluşi nimic. Puţin mai tîrziu, vizitatorii părăsiră odaia, împreună cu medicul.

Nu trecuseră decît cîteva minute şi doctorul François reveni în încăpere împreună cu medicul scund şi vioi. Am îndoi păreau foarte agitaţi.

- Ascultă, doctore Naser, aşa cum mă cheamă François, îţi spun că această fată are deplină dreptate. Bolnavul aude, vede, simte absolut totul. Avem de-a face în acest moment cu o paralizie motrice. Nimic mai mult. Iar primele semne ale motricităţii au apărut şi ele, după cum au confirmat-o aparatele...

- Hm! Vasăzică aude? Ei, dacă-i aşa, sîntem cam indiscreţi! observă el ironic şi continuă, fără să aştepte un răspuns. Dar reflexele? De ce nu reacţionează nici la lumină, nici la ceilalţi agenţi fizici? Nici măcar la înţepare?

Doctorul François îl întrerupse.

- Reactivitate practic nulă, sensibilitate aproape normală - acesta este diagnosticul meu.

Naser zâmbi neîncrezător şi întrebă :

- Te-ai mai întîînit cu un asemenea caz?

Răspunsul veni tot sub forma unei întrebări.

- Ca medic, ai mai avut oare de-a face cu un bolnav care să fi dormit aproape 60 de ani ? Tocmai în asta constă dificultatea cazului. Dar fata are dreptate, ţi-o spun !

Naser făcu un semn de dezaprobare.

- Nu sînt de acord cu ipoteza dumitale, Cred că de astă dată dreptatea e cu Beram. Eşti un romantic, un iremediabil romantic. Argumentele prin care te-ai străduit să dovedeşti că s-a trezit, sînt neverosimile, nefondate. Numai codanei cu părul de aramă, medicul improvizat al naufragiaţilor cosmici, i-a putut trece aşa ceva prin cap... şi numai pe dumneata te-a putut impresiona şi convinge.

François înfruntă zîmbetul celuilalt fără să clipească.

Se opriră în faţa aparatului.

Doctorul François răsucea comutatoarele, apăsa cu înfrigurare pe butoane şi explica, în timp ce interlocutorul său îşi arăta prin gesturi şi mimică dezaprobarea. Limbajul lor era acum atât de încărcat de termeni ştiinţifici necunoscuţi, încît Grigore renunţă la orice tentativă de a pricepe ceva. Se simţea de altfel din nou obosit şi ar fi vrut să doarmă.

- Îţi repet, o iluzie, nimic altceva decît o iluzie! îl mai auzi la un moment dat spunînd pe doctorul Naser. Acest om continuă să doarmă adânc. După părerea mea, unele reflexe vor apare chiar înainte de deşteptarea propriu-zisă.

Medicii erau acum în apropierea uşii. Grigore auzi un ultim crîmpei de conversaţie.

- O să vezi ce ne va povesti la trezire ! Ce-o să mai rîd atunci de convingerile dumitale. Iar în ce o priveşte pe Ilona Erdely, care mi-a sugerat ideea, pot să-ţi spun doar atît : n-o dau pentru mulţi medici prea siguri de ei. Degeaba zîmbeşti. N-are studii şi experienţă clinică ca noi, dar are o sensibilitate care nouă ne lipseşte adesea. Poate că - cine ştie - ne este tocită, datorită excesivei folosiri a aparatelor.

- Poftim ! Asta-i bună ! Ai început să propovăduieşti întoarcerea la instinct şi intuiţie. Dacă mai continui aşa, o să ajungi la ho- meopatie, o să ajungi să regreţi timpul cînd cancerul, sifilisul, poliomielita şi alte boli erau realităţi ale societăţii omeneşti.

- Dacă astea-s argumente, Naser...

Uşa care dispăruse în perete, pentru a-i lăsa să treacă, se închisese la loc, curmînd vorba medicilor.

Rămas singur mult timp, bolnavul nu reuşi să se lase cuprins de somn, deşi acum dorea să doarmă. De mult nu zărise atîţia oameni laolaltă, nu auzise atâtea glasuri. îl impresionaseră, îl obosiseră, îl copleşiseră.

Cînd aţipi, în sfîrşit, visurile îl purtară mai întâi pe culmile înzăpezite ale Ceahlăului. Cu schiurile în spate, urca din greu pe o cărare abruptă. Se împiedica mereu, ostenit peste măsură. Frumuseţea priveliştii carpatine îi făcea însă să uite uneori de eforturile pe care le depunea.

Deodată se stîrni însă un viscol puternic. Zăpada îi muşca obrazul, însângerîndu-l. îşi puse schiurile şi o porni la vale, înfruntînd furtuna...

Furtuna... Nu mai era furtună de zăpadă, ci de nisip. Iar el se găsea într-un autocamion deschis, care străbătea cu mare viteză pustiul Kalahari. Nu mai desluşea figurile negrilor care-i populau visul. Dar auzea melodia aceea ritmică, insinuantă, vioaie, cuceritoare, care-l chema spre corturile lor. O auzea, da, auzea versurile cîntate de constructorii negri, repetată de constructorii albi, de toţi pionierii saharieni.

Visul îi purtă iar printre oamenii cu care lucrase în 1992.

Capitolul 4

IZBĂVIREA

Trecuse o săptămînă.

Grigore trăia senzaţii noi. Furnicături intense îi parcurgeau tot trupul. Aduceau cu acelea pe care le ai cînd îţi dezmorţeşti picioarele, după ce le-ai ţinut mai mult timp imobile, într-o poziţie incomodă.

Uneori avea chiar impresia că a reuşit să-şi mişte capul ; se convingea însă curînd că fusese o simplă iluzie.

Faţa îi ardea şi nu se miră deloc cînd auzi pe unul dintre medici spunând că, treptat, îi reveneau în obraz culorile sau că pe frunte se iviseră primele broboane de sudoare. O agitaţie interioară, de o intensitate aproape dureroasă, îi răscolea toată fiinţa.

în această stare fizică, imaginile ultimelor zile i se perindau prin minte cu o viteză de neînchipuit.

îşi amintea cât de surprins rămăsese aflînd că doctorul Naser, acest omuleţ mic şi plin de viaţă, avea 122 de ani şi că doctorul François, căruia îi dădea după înfăţişare mai puţin de 30 de ani, avea 62. iar el, Grigore Tăun, era un om de 85 de ani, un moşneag tînăr la chip !

Ştia acum că se găsea într-un sanatoriu situat într-o ţară mai mare decît întreaga Europă, căreia i se spunea „Sahariana", în amintirea deşertului de altă dată. Aici se vorbea o limbă zonală, formată din contopirea mai multor limbi naţionale, pe scheletul limbii franceze. Şi Grigore înţelesese acum de ce pricepea unele cuvinte, iar altele nu.

Şi apoi auzise discuţia aceea stranie dintre două femei necunoscute, care intraseră cu cîteva zile mai înainte în odaia sa. Un crîmpei din ea, care îl interesa în mod deosebit, i se întipărise adânc în minte.

- Pentru ce oră e stabilită azi ploaia?
- Pentru trei şi jumătate.
- Nu ştiu de ce se introduce atât de târziu orariul meteorologic de vară, cu două ploi. Ne prăjim ca pe vremea deşertului ! Trebuie să cerem fără întîrziere să se organizeze o consultare publică în această privinţă !

Aceste cuvinte îl tulburaseră şi continuau să-l preocupe.

Şi peste toate impresiile ce se îngrămădeau cu fiecare clipă de veghe şi de somn, stăruiau privirile celor doi ochi de myosotis.

Ilona Erdely trecea zilnic prin camera lui. Gesturile şi mişcările ei erau acum mai puţin nesigure, iar cînd merge - trupul i se mlădia în unduiri pline de graţie. Luase probabil intense lecţii ale limbii zonale care se vorbea aici şi nu mai avea nevoie de semne ca să se înţeleagă cu medicii spitalului.

Pentru Grigore, Ilona deveni cel mai important punct al lumii către care abia îşi ridica ochii înceţoşaţi. învăţase să-i cunoască paşii, rîsul ; învăţase să-i ghicească prezenţa şi se trezea din toropeală la apropierea ei.

îi plăcea mai cu seamă s-o audă înfruntîndu-i pe medici, ironi- zînd meticulozitatea lui Naser sau anunţînd cu glas de şcolăriţă :

- Atenţie, vine statuia ambulantă.

Statuia ambulantă era Beram, coordonatorul.

...Acum fata e din nou în preajma patului său. Lîngă ea se mai află doctorii François şi Naser.

Ilona se apropie de patul lui. De astă dată se aşază pe un scaun lîngă pat şi bate cu buricul degetelor pieptul gol al bolnavului. Pe Grigore îl străbate un val de căldură care porneşte din degetele ei şi pune în mişcare rapidă inima. Sîngele se revarsă în artere şi tîm- plele îi bat să se spargă.

Tot ce se petrece în el vesteşte, ca o simfonie beethoweniană, în preajma finalului, deznodămîntul.

Sub buricul degetelor, Ilona simte zvîcnirea muşchilor. Ea apasă, ca să se convingă. Lunecă cu mâna spre gîtul bolnavului. Nu-i nici o iluzie. Zvîcnesc muşchii. Şi, ca şi cum s-ar teme să nu-l tulbure, şopteşte încet, mîngîietor :

- Se trezeşte !

Şi deodată pleoapele întredeschise se desfac cu totul şi ochii lui se deschid în sfîrşit larg, cu tot irisul căprui descoperit.

Orbit de lumină, Grigore clipeşte de cîteva ori.

în încăpere domneşte o linişte atât de deplină, încît răsuflarea celor patru oameni se aude distinct. Nimeni nu face nici o mişcare.

Abia peste cîteva clipe, doctorul François se întoarce către aparat şi cercetează indicativele de stare a bolnavului. Dar şi privirile lui se întorc către Tăun.

Ochii lui Grigore se rotesc în orbite. Căutătura lor rătăceşte printre obiecte şi se opreşte într-un târziu asupra celor trei oameni.

- încearcă să vorbeşti ! îl îndeamnă doctorul Naser, care, ne- bănuind că bolnavul înţelege destul de bine limba sahariană, a învăţat anume aceste trei cuvinte romîneşti.

Grigore ar voi să rostească un singur cuvînt : „trăiesc", ar voi să-şi asculte propriul glas. Dar limba i se împleticeşte şi din gură iese doar un sunet nearticulat. Face noi eforturi, pînă ce simte cum capul începe să-i zbîrnlie şi să-l doară. Rezultatele sînt însă atât de departe de intenţie, încît feţele medicilor trădează o înfiorare.

Ilona îi priveşte parcă altfel. În ochii ei străluceşte un fel de siguranţă, amestecată cu o dorinţă fierbinte. Mâna fetei a cuprins-o acum pe a lui. Şi creşte în el, ca un torent, viaţa, nădejdea, siguranţa.

- Tră-tră-iesc! izbucneşte el în sfîrşit.

Au tresărit cu toţii, de parcă i-a străbătut simultan un curent electric. În urechile lor, cuvîntul rostit de Grigore răsună ca vestirea unei mari victorii.

- De atîtea zile văd şi aud totul, dar nu mă pot mişca - nu pot vorbi ! Trăiesc, trăiesc... Mă înţelegeţi ?

Gîtuiţi de emoţie, medicii au rămas ca paralizaţi în atitudinea în care i-au prins primele cuvinte. Mâna Ilonei strînge mai puternic pe aceea a bolnavului, care acum izbuteşte să facă prima mişcare, întorcându-şi capul spre ea.

Ochii îlonei se umezesc. în ultimele zile înmugurise o prietenie puternică şi caldă în camera aceasta, în care renăştea la viaţă nouă un om de pe plaiurile dunărene.

- Ilona ! mai şopteşte Grigore.

Eforturile depuse l-au epuizat. Cîteva clipe mai tîrziu, fără de veste, somnul îl cuprinde din nou, de astă dată un somn izbăvitor, somnul întoarcerii la viaţă.

Capitolul 5
POVESTEA ILONEI

Pe terasa ovală de marmoră a sanatoriului, care înainta departe în parc, cei doi convalescenţi respirau cu nesaţ aerul răcoros al amurgului saharian. A doua ploaie zilnică se oprise de vreo jumătate de oră. Amestecul de arome - tei şi portocali, bananieri şi arbori de ananas, meri şi cocotieri - umplea văzduhul.

Grigore Tăun, aşezat într-un jeţ, sorbea încet laptele de cocos şi o privea pe Ilona. Asculta istorisirile despre oamenii din sanatoriu, despre întîmplările zilei. Din o sută de cuvinte folosite de Ilona, Tăun făcuse socoteala că înţelege cel puţin şaizeci.

Alătura imaginea Roxanei de figura reală a Ilonei. încetul cu încetul se ştergeau diferenţele, trăsăturile se contopeau în chipul cel nou. Numai părul, cu strălucirea lui arămie, era cu totul, cu totul deosebit.

- La ce te uiţi, Grigore?
- Păi te privesc...
- Da, dar parcă priveşti dincolo de mine.

Grigore zîmbea încurcat. Ar fi vrut să-i povestească, să-i vorbească de trecutul său, de dragostea lui abia începută, abia gustată. Dar totul i se părea ridicol. Vîrsta lui crea un fel de obligaţie la sobrietate, la cuminţenie. în orice caz, nu putea vorbi despre dragostea lui.

- Te privesc proiectată pe trecutul meu, spuse în sfîrşit, Grigore.
- Şi-mi stă bine în rama asta ? întrebă şăgalnic Ilona.
- Te prinde de minune.
- Atunci descrie-mi cadrul acesta, povesteşte-mi despre trecutul tău. Sau nu, nu ! Doctorul Naser a interzis în mod categoric să te obosesc. „Nici un efort de atenţie peste 3 minute", îl îngînă ea pe „doctorul Barlam", imitînd glasul şi accentul lui preţios. Privi iscoditor şi conspirativ în jur.

Roşul mâniei urcă în obrajii lui Grigore. Ilona se sperie văzînd cum reapar pe figura lui cutele aspre din primele zile, zilele de încordare, cu chinuitoarele şi penibilele recăderi în starea letargică. Se apropie de el şi-i prinse mîna în mîna ei, gest pe care-l repeta acum ori de cîte ori voia să-l liniştească. Grigore tăcu.

- Ce e, Grigore, cu ce te-am supărat?
- Nu pot trăi în perimetrul ordonat de Naser, Ilona. Sînt gata să le mulţumesc acestor oameni pentru bunăvoinţă - mă rog - pentru stăruinţele lor. îi admir pentru unele realizări, de care am auzit. Dar nu le pot îngădui să-mi comande fiecare gest.
- Dar eşti nedrept, dragul meu. Eşti nedrept. Tot ceea ce fac e pentru liniştea şi sănătatea noastră.
- Se poate, Ilona. Dar eu nu iubesc liniştea. La urma urmei, nici nu cred că sănătatea o cîştigi într-o atmosferă de vată. Şi apoi oamenii aceştia siguri de ei, calmi, cu mişcări regulate, mă scot din sărite.

Ilona se sculă de pe scaun şi, în picioare lângă Grigore, îi mîngîie părul castaniu. Un zâmbet ivit în colţul gurii lui Tăun destinse treptat trăsăturile încordate ale feţei lui.

- Vorbeşte-mi despre grupul vostru, spuse Tăun. Ai amînat de o sută de ori povestea asta.

Ilona nu mai încercă să ocolească răspunsul, ca în alte dăţi. Se ghemui în fotoliu. Privi o clipă în gol şi începu grăbită parcă :

- Voi fi scurtă. în fond, ar fi destul să-ţi spun un singur lucru. Noi, grupul acesta pe care-l numesc cei din sanatoriu al „naufragiaţilor cosmici", sîntem urmaşii unor astronauţi rătăciţi. Da, sîntem primii oameni care s-au născut pe un alt corp ceresc decît planeta Pămîntul...

îţi aminteşti desigur de racheta cosmică „Tisa-3", care a părăsit la 5 februarie 1982 globul terestru.

Grigore îşi prinse fruntea între degete, încercând să-şi adune gîndurile.

- Sigur că da... „Tisa-3"... Să fi avut pe atunci cincisprezece ani. în şcoala unde învăţam, toţi elevii urmăreau cu pasiune instalarea sateliţilor artificiali ai globului terestru, ca şi zborurile interplanetare. Racheta de care-mi vorbeşti a avut, dacă nu mă înşel, un echipaj de şaptesprezece oameni. îşi propusese un zbor pînă în apropierea planetei Saturn, aterizarea ¡pe un satelit al acestui corp ceresc şi studiul amănunţit a structurii meteorice a faimosului inel.

- Bravo. Să nu te mai prind că te plângi de pierderea memoriei. Şi mai departe ţii minte ce s-a întîmplat ?

■•- Cum aş putea uita ? continuă Grigore. Cred că n-a fost nimeni pe lume care să nu fi urmărit odiseea acelei expediţii cosmice.

Se scurseseră vreo cîteva luni de la plecarea corăbiei astrale a oamenilor de ştiinţă maghiari. Pe Dehnos, unul dintre sateliţii planetei Marie, organizat pe atunci ca gară cosmică, nava a făcut o scurtă escală şi a plecat mai departe. Cîteva săptămîni mai tîrziu, legătura radiofonică a Pămîntului cu racheta s-a întrerupt. Şi de atunci - nici un semn de viaţă.

îmi amintesc că numeroase expediţii de salvare au pornit în căutarea cosmonauţilor, fără să afle nimic despre soarta lor... Dar ce-i asta, Ilona ? Era vorba ca tu să povesteşti şi văd că rolurile s-au inversat.

Ilona surâse. Pe obrazul ei se fugăreau umbrele amintirilor. începu să vorbească şi mai repede, de parcă ar fi îndeplinit o îndatorire neplăcută, de care voia să scape.

- Tata, care era medicul expediţiei, mi-a povestit adesea, cum s-a produs accidentul. Racheta s-a ciocnit cu un grup de corpuri meteorice. Motorul a fost distrus, iar cabina de radioteleviziune deteriorată. Radiotelegrafistul a pierit, iar alţi doi membri ai echipajului s-au ales cu leziuni serioase. Dacă diferitele compartimente ale navei nu ar fi fost separate prin pereţi etanşi, nimeni n-ar fi scăpat cu viaţă.

Toate încercările de a se repara motorul au dat greş, iar din micile motoare de rezervă, doar unul mai funcţiona. Puterea lui era însă redusă.

Racheta şi-a continuat zborul în virtutea inerţiei. Când a ajuns în apropierea unuia dintre sateliţii mici ai lui Jupiter, motorul de rezervă a putut fi folosit pentru aterizare.

Pe micul corp ceresc fără atmosferă şi fără viaţă, unde un om nu cîntărea decît două-3 kilograme, cosmonauţii şi-au amenajat un adăpost într-o stîncă, unde au descărcat instalaţiile rămase întregi şi proviziile. încercările de a construi un nou motor sau de a reface aparatul de radioemisie au eşuat. Din fericire, aparatura pentru producerea sintetică a alimentelor, ca şi cea pentru fabricarea apei şi aerului, au scăpat intacte. Ca „materie primă" au fost, bineînţeles, folosite rocile de pe satelit.

Ilona se opri puţin, obosită de efortul pe care-l făcea povestind această stranie aventură.

Apoi continuă.

- Nu vreau să intru acum în toate amănuntele vieţii de pe satelit. Robinsonii cosmici au crezut că vor rămîne acolo doar câteva luni, apoi s-au temut că va fi vorba de cîţiva ani, iar pînă la urmă ciudata escală a durat mai bine de jumătate de veac.

Cîte nu au indurat în acest timp ? Adesea au avut de înfruntat dificultăţi care păreau de nerezolvat! Până la urmă au învins însă toate greutăţile neobişnuitei lor existenţe.

Cincizeci de ani erau o perioadă îndelungată, mai ales că la plecarea cosmonavei „Tisa-3" nu erau cunoscute toate măsurile pentru asigurarea longevităţii, descoperite şi aplicate ulterior pe Pămînt.

Ultimul dintre savanţii plecaţi de pe Terra a murit acum trei ani...

Nouă, copiilor lor, care nici nu cunoscusem vreo altă viaţă, satelitul jupiterian nu ni s-a părut un exil atît de trist. Supravegheam funcţionarea aparatelor, îngrijeam cu dragoste vegetaţia serei cosmice, făceam sport, citeam şi reciteam microcărţile bibliotecii, ba unii dintre noi încercau să se şi specializeze în diferite domenii. Eu, de pildă, m-am ocupat cu pasiune de medicină, ajutată de tatăl meu.

Dar ceea ce n-a reuşit generaţia veche, a izbutit cea nouă. într-adevăr, fratele meu, Şandor, care acumulase toate cunoştinţele teh- nice ale astronauţilor, a fost acela care a construit aparatul de emisie, anunţîndu-vă pe voi, pământenii, de existenţa noastră.

Trebuie să-ţi spun că prima lună după sosirea pe Pămînt a fost îngrozitoare.

În condiţiile unei forţe gravitaţionale de vreo 20 de ori mai mare decît cea cu care eram obişnuiţi pe satelit, ne simţeam literalmente striviţi de sol. Abia după o săptămînă am reuşit să stăm în picioare. Cu toţii suferеam de tulburări circulatorii, printre care adevărate crize de hipertensiune arterială paroxistică. Şi toate acestea, deşi în camera rotitoare a rachetei care ne adusese pe Pămînt fusesem antrenaţi pentru greutatea pe care aveam să o căpătăm pe această planetă.

A trebuit să învăţăm din nou să mergem, ba chiar să facem cele mai simple mişcări. La început, muşchii picioarelor ne erau atît de slabi. încît puteam umbla numai cu proteze speciale de susţinere.

Ne-am obişnuit, de asemenea, greu cu prezenţa unor grupuri mai mari de oameni. De cîte ori se adunau în jurul nostru 20-30 de persoane, intram intr-o adevărată panică.

Brusc, Ilona se întrerupse.

Prin uşa verandei se făcuse auzită vocea doctorului Naser.

- E ora 8 şi 10. Vă caut de un sfert de oră.

- Venim, venim, răspunse Grigore plictisit. Cîtă vreme va mai dura acest regim de cazarmă, doctore?

- încă două-3 luni de tratament şi pe urmă vă veţi lua zborul, răspunse cel întrebat,

Braţ la braţ, cei doi pacienţi o porniră agale de-a lungul terasei. Deodată Grigore se opri, şopti ceva la urechea fetei şi, după ce învinse protestele ei, o luară amîndoi spre scara terasei care cobora în parc. Coborîră grăbiţi treptele acesteia, Grigore sprijinind-o pe Ilona, care mergea încă greu, şi o apucară pe o alee laterală. Se aşezară pe un petic de iarbă, înconjurat de un gard viu din tufe înalte de rozacee.

- Să ne caute ! spuse Grigore, în timp ce Ilona, strîngîndu-şi genunchii în palme, îl privea dintr-o parte, înveselită, cu ciuful roşcovan căzut peste frunte. Poate că în felul acesta se vor convinge că nu se întîmplă nimic grav dacă mîncăm într-o zi ceva mai tîrziu.

În grădiniţa în care se aşezaseră, Ilona află despre prima viaţă a lui Grigore, despre mama lui, învăţătoare, care-i insuflase pasiunea pentru ştiinţă, povestindu-i viaţa oamenilor care au creat drumurile omenirii spre lumină, despre Ştefania Mărăcineanu, despre eroii de la care a moştenit el hotărîrea de a lupta pentru victoria convingerilor ştiinţifice.

Grigore îi vorbise despre dimineaţa însorită din toamna anului 1980, cînd profesorul de geografie Vasile Toader, un bătrîn înalt, cu trăsături blînde, ţinuse lecţia aceea de neuitat despre Sahara. îşi amintea şi acum cuvintele cu care începuse :

- Viitorul Africii e legat de soarta Saharei. S-ar putea ca pustiul să continue să înainteze şi nisipurile lui să cuprindă întreg continentul S-ar putea... dar nu cred că va fi aşa. Pînă la urmă, oamenii vor învinge deşertul...

Atunci se hotărîse el, în mare taină, să lupte pentru prefacerea pustiului, să devină unul dintre miile de pionieri ai luptei şi victoriei împotriva deşertului...

Şi tot în grădină află Ilona despre Roxana, despre dragostea netrăită a lui Grigore.

Acolo s-a înjghebat puternica alianţă, alianţa Grigore-Ilona, împotriva lanţurilor inutile şi pentru cucerirea vieţii noi.

A doua zi dimineaţa, pe la ora zece, Ilona Erdely răsfoia în biblioteca sanatoriului Enciclopedia medicală a veacului XXI. Doctorul François se oprise în faţa ei.

Când privirile li se întllniră, izbucniră amîndoi în acelaşi timp în rîs.

- Aţi dezertat ieri de la masa de seară, observă dojenitor medicul. O adevărată răsmeriţă, hai ?

Sigură de complicitatea lui François, Ilona spuse :

- Ce vrei, orice ai spune, viaţa e nesuferită cu program fix. Uneori încercăm să ne dăm iluzia că o sfidăm... Spune-mi drept, s-au supărat rău ?

Doctorul nu ştia ce să răspundă. Colectivul medical al sanatoriului hotărîse tratamentul, aşa cum acesta se aplica. N-ar fi vrut să arate bolnavilor că părerea lui era alta. Dar în acelaşi timp, nu-i venea deloc uşor să-şi ascundă gîndurile.

într-un tîrziu, spuse în doi peri :

- Sigur, îţi închipui...

Ilona nu-l slăbi din ochi :

- Şi dumneata ?

întrebarea fusese aruncată fără înconjur, pretinzînd prin francheţea ei un răspuns net.

Doctorul François ezită o clipă, apoi zise, zîmbind :

- Serile sânt frumoase în parcul nostru. Nu cred că i-ar putea strica cuiva, chiar pe stomacul gol... Şi acum, spune-mi, ai mai întîlnit vreo expresie necunoscută ? Merge ? Dacă ai să continui aşa, o să te văd curînd doctoriţă în toată regula.

- Nu mai râde de mine, François !

- Nu râd, Ilona, dar cu sensibilitatea ta şi cu aparatele veacului nostru, sânt convins că ne-o vei lua înainte.

- La drept vorbind, nici n-am de gînd să v-o iau înainte. Nu-mi place să fug. Şi acum, lămureşte-mă, mai bine, că m-ain încurcat cu antihormonii ăştia.

După puţină vreme, erau adânciţi într-o discuţie aprinsă de endocrinologie. Izolaseră fonic compartimentul lor, pentru a nu deranja pe ceilalţi lectori ai bibliotecii. Semnalul sonor care anunţa servirea mesei îi surprinse pe amîndoi, ca un musafir sosit înainte de vreme.

Capitolul 6

O STAŢIE DE TELEVIZIUNE Cu O ÎNTREBUINŢARE CIUDATĂ

La ora 11, scurt timp după oprirea ploii, Ilona Erdely se întorsese cu grupul naufragiaţilor cosmici dintr-o plimbare prin împrejurimi. Vizitaseră o uzină de sinteză a zahărului din bioxid de carbon şi apă.

Era nerăbdătoare să-i povestească lui Grigore despre cercetătorii şi tehnicienii pe care îi întîînise acolo, despre instalaţia de captare a energiei solare, despre secţia de producere a zaharurilor optic acti’ve şi despre microorganismele sintetice folosite ca roboţi minusculi pentru prelucrarea materiei prime. Porni grăbită în căutarea lui prin marele parc unde acesta obişnuia să-şi petreacă dimineţile.

Rătăcea de mai bine de o oră pe alei, cînd ajunse la marginea lacului.
Un obiect care sclipea puternic îi atrase aici privirea. Era creionul imprimator al lui Tăun. Se aplecă să-l ridice, dar în aceeaşi clipă o străbătu un fior rece, căci mai văzuse ceva. Pe oglinda lacului plutea gluga mantalei lui Grigore.
Cîteva clipe se simţi ca paralizată de groază şi de durere. Se gîndea la starea sufletească care pusese stăpînire pe Tăun în ultimele zile, mai ales de cînd aflase că părinţii lui muriseră, unul după altul, cu cîţiva ani în urmă.
Trebuie să dau alarma ! Toată lumea să-l caute ! spuse tare Ilona.
O porni în fugă spre sanatoriu. Era atît de tulburată, încît apucă pe un drum greşit. O luă la dreapta, la stînga, apoi dintr-o dată ajunse într-o regiune a parcului pe care nu o cunoştea.
Picioarele ei, încă neadaptate pe deplin mersului pe pămînt, nu puteau susţine mult timp un asemenea efort. începu să se poticnească tot mai des. Cădea şi se ridica mereu, fără să observe măcar că genunchii îi sîngerau.
- Trebuie să dau alarma, îşi spunea ea mereu.
La un moment dat, i se păru că aude nişte glasuri şi începu să strige. Deşi nu primi nici un răspuns, porni hotărîtă în direcţia de unde veniseră zgomotele.
Curînd se afla în faţa unui perete înalt, a cărui ¡poartă tocmai se închidea. Alergă spre ea, dar o găsi încuiată. Deşi picioarele o dureau tot mai rău, Ilona se căţără pe zid şi sări pe partea cealaltă.
în faţa ei se ridica acum o clădire ciudată, de forma unui trunchi de con. Doi oameni, dintre care unul era fără îndoială doctorul Na- ser, intraseră tocmai înăuntru.
Tînăra fată o luă spre poartă, hotărîtă să plece. Dar se opri, înmărmurită.
Printr-o mare fereastră ovală se vedeau discutînd trei oameni. Din cînd în cînd arătau spre un al patrulea, aflat mai la o parte. Şi acesta nu era altul decît... Grigore Tăun, care se mişca, gesticula.
Ilonei îi veni inima la loc. Vasăzică trăia, era sănătos - fu primul ei gînd. Dar ce căuta acolo ? Ascundea deci faţă de ea unele lucruri. Acest gînd o întrista.
Din nou făcu cîţiva paşi spre clădire. Curînd fu însă cuprinsă de o nedumerire şi mai mare. Grigore era acolo înăuntru... şi nu era înăuntru. Deşi se afla în casă, îl vedea în aer liber, în faţa unui şantier de construcţie.
Dintr-o dată pricepu. în odaie nu era el, Tăun, în carne şi oase, ci un aparat de televiziune în relief.
Ca pentru a-i confirma presupunerea, imaginea de pe ecranul electronic se schimbă brusc. îl văzu acolo pe fratele ei Şandor, citind în bibliotecă, aşa cum îl lăsase la întoarcerea din plimbare, apoi pe rînd pe alţi bolnavi din sanatoriu.
Acum totul era limpede. În clădirea ironconică se găsea o cameră de urmărire prin televiziune a celor internaţi în sanatoriu. Medicii puteau astfel afla ce fac. bolnavii, urmărind într-o zi pe unii, în- tr-alta pe alţii.
ilona era buimăcită. în gură avea acum un gust amar. Ideea că erau în felul acesta supravegheaţi o făcea să-şi resimtă existenţa fizică ca o povară.
Poate că o văzuseră stînd alături de Grigore în grădiniţă ; poate că văzuseră şi lacrimile lui la amintirea Roxanei. Şi, desigur, auzeau şi cuvintele lor. Disecaseră ideile lor. Era oribil, oribil !
Dorea mai mult ca oricînd să vorbească cu Grigore, să se sfătuiască cu el, să hotărască ce era de făcut. Fratele ei nu ar fi înţeles-o. Parcă-l vedea spunîndu-i :
- Ei şi! C-ţi pasă ? Totul se face doar pentru însănătoşirea noastră, spre binele nostru. De ce să ne împotrivim sau să ne supărăm ?
- Nu, asta nu ! spuse hotărît faţa, răspunzîndu-i parcă.

Se gândi o clipă să se ducă la oamenii aceia care urmăreau imaginile televizate şi să le spună tot ce avea pe inimă. Cum de au născocit aşa ceva"? Lor le-ar fi plăcut să...

Brusc, se răzgîndi.

Mai întâi voia să cunoască părerea lui Tăun.

îşi părăsi punctul de observaţie, sări iar zidul grădinii şi porni pe aleile parcului, strigîndu-l din cînd în cînd pe Grigore.

Dar glasul ei nu stîrnea decât ciripitul păsărilor cuibărite în coroanele bogate ale pomilor.

Capitolul 7
O HOTĂRÎRE IMPORTANTĂ

Grigore manevra agitat la televizofon, un aparat cu aspect de ceasornic, pe care-l purta la braţ. Funcţionarea acestuia era cât se poate de simplă. Pe marginea lui se găseau 12 butoane, dintre care 10 numerotate. Apăsînd succesiv pe acestea şi formînd diferite numere-indicative, de cîte 15 cifre, se putea stabili legătura cu orice posesor al unui astfel de aparat emiţător-receptor de pe cuprinsul globului pămîntesc. Cel chemat simţea o uşoară furnicătură între cot şi mână. Dintre cele două butoane nenumerotate, unul servea la întreruperea legăturii, atunci cînd purtătorul aparatului nu voia să fie deranjat, iar altul la punerea în funcţiune a micului cadran-televizor. O ieşitură conică îndeplinea funcţia de antenă.

Pe minusculul televizor apăruse de cîteva clipe imaginea unei femei mai în vîrstă, care începu să vorbească cu o voce piţigăiată.

- Toată lumea credea că vei fi de faţă. Institutul meteorologic te sărbătorea doar pe tine, trezirea la viaţă a omului de ştiinţă care îl reprezentase la Congresul din 1992.

- Crede-mă, mătuşă Maria, că am încercat tot ce era omeneşte posibil pentru a convinge medicii de aici. Şi nu numai fiindcă voiam să fiu de faţă la sesiune. Sînt convins că venind acolo, m-aş fi simţit mult mai bine. Mai trăiesc doar atîţia oameni care m-au cunoscut, care mi-au fost prieteni. Dar nu au vrut să mă lase să plec şi pace ! Toate insistenţele şi rugăminţile au fost -zadarnice.

- Mare păcat ! răsună de partea cealaltă a televizofonului. Dac-ai şti ce frumos a vorbit profesorul Gromov despre tine !

Tăun tresări.

- Cine?! Gromov! Profesorul meu. Bătrînul meu, bunul meu Gromov ! Mai trăieşte ? Spune-mi, mătuşă, ştii cumva unde lucrează acum ?

- Cum să nu ! A spus-o doar în cuvîntare. Nu prea departe de tine. Undeva în Sahara, adică în Sahariana, cum i se spune acum, în- tr-un oraş nou... Dacă nu mă-nşel, la El-Soiohu. De altfel, îi găseşti adresa în cartea populaţiei.

- îţi mulţumesc pentru această veste !

Un timp nimeni nu spuse nimic. Apoi mătuşa începu să vorbească, cu glas schimbat.

- Mă tot gîndesc ce bine ar fi fost dacă te-ai fi trezit cu cîţiva ani mai devreme. îmi amintesc că ultimele cuvinte ale mamei tale au fost pentru tine. Nici nu-ţi poţi închipui ce îndurerată era că nu te-a avut lângă ea, cînd s-a stins. Ani şi ani la rînd a trăit urmărind veştile care veneau din sanatoriul vostru, citind tot ce se scria despre tratamentul aplicat singurului ei copil, nădăjduind că te va mai putea strînge o dată în braţe...

Vorba îi fu întreruptă de un hohot de plîns.

Tăun închise ochii. Chipul blînd al mamei sale îi apăru atît d limpede, de parcă l-ar fi avut în faţa ochilor. Şi din foşnetul frunzelor părea că se desprind versurile poetului :

„O, mamă, dulce mamă, din negură de vremi,
Pe freamătul de frunze, la tine tu mă chemi".

- Să ştii, dragul meu, continuă bătrîna cu vocea ei subţire şi stridentă, că sînt hotărîtă să vin la tine. în ultima vreme, mă simt tare şubredă. Am 103 ani. Asta n-ar fi nimic în vremurile noastre, dar tratamentul de longevitate au început să mi-l aplice abia de la 65 de ani. Cine ştie cît o mai duc. Mama ta m-a rugat în ultimele ei ceasuri să te îmbrăţişez din partea ei.

- Te aştept cu drag, mătuşă... De altfel, nădăjduiesc să vin şi eu, cît mai curînd, pe acolo.

- Bine-ai face. Şi acum, la revedere, Grigore! încheie bătrîna cu un tremur în glas.

- Pe curînd, mătuşă, şi nu uita să mă anunţi cînd vii.

Imaginea de pe ecranul televizofonului dispăru.

Tăun se sculă alene de pe bancă şi porni prin parc cu capul plecat.

De cîteva zile, totul i se părea întunecat şi gîndul de a revedea oraşul, casa unde trăise în copilărie şi tinereţe, îl năpădi.

Ar fi vrut să fumeze o ţigară, dar aşa ceva nu mai exista de mult. îşi amintea de explicaţiile pe care i le dăduse curînd după trezirea sa medicul coordonator, cu vocea lui gravă, însoţindu-şi spusele cu gesturi largi şi egale.

- Tutun, băuturi alcoolice, stupefiante - din toate acestea nu a rămas astăzi decît o amintire urîtă. Viaţa e atît de plină, de bogată, încît nu simţim nevoia nici unei amăgiri. îi compătimim pe oamenii care în trecut fugeau de realitate, ameţindu-se cu alcool sau intoxicîndu-se cu un fum care le distrugea căile respiratorii. Trebuie să te obişnuieşti să trăieşti şi fără aceste otrăvuri.

Avea dreptate, desigur...

- Trebuie să încep să învăţ, să învăţ zi şi noapte, izbucni deodată cu voce tare Tăun.

Cu o săptămână în urmă îi dăduseră pentru prima dată voie să cerceteze publicaţiile meteorologice. Aştepta de mult această clipă. Dar dezamăgirea fu cumplită. Constatase curînd că nu pricepea mai nimic din articolele publicate. Ştiinţa ajunsese pe culmi noi şi el rămăsese, uitat, în urmă.

Studiile şi cercetările pe care le făcuse cu aproape jumătate de secol în urmă nu-i mai foloseau prea mult. îşi dădea seama că va avea nevoie de multă vreme pentru a se pune la curent. începuse să se obişnuiască cu acest gînd, şi cîtva timp citi cu pasiune, alături de alte cărţi, lucrări din specialitatea sa. Acum însă, în starea sufletească în care se găsea, se strecura uşor deznădejdea.

- Da, da , începu să îngîne singur. Redevin student. O iau de la început cu toate.

Pe de altă parte ştia că numai cu lectura nu va face mare lucru. Trebuia să ia contact cu oamenii de ştiinţă, cu cercetătorii vremii, să stea de vorbă cu ei, să vadă cum lucrează. Dar medicii sanatoriului nici nu voiau să audă deocamdată de aşa ceva. De curînd îl opriseră să ia parte la o dezbatere în legătură cu dirijarea climei, care avusese loc într-o localitate învecinată. îşi amintea şi acum, cu enervare, cuvintele doctorului Naser, rostite sentenţios :

- Nu, dragul meu ! Sănătatea dumitale înainte de toate. Riscul e prea mare. Să nu ne pripim !

Cîte nu-i spusese el atunci. îl apucase pe acest omuleţ mic şi îndesat de umeri, îl forţase să stea nemişcat şi îi vorbise despre firea lui. Fusese un alpinist încercat, un

călător pasionat, un om care nu suportase niciodată să fie condus de alţii. Cînd elabora un studiu ştiinţific, îi plăcea uneori să doarmă ziua şi să lucreze noaptea...

Degeaba.

- Tratamentul e tratament ! răspunsese doctorul, sec. Te vei obişnui. îţi spun din nou : să nu ne pripim !

Din cer începuseră să cadă picături grele.

Grigore surâse.

- E zece dimineaţa! A venit, ca de obicei, la ora anunţată. Totul merge perfect, ca un cronometru de mare precizie. Aici nimeni nu se poate plînge că ploaia l-a prins pe neprevăzute.

Se revoltă singur împotriva nemulţumirii care răzbătea în cuvintele sale nerostite. Tocmai acesta era marele progres. De la prevederea vremii, meteorologii trecuseră la dirijarea ei - visul lor din totdeauna. Şi el, tocmai el...

începuse să plouă des.

Grigore scoase dintr-un buzunar al hainei mantaua confecţionată dintr-un material plastic extrauşor, care strînsă nu era mai mare decît o batistă. O îmbrăcă. Nu-şi puse însă gluga, ci o vîrî neglijent într-un buzunar al hainei de ploaie. Nici nu observă cînd căzu de acolo, smulsă de o rafală de vînt.

îi plăcea să simtă picăturile biciuindu-i faţa, răcorindu-l. Mergea fără să se oprească, cu paşi egali şi nu prea mari. Ajuns în apropierea lacului, se opri puţin, privind cum picăturile loveau suprafaţa apei, cum se lărgeau miile de cercuri, miile de unde.

Unde era acum Ilona ? în ultimele două zile se văzuseră mai rar. Ea era adesea la plimbările organizate pentru adaptarea naufragiaţilor cosmici, iar el se refugia în singurătate. Poate că şi pe Ilona o obosea dispoziţia lui proastă. Era nesuferit şi mereu pus pe harţă. O ştia prea bine.

După o jumătate de oră, ploaia conteni.

Grigore se aşeză pe o bancă, scoase din buzunar o revistă şi începu să o răsfoiască. Vru să urmărească cîteva pasaje cu creionul imprimator, dar constată că nu-l avea la el. Probabil că-l pierduse, îşi spuse enervat, gîndindu-se că toate îi mergeau pe dos.

îşi aminti deodată de profesorul Gromov. îi ceru indicativul de la centrala televizofonică şi peste puţine minute, pe micul ecran apăru chipul unui bătrîn cu trăsături de o mare mobilitate. Avea o vorbă repede şi blajină. În vocea lui răzbătea o undă de duioşie stăpânită.

- Tocmai voiam să te chem ! fură primele lui cuvinte. îmi pare nespus de bine că te revăd, că eşti, în sfîrşit, sănătos. Am urmărit toată întîmplarea ta. Acum aş vrea să te am pe aproape, băiete. Sînt încă tînăr - că de vîrstă nu-mi prea pasă -, dar dacă te-aş vedea, aş mai întineri cu douăzeci de ani. Flăcăule, trage o fugă pînă la Eî-Solohu şi o să ne depănăm amintirile ! Cînd vii p-aici ? Cred că biblioteca mea are cu ce să te tenteze.

Cînd Tăun ajunse să spună şi el cîteva cuvinte, îi mărturisi doar necazul lui, dorinţa de a sfîrşi cu viaţa comprimată.

Profesorul nu stătu mult pe gînduri.

- Ascultă, Grigore ! Doar nu vrei invitaţie în scris. Eu şi biblioteca mea, institutul şi Centrul cultural central, întregul Ei-Solohu şi tot ce mai vrei pe deasupra, te aşteaptă. Auzi ? Te aşteptăm. Nu se face să refuzi. Stai cîtva timp aici şi, dacă vrei, pleci pe urmă la Bucureşti. Şi acum, te las, că m-au năpădit nişte oaspeţi.

După convorbire, Tăun se sculă să plece. Dar i se păru că dincolo de copaci se mişcă ceva şi o porni într-acolo.

Ajuns în poiană, se opri, mirat.

Un grup de maşini complicate, avînd forme pe care meteorologul nu le cunoştea, înălţau cu o viteză de neînchipuit o clădire.

- Noul pavilion sanatorial, de care am auzit vorbindu-se! îşi spuse Tăun.

Braţele extensibile ale marilor combine de construcţii ridicau în aer, pînă la înălţimi considerabile, pereţii prefabricaţi ai unei clădiri - care cuprindeau uşile, ferestrele, toate instalaţiile - şi le montau în fundaţia existentă. După pereţi, urmă un planşeu, pe care braţele maşinii îl îmbinară cu pereţii.

în agitaţia lor neîntreruptă, combinele păreau făpturi însufleţite, înzestrate cu inteligenţă. Ştiau parcă ce materiale trebuiau să aleagă din stivele de elemente prefabricate, pînă unde să le ridice, cum să le fixeze unele într-altele. Prin aer circulau, în acelaşi timp, zeci de piese ale construcţiei, cu o viteză şi o precizie uimitoare. Totul se petrecea fără vreun alt zgomot decît clinchetul elementelor de construcţie, care se îmbucau unul într-altul.

Tăun examina atent acest şantier de construcţii automatizat. Compara în minte forma maşinilor şi viteza de mişcare a organelor lor cu cele existente pe vremea cînd pornise în lupta cu Sahara.

Ce imprimă acest aer de eleganţă maşinilor, lucrării în general ? Forma simplă ? Viteza ? Nu, aici nu se puteau stabili deosebiri esenţiale între maşinile pe care le vedea şi cele pe care le cunoscuse.

Tăun căută din ochi pe omul care conducea operaţia.

Deodată îl zări, într-o cabină cilindrică, purtată de un autovehicul. Se apropie pe nesimţite de el şi începu să-l privească cu interes.

în faţa tehnicianului se afla o masă de comandă. Mai multe cadrane îi indicau în orice moment mersul lucrării. Din timp în timp, apăsa pe un buton şi atunci, pe un ecran oval, se ivea o imagine reprezentând acea secţiune a construcţiei pe care dorea să o cerceteze

încetul cu încetul, Tăun înţelese că ceea ce deosebea aceste maşini de cele pe care le cunoştea, era transmiterea mişcărilor fără angrenaje şi fără axe. Fiecare organ de maşină asculta parcă de un creier al maşinii, care transmitea impulsul pe calea undelor. Fiecare maşină parţială primea comenzile de la maşina centrală, pe care o conducea creierul viu, omul cu planul în mână. Transmiterea comenzii şi a energiei de mişcare prin unde, acesta era secretul eleganţei şi preciziei mişcărilor întregului ansamblu.

Dorea să cerceteze mai de aproape construcţia care se înălţa vă- zînd cu ochii şi porni spre ea.

Un semnal sonor prelung răsună. Prezenţa îi fusese desigur detectată. Vru totuşi să înainteze. în faţa lui apăru însă un fel de paravan care-i bară calea. încercă să-l ocolească, dar paravanul se mută şi el.

Puţin mai tîrziu, tehnicianul, care ieşise din cabină, îl bătu prieteneşte pe umăr şi i se adresă cu mustrare în glas :

- Se poate aşa ceva, prietene Tăun ? Vrei să te confunde „elefantul" meu cu un element prefabricat ?

Un pic ruşinat, Grigore se dădu cu cîţiva paşi înapoi.

- Ei, cum îţi place? îl întrebă tehnicianul, schimbînd vorba.

Acum Grigore îl recunoscu. Era mecanicul secund al sanatoriu lui.

- Ştiu eu ce să spun ? Elefantul dumitale e în orice caz un robot inteligent. Nu ştiu însă dacă aduce oamenilor care l-au creat fericirea pe care o aşteaptă de la el. Mă refer la toţi „elefanţii" epocii voastre... noastre, în sfîrşit.

Se urcară în cabina de dirijare, şi mecanicul îi dădu lui Tăun o serie de explicaţii despre funcţionarea combinelor de construcţii. Grigore asculta cu multă atenţie.

- în ce priveşte problema pe care ai ridicat-o în legătură cu aportul automatizării la mulţumirea omului, spuse tehnicianul, ţi-aş recomanda o pictură şi o simfonie, care mi se par cele mai reuşite realizări artistice ale decadei noastre. Şi una şi alta sânt intitulate „Omul".

Cred că cele două opere exprimă - fiecare în felul ei - esenţa actualităţii. Pictura reprezintă o făptură omenească, care aminteşte de sculptura „Gînditorul", a lui Rodin. Numai că în una din mîinile sale, o mână care e fineţe şi forţă, vezi o maşină mică, complicată, care pare în plină acţiune. Privirea omului - gînditorul - examinează critic maşinuţa. Contemplînd pictura asta, te simţi creator, demiurg.

Cu pleoapele abia întredeschise, tehnicianul părea că priveşte amănuntele unei imagini văzute numai de el.

Iar simfonia „omul" - spuse el după cîteva clipe de tăcere - cîntă o luptă fără de sfîrşit şi măreţia destinului acestei lupte. Pe calea împlinirii misiunii sale cosmice, omul insuflă lutului, materiei, flacăra geniului său, veşnic nestinsă. Asta pare că spun motivele simfoniei care revin mereu pe alte planuri de armonie.

Tăun şi mecanicul tăceau. în jurul lor, continua activitatea combinelor automate.

Ora fixată pentru prânz trecuse de mult, cînd Grigore o luă agale spre sanatoriu. îşi aminti de Gromov. Oare era în stare să accepte, să se arunce în vâltoarea vieţii ?

Preocupat cum era de ceea ce văzuse şi auzise, nici nu observă că cineva se apropie de el.

Abia cînd îşi auzi strigat numele, tresări şi ridică capul.

Glasul era al Ilonei.

- Ce s-a întlmplat, draga mea ?

Observă cu spaimă că era rănită la genunchi şi o întrebă îngrijorat dacă suferise vreun accident, ilona era însă atît de tulburată, încît abia putea vorbi. Grigore o bandajă în grabă cu o batistă ruptă în două. O luă apoi de braţ şi se aşeză cu ea pe o bancă. Abia aici începu ea să-şi revină şi izbuti să îngîne primele cuvinte:

- Ascultă, Grigore, trebuie să facem ceva. Aşa nu mai merge!

O privi mirat, fără să înţeleagă.

- Spune-mi, ce s-a întîmplat ?

Cu respiraţia întretăiată, ilona îi povesti tot ce văzuse la staţia de televiziune a sanatoriului.

- înţelegi, Grigore? Fiecare mişcare a noastră este supravegheată. Nu mai avem nici un colţişor care să ne aparţină cu adevărat. Pînă şi libertatea de care ne bucurăm în plimbările din parc este înşelătoare Dacă ar şti că sîntern acum aici, poate ne-ar examina şi acum, ne-ar asculta vorbele, şoaptele. Poate că ne urmăresc şi gândurile abia înfiripate, nerostite încă...

Tăun mîngîia buclele arămii ale Ilonei. Nici sieşi nu îndrăznea să-şi mărturisească că se bucura de cele întâmplate. Dar se bucura* Se bucura de prilejul acesta care o împingea şi mai mult ¡pe Ilona spre el.

O mie de gînduri îi treceau prin minte. Unul dintre ele îşi făcea drum, printre toate, inaintînd în avalanşă. Şi acest gînd împletea dorinţa lui de a păstra, de a cultiva dragostea Iloneî, nerăbdarea de a umple golul de informaţie şi cunoaştere ştiinţifică, cu aceea, pe care nu şi-o mărturisea nici lui, de a-şi manifesta independenţa faţă de medici, faţă de Gromov. El era doar Grigore Tăun...

- Vrei să evadăm către viaţă, Ilona ? o întrebă el, privind-o drept în ochi.

Şi întîlni în ochii ei ceva care semăna a ştrengărie.

- Ar fi minunat, Grigore, dacă s-ar putea !

- Se va putea, trebuie să se poată! răspunse Tăun hotărît... Tot ne spun ei răzvrătiţi aici, în sanatoriu. Să le dovedim că merităm porecla, adăugă el rîzînd.

Tăun făcu în glumă un semn conspirativ.

Discutară aprins despre metode şi planuri.

- Sântem pe cale să facem un pas important, observă Grigore.

E nevoie de prudenţă şi înţelepciune. Ar trebui însă, în primul rînd, să ştim precis ce mai au de gînd cu noi.

Hotărîră ca Tăun să discute problema lor cu coordonatorul sanatoriului.

în aceeaşi seară, Grigore se găsea în cabinetul doctorului Beram. Discuţia, care dura de peste un ceas, se precipita...

- Atmosfera în acest sanatoriu este silnică, mijloacele utilizate sînt barbare ! izbucni Tăun.

- Şi totuşi, în această atmosferă şi cu aceste mijloace aşa-zis barbare, noi am rezolvat aici pînă astăzi - şi doctorul Beram apăsă pe comutatorul integratorului statistic - 24352 cazuri de afecţiuni nervoase, 42.000...

Tăun îl întrerupse.

- Asta este. 'tocmai asta este! Ne socotiţi nebuni şi ne trataţi ca pe nişte nebuni. Ne spionaţi, ne urmăriţi fiecare mişcare, fiecare gest. împingeţi analiza şi supravegherea voastră mult dincolo de limitele admisibile. Sîntem nişte obiecte de studiu, nişte insecte puse sub lupă. Şi asta este insuportabil, insuportabil...

Doctorul Beram simţea că făcuse o greşeală. Şi era din ce în ce mai încredinţat că tratamentul lui Tăun trebuie să fie prelungit. Dar totodată înţelegea că o modificare a tratamentului se impunea. Era desigur o defecţiune în sistemul lor, insuficient diferenţiat după caracterul individual. Cu acest om, de pildă, nu ştia niciodată cum să se poarte.

Cu gînduî la problemele stîrnite de cazul Tăun, doctorul căuta acum cuvinte de atenuare.

- Exagerezi, prietene, exagerezi! în primul rînd, nu crezi nici dumneata povestea cu nebunii. Noi nu avem aici spital de alienaţi, deşi - evident - şi spitalele de alienaţi sînt necesare, în număr foarte redus, desigur, în raport cu numărul infim de bolnavi de acest fel din epoca noastră. în al doilea rînd, supravegherea se opreşte acolo unde este nevoie. Nimeni nu este îmboldit de vreo curiozitate bolnăvicioasă. Şi în al treilea rînd, sper să lichidăm curînd cu supravegherea în cazul dumitale.

Cuvintele doctorului nu-l convingeau pe Tăun. Dimpotrivă, hotărî rea lui îşi găsea noi justificări. Aceşti oameni nu aveau de unde să-l cunoască, să-I înţeleagă. Şi tocmai gîndul că trebuia să termine repede cu sanatoriul, îl făcu să încerce să-l linişte ască la rîndul său pe coordonator.

- Recunosc că am exagerat. Dar e bine, credeţi-mă, să renunţaţi la perfecţiune şi să lăsaţi puţin loc întîmplării şi vieţii.

Cei doi bărbaţi se priveau, se înfruntau. Ei se despărţiseră aparent prieteneşte, dar nu se convinseseră unul pe altul. Şi amîndoi simţeau acest lucru, ştiau acest lucru.

Capitolul 8

Un Act Fără PRECEDENT În SAHARIANA

Ca în fiecare dimineaţă, aerul parcului fusese ozonizat în mod artificial. Tăun, care se sculase o dată cu răsăritul soarelui, inspira adânc în piept. Îi aducea aminte de excursiile pe care le făcuse în tinereţe pe culmile stîncoase ale Pietrei Craiului. Aici se amesteca însă cu parfumul minunat al portocalilor şi mandarinilor, al florilor de magnolia şi al acaciei odorate.

Mergea repede, preocupat, scoţînd din cînd în cînd din buzunar un carnet în care se afla o mică hartă a parcului, pe care o cerceta cu atenţie. Trecuse tocmai de un mare bazin, în care se cultivau experimental, în soluţii de săruri, plante nutritive, cînd la o cotitură se trezi pe neaşteptate faţă în faţă cu doctorul François.
Nu-şi putu stăpîni o tresărire, pe care medicul o observă.

- Aşa devreme prin parc ? îl întrebă acesta.

Tăun ii răspunse ironic că plimbările de dimineaţă îi făceau foarte bine, deşi nu erau prescrise în tratament. Apoi adăugă :

- Deci şi dumneata spionezi bolnavii ? Frumoasă meserie ! V-aţi transformat în umbrele existenţei noastre cronometrate.

François rîse.

- Auzi idee ! Eşti cam pornit, recunoaşte ! Mă duc, ca în fiecare dimineaţă, să vîslesc la centrul sportiv al lacului nostru. Doar nu vei fi crezând că sânt medic şi în afara orelor de lucru. Nu vrei să mă însoţeşti ? N-ai decît să schimbi ruta plimbării.

Vădit încurcat, Grigore nu ştia ce să răspundă. Tăcerea se prelungi îndeajuns pentru ca să stîrnească şi mai mult nedumerirea lui François.

- De ce să vin... bîigui Grigore în sfîrşit. Mă duc spre aleea de bananieri. Acolo... e mai frumos.

Medicul îl privi pe Tăun îndelung cu ochii lui mari şi limpezi, încercând să ghicească ce se petrece cu el. Dar Tăun îi ocolea privirile, fixînd un punct în gol. Ceva nu era în regulă, dar ce anume, n-ar fi putut spune. Poate că bolnavul îşi cucerea în felul acesta un crîmpei de libertate nevinovată. De ce să i-o fure?

- Ascultă, prietene. Nu ne condamna atît de aspru. După cum ştii de mult, şi eu sânt de părere că vi se aplică un tratament prea riguros, nu tocmai uşor de îndurat. Totuşi, mai devreme sau mai tîrziu, vă va vindeca. Gândeşte-te cum te simţeai cînd te-ai trezit din somnul terapiei şi cum te simţi acum. Ai fost pus pe picioare.

Tăun zîmbi.

- Fiziceşte da, dar restul ? îmi simt uneori nervii întinşi ca nişte coarde gata să se rupă. Nu oricine se complace în situaţia unui căţeluş purtat de zgardă. Cunosc argumentele colegului dumitale, doctorul Naser: „Caz unic", „mai bine prudenţă excesivă decît eşecuri", „Curînd se va obişnui". Dar ce-mi pasă mie de toate astea ? De ce să mă aleg eu cu ponosul prudenţei voastre ?

- E uşor de spus. Dar noi, medicii, sântem aceia care purtăm răspunderea însănătoşirii dumitale. Privirile întregii lumi sînt aţintite spre sanatoriul nostru, în care sînt trataţi bolnavi atît de neobişnuiţi, cum e climatologul Tăun şi naufragiaţii cosmici.

Tăun se hotărî să curme discuţia :

- Va să zică e vorba de renumele sanatoriului. Sigur - argumente se găsesc ! Dar ce sens are tot ce vorbim noi ? Ştiu că nu vă pot convinge. Numai să nu fie nevoie, după readaptare, de un nou tratament, pentru remedierea efectelor tratamentului actual... Şi acum, la revedere.

Doctorul reţinu câtva timp mâna întinsă a lui Grigore într-a sa

- Sînt multe lucruri adevărate în ceea ce spui. Prea le vezi însă, pe toate în negru. într-un caz ca al dumitale, bîjbîim şi noi. Eu îţi doresc să intri mai curînd în viaţa noastră de toate zilele. La revedere!

Fiecare porni pe drumul său.

Tăun era acum şi mai grăbit. După ce merse o bună bucată de drum, începu să alerge, cu carnetul deschis în mână.

Cînd ajunse, în sfîrşit, în faţa zidului care înconjura staţia sanatorială de televiziune, se uită atent de jur împrejur. Apoi se ghemui într-un tufiş. Voia să

confirme înţelegerea pe care o luase cu profesorul Gromov, cu două zile mai înainte, după ce Ilona Erdely descoperise staţia.

Formă un indicativ televizofonic şi curînd pe ecranul micului aparat- apăru chipul bătrînului.

- Ei, tinere, cum merge cu necazurile readaptării ? Pe cînd la treabă ? Sau poate că au de gând să te pună în spirt şi să păstreze ca piesă de muzeu...

Grigore şopti repede în televizofon:

- Menţii propunerea, profesore Gromov ?
- Sigur că da, mai mult ca oricînd. Abia aştept. Dă-i drumul, frate Grigore !

Glasul lui Grigore căpătă un accent cald :

- Îţi mulţumesc mult, mult de tot !

După ce convorbirea luă sfîrşit, Tăun spuse aproape cu voce tare:

- Dacă de data asta televizorul sanatoriului n-a fost tocmai ¿n urmărirea mea, avem toate şansele să scăpăm pentru totdeauna de ei.

Cu un gest rapid, sări peste zidul de piatră şi se ascunse repede îndărătul unui arbore.

Ciudata clădire tronconică părea goală. După cum se aşteptase, la ora aceasta televizorul sanatorial nu era în funcţiune.

Grigore simţea acum o strângere de inimă Era pe cale să comită o faptă care era probabil fără precedent în secolul al XXI-lea. Totuşi, la naiba ! Viaţa nu ştie să aştepte. Doar nu-şi putea îngădui s-o risipească pentru cheful unor doctori. Şi apoi, ceea ce fac ei, aceşti medici, e moral ? Cine le dă dreptul să-l cerceteze ca pe o gîză sub lupă ?

O porni hotărît spre staţie. Deschise uşa cu uşurinţă, prin simpla apăsare a butonului pe care scria „Intrare". L'n mic antreu şi apoi pătrunse în încăperea care adăpostea instalaţia.

Trebuia să acţioneze repede. Dar cînd începu să cerceteze cu atenţie aparatura care se afla în faţa sa, îl cuprinse îndoiala.

Se aşteptase să găsească uşor piesa centrală a televizorului. Se gîndea la un transformator de alimentare sau la transistori, piese mici, al căror element esenţial îl formează semiconductori de ger- maniu sau de oxizi metalici şi care au un rol esenţial în dispozitivele de televiziune. îşi închipuia că demontarea a una sau două piese de acestea ar fi însemnat scoaterea din funcţiune a agregatului, pînă la găsirea defectului şi punerea a noi pi^{es}e.

Dar lucrurile nu stăteau aşa cum nădăjduise Tăun.

Trei oglinzi metalice, aşezate în planuri care făceau intre ele unghiuri diferite, formau partea cea mai masivă a instalaţiei. Dar nu asta căuta el. Trebuia să descopere piesa cu adevărat esenţială, elementul sensibil, acela care transformă radiaţiile luminoase în impulsuri electrice.

Se apropie de ferestrele clădirii. Le examină. Păreau făcute dintr-o sticlă perfect transparentă. Să spargă o fereastră ? Ar fi făcut zgomot şi nu avea nici un sens. Se pregătea să examineze restul pieselor, cînd îl fulgeră un gînd.

Se întoarse din nou către una dintre ferestre O cercetă cu mai mare atenţie şi observă abia acum nişte striaţii fine, paralele, pe suprafaţa sticlei. Se scotoci prin buzunare. Ştia că are o lupă puternic măritoare. O găsi. Privi atent, cu ajutorul instrumentului, striaţiile. Nu încăpea nici o îndoială. O pulbere fină, argintie, le umplea. Grosimea striaţiilor era cam cât a zecea parte dintr-un fir de păr. Nu putea să se dumirească asupra rolului lor. Dar era sigur că formau piese de importanţă capitală pentru întregul dispozitiv.

începu să zgîrie sticla cu vîrfnl de diamant artificial al creionului său de înregistrare. Treaba mergea uşor şi repede. Făcu repede operaţia la toate ferestrele clădirii tronconice.

După ce termină tot ce îşi propusese, părăsi staţia.

Curînd se afla din nou pe aleele umbroase ale parcului. Ora în- tîlnirii cu Ilona trecuse. Era însă sigur că o va găsi în punctul stabilit şi porni repede într-acolo.

Deodată zări o siluetă neagră, care se mişca chiar în poieniţa unde era fixată întîlnirea.

Se îmbrăcase în negru ? De ce oare ?

Grăbi paşii, dar după cîteva clipe se opri brusc în loc. Nu era Ilona ! Unul dintre horticultorii sanatoriului îşi făcea de lucru pe lângă nişte tufe

Tăun simţi că îi năvăleşte sângele în cap. Cîte ghinioane ! Mai întîi întîlnirea cu doctorul François, apoi greutăţile de la staţia de televiziune, acum asta...

Unde putea fi Ilona? Ce era de făcut?

Dacă pornea în căutarea ei, risca să fie zărit, căci trebuia să dea în primul rând ocol poieniţei. Dacă nu o căuta, aşteptînd să plece omul cu florile, se făcea prea tîrziu. În parc ar fi venit tot mai mulţi bolnavi şi proiectul lor ar fi eşuat.

Din spatele lui. cineva îi acoperi ochii cu degetele.

- Ilona, în sfîrşit ! şopti Tăun, întorcîndu-se repede şi cuprin- zînd-o cu braţul.

Îi spuse că nu mai aveau să se teamă din partea staţiei, pentru cel puţin două-trei ore. O porniră împreună pe drumul care ducea spre o îeşire dosnică a parcului, pe care Tăun o descoperise cu o zi în urmă.

Păşeau alături, braţ la braţ, cu sentimentul unei mari îndrăzneli. Freamătul vegetaţiei multicolore, în bătaia vîntului de dimineaţă, li se părea amîndurora preludiul unei noi etape a vieţii.

Capitolul 9
O VIZITĂ NEAŞTEPTATĂ ŞI TARDIVĂ

Mătuşa Maria, o femeie mărunţică şi fără astîmpăr, aştepta de multă vreme nerăbdătoare, într-unul din saloanele sanatoriului saharian.

La coborârea din racheta intercontinentală nu se simţise tocmai bine. Medicii din sanatoriu ii restabiliseră însă uşor buna dispoziţie, supunînd-o unui tratament care influenţa asupra stării generale a organismului, prin intermediul unei combinaţii de senzaţii de culoare şi miros.

La sosirea ei, Tăun nu se afla în clădirea sanatoriului şi trimiseseră de aceea după el. Se resemna deci să-l aştepte.

- Asta-i riscul cînd vrei să faci surprize nepoţilor şi vii neanunţată ! îşi zise bătrâna. Dacă lui Grigore i-o fi plăcând şi acum s-o ia razna pe coclauri, ca pe vremuri, apoi ţin-te bine şi aşteaptă-l pînă ţi se urăşte.

îşi" deschise geanta şi începu să înşire pe masă lucrurile pe care le adusese cu ea. Erau fotografii ale părinţilor climatologului, imagini din oraşele ţării aşa cum arătau în deceniul al II-lea al veacului al XXI-lea, cîteva scrisori de la prieteni, tăieturi din ziarele anului în care avusese loc Congresul de la Tuanin, vechiul aparat fotografic al lui Grigore şi alte obiecte. Adusese şi cîteva monezi din secolul al XX-lea, cînd oamenii se mai serveau de bani pentru a plăti diferite mărfuri şi servicii, un toc rezervor cu cerneală, un mic bec electric şi alte cîteva relicve.

Timpul trecea.

Coordonatorul sanatoriului venise tocmai să-i spună că va mai trebui să aştepte puţin, cînd doctorul Naser intră în salon, vizibil tulburat.

- A fost cercetat tot parcul. Lipseşte şi Ilona Erdely. Mă tem

că...
Doctorul Beram îl întrerupse nervos.
- Şi tocmai astăzi s-a stricat televizorul special ! N-a fost încă reparat ? Mecanicii noştri...
- Cu stricăciunea asta e ceva ciudat, îl întrerupse doctorul Naser. Ferestrele receptoare au fost - pur şi simplu - zgîriate.
- Plutim, cu alte cuvinte, în plin mister, observă coordonatorul, încercînd să surîdă. „Răzvrătiţii" au şters-o. Mă rog, ca în romanele de aventuri de acum o sută de ani.
în clipa aceea pătrunse în salon doctorul François.
- Poarta mascată din fundul parcului a fost găsită întredeschisă ! strigă el de la uşă.
în odaie se lăsă o tăcere care se prelungi multă vreme.
Toţi ştiau acum ce se petrecuse. Prima care începu să vorbească fu însă mătuşa Maria.
- Auzi ce pacoste! Măcar de l-aţi mai fi reţinut o zi două pe aici. Ce i-aţi făcut maică, de n-a mai putut să rabde? Orice mi-aş fi putut închipui, dar nu mă aşteptam să fac o călătorie de atîtea mii de kilometri pe degeaba !
Medicii nu-l răspunseră. Părăsiră unul după altul încăperea. Ultimul care ieşi fu François. Ajuns în uşă, se mai întoarse încă o dată şi o privi îndelung pe bătrînă. Apoi plecă şi el. Nu ştia prea bine dacă era bucuros sau nemulţumit de cele petrecute.

Capitolul 10
EVADAREA

Trecuse vreo oră de cînd Tăun izbutise să scoată din funcţiune staţia de televiziune, cînd două umbre se strecurară, nevăzute de nimeni, prin poarta din fundul parcului.
Ajunşi dincolo de zid, Grigore şi Ilona se opriră locului. Tăun, care nu mai ieşise în stradă, avu nevoie de cîteva clipe de adaptare. Mişcarea care se desfăşura în faţa lui era de-a dreptul ameţitoare. Rachetele, helicopterele şi platformele individuale zburătoare, care decolau şi aterizau în piaţa din apropiere, circulaţia rapidă a benzilor de transport, încărcate cu diferite produse, pe una din laturile străzii, formele foarte variate ale construcţiilor care se ridicau de ambele părţi ale drumului, - toate îi dădeau un simţămînt ciudat.
Cei doi fugari, adăpostiţi de o boltă din zidul sanatoriului, priveau neobservaţi lumea din faţa lor.
După ce se obişnui întrucîtva cu mişcarea vehiculelor, Tăun îşi dădu seama încetul cu încetul că unele lucruri făceau din strada aceea, cu toată mişcarea rapidă, un loc îmbietor. în primul rînd, feţele oamenilor. Varietatea tipurilor: blonde - slave şi germane - oacheşe: indiene, chipuri măslinii şi mongole, chipuri smeade arăbeşti. Şi chipurile acestor oameni erau vesele, limpezi. Arareori puteai zări cîte un om singur. Mergeau în grupuri de cîte trei-patru, fie pe jos, fie în vehicule.
Erau apoi gesturile acestea fireşti cu care tinerii ţineau talia fetelor. Erau hainele acelea simple, largi, divers colorate, alcătuind un ansamblu animat. Strada era veselă. Şi era curată ca o figurină de cristal de munte, proaspăt ştearsă.
Ilona se strînse lîngă Tăun. Senzaţia de nelinişte în faţa mulţimii o mai cuprindea şi acum. îl îndemnă pe Grigore să se grăbească, arătîndu-i cabinele viu colorate din mijlocul străzii.
- Cu un vehicul dintr-acesta vom călători ! spuse ea.

- Ce fel de vehicul ? întrebă Tăun, neîncrezător. Unde-i sînt roţile ?
- Şi totuşi, ne va duce foarte bine, zise Ilona rîzînd. Să ne grăbim, căci pleacă. Nici nu ştii ce noroc am avut că am găsit drumul staţionînd !

Grigore Tăun făcu ochii mari. Ar fi vrut să ceară lămuriri asupra expresiei „am găsit drumul staţionînd", dar nu era timp de aşa ceva şi o urmă în grabă pe Ilona. Cîteva secunde mai tîrziu, şedeau amândoi pe canapeaua comodă a unei cabine.

Vehiculul se puse într-adevăr curînd în mişcare. Dar nu se deplasa numai el, ci toate celelalte cabine aflate în partea centrală a străzii. Mai precis, se mişca banda principală a drumului pe care se aflau, purtînd toate cabinele, cu o viteză apreciabilă.

Din cînd în cînd, un vehicul luneca s>pre dreapta, pînă ajungea pe o bandă- laterală. Aceasta începea atunci să înainteze mai încet, pînă ce se oprea cu totul. Pasagerii ajunşi la destinaţie coborau.

De o parte şi de alta a străzii clădirile oraşului defilau într-o trecere rapidă. Unele păreau adevărate palate, cu un aspect monumental, dar majoritatea construcţiilor aveau dimensiuni mai mici. Acestea din urmă erau clădiri de 5-6 etaje, cu siluete simple, dar elegante, aşezate în mijlocul unor parcuri. Numeroasele verande şi acoperişuri-terase erau bogat ornamentate cu arbuşti şi flori.

- Un adevărat oraş-grădină ! observă Grigore, care începuse să se obişnuiască cu ritmul rapid al circulaţiei şi nu se mai sătura contemplând aspectul acestui centru urban.

îlona, care se afla lîngă tabloul de comandă al vehiculului, nici nu-l auzi. O preocupa cu totul altceva. Şi, ca întotdeauna cînd îşi concentra atenţia, buzele i se formau ca acelea ale unui copil care se răsfaţă.

- De unde spuneai că trebuie să luăm trenul subteran spre El- Solohu ? întrebă ea cu o voce din care răzbătea o oarecare nemulţumire.
- De la Kadar, răspunse Grigore. Aşa mi-a explicat cel puţin Gro- mov. Dar de ce întrebi ?
- Cred că am încurcat-o ! Ne găsim pe un drum rulant care nu duce într-acolo. Pe tabloul de comandă nu e nicăieri însemnată această localitate. Ce e de făcut ?

Grigore se gîndi puţin, apoi spuse :

- Ştii care e părerea mea ? Apasă pe un buton oarecare. Vom coborî la staţia respectivă şi ne vom interesa cum putem ajunge la Kadar.

Ilona îl ascultă.

Acum drumul mobil ieşise din localitatea unde se afla sanatoriul. Trecea printre lanuri bogate de cereale care păreau că nu se mai sfîr- şesc, orintre crînguri de un verde intens ; străbătea diferite aşezări, care fiecare în felul ei forma un ansamblu arhitectonic distinct. Comun tuturor aşezărilor erau zonele colorate, grupe de plante verzi, roşii, albastre, violete.

Capitolul 11
TROMBA DE Apă

Erau instalaţi de mai bine de jumătate de oră în cabină, cînd deodată aceasta a'unecă spre dreapta, pe o bandă secundară. Vehiculul continuă să înainteze un timp,, cu o viteză din ce în ce mai redusă şi apoi se opri într-o mică piaţă. Aceasta se găsea pe un platou înalt, de unde se zărea ţărmul mării. Uşa se deschise singură şi coborâră am în doi.

Nu se vedea în apropiere nici un om, şi Grigore Tăun, obosit de întîmplările acestei dimineţi agitate, ar fi dorit să se odihnească cîteva clipe.

Voia tocmai să-i împărtăşească acest gînd Ilonei, cînd dinspre mare începu să se audă un vuiet surd, care creştea treptat în intensitate. Privind într-acolo, nu zăriră un

timp nimic care să le atragă atenţia. Pe urmă, dintr-o dată, apa începu să se învolbureze. Valurile care loveau în maluri se succedau tot mai repede.

La vreo câteva sute de metri în largul mării ţîşni, cu un zgomot puternic, un gigantic şuvoi de apă.

Ţinîndu-se de mînă, cei doi evadaţi priveau speriaţi tromba ameninţătoare.

Aceasta se ridică repede până la o înălţime considerabilă. Pe cer se desena acum un curcubeu multiplu, care-şi tremura în zări faldurile diafane.

Valurile marine urcau tot mai sus colina, ameninţând să înghită şi platoul pe care se găseau Grigore şi Ilona.

începură să alerge, depărtîndu-se de mal. După puţină vreme, Ilona se împiedică şi căzu.

- Nu are nici un rost să fugim, Grigore, îi spuse ea, în timp ce acesta o ajuta să se ridice. Mai bine să ne adăpostim undeva.

La cîţiva metri de ei se afla intrarea unui tunel, care cobora pieziş în pămînt. O luară spre deschizătura, lui. Cînd ajunseră la cîţiva paşi de gura tunelului, ieşi şuierînd un venicul de forma unui fus, care se opri în faţa lor. Uşa acestuia se deschise larg, invitând parcă pe nişte pasageri nevăzuţi să urce. După cîteva secunde, se închise la loc şi vehiculul o porni pieziş în sus, asemenea unei păsări care-şi ia zborul.

Grigore şi Ilona se priviră nedumeriţi.

în acest timp, coloana de apă care se ridicase din mare, se desfăcea în jerbe colosale. Pe cei doi fugari îi cuprindea o nelinişte, ca în faţa semnelor care prevestesc erupţia unui vulcan. Trebuiau să se adăpostească cu orice preţ.

Un al doilea vehicul îşi făcu apariţia din tunel.

Grigore Tăun se hotărî să nu mai aştepte. În cîţiva paşi fu împreună cu Ilona lângă navă, iar cînd uşile acesteia se deschiseră, săriră înăuntru.

Vehiculul avea şase locuri şi era construit dintr-un material transparent. Decolă lin, fără cea mai mică zdruncinătură.

Abia plecase, cînd Ilona scoase un strigăt de bucurie :

- Uită-te la tabloul de comandă, Grigore !

îi arătă unul dintre zecile de butoane ale plăcii triunghiulare. Deasupra lui, pe un disc argintiu, era însemnat cu litere albastre numele localităţii unde doreau să ajungă.

EL-SOLOHU

Tăun apăsă pe buton cu un simţămînt de uşurare. Nava aeriană execută un viraj larg spre stânga şi, după puţin timp, începu să zboare iar în linie dreaptă.

Tromba de apă nu se mai vedea. Dedesubtul vehiculului aerian se desfăşura însă o privelişte tulburătoare.

Sahariana...

Ţara viselor tinereţii, ţara pentru cucerirea căreia venise de pe malurile dunărene să lupte cu dunele de nisip. O contempla cu emoţie, cu o nesfârşită duioşie.

O adevărată geometrie telurică, alcătuită din feţe de cerc, lacuri cu argintul apelor scînteind în soare, paralelipipede verzi de arbori în rînduri strînse, o vastă reţea de canale, - toate acestea împodobind podişuri largi, înconjurate de terase în trepte. Semănînd cu nişte valuri încremenite, dealurile îşi înfăţişau podoabele verzi.

Benzile şoselelor urmau elegant linia de pantă lină şi atingeau cu nenumăratele lor ramificaţii grădinile, lacurile, livezile.

Vedeau prin aparatele de apropiat oamenii, vegetaţia, clădirile din care ieşeau vehicule încărcate cu uriaşe cantităţi de produse de tot felul. Ansamblul şi fiecare amănunt în parte îţi dădea o impresie de vigoare şi siguranţă.

Aici a fost deşert, şoptea Tăun, cu un fel de evlavie. Omul a ajuns să lucreze la scară planetară. Şi va veni vremea cînd va lucra la scară cosmică...

Se aflau într-un vehicul de excursie de mică viteză. Aparatele de bord indicau o viteză constantă de 1.000 kilometri pe oră, adică o viteză de aproximativ 20 de ori mai mică decît a obişnuitelor avioane stratosferice, despre care citiseră în toate ziarele Saharianei.

Ilona se întinse leneş în scaun. Privea acum în sus, spre cer, prin luminatorul superior al vehiculului aerian. Observă surprinsă că bolta nu mai era de un albastru pur. Avea nuanţe cenuşii-roşiatice. Soarele se vedea ca printr-o sită fină de nori.

- Priveşte, Grigore, la cer ! De ce o fi avînd culoarea asta ?

- Sîntem înaintea ploii, îi explică el. Ceea ce vezi sînt filtrele calorice, pulberi fine de siliciu, amestecate cu îngrăşăminte pulverizate. Ele reduc prin absorbţie radiaţia solară, care altfel ar ajunge integral la pămînt. Ploaia antrenează cu ea aceste pulberi răspîndite în cursul dimineţii. După precipitaţie, cerul devine perfect senin. Iar rolul de agent răcoritor îl ia evaporarea apei căzute.

Ilona îl privi mirată.

- De unde ştii tu toate astea ?

- Păi măcar atît să fi aflat pînă acum din puţinele lecturi de specialitate, spuse Tăun surîzînd.

- Dar tromba aceea, ce să fi fost ?

Grigore se gândi un timp înainte să răspundă.

- Ştiu eu ? Acum, că mă gîndesc liniştit, cred că ne-am speriat degeaba. Probabil că face parte din complexul de măsuri menite să provoace ploaia. Îl vom întreba neapărat pe profesorul Gromov.

Vehiculul începu să coboare.

- Nădăjduiesc că la El-Solohu traficul nu e aşa de intens ca în localitatea de unde am plecat, observă Ilona. Drept să-ţi spun, mă cam apucă ameţeala cînd mă gîndesc să mai am de-a face cu străzile secolului al XXI-lea !

Cînd mă gîndesc la cele ce vedem noi azi, mi se pare că trăim în sens invers aventurile eroului lui Ma’rk Twain, yankeul de la curtea regelui Arthur, care s-a întors din veacul al XIX-lea în veacul al VI-lea. Cred că dacă unul din cavalerii regelui Arthur s-ar fi găsit dintr-o dată în mijlocul unei mari pieţe din Budapesta anului 1956, ar fi fost tot atît de zăpăcit, cum sîntem noi cînd luăm contact, pentru prima oară, cu circulaţia de astăzi.

- Exagerezi, Ilona ! La urma urmei, acest aşa-zis ritm trepidant este cu totul suportabil. Mi-a trebuit doar un elementar efort de adaptare ca să mă obişnuiesc. Nu, nu sînt şi nu voi fi un cavaler ar- thurian !

- Pe satelitul nostru n-am avut însă nici tramvai, Grigore. Mie mi se pare ceva mai greu. Deşi m-am mai plimbat de cîteva ori pe aceste străzi.

- Voi fi bătrînul tău cavaler, de tip veac XXI.

- Tînărul meu cavaler, Grigore, spuse Ilona, lipindu-şi obrazul de braţul lui şi privindu-l de jos în sus, cu ochii larg deschişi, în care surprindeai o scînteiere şăgalnică.

Acum nava nu mai era decît la vreo două sute de metri înălţime. Dedesubtul ei se desenau construcţiile rustice ale unei mici localităţi. Privită de sus, părea un cartier al unui oraş aruncat departe de centru, dar legat de el printr-o şosea lungă, dreaptă şi mobilă. Privind mai atent, puteai observa că de jur împrejurul oraşului către care zburau se găseau din loc în loc asemenea mici aşezări. Dacă le-ai fi unit pe toate printr-o linie, obţineai un poligon uriaş, care înconjura oraşul El-Solohu.

După coborârea din vehicul, se odihniră un timp pe o bancă din grădina centrală a localităţii. Apoi o porniră spre casa profesorului Gromov.

Acum, cînd erau atît de aproape de ţintă, cînd izbutiseră să scape de lumea închisă a sanatoriului, începu să-i macine o nouă îndoială. Vor fi oare în stare să reziste iureşului vieţii noi ? Nu întrerupseseră prea devreme viaţa în sanatoriu ?

Şi deşi nici unul, nici celălalt nu spuse nici un cuvînt, îşi ghiciseră unul altuia gîndurile şi simţeau nevoia să se apropie şi mai mult, pentru a-şi alunga reciproc temerile.

Partea a II-a
SECOLELE FAŢĂ-N FAŢĂ

Capitolul 12
ÎNTÎLNIREA Cu GROMOV. A DOUA RENAŞTERE

Orice s-ar spune, întîlnirea profesorului cu Tăun şi „fata cerului", cum o botezase bătrînul pe Ilona, nu era ceva obişnuit. Se aflau faţă-n faţă oameni care reprezentau două veacuri şi două lumi deosebite. Se întîlneau prieteni vechi, care aveau să reînnoade firul rupt cu zeci de ani în urmă.

Gromov şi Tăun se îmbrăţişară. Cu toată emoţia care-l stăpînea, Gromov zîmbea. Tăun nu-şi putea stăpîni lacrimile.

Ilona stătea sfioasă la o parte. Simţea o durere surdă. I se părea că prietenul ei începe, din clipa aceea, să se înstrăineze, că îmbrăţişarea celor doi bărbaţi pecetluieşte o înţelegere care o exclude.

Întorcîndu-se spre Ilona, profesorul simţi în ochii ciudaţi ai fetei, cu irişi de un albastru neobişnuit, cu pupilele larg deschise, scânteierea unei minii tulburi. El îi strânse mîna şi, privind-o drept şi prelung în ochi, îi rosti de cîteva ori numele până ce simţi cum rezistenţa ei se risipeşte.

Peste cîteva clipe erau toţi trei aşezaţi în jurul unei mese scunde.

Mic de statură, cu o frunte bombată şi ochi mobili, Gromov nu avea nimic din înfăţişarea respectabilă a unui savant de altădată. Nici ochelarii şi nici vreo barbă stufoasă nu te împiedicau să descoperi acele trăsături deschise care trădează dragostea de viaţă, de oameni. Bătrân ? Da, desigur, căci pielea obrajilor nu avea strălucirea tinereţii, iar zîmbetul, în care se amestecau bunătatea şi ironia, îi încreţea adânc colţurile pleoapelor. Dar nici unul dintre acele semne dureroase ale bătrîneţii betege, nici o infirmitate vădită nu-ţi dădeau sentimentul că te afli în faţa unui om sfîrşit, slab, neajutorat.

Cu ochii cînd la Grigore, când la ilona, schimbînd tonul de la un cuvînt la altul, astfel încît nu ştiai niciodată unde se sfârşeşte cu seriosul şi unde începe gluma, Gromov porni discuţia.

- Recunoaşte, Tăune, că datorezi ceva veacului nostru. Renăscut ca pasărea Phoenix din cenuşă, o iei de la capăt. Cînd te văd cum arăţi, nu mă mir, zău, de fata aia cu păr de aramă, care n-a găsit ceva mai bun de făcut decît să te însoţească...

Tăun roşi ca un elev prins cu fiţuica, încurcat, închidea şi deschidea un briceag cu un gest care-i era familiar încă de pe vremea primei lui tinereţi.

Ilona, amuzată şi împăcată acum, privea cînd la unul, cînd la celălalt. Profesorul începuse să-i placă. îi plăcea şi sfiiciunea lui Tăun faţă de dascălul său, o sfiiciune pe care n-o cunoscuse până acum.

- Profesore, aş da înfăţişarea mea şi vreo douăzeci de ani din viaţă pentru a nu mă simţi atît de ignorant, atît de nepregătit, atât de gol - atît de rupt de toate cîte se întâmplă în lume.

- O, o ! Să lăsăm dramele astea supraintelectuale. Crezi că toţi oamenii veacului nostru sânt biblioteci ambulante? îţi pot prezenta mii de indivizi profund mulţumiţi, utili societăţii noastre, care nu ştiu să rezolve o integrală simplă.
- Bine, bine, dar eu am fost obişnuit să.„
- Să fii întotdeauna primul... interveni Ilona.
- Şi crezi că este suportabil să fii printre ultimii ? spuse repede Tăun.

Gromov simţea că discuţia lunecă spre un impas. Se lovi cu mîna peste frunte, ca şi cum ar fi uitat un lucru de seamă :

- Bine, dar sînt o gazdă cu totul imposibilă! Nu v-am oferit nici măcar o gustare !

Apăsînd pe un buton, făcu să apară alături de el o măsuţă de serviciu, cu vase de cuarţ colorate în cele mai fine nuanţe, adevărate opere de artă, după părerea lui Tăun. Vasele erau pline cu un lichid verzui. Fiecare dintre ele avea un tub transparent şi îndoit ca o lulea.

Profesorul îşi îmbie oaspeţii să guste băutura. Era un amestec de arome şi gusturi deosebite. Ilona şi Tăun sorbeau cu vădită plăcere. Simţeau cum o bună dispoziţie înviorătoare punea încetul cu încetul stăpînire pe ei. Aceasta nu avea însă nimic de-a face cu ameţeala pe care o produce alcoolul. Erau treji, proaspeţi şi sătui.

Tăun se simţea acum în stare să descifreze zece meteorograme - acele documente meteorologice cu care lucra el pe timpuri, când mai era cunoscutul climatolog Grigore Tăun, creatorul sistemului de previziune a fenomenelor meteorologice pe timp de un an, cu abatere maximă de 20 de ore.

Şi Tăun îl copleşi pe Gromov cu un potop de întrebări.

Voia să ştie ce deveniseră oamenii cu care pornise împreună în lupta cu deşertul. Voia să ştie care este stadiul actual al ştiinţei, ce paşi esenţiali a făcut tehnica. Amesteca întrebări generale cu chestiuni particulare. Ce rol au cei şase sateliţi tereştri ficşi, despre care auzise vorbindu-se adesea la programele radar-televizate ? Ce era cu tromba oceanică ?

Voia să ştie cum s-a născut Sahariana, de ale cărei începuturi era legată prima lui viaţă.

Voia să ştie, să ştie...

Tăun îşi exprima setea sa aprigă de cunoaştere a tot ce s-a realizat pe Pămînt, a tot ce a devenit, în timpul somnului său, omenirea.

Pe Ilona o uimi şi o impresionă această avalanşă. Nu-şi luase privirile de pe buzele lui Tăun câtă vreme durase îndelunga sa peroraţie interogativă. Acum îl privea pe profesor ca şi cum ar fi spus: „Ei, să te văd, maestre !"

Gromov clătină din cap cu sprâncenele încruntate a mirare prefăcută, cu buza lăsată în jos.

- Uite ce-i, Grigore, începu el, aplică un coeficient de reducere de 90% la întrebări şi-i dau drumul. Îmi vine să cred că vrei să mă blochezi definitiv, ca să n-am timp să-i fac curte „fetei cerului". Să ştii că la noi, aici, nu faci treabă cu exclusivismul şi graba asta.

Ilona îşi trase scaunul lângă Gromov. Şi, răspunzînd glumei, îi spuse cu un aer familiar:

- Nu mai e nevoie de curte. M-aţi cucerit, şi încă definitiv.

Gromov mângâie cu degetele buclele arămii ale Ilonei. De pe chipul său se risipi însă repede zîmbetul şiret. Trei cute verticale adinei îi brăzdară fruntea.

- Dacă stai să te gîndeşti bine, începu el, nici nu sînt prea interesante şi nici prea plăcute toate. închipuiţi-vă, de pildă, că m-aş apuca să vă descriu cazurile de dezertare de la lupta pentru învierea Saharei, de pe vremea cînd nisipul, vîntul şi cele 50° la umbră erau „plăcerile" obişnuite, iar scorpionii nu ezitau să-ţi viziteze

cortul. Dar fiindcă intraţi în veacul acesta cu o întîrziere de 50 de ani, mă simt dator să-l judec în faţa voastră.

- Prietene Gromov, înainte de judecarea veacului, spune-mi ce s-a întîmplat cu canadianul Lindsay. Îţi aduci aminte de el ? Lucra la studiul microbilor rezistenţi la soare puternic, îmi era prieten, bun prieten, cu toate ciudăţeniile lui...
- Şi de ce mă întrebi tocmai acum de el ?
- Pentru că vorbeai de dezertori. Şi nu ştiu de ce, dar...
- Da, da ! Ai presimţit bine. Lindsay este unul dintre cei care s-au frînt. Numai că el s-a frînt sub povara propriei lui pasiuni. Nu-şi îngăduia nici somn, nici odihnă. Era atât de prins în mreaja preocupărilor lui, atât de nerăbdător să descopere, să cucerească, să-şi atingă obiectivele, încît a mers mult peste 'limitele rezistenţei sale fizice şi mai ales psihice.

Sfîrşitul lui a început prin alcoolizare. Şi-a pierdut, încetul cu încetul, echilibrul. Toate încercările de a-l reeduca, de a-l redresa au dat greş. Era prea slab şi prea puternic. Într-un moment de nebunie, blestemînd Sahara şi pe saharieni, a încercat - în văzul tuturor - să arunce în aer edificiul central al federaţiei din El-Solohu, care pe atunci era un grup de corturi în jurul unei construcţii de piatră. Lin- dsay n-a dezertat, şi s-a frînt. Şi el n-a fost singurul din această categorie. Alţii s-au speriat repede de soare, de nisip, de viaţa în corturi, de nereuşita primelor încercări, întorcîndu-se spre locurile lor de baştină.

Ilona se chirci, se ghemui pur şi simplu sub braţul lui Gromov, ca şi cum s-ar fi adăpostit. îl întrerupse.

- Bine, dar Lindsay trebuie să fi suferit teribil, iar cei care au plecat... în definitiv, ce aţi fi vrut de la ei ? Să aştepte să se prăbuşească şi ei ?

Gromov tăcu o clipă. Privea o cutiuţă de fildeş, pe care o scosese din buzunarul tunicii. Obiectul părea o jucărie. El atrase privirile Ilonei.

- Vedeţi, copii. Procesul Lindsay şi, în general, procesul dezertărilor a fost necesar pentru naşterea Saharianei. Aş spune că nici nu se putea altfel. A fost un proces de selecţie, iar oamenii cernuţi prin sita greutăţilor au alcătuit o temelie serioasă pentru această societate, pentru această naţiune internaţională. Iar Lindsay ne-a învăţat, prin jertfirea lui, cît de absurdă este forţarea limitelor puterii omeneşti.

în pauza care se lăsase între cei trei, fiecare urmărea gînduri proprii. Grigore îl revedea pe Lindsay atît de aproape încît parcă-i asculta hohotul acela supărător cu care canadianul îşi întîmpina prietenii. în vîna de pe fruntea lui Grigore zvîcnea dureros sîngele. Ilona întinse mâna spre „jucăria" pe care Gromov o lăsase să lunece pe jos.

- Vedeţi, continuă Gromov, după cîteva secunde de tăcere, ne-am luat cu vorba şi nu v-am spus esenţialul. Uite, facem o convenţie. Nu mă întrerupeţi timp de cîteva minute şi pe urmă întrebaţi tot ce vreţi, iar eu răspund tot ce pot... De acord ?
- De acord ! spuse Ilona, sucind pe toate părţile cutiuţa de fildeş. Iar Tăun repetă ca o îngînare : „De acord !".

Ilona şi Tăun sorbiră din paharele de cuarţ băutura, cu care se obişnuiseră foarte repede.

- Veacul nostru, copii, reîncepu Gromov, veacul acesta al XXI- lea, culege harnic roadele seminţelor pe care le-a aruncat veacul al XX-lea, curajosul, risipitorul, darnicul, generosul veac al XX-lea. Să nu mă spuneţi la nimeni, dar părerea mea este că n-am realizat noi creaţii ştiinţifice mai importante decît teoria cuantelor, teoria relativităţii, mecanica ondulatorie şi toate teoriile fizicii întemeiate în primul pătrar al veacului trecut. Sigur că unii s-ar putea lăuda cu sistemul nostru de cercetare a fenomenelor naturale - sistematic, în ansamblu şi nu numai pe ramuri, nu „bucăţică

cu bucăţică", cum spun unii în derîdere despre cercetarea ştiinţifică de acum o sută de ani -, s-ar mai putea lăuda cu transformarea biologiei, din ceea ce a fost acum o sută de ani, în ştiinţă adevărată, cu prefacerea artei medicale în ştiinţă. Alţii ar putea să vă aducă drept dovadă a superiorităţii veacului nostru faptul că noi am reuşit să creăm metode şi dispozitive practice pentru transformarea economică a oricărei forme de energie în energie atomică, chimică, biologică, fără să fie nevoie să trecem prin forma greoaie şi risipitoare a energiei termice. Ar putea să vă arate că imensele centrale termonucleare de altădată s-au transformat în instalaţii suple, de dimensiuni mici, şi că aburul a fost izgonit de pretutindeni, pînă şi din locurile unde e pregătită mâncarea. în sfîrşit. unii v-ar putea uimi cu amănuntul că în epoca noastră nu mai există orbi - orbi adevăraţi, cu defecte de vedere, că de ceilalţi, care au... orbul găinilor, nu ne putem plînge, avem destui -, dar toate acestea şi o mie de altele ca şi imensul material informativ strîns şi noile legi descoperite în fizică şi biologie, matematica nouă, nu sânt decît aplicaţii, extinderi şi generalizări ale descoperirilor veacului al XX-lea.

în veacul nostru, în societatea noastră sahariană, este însă transformată din rădăcini viaţa oamenilor. Noi sîntem culegătorii roadelor bogate ale celei de-a doua Renaşteri.

Prima Renaştere, cea din Europa secolelor al XV-lea şi al XVI-lea, scuturînd lanţurile ruginite ale întunecatului Ev Mediu, a chemat omenirea la conştiinţa dreptului de a lupta pentru propria ei fericire, Dar armele pentru această luptă nu erau încă făurite. Omului îi erau închinate scrierile lui Erasmus din Rotterdam, operele şi gîndurile lui Leonardo da Vinci, picturile lui Rafael, ştiinţa lui Galileu, invenţia lui Gutenberg. înflorise în oraşe năzuinţa spre frumos şi libertate. Dar totul semăna cu visul nutrit de nişte întemniţaţi care n-aveau cu ce să dărâme zidurile ce-i despărţeau de lumină.

A fost prima Renaştere, prima zvîcnire a conştiinţei omenirii pentru dreptul ei la fericire. Abia cînd s-au făurit armele luptei pentru fericire a putut fi cucerită libertatea. Iar eliberarea de exploatare, libertatea tuturor oamenilor şi a fiecăruia în parte, a însemnat a doua mare Renaştere. Ea a transformat visul la fericire în dreptul la muncă şi fericire.

Veacul nostru aduce oamenilor, fiecăruia dintre ei, o parte din fericirea omenirii, iar dreptul la muncă s-a transformat în dragoste, în pasiune pentru creaţie. Asta mi se pare esenţialul.

Se opri zâmbind.

- Şi, după cuvîntarea asta, sînt gata să devin ţinta atacurilor. Daţi-i drumul !
- Eu întîi, spuse Ilona, ridicînd un deget, ca o elevă cuminte.
- Aveţi cuvîntul, spuse cu solemnitate prefăcută Gromov.
- Mai există vis în viaţa saharienilor ? Sau totul e definitiv şi sigur ?
- O, draga mea. Aş spune mai degrabă că toţi trăim. în fiecare zi, cîte un vis, o aventură. Trăim, aproape fiecare dintre noi, la niveluri diferite, aventura cunoaşterii. E atît de mult de cunoscut! E atît de pasionantă lupta pentru cunoaştere! Trăim aventura dragostei, a construcţiei, a călătoriilor de-a lungul şi de-a latul lumii. Deosebirea faţă de trecut este doar că aventura o trăieşti şi n-o visezi numai. Tu însăţi, Ilona, vei trăi o mie de aventuri. Şi Tăun la fel.

Trăim, afară de asta, o mare aventură, prin care trece orice membru al societăţii sahariene, aventura pedagogică. Noi creăm în această aventură individualitatea puternică a cuceritorilor planetei.

Şi trăim marea aventură a zborului interastral. N-avem suficientă vreme, Ilona, să trăim toate aventurile şi de aceea luptăm pentru prelungirea vieţii. Şi nimic nu-i definitivat, Ilona. Toate-s doar începuturile unor mari aventuri.

- Aşa e bine, conchise Ilona, cu ochi strălucitori.

Tăun o privi şi simţi începutul vag al unei îndoieli. Şi pentru că avea impresia că i s-ar putea citi pe figură ce simte dacă ar fi tăcut, întrebă într-o doară :

- Ce rol au sateliţii artificiali care se rotesc în jurul Pămîntului cu aceeaşi viteză ca şi aceea a planetei noastre ?

Aproape că nu ascultă răspunsul lui Gromov.

- Sateliţii artificiali sînt staţii de absorbţie a energiei cosmice şi de transmitere a ei spre Pămînt. Sînt strîngătorii cuminţi ai unei părţi din energia infinită a spaţiului cosmic, pe care omul de azi o foloseşte pînă şi pentru salubritatea oraşelor în care locuieşte.

După cum vezi, Tăune, par cu adevărat copilăreşti socotelile savanţilor din veacul trecut care calculau disponibilul mondial de energie dună uraniul şi thoriul din zăcăminte. Ne stau la îndemînă resursele fără limite de energie ale universului.

Abia la ultimele cuvinte se trezi Tăun din inerţia lui. Şi, aproape mecanic, puse a doua întrebare, pe care şi-o pregătise de mult:

- Şi cum stăm cu substanţa, cu materialele ?

- Ei, asta-i treaba dumneaei, a chimiei, zise Gromov. Ea proiectează şi făureşte, la comandă, substanţe cu cele mai năstruşnice proprietăţi. Nu sînt chimist. Dar pentru a vă face o idee despre ce pot înfăptui făuritorii substanţelor, priviţi în camera asta, priviţi în parc, priviţi materialele din care sînt alcătuite vehiculele terestre, aeriene şi interplanetare, patinaţi pe masa plastică cu însuşiri de gheaţă, care poartă pe drept cuvînt numele de gheaţă caldă. Toate materialele pe care le vedeţi s-au născut din nisipul deşertului, din apa oceanului, din aerul atmosferic şi din geniul acestei ştiinţe, care se numea, mîndră, încă de pe vremea cînd nu era decît o ocupaţie minoră,- „arta sfîntă", ca şi cum şi-ar fi cunoscut destinul minunat.

Glasul profesorului era tot mai cald.

Astăzi chimia, înfrăţită cu biologia, sintetizează substanţa vie. Nu face, desigur, oameni ca aceia visaţi de nişte minţi ciudate din veacul trecut, oameni care să fie fericiţi că sînt sclavi sau destinaţi din eprubetă să fie conducători. Dar creează microorganisme antipa- togene, creează plante criptogame, în sfîrşit merge cu paşi hotărîţi spre dezlegarea misterului vieţii.

Cît priveşte problema producţiei de bunuri materiale, limitele celor mai optimiste prevederi din trecut au fost cu mult depăşite. Statisticienii dorinţelor societăţii, cum se numesc cei care studiază nevoile oamenilor, transmit lunar comenzile sociale uzinelor, care le execută cu coeficienţii de siguranţă necesari.

Gromov se opri iar. Privi rînd pe rînd la cei doi oaspeţi.

- Cred că vă obosesc, dragii mei, oferindu-vă această pilulă concentrată, observă el după o vreme. De altfel, încercarea de a spune totul în cîteva cuvinte nu prea are sens. Viaţa este un profesor cu care nu mă pot lua la întrecere. Aş vrea doar să accentuez asupra unui lucru care mi se pare o cucerire capitală a secolului nostru. Este vorba despre scurtarea pînă la ani, luni şi cîteodată pînă la zile a intervalului dintre descoperirea teoretică, aplicarea tehnică şi generalizarea aplicaţiei tehnice. Cred că acesta este esenţialul:

La ultimele cuvinte ale lui Gromov. Ilona ridicase din sprîncene în semn de mirare.

Profesorul pricepu.

- Draga mea, spuse el cu un surîs pe buze, pe Pămîntul nostru nu a fost ca pe satelitul vostru. Era firesc ca cei cîţiva robinsoni cosmici să cadă repede la învoială asupra necesităţii şi modului de a aplica descoperirile unuia sau altuia. La noi însă, ideile răzbăteau cu greu. în veacul al XX-lea erau centrale nucleare în oraşele mari, pe cînd în unele regiuni ale lumii oamenii mai foloseau unelte de piatră. Se elaboraseră metode de producţie a zahărului din substanţele atmosferei* dar existau încă milioane de oameni care nu cunoşteau încă gustui acestui aliment. Existau ţinuturi în care relaţiile de colaborare dintre oameni luaseră locul relaţiilor de exploatare şi regiuni în care părinţii îşi vindeau copiii ca sclavi.

Pămîntenii erau risipitori şi zgîrciţi, savanţi şi ignoranţi, puternici şi nevolnici. Veţi mai întâlni şi astăzi destule rămăşiţe ale inerţiei şi lanţurilor trecutului, veţi întîlni şi invidia, gelozia, ura, zgîr- cenia - o zgîrcenie de un alt soi, dar o veţi întâlni -, veţi întîlni îngîmfarea - de obicei la cei mai puţin înzestraţi dintre oameni, grosolănia, laşitatea, mă rog, toate florile mucegaiului uman. Dar efectele acestor slăbiciuni, vechi cât lumea, asupra marii mase a oamenilor sînt neînsemnate. Veţi întîlni şi ignoranţa, deşi mult, mult mai rar decît în trecut.

Ilona privea atentă cutiuţa de fildeş. Un ac, din acelaşi material, atârna de un lănţişor de o fineţe ireală. Capul de leu cu gura deschisă de pe faţa superioară a cutiei părea executat cu dălţi de mărimea acelor cu gămălie.

Gromov îi întrebă pe musafiri dacă vor să asculte o emisiune din spaţiile cosmice sau o operă clasică.

Tăun ceru să asculte simfonia „Omni". Profesorul consultă codul muzical şi formă numărul corespunzător. Notele izvorîră discrete, clare.

Şi după ce muzica le aduse tuturor destinderea şi liniştea dorită şi începu să facă parte din atmosfera încăperii, gazda povesti mai departe, răspunzînd la noi întrebări despre evoluţia ştiinţei şi societăţii. Cele mai multe convergeau acum spre ţinutul care fusese altădată marea împărăţie a dunelor, Sahara trecutului. Sahariana de astăzi.

Capitolul 13
CIBERNONUL

Rîzînd cu poftă la una din glumele lui Gromov. Ilona scăpă din mînă cutiuţa de fildeş. Atunci se petrecu ceva cu totul neaşteptat.

înspăimîntată, ea înregistra neputincioasă sarabanda de sunete şi imagini ciudate, care populaseră dintr-o dată încăperea, s-tîrnite parcă de o baghetă magică. îşi ridică braţul la cap, în semn de apărare. Poate că îşi pierduse minţile - o străfulgeră un gînd...

Gromov rîdea în hohote, fără să fie în stare să se oprească.

Tăun se ridică de la locul lui, luă în mînă cutiuţa de fildeş şi o aşeză în poziţie normală pe masă. O linişti pe Ilona, care se aninase de braţul său.

Hohotind încă, Gromov introduse acul de fildeş într-un mic orificiu al cutiuţei şi opri astfel iureşul nebunesc al imaginilor în relief, care se desfăşuraseră în faţa lor de-a-ndaratelea şi cu capul în jos.

- Bine, dar asta ce-i ? izbuti, în sfîrşit, ilona să întrebe.

- Spune-i tu, Tăune, că eu nu sînt în stare. Tăun înţelesese, încă din clipa în care se pornise iureşul de imagini, că era vorba despre un cibernon, aparat inventat prin anul 1985 şi care ajunsese în anul 2050 la proporţii atît de reduse încît putea să încapă într-un spaţiu de cîţiva centimetri cubi. Şi-i spuse Ilonei că aparatul acesta îşi are originea pe de o parte în maşinile de calcul electronice, care aveau memoria cifrelor, iar pe de altă parte în filmul în relief. Era în primul rînd un aparat de recepţie,

un fel de magnetofon care înregistra pe o bandă extrem de subţire sunetele şi imaginile.

Gromov îl completă spunînd că banda a dispărut şi că aparatul are acum drept receptor de sunete şi imagini un fir invizibil cu ochiul liber, care se înfăşoară şi se desfăşoară pe o suveică de un milimetru diametru şi trei milimetri lungime. Sub influenţa sunetelor şi razelor de lumină, acest fir suferă modificări de structură, care pot fi apoi retransformate în sunetele şi imaginile care le-au produs.

După această intervenţie, Tăun continuă explicaţiile. Pereţii concavi ai camerei erau, probabil, construiţi în aşa fel încît să devină ecrane pentru imagini în relief.

- Aşa este, confirmă Gromov. Dacă veţi examina bine pereţii, veţi observa o structură de fagure, cu suprafeţe reflectoare îndreptate după anumite unghiuri.
- Acum înţelegi ce s-a întâmplat, Ilona ? întrebă Tăun.
- Da, sigur, şocul a declanşat aparatul şi, din întîmplare, a declanşat mersul înapoi, iar poziţia întoarsă a cutiei făcea să apară imaginile cu capul în jos. Bine, dar asta e o jucărie minunată, e o adevărată... amintire mecanică. Ia să încerc. Şi după ce învăţă cele cîteva mînuiri, iar Gromov întunecă un spaţiu anume ales al camerei, Ilona, cuibărită între cei doi bărbaţi, dădu drumul aparatului. în faţa lor se desfăşurau, în mijlocul încăperii, întîmplări petrecute cu zeci de ani în urmă. Oamenii erau acolo şi le puteai vedea pînă şi tresăririle muşchilor feţei. îi vedeai rîzînd şi plîngîud.

Nici Tăun, nici Ilona nu băgau de seamă că înserarea începe să şteargă contururile obiectelor, căci pe nesimţite se revărsa de sus o lumină identică cu cea de zi. Plafonul radiant intră treptat în funcţiune, inundînd partea de încăpere în care se găseau cu o lumină dulce, fără umbre.

Filmul „Aşa s-a născut Sahariana" se desfăşura în faţa celor trei prieteni. în unele locuri, acţiunea se întrerupea, iar comentatorul apărea şi expunea întîmplări care nu putuseră fi prinse cu cibernonul sau dădea explicaţii acolo unde era nevoie.

- Ştiţi... îmi place uneori la voi, pe Pămînt, şopti Ilona.
- Şi ce te face să spui asta tocmai acum ? întrebă Tăun.
- Ştiu eu ? Poate pentru că retrăiesc ceva din istoria voastră.

Tresăriră amîndoi la auzul numelui lui Grigore. Comentatorul vorbea despre accident, despre moartea lui aparentă. Şi continuă :

- întreaga organizare a experienţelor în regiunea pustiului Ka- lahari a fost schimbată după criticile care s-au adus conducerii ştiinţifice a operaţiilor, mai ales că se produseseră şi alte accidente.

Grupul libian îşi continua în acest timp neîntrerupt lucrările. Planurile de acţiune erau deseori refăcute şi se propuneau soluţii noi. Priviţi-i pe libieni la lucru !

Şi comentatorul dispăru, lăsînd locul unor scene care se petreceau în laboratoare, în uzine subterane, pe terenurile deşertului.

Comentatorul reapăru.

- Cercetătorii ştiinţifici din toate continentele, spunea el, contribuiau la marea acţiune şi comunicau rezultatele cercetărilor întreprinse în sprijinul ei. Pagini de glorie nemuritoare au înscris în cartea istoriei omenirii în acei ani curajoşii scafandri ai nucleului. Aşa erau numiţi de către ziarele vremii fizicienii care participau, în toate continentele, la rezolvarea problemelor pe care le punea gigantica acţiune întreprinsă.

Se realizau pe rînd dispozitivele de sinteză a atomilor naturali şi a atomilor de materie cu semn schimbat. Nu trecea lună fără să se comunice o nouă descoperire :

- Sinteza atomului de litiu din heliu şi hidrogen !
- Sinteza atomului de beriliu !

- Sinteza borului.
- Sinteza carbonului!

Şi fiecare sinteză nouă devenea în acelaşi timp un nou mijloc de producere, mai simplă, mai economică, a unor uriaşe cantităţi de energie.

în acea vreme au fost lansaţi sateliţii ficşi, cosmocer.trairele planetei. Ei trimit spre noi energia colectată, energie care este focalizată către substanţe formate din atomi grei. Aceşti atomi absorb selectiv energia, şi astfel se produce excitarea lor pînă la fisiunea nucleară.

Colectarea energiei de către aceste „cosmocentrale burete" şi producerea energiei nucleare prin sinteză dădeau posibilitatea executării unor operaţii de o anvergură fără precedent.

Curînd n-au mai fost probleme de nerezolvat; nici încălzirea apelor de lângă coasta vestică a Saharei, nici spargerea munţilor vestici, nici ridicarea unor cantităţi uriaşe de vapori suplimentari din Atlantic prin suflătorul atomic. Un suflător atomic nu este altceva decît o instalaţie submarină de sinteză nucleară, care produce o căldură capabilă să ridice cu 10-15 grade Celsius temperatura apelor oceanului. Ea le ridică astfel în trombe uriaşe, capabile să îmbogăţească considerabil atmosfera în vapori de apă.

Duşmanii de ieri ai Saharei, vînturile dinspre Mediterana, deve- niră nişte servitori docili, care cărau imense cantităţi de apă spre inima deşertului.

Ionizarea artificială a atmosferei - vechea idee a fizicienei romîne Ştefania Mărăcineanu - se făcea acum cu mijloace potrivite spaţiilor sahariene. Pulverizarea apei marine, realizată prin suflătorul atomic, trimitea în atmosferă, o dată cu picături fine de apă, sărurile conţinute de apa oceanului.

Existau posibilităţi de a ridica la zeci de kilometri înălţime pulberi de silice, mai bine decît o făceau vulcanii tereştri, mai bine decît a făcut-o, de pildă, în 1033, vulcanul Krakatua sau, în Í912, vulcanul Katman, când erupţii de pulbere şi cenuşă vulcanică au redus timp de ani de zile transparenţa atmosferei, pe întregul glob pămîntesc, cu 15-20%.

Mijloacele necesare erau gata. Erau gata mijloacele pentru a produce ploaia şi a transforma Sahara într-o grădină înfloritoare. Omul putea acţiona asupra radiaţiilor solare prin filtre calorice (trimiterea pulberilor în straturile stratosferei), asupra însuşirilor solului (fixarea dunelor şi acoperirea lor cu răşini care menţin umiditatea), asupra mişcării maselor de aer încărcate cu vapori.

în anul 2010, lumea întreagă aştepta grandioasa experienţă.

Şi comentatorul începu să citească dintr-un reportaj apărut în ziarele vremii.

-.Cerul libian este mai albastru ca niciodată. Dar sîngele curge astăzi parcă mai repede în vinele oamenilor.

O tăcere solemnă acoperă lumea. Staţiile meteorologice transmit , comunicatul obişnuit. Cuvintele acestui comunicat sună însă altfel decât de obicei:

- Temperatura în scădere. Presiunea în scădere. La ora 9,20, cerul va fi înnorat peste toată regiunea libiană. Ploaia va începe la ora 10,20. Cerul se va limpezi^complet la ora 10,50.

în construcţiile provizorii*ale centrului de operaţii s-au terminat toate pregătirile. Nimeni nu are însă răbdare să rămînă în camerele răcoroase. Cercetătorii năvălesc afară, sub cerul liber, acolo unde se va înfăptui miracolul.

Alături de ei, sute de milioane de oameni din lumea întreagă nă- dăjduiesc astăzi să vadă un spectacol deosebit la aparatele de televiziune. Sute de milioane de ochi urmăresc imaginea unei bucăţi d« cer

Peste 100 de ciberne-operatori se găsesc instalaţi pe un platou special, înălţat lîngă cartierul centrului libian de operaţii.

Este ora 9. La orizont apar imagini de nori tiviţi în sângeriu. Cu o viteză de necrezut, norii negri acoperă cerul. Către aceşti nori sînt aţintite astăzi privirile cetăţenilor din Alaska şi Australia, din Panama şi Kamciatka, din Arctica şi Antarctica.

Ciberno-operatorii urmăresc cu aparatele lor detaliile fenomenului, iar pe firul cibernonului se înscriu cele mai fine nuanţe de cenuşiu.

Ora 3.50. Cerul libian este negru. Fulgerele brăzdează tot cuprinsul lui. în inimile oamenilor răsună o melodie care este preludiul victoriei. Rostogolindu-se, tunurile bubuie ca tobele unei fanfare cosmice.

Ora 10.00. Cronografele îşi mişcă nepăsător de încet indicatoarele.

Ora 10,01. Pe tabloul de comandă al centrului de operaţii, benzile înregistratoare se mişcă către o linie roşie înscrisă pe hîrtia aparatului în dreptul orei 19' 59".

Linia roşie a fost atinsă. Sub arcul de triumf al cerului, strigătele de bucurie ale oamenilor anunţă marea victorie a omului. Ele au izbucnit o dată cu răpăitul primei ploi sahariene smulse oceanelor şi atmosferei.

în deşertul libian, mii şi mii de luptători ai bătăliei pentru viaţă, uzi pînă la piele, dar cu sufletul plin de entuziasm, au rămas cu ochii aţintiţi la cer. Şi apa aducătoare de prosperitate sărută solul care milenii la rînd fusese încins de dogoarea soarelui

Aşa s-a născut Sahariana._

Capitolul 14
EROUL

Cîteva zile după sosirea celor doi fugari la El-Solohu, Gromov, Ilona şi Tăun asistau în aceeaşi lojă, la desfăşurarea celui de-al XII-lea Congres al Saharianei. Era a doua zi a dezbaterilor. Se anunţaseră rapoartele comisiei de literatură, de medicobiologie, de tehno- fizică.

Ascultînd expunerile şi discuţiile, Tăun se simţi mulţumit că nu mai e ţinut departe de viaţa ştiinţifică a epocii. Dar, pe de altă parte, încerca un sentiment dureros de neputinţă. Abia reuşea să urmărească în linii mari problemele dezbătute. Nu limba folosită îl împiedica să înţeleagă. Noile sisteme de calcul, cu simboluri recunoscute, ca şi noile principii teoretice la care vorbitorii se refereau fără încetare, formau o barieră de netrecut, depăşind cu mult pregătirea lui.

Biblioteca mult visată a profesorului Gromov, fişele acestuia, cibernonul, vizita la institutul meteorologic nu-i ajutaseră până acum prea mult. Citea şi asculta, dar nu înţelegea mai nimic.

Tăun suferea la glndul că e nevoit să înceapă cu alfabetul ştiinţei noi, că va trebui să ucenicească ani şi ani pentru a putea participa - când oare ? - la munca de creaţie a societăţii în mijlocul căreia îşi începuse viaţa cea nouă.

Un prieten al profesorului, medic renumit din localitate, îl sfătuise să nu încerce în nici un caz să plece în Europa. Schimbarea de climă ar fi produs în mod cert o înrăutăţire a stării lui fizice. Şi aceasta era pentru Tăun o nouă şi grea lovitură.

Ilona privea atentă oamenii şi lucrurile din jur. O stăpînea un sentiment complex de nelinişte, de curiozitate avidă şi de oboseală.

Profesorul Gromov lua note, privind cu coada ochiului la Tăun.

Deodată, raportorul de la pupitru îşi întrerupse expunerea.

Privirile tuturor fură atrase de ecranul cilindric suspendat în mijlocul sălii, pe care apăru figura vădit tulburată a secretarului de şedinţă. Cu o voce gravă, în care străbătea un tremur abia perceptibil, el pronunţă câteva cuvinte neobişnuite pentru şedinţele de lucru ale congreselor sahariene.

- Atenţie, atenţie, prieteni !

Un freamăt uşor cuprinse sala. Participanţii ascultau încordaţi, aşteptînd vestirea unui eveniment extraordinar.

- Sântem nevoiţi să întrerupem şedinţa. Echipa de control a dat alarma de la Centrala de alimentare. Automatul de întrerupere a rezonatorilor s-a defectat. Zona din apropierea centralei e radioactivizată. Este necesară o intervenţie imediată pentru întreruperea rezonatorilor. Pericolul avalanşei radioactive fiind iminent, se face apel la voluntari... Sahar Djen, din departamentul Berbera, este chemat să preia conducerea operaţiilor.

O tăcere de mormînt se aşternu în sală.

Sahar Djen păşi spre pupitru.

El pronunţă, pe un ton în care răzbătea gravitatea momentului, cuvintele :

- Lista este deschisă !

Oamenii priveau la cronometru! din centrul sălii cu respiraţia tăiată. Se luminau, rînd pe rând, indicatoarele de secundă. Nu se scurseseră încă 60 de secunde, şi în jurul mesei din centrul sălii erau strînşi opt oameni de vîrste diferite.

- Lista este închisă ! rosti cu un glas solemn Sahar Djen. Toţi ceilalţi participanţi sînt rugaţi să pornească imediat spre uzinele în care îşi fac schimbul, să îmbrace costumele de protecţie şi să controleze atent servoirnpulsoarele. Orice variaţie anormală a curbelor de serviciu va fi comunicată postului 163.

Pe Grigore Tăun îl gîtuia emoţia. Acum el păşea în urma Ilonei şi a lui Gromov spre ieşirea din sală. Voise să se înscrie pe lista voluntarilor. De fiecare dată cînd se ridica vreunul din cei care plecau spre masa secretarului, avea impresia că este lăsat în fundul unei gropi, din care nu va mai putea ieşi niciodată la lumină.

Ar fi vrut să se ridice de pe scaun, dar îl ţintuise teama că lipsa cunoştinţelor tehnice necesare şi boala l-ar fi împiedicat să ajute, că ar fi încurcat doar operaţiile.

Se simţea ridicol şi neputincios.

încetul cu încetul, pe măsură ce se apropiau de ieşire, bătăile inimii lui Grigore se liniştiră. Tulburarea însă persista. În timpul drumului către locuinţa lui Gromov - care, datorită vîrstei sale, nu mai făcea schimbul la uzine, ci lucra exclusiv în laboratoarele Institutului meteorologic -, Tăun îi puse profesorului diferite întrebări. O făcu de această dată mai puţin din curiozitate, cît din dorinţa de a-şi adormi frământarea.

- Spune-mi, te rog, ce rol au rezonatorii care trebuie întrerupţi ? începu el.

- Rezonatorii, dragă Tăune, sînt dispozitive foarte larg folosite • în tehnica actuală. Ei produc unde electromagnetice de excitare a diferitelor tipuri de atomi grei şi deci reacţii nucleare înlănţuite care dau energia utilizată pentru punerea în mişcare a dispozitivelor mecanice. Rezonatorii primesc la rîndul lor energia de la izolatorii de particule cosmice şi transformatorii energiei acestor particule, care se găsesc instalaţi pe sateliţii ficşi.

Evident, rezonatorii trebuie să funcţioneze strict dirijat, ieşind din funcţiune în momentul în care fisiunea nucleară a substanţelor atacate a început. Dacă continuă să funcţioneze peste durata normală, ei produc dezintegrarea substanţelor stabile care apără şi conservă dispozitivele mecanice, punînd în pericol de dezintegrare în-treaga instalaţie şi apoi instalaţiile alimentate de centrală...

Profesorul continua să explice, dar Tăun nu-l mai asculta, căci abia acum sezisa adevăratele proporţii ale pericolului.

Un sfert de oră mai tîrziu erau în locuinţa lui Gromov.

Ilona, care privise pe fereastra camerei nişte straturi de flori de culoare purpurie, se întoarse brusc spre ei.

- Şi eu care credeam că pe Pămînt toate sînt stabile, că pămîntenii nu ştiu ce este teama de moarte!

Felul în care rostise aceste cuvinte descreţi pentru cîteva clipe fruntea lui Gromov. El roti comutatorul televizorului şi îşi pofti oaspeţii să se apropie.

- Să urmărim operaţiile de salvare !

Pe un ecran de doi metri pătraţi se desfăşura în faţa privirilor celor trei spectatori un episod al lucrărilor de la centrală. Se auzeau clar, ca din aceeaşi cameră, ordinele scurte ale lui Sahar Djen.

- Controlaţi legăturile costumelor! Georg şi Ivany trec în camera rezonatorilor!

Cei doi'"oameni se apropiaseră de un perete care se desfăcu în faţa lor, lăsînd să se întrevadă interiorul unei camere cilindrice, cu tuburi transparente, dispuse în cerc în centrul încăperii.

- Fixaţi ecranele suplimentare de protecţie pe receptoare '

Georg şi Ivany executară mişcările indicate.

- Verificaţi sumar instalaţia. Opriţi curentul de ambele părţi şi ieşiţi imediat !

Atunci se produse un lucru ciudat.

Pe cînd Ivany se îndrepta spre partea din stânga a tabloului de comutatoare, Georg începu să privească atent detectorul pe care-l avea la braţ. O clipă se văzu că ezită. Pe urmă, dintr-o dată, o luă la fugă spre uşă. Ieşi şi alergă spre blocul medical.

După un timp, Ivany, care învîrtise comutatorul din stânga şi verificase starea instalaţiei, se întoarse la rîndul lui şi o porni spre ieşire. Observă însă dispariţia lui Georg. Se îndreptă, calm, dar repede, spre dreapta, învîrti comutatorul şi părăsi încăperea.

Cele două laturi ale uşilor blindate se închiseră în urma lui.

În sălile blocului medical, activitatea era în toi. Sala de palpare radioactivă devenise acum principalul punct de examinare.

Toţi cei opt participanţi la operaţiile de salvare se aflau acolo, întinşi pe mesele speciale. Generatorul de radiaţii moi, semidure şi dure funcţiona neîntrerupt.

La pupitrul de observaţie, medicii examinau cele trei copii ale filmului care se desfăşura pe ecranul înclinat.

Benzile receptoare se imprimau cu repeziciune şi pe baza lor se transmiteau către sălile de chemoterapie, fizioterapie şi intervenţii chirurgicale indicaţiile examinatorilor.

Trei mese cu examinaţi lunecau fără zgomot spre sala de chemoterapie. O dată cu deplasarea lor, parveneau medicilor de acolo diagnosticele rezultând din palparea radioactivă.

- Nimic grav, traumă dermică banală.
- Inflamaţie epidermică termală.
- Uşoară congestie emoţională.

Patru mese se îndreptau spre sala de odihnă, în vederea ieşirii din blocul medical.

Masa pe care era întins Ivany se mişca către sala de intervenţii chirurgicale

- Atenţie, calciu radioactiv în parietalii! drept şi femurul stâng !

în televizorul din casa lui Gromov nu se mai văzu după aceea nici o imagine. Emisiunea se întrerupse.

Ilona, mai palidă ca de obicei, rămase cu privirea pironită pe ecran. Tăun închise ochii.

Gromov rupse tăcerea.

- Sînt sigur că Ivany va fi salvat. I se va aplica metoda înlocuirii oaselor cu ţesut calcic sintetic. Metoda a fost preconizată săptămîna trecută, la unitatea de chirurgie

a staţiei biologice experimentale. Anterior fusese aplicată la antropoizi, dând rezultate excelente. Observaţiile efectuate timp de doi ani asupra celor trei antropoizi trataţi în acest fel au dus la concluzia că asigură o consolidare perfectă a ţesuturilor, fără influenţe negative asupra restului organismului.

Ilona făcea mari eforturi ca să se smulgă din tulburarea pe care i-o pricinuise urmărirea operaţiilor de salvare. Dar vocea îi era schimbată cînd i se adresă lui Gromov.

- Ce s-a întîmplat în camera rezonatorilor? Bănuiesc ceva, dar nu mi-e totul clar.

- După toate probabilităţile, spuse Gromov, care, în picioare în mijlocul odăii, întindea către ea un pahar de iacbi - o băutură specific africană, care se prepară din seva palmierului de curmale - în camera rezonatorilor s-a petrecut un act de eroism. Eroul este Ivany.

£ limpede că Georg, urmărând detectorul lui, s-a speriat la apariţia primelor înregistrări ale radiaţiilor nocive. Poate chiar înainte de a fi existat un pericol efectiv. Aşa cum aţi văzut, şi-a luat tălpăşiţa, fără măcar să-l prevină pe Ivany.

Ivany a fost deci nevoit să-şi prelungească şederea în incintă cu timpul care a durat pînă să-şi dea seama de dispariţia lui Georg, cu timpul necesar pentru a se duce către al doilea comutator, care trebuia întrerupt şi apoi cu timpul de care a avut nevoie pentru a se întoarce de la al doilea comutator pînă la culoarul din mijlocul sălii.

- Georg s-a comportat îngrozitor. N-aş fi în stare niciodată de aşa ceva, exclamă pe neaşteptate Tăun. înţeleg teama, mă rog, înţeleg forţa instinctului de conservare, dar - se întrerupse o clipă - era vorba de un tovarăş de acţiune. Şi pe urmă... nimeni nu l-a silit... La urma urmei, mai ştii ? Poate că şi eu...

Se opri.

Gromov se apropie de fotoliul lui şi-i puse mâna pe umăr.

- Nu, Tăune, tu eşti om. Deocamdată mai plăteşti tribut bolii, (Iar de asta doar nu eşti vinovat. N-ai motive să te îndoieşti la fie- care pas. Vei fi, vei deveni ceea ce ai fost şi ai rămas. Şi chiar mai mult, căci viaţa noastră îţi va oferi prilejul unor desfăşurări mai largi... Acum să ne reluăm programul. Despre Georg şi Ivany vom mai avea prilejul să vorbim cînd se va „judeca" - ca să folosesc un termen care-ţi este familiar, Tăune - „Cazul Georg-Ivany".

- Despre ce judecată e vorba ? interveni Ilona.

- Cum să-ţi spun, draga mea, este şi nu prea este judecată ceea ce se va întîmpla.

Pentru a lămuri problema, ar trebui să ţin o cuvîntare despre morală şi drept. Cred însă că ai să auzi aşa ceva la judecată. Eu îţi pot spune doar că noi, saharienii, nu prea avem drept. Graniţa dintre ceea ce este neadmis de lege şi ceea ce este neadmis de conştiinţa oamenilor a dispărut. A rămas o singură păzitoare a relaţiilor dintre oameni, o singură judecătoare a acţiunilor omeneşti - conştiinţa colectivă.

Vezi tu, dacă eu şi cu tine şi cu Tăun sîntem la fel de revoltaţi de atitudinea lui Georg şi la fel de bucuroşi, ba chiar mîndri de curajul lui Ivany, înseamnă că majoritatea oamenilor vor privi la fel acţiunile lor. Şi dacă este aşa, unul va fi răsplătit şi celălalt sancţionat. Aşa-zisa „judecată" este înfăţişarea celor doi oameni în faţa semenilor lor, discutarea modului în care au acţionat. E un prilej pentru conştiinţa colectivă de a-şi spune cuvîntul.

În acest moment, crainicul staţiei locale de televiziune, care îşi reluase funcţionarea după o scurtă întrerupere, anunţă că avalanşa radioactivă fusese oprită. Răsuflară cu toţii uşuraţi.

Cîteva minute mai tîrziu, Gromov simţi în mînă undele semnalizatoare ale televizofonului.

Ridică braţul, pentru ca să vadă cine îl cheamă. Recunoscu imediat vocea şi chipul lui Iuk, profesorul de tehnofizică de la Şcoala de cultură Intermediară numărul 1. Zîmbetul lui deschis se distingea clar pe ecranul rotund.

- Precum vezi, pericolul a trecut, bătrîne. Pot veni pînă la tine ?

- O clipă. Nu sînt singur. Să-mi întreb oaspeţii... Sînteţi dispuşi să primiţi acum vizita prietenului Iuk, ghidul pe care vi l-am ales pentru zilele următoare?

- Să vină, spuse Ilona, să vină !

Tăun făcu un semn stânjenit de încuviinţare.

Gromov răspunse interlocutorului său.

- Poţi veni, te aşteptăm !

Ilona se duse să se schimbe în camera ei. După ce o conduse, Gromov se întoarse la Tăun şi ieşiră am în doi pe terasa locuinţei.

Tăun privea cu aceeaşi curiozitate ca întîia oară cerul, pe care se stingea licăritul stelelor abia apărut. Lumina artificială nocturnă, cu nuanţa ei vag albăstruie, acoperea lucrurile, care-şi pierdeau treptat umbrele. Răcoarea şi mirosul florilor învăluiau totul, Noaptea sahariană cobora peste El-Solohu.

Capitolul 15
LOCAL VEAC XXI

O dată cu Iuk pătrunse în locuinţa lui Gromov o undă plăcută de agitaţie.

întreaga lui făptură respira echilibru şi forţă. înalt, suplu, cu umerii largi, se mişca atît de firesc, încît părea de cînd lumea prietenul Ilonei şi al lui Tăun. Părul lui bogat, blond, încorona o figură ovală, cu ochi migdalaţi, mongolici, cu fruntea largă şi netedă. Zîm- bea prietenos.

Tunica largă cu mîneci scurte, verde deschis, se îmbina armonios cu pantalonii scurt', de culoarea nisipului. Sub tunică avea o cămaşă de culoarea ivoriu lui, mulată perfect pe corp, iar peste haină se răs- frîngea un guler dintr-un material care părea că nu are grosime.

Se apropiase de Ilona ca de o veche cunoştinţă, de îndată ce intrase în cameră. O privi o clipă drept în ochi şi spuse :

- Da, Ilona. Semeni cu imaginea pe care mi-am făcut-o despre tine după descrierea sumară a profesorului Gromov.

Şi, întorcîndu-se spre Tăun :

- Am fost nerăbdător să te cunosc, Tăune. De altminteri, îţi datorez primele mele cunoştinţe de climatologie. Una dintre cărţile de popularizare pe care le-ai scris este şi astăzi în biblioteca mea. Am răsfoit-o înainte de a veni aici.

Tăun simţea că roşeşte. îi făcea plăcere să audă pomenindu-se despre lucrările lui, despre epoca sa de creaţie. Dar cât de departe erau acele vremuri...

Discuţiile porniră vii.

Iuk glumea, răspundea la întrebări, făcea planuri de excursii şi de vizitare a ţării. Era deosebit de atent cu Tăun. Răspundea amănunţit la întrebările pe care acesta i le punea. Exprima totul cu simplitate, uşor. Uneori, atunci cînd i se părea că nu poate da un răspuns competent, spunea :

- Nu ştiu. Trebuie să mă mai gîndesc la problema asta, să mai consult niscaiva lucrări de specialitate.

Alteori îi cerea lui Gromov să-i dea o mînă de ajutor.

Ilona era cuprinsă de o voioşie neobişnuită. Punea întrebări cu privire la elevii din clasa lui Iuk, despre progresele medicinei, despre sport, despre excursiile interplanetare. Uneori răspunsurile primite o făceau să râdă din toată inima.

- Spune-mi, Iuk, întrebă Tăun, s-a creat hipnobioscopul - aparatul cu ajutorul căruia înveţi dormind - preconizat de americanul Hugo Gernsbach în cartea lui din 1911 „Ralph 184 0 41"?

- Nu, asta nu. S-a experimentat însă - mi se pare - un sistem asemănător. încercînd să înveţe în somn noul sistem de calcul variaţional, cei mai mulţi... au avut coşmaruri. Aşa că s-a renunţat la idee. De altfel, continuă el, este, desigur, absurd să atribui creierului adormit funcţii acti've. Scoarţa trebuie să se odihnească.

- Nu-mi prea făceam nici eu iluzii, dar trebuie să mărturisesc că mi-ar fi plăcut un asemenea sistem. Şi desigur că nici ziarul nu se citeşte dormind ?

- Se mai întîmplă să adormi citind ziarele, mai ales dacă ai nefericita inspiraţie să urmăreşti pagina umoristică a gazetei noastre locale... Dar să citeşti dormind, asta nu.

Ilona rîdea şi-i molipsea şi pe ceilalţi cu rîsul ei, oprindu-se uneori brusc cînd observa cum prin ochii lui Tăun trecea o umbră de amărăciune.

Gromov le aminti deodată de mîncare, şi Ilona se declară gata să înghită trei porţii de gulaş, cu găluştele respective.

- Dar unde mîncăm ? întrebă ea.

. - în esenul locatoriului meu, dacă vreţi, spuse Iuk,

- Ce înseamnă „esen", ce înseamnă „locatoriu" ? vru să ştie Ilona.

- Esen, de la cuvîntul german respectiv, înseamnă sala în care mănînci. Iar locatoriu este blocul care cuprinde apartamentele individuale de locuit şi sălile comune de citit, de sport, de studiu, esenurile şi aşa mai departe. Casa profesorului Gromov, în care locuiţi voi de cînd aţi venit la El-Solohu, este o casă individuală - „bătrî- nească", cum i se spune acum. Eu prefer locatoriul - pentru comoditatea lui.

- Nu, nu vreau la esen, spuse Ilona. Se gândi o clipă şi apoi, cu degetul la tîmplă - ca şi cum ¡-ar fi venit o idee ieşită din comun -, declară :

- Vreau să mergem la un local !

De astă dată, Iuk fu cel nedumerit.

- Local ? Ce-o mai fi şi asta ? Rădăcina este sigur latinească - locus, loc - ca şi în cuvîntul locatoriu; terminaţia însă nu-mi spune nimic.

- Prea multe amănunte n-aş putea să-ţi dau nici eu, spuse Ilona, deoarece pe satelitul nostru jupiterian n-am avut localuri. Am citit însă o descriere într-un roman italian şi cred că mi-ar plăcea. Se mănîncă, se dansează, se cântă şi se petrece. Cei doi pămînteni îţi vor putea, desigur, da lămuriri suplimentare.

Gromov surâse.

- Cred că n-o să-ţi putem satisface acest capriciu, în afară de cazul cînd Iuk va organiza un local ad-hoc. Să te vedem, tinere, se adresă el acestuia. Cred că ai înţeles că este vorba despre sistemul folosit de oamenii trecutului pentru a fugi de singurătate adunîndu-se laolaltă în case unde se înveseleau în mod artificial.

- S-a făcut, exclamă vesel Iuk, făcîndu-i cu ochiul lui Gromov. Vă voi conduce la un local, la un local veac XXI.

Profesorul îl privi mirat, dar nu zise nimic.

Ieşiră cu toţii.

Hotărîseră să meargă pe jos. Iuk şi Ilona păşeau alături în urma lui Tăun şi a lui Gromov. Seara sahariană îi învăluia pe toţi cu arome de portocali şi floarea amurgului. O boare plăcută bătea dinspre lacul central. Ca şi ei, în grupuri de doi sau trei, iar uneori în grupuri mai mari, saharienii se plimbau pe aleile pentru pietoni.

ilona privea în jur. De ce i se păreau toate atît de calde, de apropiate ? Oare vocea de bariton a lui Iuk să fi avut acest efect? Sau faptul că în cartierul în care se găseau nu domnea mişcarea febrilă de pe străzile centrale ale oraşului saharian ?

Din cînd în cînd, cîte un helicopter cobora din înălţimi şi se aşeza cuminte pe marginea aleii, lăsînd să coboare bărbaţi şi femei. Unii aveau atîrnate de umeri nişte obiecte care erau desigur cutii pentru diferite instrumente muzicale, ca viori, flaute, clarinete, feräs- traie. Pretutindeni domnea animaţia, veselia, exuberanţa.

Privirea Ilonei fu atrasă de un grup de trei fete şi trei băieţi îmbrăcaţi în costume neobişnuite. Păreau ieşiţi din paginile unui roman descriind viaţa de la curtea regilor Franţei din veacul al XVIII-lea. Se remarcau rochii cu fuste înfoiate şi pantofi cu tocuri foarte înalte.

- Ce-i cu ăştia, Iuk ? Mama îmi povestea că aşa se îmbrăcau oamenii la balurile costumate de la Budapesta.

- Merg şi ei la local, răspunse el zîmbind cu subînţeles.

-- Poate că trebuia să mă fi îmbrăcat şi eu într-un anumit fel?

- Nu-i nevoie, răspunse Iuk, abia stăpânindu-se să nu râdă.

Ajunseseră într-o piaţetă rotundă. Spre ea se scurgeau numeroase grupuri de pe aleile radiale. Acum cei mai mulţi străbăteau piaţeta, luînd-o în aceeaşi direcţie.

Curînd se deschise în faţa lor un mare parc-arenă. Mii de oameni ocupau aici un fel de loji-boschete, în care se găseau scaune şi măsuţe. Lojile-boschete erau aşezate la diferite înălţimi, în mai multe rînduri, formînd nişte potcoave, paralele unele cu altele, în jurul unei scene centrale. Privită mai îndeaproape, scena se dovedea formată din mai multe platouri circulare, înălţate pe nişte suporţi metalici.

Iuk conduse grupul printre loji, până ce găsi una liberă. Îi pofti să se aşeze pe scăunelele din jurul mesei. Deschiderea largă a loji lor-boschete era îndreptată spre arena centrală. Din toate punctele se vedea la fel de bine.

Interiorul lojei avea o amenajare specială. Ca şi pe aleile grădinilor şi parcurilor, solul era acoperit de o masă plastică verde, la- vabilă şi elastică. în centrul lojei se afla o mică fântînă arteziană, cu cîteva butoane. Unul dintre ele comanda ţîşnirea apei, iar altele a băuturilor răcoritoare ; patru butoane comandau băuturi nutritive.

Ilona se juca apăsând pe butoane, muindu-şi vîrful limbii în băuturile care erau prinse într-un fel de pahare. Acestea se fabricau pe loc, dintr-un lichid vîscos, care se scurgea în jurul unei forme -şi se usca la aer aproape instantaneu.

ilona îi servea pe toţi. îi obliga să bea. Apoi, vrând să-l necăjească pe Iuk, spuse :

- Bine, dar eu vreau gulaş, vreau pâine, vreau să muşc!

Cu un aer mucalit, dojenitor, Iuk răspunse:

- Asta nu se cuvine într-un local veac XXI.

În acest timp, Tăun şi Gromov discutau.

Bătrînul profesor simţea că prietenul lui era încă cu gîndul aiurea. Bănuia şi motivul neliniştii care punea încetul cu încetul stăpînire pe ei.

Veselia Ilonei îl rodea pe Tăun ; îl fermeca şi-l rodea. Discuţia dintre ea şi Iuk, vioaie şi proaspătă ca o dimineaţă de primăvară, îl tulbura. Ar fi dorit, da, ar fi dorit ca acest om să nu fi apărut în calea lor niciodată.

Zumzetul general care acoperea parcul întreg, strigătele vesele şi rîsetele care ţîşneau din loc în loc lăsară locul unei linişti care devenea din ce în ce mai transparentă. Şi în mijlocul ei, toată lumea putu auzi limpede vocea unui crainic care anunţa:

- Astăzi se prezintă departamentul Igargar.

Tăcerea deveni generală. Ochii tuturor erau aţintiţi spre podiumul central, care se înălţa lent. Purta pe el un grup de cinci fete şi cinci băieţi, ale căror corpuri şi veşminte, în ansamblul lor, îţi dădeau impresia unui val de nisip mişcător.

Iuk puse la punct dispozitivul optic de pe măsuţa la care stătea alături de Ilona.

Acum cei de pe scenă erau aproape. Se putea distinge fiecare fald aî rochiilor, fiecare trăsătură a feţei băieţilor şi fetelor.

O melodie dulce şi molcomă, venită parcă din mari depărtări, însoţea mişcările lente, dar de o puternică expresivitate, ale grupului. Apoi mănunchiul se desfăcu, lăsînd să apară în toată splendoarea lor trupurile graţioase şi elastice.

Dansau. Dansul, cînd liniştit ca apele lacului, cînd învolburat ca talazurile furioase, cînd pîlpâitor, spunea o poveste.

Era o poveste de dragoste.

Pentru Ilona, totul era atît de nou, atît de neaşteptat, încît restul lucrurilor dispăru. Exista numai acel podium, strălucitor ca fildeşu Înşiruit, pe care se împleteau armonios cele zece trupuri.

După aplauze, o voce rosti numele celor care dansaseră.

Rînd pe rînd urcară pe podiumurile centrale cele mai diferite formaţii. Cîte unul, cîte trei, cîte zece - dansatori, cîntăreţi, inimi.

Se întîmpla ca toate cele trei podiumuri să fie ocupate simultan. Atunci Iuk cerea părerea celorlalţi. întorcea apoi două comutatoare şi nu se mai auzeau decît sunetele podiumului ales. Numerele prezentate pe celelalte podiumuri deveneau atunci un decor mut.

O singură dată îşi manifestă Tăun preferinţa pentru unul din podiumuri. O tînără din Igargar cînta „Cântece de-ale bunicii". Da, acolo, în mijlocul Saharianei, răsunau, dulci şi melancolice, sunetele unor cântece populare romîneşti.

Şi Tăun trăi clipe de amintiri vii, în care se amestecau priveIişti carpatine cu chipuri dragi, înveşmîntate în ii şi fote. Dacă nu s-ar fi stăpînit din toate puterile, ceilalţi ar fi putut vedea lacrimi pe chipul lui.

Câteva podiumuri erau rezervate spectatorilor care voiau să danseze.

Cu greu s-ar fi putut preciza clipa în care încetaseră reprezentaţiile şi începuseră dansurile în doi. Ba chiar în timp ce pe unul din podiumurile centrale se mai putea urmări sceneta „violonistul şi elevii săi", susţinută de un pantomim, podiumurile speciale primeau dansatori-perechi de toate vîrstele, înveşmântaţi în costume multicolore.

Ilona nu mai cunoscuse niciodată veselia din seara aceasta. Râdea la fiecare glumă, la fiecare cuvînt neaşteptat. Dar luă o figură gravă cînd în faţa ei se ivi un tînăr înalt, cu părul ca tăciunele. Îi vorbea şi ea nu ştia ce are de făcut. Se uită pe furiş la Iuk şi la Grigore.

Băiatul îi spunea că n-a mai văzut-o niciodată, dar că o roagă să danseze cu el. Iuk zîmbi, şi Ilona plecă spre unul din podiumuri, condusă de acel tînăr necunoscut. Privirea tristă a lui Grigore o urmări pînă ce se pierdu în mulţime.

Dansa între perechi pline de voioşie. Făcuse încă în sanatoriu scurte exerciţii de dans, recomandate de medici. Erau singurele exerciţii mai plăcute. Şi deşi obosea şi acum, iar picioarele începuseră s-o doară, în ciuda ritmului destul de lent al saharianului - dans asemănător cu valsul - Ilona gusta cu toate fibrele făpturii ei această senzaţie de nou, ameţitoare şi plăcută.

Nu înţelegea bine ce-i spunea partenerul. Dar rotirea aceea pe luciul podiumului, privirile celorlalţi, aerul înmiresmat şi muzica limpede, învăluitoare, făceau să se şteargă limitele. I se părea că e acolo de mult...

Partenerul ei se opri. O conduse spre locul de unde o luase şi se pregătea să-şi ia rămas bun de la ea.

Ilona se întreba ce-i spusese oare în tot timpul cât dansaseră ? Nu reuşise să reţină nimic. îşi puse singură diagnosticul stării ei : „Prea multe impresii pe un fond psihic neobişnuit cu variaţia rapidă!"

Şi, întorcîndu-se către tînărul ei partener, privindu-l cu ochii ei neobişnuit de albaştri. îi zise rîzînd ;

- M-am purtat ca o proastă, nu ? Sînteţi binevoitori şi drăguţi voi, saharienii, dacă m-ai suportat fără să crîcneşti.

Tînărul saharian zîmbea.

- Sînt gata să mai suport calvarul ăsta de multe ori...

Nu acest răspuns, care-i făcea plăcere, ci senzaţia că el părea să fi înţeles repede că ea dansase pentru prima oară cu un bărbat străin, pe meleaguri pămînteşti, o făcu pe Ilona să exclame, adresîndu-se lui Iuk ;

- Sînt inteligenţi saharienii - ăsta-i un lucru sigur !

Mai era ameţită. Nu-şi dădea seama de starea celorlalţi. Nici de încordarea lui Tăun, pe care altădată ar fi simţit-o chiar înainte de a manifesta într-un fel oarecare.

Gromov aminti într-un tîrziu de plecare. Trebuiau să se odihnească. El mai avea doar cîteva ore pînă la începerea programului de lucru. Urma să facă o comunicare la Congresul Saharianei, care-şi relua a doua zi lucrările, întrerupte de accident.

Cu toate protestele Iionei, care ar fi vrut să rămînă toată noaptea acolo, plecară.

Conducîndu-i spre locuinţa profesorului, Iuk le explică celor doi evadaţi că „localul veac XXI" era de fapt unul dintre sutele de parcuri ale oraşului, în care se produceau saharienii care socoteau că au foc sacru. Toate înregistrările fotosonice se adunau În faţa comisiei artistice, care tria talentele cele mai expresive şi le aduna pentru între-cerea centrală, care avea să aibă loc la serbările aniversării transformării marelui deşert african.

După baia cu săruri şi după duşul rece, Gromov, Tăun şi Ilona se retraseră fiecare în camerele lor. în patul cu aşternut elastic şi poros, Ilona trecu în cîteva clipe în lumea visurilor.

Visă despre cîmpuri întinse, peste care zburau fluturi viu coloraţi ; despre lacuri liniştite, a căror oglindă era despicată de luntri de forme elegante; despre peşteri, unde lumina lanternelor descoperea contururi neaşteptate. Mulţimi imense şi pestriţe de oameni se agitară apoi în faţa ei, unduind cînd într-o parte, cînd într-alta.

Şi totul se petrecea parcă în ritmul unei melodii indiene pline de o graţie minunată, care chema la dans întreaga făptură.

Iar Iuk, apărînd în mijlocul scenei, dansa frenetic şi vesel ca Puk, din „Visul unei nopţi de vară". Şi Grigore era trist, nespus de trist...

Capitolul 16

PROCESUL (Morală şi drept)

Ziarele departamentale şi centrale dezbăteau pe toate feţele cazul Ivany-Georg. în primele trei zile după operaţie, comunicatele asupra evoluţiei stării bolnavului apărură din şase în şase ore. în a cincisprezecea zi se anunţă prin toate mijloacele de difuzare :

- Ivany este complet restabilit. . în revista „Litere" apărură trei poezii închinate acţiunii eroice a lui Ivany.

Săptămînalul „Psihos" publică două studii cuprinzătoare despre curaj şi laşitate, despre educarea raţională a tineretului.

„Cîmpul nuclear", o cunoscută revistă de fizică, trata problema rezonanţei dirijate şi supunea unei critici nimicitoare construcţia centralei de alimentare. Era absolut necesară neutralizarea ei şi construirea unei noi centrale. Ce rost mai aveau dispozitivele cu ecrane de protecţie, cînd laboratorul central de tehnofizică elaborase un proiect de rezonatori inversori, care în momentul cînd substanţele excitate ajungeau la un anumit grad de emisie începeau să acţioneze în sens opus, devenind absorbanţi de particule emise şi neutralizatori ?

Revista „Veacul al XXI-lea" trata problema din punctul de vedere al omului nou, al omului societăţii înaintate, şi pregătea opinia publică pentru şedinţa de examinare a acţiunii de la centrala de alimentare.

Şi ziua şedinţei veni.

Sala era arhiplină. Oamenii şedeau tăcuţi, iar chipurile lor exprimau seriozitatea cu care priveau întîmplările puse în discuţie.

Tăun şi Ilona îi recunoscură pe Georg şi Ivany, pe care îi urmăriseră în televizor în timpul operaţiei de salvare. Se mai aflau acolo - le spuse Iuk - reprezentanţi ai publicaţiilor, reprezentanţi ai autorităţilor locale (aleşi pe cîte un an), oameni din toate părţile Sa- harianei, precum şi invitaţi din alte confederaţii. Nu lipseau nici conducătorii uzinei unde-şi făceau cei doi schimbul, foştii lor profesori şi colegi. Feţele unora dintre ei exprimau amărăciune, ale altora - compătimire sau mînie ; în orice caz se vedea participarea deplină la proces. Privindu-i, aveai certitudinea că în sală nu se găsesc oameni indiferenţi faţă de cele ce se întâmplă.

La aceşti participanţi prezenţi trebuiau însă adăugaţi cei care urmăreau şedinţa cu televizoarele, asistenţi nevăzuţi, dar cu mult mai numeroşi.

Colectivul prezidial era alcătuit din colegi de uzină ai lui Ivany şi Georg. Conducerea şedinţei fusese încredinţată lui Gromov.

La ora stabilită, preşedintele se ridică şi rosti, în mijlocul unei tăceri depline. cuvintele de deschidere :

- Supunem discuţiei publice atitudinea lui ivany şi Georg în cursul operaţiilor de salvare de la centrala de alimentare. Ivany are cuvîntul.

Privirile tuturor se îndreptară spre Ivany, care pornise spre pupitru. Un ropot de aplauze îl împiedică cîteva minute să-şi înceapă declaraţia.

Gromov ceru să se facă linişte.

Şi Ivany vorbi.

El începu prin a spune că a acţionat împins de simţămîntul că de fiecare mişcare a lui depind vieţi omeneşti, vieţile dragi ale prietenilor, ale copiilor, ale profesorilor, vieţile a milioane de oameni pe care nu-i cunoştea. Arătă apoi că Sahar Djen a condus în mod exemplar operaţiile, calculînd cu precizie durata admisibilă a rămînerii în sala rezonatorilor.

Ivany mărturisi că a avut şi el un moment de spaimă cînd a observat înregistrările detectorului de radiaţii, dar încrederea în oamenii care i-au trimis, dragostea pentru cei dragi care aşteptau în afara zidurilor, conştiinţa că mişcările lui sînt urmărite de milioane de oameni i-au condus paşii.

După părerea sa, vina lui Georg nu trebuia exagerată. Atitudinea unui om nu poate fi judecată în afara condiţiilor în care s-a manifestat. În timpul acţiunii de salvare, Georg se găsea într-o stare sufletească foarte proastă. El - Ivany - ştie că Georg suferise o dureroasă dezamăgire. Cîteva zile înaintea congresului, referatul său supus discuţiei colectivului de fizică al departamentului Tugur fusese respins, fără un cuvînt de încurajare, fără o indicaţie pentru viitor.

Oferindu-se voluntar, în ciuda stării în care se afla, comisese de fapt un act de desperare. Desperarea nu este însă o bună sfetnică...

Sute de priviri erau aţintite asupra lui Ivany. Cei care nu-l cunoşteau crezuseră la început că descoperă tîlcul acestor cuvinte neaşteptate : era erou şi voia să apară ca un erou generos. Dar prietenii şi colegii lui nu îl bănuiau de o asemenea micime. Şi pe măsură ce vorbea, timbrul cald şi convingător al cuvintelor sale pleda pentru sinceritatea lui şi îi cucerea pe toţi.

Cei care l-au împins la acest act de desperare sînt cel puţin la fel de vinovaţi ca şi Georg. continuă Ivany. El cere sancţionarea şefului catedrei de fizică din Tugur şi a reprezentantului educaţiei universitare din Comisia de coordonare a Tugurului. Celor care mînuiesc inimile şi minţile oamenilor nu li se poate îngădui nici nepriceperea, nici nepăsarea şi, mai puţin decît orice, cruzimea. Asemenea oameni erau ţintuiţi la stâlpul infamiei şi cu o sută de ani în urmă.

- După părerea mea, spuse el în încheiere, Georg are toate circumstanţele uşurătoare de partea sa. Aş îndrăzni să afirm că societatea noastră nu face încă îndeajuns pentru a cultiva în om dragostea de om. Da 1 Eu socotesc că o schimbare în această direcţie, care să se facă simţită în literatură, în artă, în şcoala iniţială şi în-termediară, ar fi de dorit. Iar şedinţa noastră de astăzi trebuie să se ocupe şi de toate acestea, sugerând ce este de făcut.

Cuvîntul lui Ivany lăsă o impresie puternică. În sală domni cîtva timp liniştea. Apoi tot mai mulţi ochi se îndreptară spre cel care pusese în pericol viaţa acestui om. Ce gîndea oare el ?

Georg simţea că-i fuge pământul de sub picioare. Îl frămînta un singur lucru : voia să scape, să scape, să scape. îl ardea ca un fier roşu privirea Indirei, prietena dragă, aţintită desigur, de undeva, de departe, asupra lui.

îşi pregătise de zeci de ori o declaraţie plină de abilităţi şi scuze. Voia să-şi recunoască o parte din vină. Apoi intenţionase să invoce în mod subtil o greşeală a conducătorului operaţiei (unele publicaţii împărtăşeau acest punct de vedere), pentru ca să-şi apere comportarea. îi zbîrnîiau prin minte resturi ale discursului pregătit: „Sahar Djen n-ar fi trebuit să le dea detectoarele cu ei"... „De ce nu a încercat mai întâi o altă întrerupere a rezonatorilor, de pildă prin detectarea lor din afară ?"... „Aş fi vrut să-l strig pe Ivany, dar astfel aş fi compromis întreaga acţiune determinîndu-l şi pe el să plece".-

Dar toată pledoaria lui începuse să se clatine atunci cînd auzise primele cuvinte rostite de Ivany. Şi ea se năruia acum definitiv în faţa acestei tăceri, pe care el trebuia s-o curme, a acestei tăceri care creştea cu fiecare fracţiune de secundă, mută, imensă,- grea ca oţelul.

Se ridică ca un automat de pe locul lui şi se îndreptă spre pupitru. Tîmplele îi zvîcneau, privirile-i rătăceau în neştire. Ce avea să spună tuturor acestor oameni ? Intenţia lui de a ocoli adevărul îi apăru acum în toată hidoşenia ei atavică.

Şi în tăcerea sălii se auziră cuvintele lui, reproduse de zeci de megafoane.

- N-am nimic de adăugat. Atitudinea mea a fost inumană şi antisocială. Daţi-mi mijlocul de a-mi răscumpăra greşeala.

Cu privirile rătăcite, se îndreptă spre locul lui şi se prăbuşi pe scaun.

Preşedintele se sfătui cu cei din jur. Se discuta propunerea lui Gromov de a suspenda şedinţa, ţinlnd seamă de starea lui Georg. Tăcerea publicului din sală era plină de frământare, de încordare. După cîteva minute, juriul confirmă propunerea unui membru al colectivului prezidial - de a se continua şi termina soluţionarea cazului.

Se simţi, deşi neexprimată, aprobarea sălii. Gromov dădu cuvântul lui Sahar Djen.

Cei cincizeci de ani ai lui Sahar Djen se puteau ghici doar în Felul cumpănit în care se mişca. Privirile limpezi ale ochilor lui negri, umbriţi de sprâncene îmbinate, exprimau siguranţa şi puterea. Te izbea un amănunt în îmbrăcămintea lui : o centură lată de piele, brodată cu fire, care aveau o strălucire metalică şi cu buzunăraşe în care apăreau tocurile unor instrumente. Părea un vestigiu al unor vremi trecute, aducînd cu brîul unui vînător.

Sahar Djen vorbi. Vocea lui de bas era profundă, calmă.

începu cu o istorisire despre tribul arăbesc în care trăise bunicul său.

- N-o să surprindeţi, poate, de la început, legătura dintre cele ce vă voi povesti şi întîmplările despre care vorbim aici. Dar vă rog să mă ascultaţi.

Cu mai bine de un veac în urmă, un tînăr arab, întors dintr-o călătorie îndepărtată, şi-a găsit iubita, care jurase să-i fie credincioasă şi să-i aştepte, batjocorită de fratele şefului de trib, ocolită şi hulită de oameni. Jură să se răzbune.

în casa lui, cel vinovat aştepta cu groază actul răzbunării purificatoare. Nimeni nu-l mîngîia şi nu-l încuraja. Nimeni nu-i oferea sprijinul.

Tânărul care suferise ofensa îşi ascuţea armele albe. Sigur de dreptatea Lui, el se pregătea pentru momentul răfuielii. Apoi se îndreptă spre casa celui condamnat.

S-ar putea să vă întrebaţi cine-l osîndise pe fratele şefului de trib. Vreun organ de judecată? Nicidecum. El fusese condamnat de legea nescrisă a tribului.

Nu i-ar fi folosit nici o armă de foc, nici fuga, nici îngenunchierea. Trebuia să stea faţă-n faţă cu răzbunătorul.

Lupta se desfăşură în prezenţa întregului trib. Nimeni nu interveni. Tăişul pumnalului pătrunse în inima celui vinovat.

De aceeaşi moarte muri şi tînăra fată.

Nimeni din trib nu avea ceva de spus împotriva arabului care respectase legea tribală nescrisă, dar „sfîntă", morala tribului. Aveau însă de spus ceva organele de drept ale statului feudal de atunci. Legile scrise fuseseră încălcate. Tînărul fu condamnat, pentru omor cu premeditare, la temniţă grea pe viaţă.

Morala - cu legile ei nescrise - şi dreptul - cu legile lui scrise
- se deosebeau net. Această ruptură dintre morală şi drept a dăinuit vreme de milenii. în unele părţi ale lumii era „imoral" să-ţi vinzi copiii pentru a-i feri să moară de foame, dar aveai „dreptul", era legal s-o faci. în alte locuri şi în alte vremi, era imoral să iei miilor de oameni dreptul la muncă, dar capitaliştii aveau dreptul s-o facă închizînd fabricile.

în vremea noastră, morala şi dreptul sînt lâna. Legile noastre scrise sînt tot mai puţine şi ele exprimă doar ceea ce ştim şi simţim cu toţii că este drept, moral.

Fapta lui Georg - care dintre noi se îndoieşte oare de aceasta ?
- este profund imorală. Şi aceasta chiar dacă eu am greşit conducînd operaţiile aşa cum le-am condus, după cum au scris unele ziare. Cred că nu despre asta trebuie să vorbim acum.

Să spunem lucrurilor pe numele lor adevărat, aşa cum n-a făcut-o Ivany.

Georg a dat dovadă de laşitate. Aceasta n-ar fi încă de ajuns pentru ca să sufere din plin lovitura pedepsei, că a nesocotit însă principiile colaborării şi solidarităţii, care leagă societatea noastră mai puternic decît toate legăturile dintre membrii societăţilor trecute.

Georg a dat dovadă de lipsă de stăpîriire de sine. Aceasta ar putea fi iertat în parte unui om care se găseşte, fără voia lui, într-o situaţie rea sau care e pus să facă o treabă care-l depăşeşte. Dar Georg a ales, a hotărît. nesilit de nimeni, să ajute colectivitatea şi a părăsit postul pe care i l-a încredinţat colectivitatea.

Glasul lui Sahar Djen creştea ca tunetul care se rostogoleşte înaintea furtunii.

Datoria elementară a unui om din zilele noastre, continuă el, este să ştie să-şi măsoare forţele, să dea ceea ce poate da societăţii, de la care primeşte tot ceea ce aceasta creează.

Ivany ne-a vorbit aici despre lipsurile societăţii noastre, despre necesitatea unei cotituri în educarea oamenilor. în parte are, desigur, dreptate. Aş voi însă să-i amintesc că el, Ivany, este un produs al aceleiaşi societăţi, ca şi Georg. E neîndoielnic că pedagogia şi organizarea şcolilor noastre nu sânt ideale. Numai că încercarea de a anula răspunderile omului, individului, trecând totul pe seama societăţii este greşită în esenţa ei.

Omul răspunde de actele lui, altminteri societatea omenească îşi pierde caracterul ei. Avem fiecare viaţa, speranţele, îndoielile şi certitudinile. dar totodată datoriile noastre.

Georg trebuie să fie pedepsit. Sancţiunea trebuie să fie aspră şi pilduitoare.

Propun repausul silnic pe cinci ani. Interdicţia de a munci îl va face mai conştient de ceea ce datorează celorlalţi oameni, de ceea ce îl leagă de ei, de ceea ce a făptuit împotriva lor !

„Repausul silnic" - Iîona şi Grigore schimbară priviri uimite. Ce fel de pedeapsă era asta ? Iuk zîmbea, privindu-i, fără să-şi poată ascunde un sentiment de mîndrie.

Georg ascultase ameţit declaraţia lui Sahar. Ultimele vorbe însă îl uluiseră, trezindu-l la realitate.

Se ridică. Palid, făcând eforturi să vorbească, ceru juriului să ţină seamă de împrejurările deosebite în care se produsese actul său antisocial. Susţinu că nu va fi în stare să suporte pentru atîta vreme scoaterea lui din rîndul oamenilor.

Aproape tot timpul cât vorbiseră Sahar şi Georg, Gromov privise în sală. Îl cercetă mai ales pe Tăun, a cărui expresie de deprimare îl îngrijora. înţelegea foarte bine ce se petrece cu el. îşi dădea seama cât de răscolitoare trebuie să fie această şedinţă pentru un om care era obsedat de ideea că împrejurările l-au pus în afara societăţii în mijlocul căreia trăieşte. Desigur că fostul său elev se socotea un osîn- dit fără speranţă, un condamnat la inactivitate. Şi Gromov îşi spuse că nu a făcut destul pentru a-l ajuta să se elibereze din lanţurile îngrozitoare ale neputinţei.

Cînd Georg sfârşi noua lui declaraţie, Gromov întrebă pe cei din sală şi pe toţi cei care ascultau dezbaterile, oriunde s-ar fi găsit, dacă mai au de spus ceva înainte de retragerea juriului pentru deliberare.

Pe televizorul central al sălii de dezbateri apăru atunci figura unei tinere. Glasul ei răsună limpede în tăcerea sălii :

- Prieteni, mă numesc Indira şi cred că am o parte mare din vină în comportarea lui Georg. Iubirea noastră a fost egoistă. Eu i-am vorbit mereu de absurditatea eroismului. Eu am încercat să-l conving că viaţa şi fericirea noastră sânt mai importante decît lumea întreagă. Chiar dacă nu mă găsesc printre voi, mă simt judecată alături de omul pe care-l judecaţi. Vă sînt recunoscătoare că m-aţi făcut să gîndesc asupra faptelor şi atitudinilor mele. Vreau să-l asigur pe prietenul meu că-l iubesc şi înţeleg să fiu alături de el. Atît am avut de spus.

După ce trecură trei minute de la intervenţia din depărtare a Indi- rei, în care timp nimeni nu ceru cuvîntul, Gromov anunţă închiderea şedinţei. Jumătate de oră mai tîrziu, juriul se pronunţă :

Georg era pedepsit la un repaus, silnic de un an. Profesorul de fizică şi reprezentantul educaţiei universitare din Tugur erau obligaţi să expună atitudinea lor în public şi să tragă consecinţele ce se vor impune din discutarea ei.

Capitolul 17

Un JOC PERICULOS

Georg... Georg... Georg...

Numele acesta ajunsese să-l obsedeze şi, fără să vrea, Tăun se surprindea repetîndu-l la nesfîrşit.

La stânga şi la dreapta drumului care străbătea cîmpia, lanurile de grîu, proaspăt stropite de ploaie, rămîneau unduind în urmă. Mergea repede, deşi nu avea nici un motiv să se grăbească. Impresiile de la procesul care avusese loc dimineaţa îl goneau parcă.

Aici, pe drumul acesta de şes, unde mirosul pămîntului reavăn îi pătrundea în nări, se simţi cîtva timp mai la largul său, de parcă s-ar fi întors în veacul pe care-l părăsise. Dar îşi aminti curînd că totul nu era decît o evadare fugară, că lumea cea nouă, cetatea aceasta care îi părea tot atît de îndepărtată ca grecilor antici Olimpul, avea să-i apară din nou în faţă.

O pasăre zbură cîtva timp deasupra capului lui. Se aşeză apoi pe, craca unui arbore aflat înaintea sa, de parcă-l aştepta să se apropie.

De s-ar putea opri aici... Să stea de vorbă cu pasărea, să-i asculte ciripitul, să îmbrăţişeze trunchiul copacului ca în copilărie.

De s-ar putea opri... Ce absurd !

Trecu mai departe.

Se simţea fără vlagă, epuizat. Deşi nu se privise de mult în oglindă, era sigur că arăta palid ca un mort.

Cît de singur era ! Secolul cel nou îşi trăia viaţa lui zbuciumată şi creatoare, înaintînd ca un talaz imens pe oceanul timpului. Iar el nu era decît o gîză gata să se înece. Cu sau fără el, talazul îşi va urma, glorios, calea. La El-Solohu se simţea înafara vieţii, deşi era mai aproape de viaţă şi de semenii săi decît în închisoarea sanatoriului. Cît de greu îi venea să-i înţeleagă şi să trăiască în rînd cu ei, cît de nesigur se simţea în prezenţa lor!

îl vedea cu ochii minţii pe Iuk, optimist şi sigur de el, omul echilibrat al veacului al XXI-lea. Cum să nu se ducă spre el Ilona? Şi gîndul acesta începu să pătrundă în el ca un burghiu minuscul.

Georg... Ilona... Iuk... Iuk... Iuk„.

în ritmul paşilor lui se amesteca numele monosilabic.

La cîteva sute de metri în faţa sa văzu o construcţie înaltă cu două turnuri în formă de obelisc. Nu, nu voia să ajungă acolo, căci n-avea de gînd să se întîlnească, să vorbească cu cineva.

Se opri. La stânga lui se afla acum o plantaţie de tufişuri scunde, cu frunze prelungi bătînd în violet şi fructe galbene, aducând ca formă cu pătlăgelele. Nu văzuse niciodată aşa ceva, dar acum nu-i interesau. Voia să umble, să umble fără să se oprească, pînă noaptea tîrziu.

O luă de-a curmezişul cîmpului, printre tufe.

Privite din mijlocul plantaţiei, frunzele plantelor aveau un luciu obositor, cu sclipiri multicolore. Din cînd în cînd, Tăun închidea ochii, pentru a-i odihni.

Avea sirnţămîntul ciudat că tufişurile erau nişte aniimale care mişunau în jurul său, agitîndu-se neîntrerupt, ca nişte pelicani la ivirea primilor exploratori ai continentului Antarctic.

Unde era acum Ilona ? Cu Iuk ? Râde de glumele lui Iuk ? învaţă cu Iuk paşii unui nou dans ? Se smulse din gîndul acesta. O fi cu Gro- mov ? Rîde la glumele lui Gromov ? Ba nu, cu Iuk, cu Iuk, cu Iuk...

Trebuie să fie generos ca Ivany. Generos. Nu. Nu-i în stare să fie generos. El nu poate fi Ivany, nu poate fi nici Georg şi nici Iuk, Iuk...

Cîte întâmplări în aceste cîteva săptămîni de cînd părăsiseră împreună sanatoriul ! Şi cîte dezamăgiri ! Biblioteca profesorului Gromov era deocamdată pentru el plină de hieroglife greu de descifrat, iar explicaţiile bătrînului îi erau de folos doar atîta timp cît se refereau la probleme generale; când era vorba de demonstraţii teoretice sau de practica cercetării, nu mai pricepea nimic. Se simţea ca un analfabet... pasionat pentru ştiinţă.

Deodată simţi o durere ascuţită într-un picior. Se opri. Ramura unui tufiş îi sfîşiase pantalonii şi-l rănise. Observă că hainele îi mai erau rupte în diferite alte locuri. Ramurile tufelor aveau un soi de ţepi scurţi şi roşii.

Soarele nu mai era decît la cîteva palme deasupra orizontului.

Grigore hotărî să pornească mai departe. încercă să nu se gîn- dească la nimic, dar nu izbuti.

îşi aminti de un joc din copilărie şi încercă să vadă cîţi paşi poate să facă cu ochii închişi fără să se împiedice. Pentru aceasta avea nevoie de o mare concentrare a atenţiei, care izgonea orice alte preocupări din conştiinţă. Trebuia să facă o evaluare exactă a drumului din faţa sa, să păstreze cu grijă direcţia iniţială. Primii 10-15 paşi mergeau uşor, dar pe urmă fiecare pas îi părea nesigur.

Cînd era mic, încercase să bată recorduri luîndu-se la întrecere cu prietenii săi. Atinsese 128 de paşi cu ochii închişi, fără a devia de la parcursul propus. Acum nu reuşea să treacă de 60.

O ambiţie fără rost îl împingea să încerce cel puţin 100. Şi - în ciuda stupidităţii jocului - era mulţumit că reuşise să izgonească gîn- durile care îl obsedau. Muşcîndu-şi buzele, se hotărî...

89, 90, 91... Terenul cobora. Ar fi trebuit să deschidă ochii. Ce sens avea ?... 92, 93... De ce să se oprească ? Nu era în stare să facă nici ceea ce izbutea în copilărie?... 94, 95...

Acum coborîrea era mai lină, dar alunecoasă. încă cinci paşi, un fleac... 96... Curios, parcă avea acum sub picioare noroi... 97... Tot pantoful stâng i se înfundase, dar nu vru să se oprească. Trebuia să-şi dovedească că e în stare să ducă un lucru, cît de neînsemnat, la bun sfîrşit...

Când făcu pasul următor, simţi însă cum piciorul întreg îi pătrunde în masa vîscoasă. încercă să-l scoată, sprijinindu-se pe celălalt picior, însă şi acesta începu să se scufunde. Tot corpul se scufunda.

Lent, dar fără oprire, noroiul urca tot mai sus, de-a lungul trupului său.

Deschise ochii. Soarele era după orizont. Se afla într-un fel de căldare ciudată, deasupra căreia se vedea braţul unei instalaţii complicate.

începu să se zbată, încercând să iasă la malul care era la numai cîţiva metri de el. Dar mişcările pe care le făcea se întorceau împotriva lui, accelerînd scufundarea. Mâlul roşiatic îl trăgea tot mai adînc. În curînd ajunse pînă la brîu.

Renunţă să se agite. în felul acesta, se scufunda cel puţin mai lent.

începu să strige, să strige cu deznădejde. Dar nu-i răspunse decît un ecou, care repetă de cîteva ori cuvintele lui, parcă în batjocură.

Deodată un gînd puse stăpînire pe el. La drept vorbind, de ce să se zbuciume ? Nu era aceasta soluţia cea mai bună? Pentru el, pentru Ilona, poate şi pentru Gromov, căruia îi devenise, desigur, o povară.

Hotărîndu-se să aştepte sfîrşitul, se simţi mai liniştit. încercă să-şi amintească de ultima excursie pe care o făcuse împreună cu Roxana în munţii Rodnei, cîteva zile înaintea plecării la Congresul de la Tuanin. Dar, deodată, se simţi cuprins de un val de căldură, iar o pînză deasă ii coborî în faţa ochilor. Trupul îi era moale ca mîlul

care-l cuprinsese acum pînă la umeri. Mai auzi parcă din depărtare cîteva zgomote metalice, asemenea bătăilor unui gong ruginit.

Capul îi căzu greu pe spate. Ultima lui senzaţie fu aceea că părui I se prinde şi el în masa cleioasă de noroi...

Capitolul 18
LECŢIA DE TEHNOFIZICĂ

Astăzi asistenta lui Iuk era o fată cam ciudată. Asupra acestui lucru erau de acord toţi cei douăzeci de elevi ai clasei de tehnofizică.

Ilona stătea cuminte la masa aparatelor de demonstraţie.

Surîdea în aşteptarea comenzilor lui Iuk. Surîdea privind printre tuburile şi serpentinele de cuarţ, printre aparatele de numărat mezonil - mezonocontorii -, printre instalaţiile în miniatură de solidificare a gazelor. Surîdea privind spre mesele în formă de potcoavă, la care şedeau cîte patru elevi şi eleve între 15 şi 16 ani.

De la locul lui, aflat în centrul clasei, în mijlocul elevilor, Iuk putea comanda aparatele de desenat şi reprodus hărţi, portrete, diagrame şi formule pe ecranul central, şi, la un semn al său, asistentul manevra butoanele aparatelor de demonstrat.

Vitraliile ferestrelor filtrau radiaţiile solare şi le difuzau către interiorul camerei, răspîndind o lumină uniformă.

La nevoie, pentru a se urmări scînteierile produse de particulele atomice pe ecrane sau descărcările luminoase, asistentul putea comanda acoperirea vitraliilor cu ecrane negre. Atunci în sală domnea un întuneric deplin, iar efectele luminoase ale fenomenelor prezentate nu mai erau tulburate de radiaţii externe.

Pe ecranele mici ale băncilor apăreau reproduse imaginile de pe ecranul central, astfel încît elevii puteau urmări formulele, diagramele, curbele, ca şi cum le-ar fi avut în caietele personale. Lecţia orală se înregistra pe foi flexibile, pe care elevii le strângeau în caiete speciale, după care puteau repeta lecţiile.

în timp ce elevii continuau să privească pe furiş la asistentă, Iuk îşi începu lecţia.

Era una dintre lecţiile ciclului „Calităţile mişcării", intitulată „Istoria elementelor naturale. Reproducerea elementelor în laborator şi uzină".

Elevilor le erau de mult familiare figurile oamenilor de ştiinţă care contribuiseră la descoperirea legilor mişcării materiei. Ei ar fi putut povesti pe larg despre „bătrânii noştri", cum îi numea Iuk pe filozofii atomişti greci Leucip, Democrit şi Epicur, despre inspiratul poet şi gînditor roman Lucreţiu, despre calmul englez Isaak Newton, despre fiul de pescar rus Lomonosov, despre marele Maxwell, despre profesorul din Manchester, Dalton, despre creatorul alfabetului naturii, Alendeleev, despre familia Curie, despre rusul Ivanenko şi danezul Bohr, creatorii primelor modele atomice, despre Planck, Einstein, Fermi, Vavilov, Skobelţîn, Sziiard, Chadwick, întemeietorii Ştiinţei care se ocupa de nucleul atomic.

Fiecare dintre aceşti eroi ai istoriei ştiinţei era legat în mintea elevilor de o trăsătură caracteristică.

Dalton nu era numai descoperitorul legilor proporţiilor multiple, ci şi omul bolnav de ochi care şi-a urmărit propria boală ca o 'problemă ştiinţifică şi de la care vine numele de daltonism.

Joliot-Curie nu era numai creatorul primei pile şi descoperitorul piezo-electricităţii cuarţului, ci şi omul care însufleţea prin cuvintul său congresele şi conferinţele apărătorilor păcii de pe la mijlocul secolului trecut.

Sahar Djen nu era numai descoperitorul undelor cu ajutorul cărora se capta, la limita atmosferei pămînteşti, energia radiaţiilor cosmice, ci şi conducătorul recentei expediţii de salvare de la centrala de alimentare.

Cu aceste personaje elevii făcuseră cunoştinţă ascultînd lecţiile anterioare şi vizionînd filmele de istorie a ştiinţei. De aceea Iuk putea folosi la deschiderea lecţiei sale un astfel de limbaj, care altfel ar fi fost de neînţeles :

- Bătrînii noştri vorbeau despre vîrtejurile care mişcă atomii, îi fac să se ciocnească şi să se unească între ei, dînd naştere la nenumărate lumi, unele echilibrate, stabile, altele gata să piară chiar în clipa în care s-au născut.

Oare n-aveau dreptate bătrînii noştri ? Priviţi cascada de me- zoni care duce la izotopii carbonului şi spuneţi-mi dacă nu poate fi asemuită cu un vîrtej care mînă particulele de materie în mişcare, adunându-le în lumi noi, în atomi sintetizaţi.

în acest moment, Ilona apăsă pe declanşatorul generatorului de mezoni. Elevii urmăreau pe ecranul fluorescent imaginea mişcărilor care se schiţau acolo, apariţia şi dispariţia acestora, traiectoriile frînte, curbe, în formă de spirală, pe care se mişcau particulele.

- Şi acum să oprim o clipă neastîmpărata vijelie, spuse Iuk. Priviţi schema îngheţată a atomului de carbon obişnuit.

Ilona manevră cu siguranţă comutatoarele aparatelor de proiecţie cu vedere în relief. În faţa elevilor din clasa de tehnofizică apăru, ca un uriaş sistem solar, nucleul de carbon, cu protonii şi neutronii lui. Unii neutroni se vedeau întregi, iar alţii erau înfăţişaţi chiar în clipa în care se producea fenomenul desprinderii unui electron.

- Uitaţi-vă în partea stângă, la grupul de patru nucleoni. Nu vă pare un nucleu de heliu gata format ?

Şi lecţia continua...

iuk era un bun pedagog. Expunerile lui erau urmărite întotdeauna cu pasiune. De data aceasta însă, mai exista un obiect al atenţiei aproape generale.

Elevii admirau fata aceea frumoasă, pe care aparatele o ascultau cuminţi, asistenta care luneca cu degetele pe comutatoare, ca un pianist virtuos pe clape. Avea în ochii ei ciudaţi o lucire caldă, iar tenul ei părea cizelat în marmoră.

Din cei nouă băieţi, şase erau pe cale să se îndrăgostească de Ilona, iar doi erau îndrăgostiţi pînă în vîrful urechilor. Nutnai Ilan nega în sinea lui cu încăpăţînare că noua asistentă l-ar fi fermecat.

Iuk privea , la cronograf. Trecuseră 20 de minute din lecţie. Mai avea 10 minute, dintre care 5 pentru expunerea teoriei şi aplicaţiilor ei şi 5 pentru concluzii.

- Prezentarea în amănunt a sintezelor nucleare o vom face în laborator; acum să trecem la ecuaţiile de transformare a elementelor naturale.

Pe ecran apărură simboluri matematice.

Iuk sublinia sensul transformărilor matematice. Desfăşurînd calculul matematic, el nu pierdea nici o clipă din vedere fenomenul fizic, exprimat prin formule.

- Nu uitaţi, spunea el adeseori, că litera grecească este un simbol, dar noi studiem fenomenul viu, bogat, plin de surprize» inepuizabil. Nu uitaţi că matematica este o limbă, o limbă foarte expresivă, o limbă minunată, dacă vreţi, dar numai atît. Izvorît şi el din analiza fenomenului, calculul îţi ajută cînd îi ceri ce-ţi poate da ; cînd îi ceri însă mai mult decît poate, decît este, se răzbună şi nu-ţi mai dă nimic.

Explicaţiile teoretice luară sfîrşit. Elevii notau întrebările adresate profesorului pe transmiţătoarele montate la fiecare masă. Iuk ajunse la concluzii.

- Dragii mei ! Sîntem pe drumul pe care l-a urmat natura cu mult înainte de a fi apărut omul, acest erou al naturii, care a creat în visurile sale din copilărie zeii, simboluri ale puterii transformatoare :

Elementele naturale s-au născut din materia fără început şi fără sfîrşit, în veşnică prefacere, pe care bătrînul Anaximandru o botezase acum 2.600 de ani: Apeiron. Într-un anumit moment al evoluţiei materiei a apărut hidrogenul, în alte etape ale evoluţiei - oxigenul, carbonul, fosforul, sulful. Apoi thoriul, uraniul. Elementele chimice s-au născut în condiţii diferite de temperatură, presiune, viteză, prin mişcări mecanice, oscilatorii, chimice, electrice, prin infinitatea de forme ale mişcărilor materiei.

Noi, oamenii, am pipăit natura, i-am ascultat pulsaţiile, am învăţat unele dintre legile ei de transformare, am înţeles cîteva din formele ei de mişcare. Şi asta a fost de ajuns pentru a izbuti să realizăm în laborator şi uzină toate elementele naturale. Ba chiar să creăm elemente ce nu se găsesc în natura actuală. Iar uzinele noastre prefac repede descoperirile din laborator în lucruri pentru noi.

Astăzi se produc, de pildă, tone de diamante sintetice. Molssan izbutise să producă cîteva fire de diamant la sfîrşitul secolului al XIX-lea, iar prin 1950 oamenii au izbutit abia să realizeze diamante de un carat.

Noi creştem cu fiecare an, cu fiecare ceas şi devenim - ca să folosesc un termen cu un înţeles vulgar odinioară - mai bogaţi. Devenim mai puternici.

Există vreo limită, există vreun hotar care să îngrădească drumul nostru înainte ? Nu există un asemenea hotar. Această siguranţă izvorăşte din întreaga istorie a omenirii ca un adevăr de nebiruit. Acest adevăr dă aripi tuturor visurilor noastre de astăzi ca şi celor care se vor înfiripa de acum înainte.

Iuk îşi terminase lecţia. Niciodată nu se oprea el la enumerarea seacă a concluziilor. Dar nu fusese de astă dată mai elocvent, mai grav decît altă dată ? De obicei, încheierea era o glumă.

La masa aparatelor, Ilona uitase să închidă comutatorul ecranului. Imaginea atomului de carbon rămăsese acolo, imensă şi încremenită, cu norii reprezentînd electronii, cu spiralele largi înfăţi- şînd orbitele electronilor la diferite nivele de energie, cu particulele gata parcă să pornească într-o mişcare de vîrtej, pentru a se ciocni cu cine ştie ce alte particule, pentru a zămisli cine ştie ce formă nouă de existenţă a substanţei.

- Ei, drăcie, cu Iuk se-ntîmplă ceva ? gîndi Ilan ieşind din clasă.

în parcul şcolii se discuta aprig. Ilan susţinea că Ilona este o fată ca multe altele şi că nu înţelege ce au găsit ceilalţi extraordinar la ea.

- Ilan, nepăsarea ta mi se pare ciudată, remarcă Ianca - cea mai bună prietenă a lui.

Roşeaţa din vîrful urechilor lui Ilan demonstra că şi în veacul al XXI-lea bătăile inimii şi circulaţia sîngelui ascultă de aceleaşi legi ca în secolele anterioare.

Iuk şi Ilona rămăseseră singuri în sala de pregătire a cursurilor.

Ilona îl ajuta pe Iuk să descifreze şi să sistematizeze întrebările şi observaţiile scrise ale elevilor. Cele mai multe priveau demonstraţia matematică a trecerii de la element la element.

Unele întrebări priveau însă alte aspecte ale lecţiei.

Ianca, de pildă :

„Ne-aţi recomandat închiderea comutatoarelor după terminarea demonstraţiilor. De ce a rămas comutatorul deschis după prezentarea schemei atomului de carbon ?"

Iuk şi Ilona zîmbiră la citirea acestei întrebări şi se opriră din lucru. Iuk se apropie de Ilona, se aşeză pe un scaun şi, cu mîinile pe genunchi, o privi drept în faţă.

Ilona plecă ochii. Dădu să se ridice, îndreptîndu-se spre casetele de plăci care conţineau întrebări. Dar Iuk o prinse de mînă şi o sili să rămînă în faţa lui.

- Ilona, am impresia că te-am aşteptat douăzeci de ani. Ai venit şi nu te mai pot lăsa să pleci, orice-ar fi.

Ilona tăcea. Ridicase ochii şi-l privea pe Iuk.

Parcă acum îl vedea pentru întîia oară. Se petrecea cu ea un lucru de neînţeles. Simţea cum se risipesc temerile obişnuite, neliniştile pe care le avea ori de cîte ori trebuia să facă faţă unei împrejurări noi.

Se simţea parcă eliberată de nu ştiu ce poveri.

- Te iubesc, Ilona !

Nu prindea sensul acestor cuvinte. în fond... şi ea îl iubea pe Tăun, nu? Şi totuşi...

- Avem de trăit o fericire, care începe acum, Ilona !

Un val cald o inunda. Fericire, fericire! Ce cuvînt puternic şi minunat!

Nu spuse decît atît:

- Iuk... dragul meu, trebuie să plec, să înţeleg...

Iuk o conduse în cursul aceleiaşi pauze la locuinţa lui Gromov, în- torcîndu-se apoi îndată la şcoală.

Orbi să fi fost elevii săi şi tot ar fi putut să vadă că profesorul lor trăise o „transmutaţie".

Cît de vioi se mişca ! Umplea clasa toată. Răspunsurile lui erau limpezi, vesele, pasionate.

- Şi tu, închise şirul răspunsurilor Iuk, tu Ianca, să ştii că uneori - este adevărat, foarte rar - comutatoarele trebuie să rămînă deschise. Altfel n-ai putea înţelege de ce, în general, trebuie să fie închise.

Capitolul 19
În ULTIMUL MOMENT

Era întins pe un pat moale. Unde - nu ştia. În primele clipe după trezire, nici nu avu puterea să deschidă ochii. Auzea însă limpede convorbirea care se purta în imediata sa vecinătate.

Recunoscu mai întîi vocea lui Iuk.

- Nu-mi vine să cred, zicea acesta. Spune-mi, ca tehnician, dumneata crezi într-o tentativă de sinucidere ?

- Ştiu eu ? răsună o voce groasă şi monotonă. Bazinul era clar marcat. Numai cine n-ar fi vrut să-l vadă nu l-ar fi văzut. Dacă mai întîrziam cinci minute, era de acum prea tîrziu.

- Doctore, crezi că îşi va reveni curînd ? mai întrebă Iuk.

Acum se auzi cea de a treia voce, care părea aceea a unui om foarte tînăr.

- în orice caz, e în afară de orice pericol. Peste puţin timp îl vom putea întreba cum s-a produs accidentul.

- Să fim atenţi cu întrebările, interveni Iuk. Are un psihic cam zdruncinat.

Grigore simţi cum un muşchi al feţei începe să-i joace sub piele. Trezirea aceasta îi amintea de întîmplările din sanatoriu. Pe atunci dorea încă cu atîta ardoare să poată deschide ochii, să umble, să se întîlnească cu alţi oameni, în timp ce acum ar fi vrut să amîne la infinit întîlnirea cu viaţa.

Cineva îi puse un aparat metalic pe frunte.

- Aşa, va să zică! se auzi peste puţin timp vocea medicului. Auzi poveste !

- Ce s-a întîmplat ? se interesă uimit tehnicianul.

- I-am montat iar noul dispozitiv pentru determinarea gradului de cunoştinţă, inventat acum trei săptămîni de doctorul Francois, de la sanatoriul de readaptare.

- Şi ce spun indicaţiile ?
- De data asta arată că ar fi în aceeaşi stare... ca mine şi dum< neata.
- Deci e treaz şi ne-a ascultat convorbirea?

Urmă o tăcere prelungită. Apoi se auziră paşii unui om care pă* răsea încăperea.

Tăun deschise ochii şi îşi plimbă privirea prin încăperea cilindrică, încărcată cu aparate medicale. Se uită, puţin ruşinat, la medic.
Acesta zîmbea. Avea o expresie prietenoasă şi îi luă mîna într-a sa.

- Unde-i Iuk? fu prima întrebare a lui Grigore.

Medicul surîse.

- Nici n-a fost pe-aici.
- Nu-i adevărat, doar i-am auzit vocea, ripostă Tăun, supărat la gîndul că e minţit.
- Vocea da, dar n-a fost aici în carne şi oase. Ne-a chemat la televizofon.

Grigore înţelese. Surîse de astă dată şi el.

- Cum te simţi ? Ia încearcă să te scoli ! îl îndemnă medicul.

Tăun se ridică în capul oaselor. Apoi făcu cîţiva paşi prin odaie
şi se aşeză într-un fotoliu. Doctorul îşi trase un taburet lîngă el. Se priviră mult timp unul pe altul, fără să vorbească.

- Vă mulţumesc, începu Grigore. Probabil că mi-aţi aplicat vreun tratament, căci simt că puterile îmi revin treptat.
- Mă bucură... Dar să ştii că asta nu-i destul... Îţi cunosc cazul din presa medicală. Ştii ce cred că-ţi lipseşte în primul rînd ?
- Multe, încercă să glumească Tăun şi oftă.
- Îţi lipseşte înainte de toate răbdarea, seninătatea, observă medicul, privindu-l drept în ochi. Celelalte vor veni toate. Dar îţi repet, trebuie să ai mai multă răbdare! Prea te zbuciumi, prea te frămînţi. Nu poţi sări într-o clipă prăpastia dintre două vieţi. Nu te omorî cu firea. Cînd te vei obişnui, cînd îţi vei găsi făgaşul, se vor lecui toate rănile şi vei avea satisfacţiile căutate.
- Satisfacţiile căutate... şopti Tăun ca pentru sine.

Aceste cuvinte îi amintiseră de vechile dureri.

Medicul răspunse parcă gîndurilor sale.

- Uneori poţi preface în tărie chiar suferinţa; conştiinţa că o înfrunţi cu demnitate şi curaj e un izvor de încredere în tine.

Grigore îl privi îndelung. Îi ghicise oare gîndurile cu vreun aparat recent inventat ? Dar în orice caz s-ar fi putut să aibă dreptate.

- îţi mulţumesc încă o dată, doctore! Şi voi încerca să-ţi urmez sfatul, spuse el într-un tîrziu.

Tehnicianul, care intrase tocmai în încăpere, le întrerupse convorbirea. Un helicopter din El-Solohu venise să-l ia pe Tăun.

- Mai multă răbdare şi seninătate!

Se gîndi la aceste cuvinte ale medicului în tot timpul călătoriei. Nu era uşor deloc. Dar era necesar, începînd cu lucrurile cele mai grave, cele mai dureroase, care-l aşteptau.

Capitolul 20
DOUĂ DISCUŢII DESPRE FERICIRE

Plafonul radiant răspîndea în încăperea de lucru a locuinţei lui Gromov lumina lui bogată şi uniformă. Aşezaţi faţă în faţă, în două jilţuri comode, Tăun şi Ilona se priveau ca şi cum nu s-ar fi văzut de multă vreme.

Pentru fiecare dintre ei, ultimele zile însemnaseră mult în noua lor existenţă.

Grigore se restabilise de pe urma accidentului, dar în ochii lui se citea oboseala şi tristeţea. Cît despre Ilona, gesturile şi privirile ei exprimau o stînjeneală, care era la ea un lucru neobişnuit. După ce se jucă cîtva timp nervoasă cu un bibelou de sidef de pe masă, ea întrerupse cea dintâi tăcere.

Ce este fericirea, Grigore ?

întrebarea venise pe neaşteptate. Tăun tresări. Şi înţelese că era începutul unei pagini noi în viaţa ei şi a lui.

Se frămîntă mult timp pînă să-i răspundă. Clipele de tăcere erau pline de deznădejde. O pierdea, o pierdea definitiv. Punctul de sprijin, ultimul punct de sprijin, dispărea.

îl bătu o clipă gîndul s-o implore, să-i vorbească despre datorie, despre trecutul lor comun, care n-a avut vreme să se şteargă. Să-i vorbească din nou despre prima lui dragoste, abia înfiripată şi frîntă de moarte, despre iluzia renaşterii. Dar îşi dădu seama că n-ar fi putut trezi decât compătimirea ei.

Fugi de gîndul acesta.

Să o biciuiască cu ironie sarcastică, să rîdă de „mobilitatea" ei sufletească, să-i cînte batjocoritor „La dona e mobile" ? N-avea rost ! Ar fi rîs de propria lui fiinţă. Cît de mult o iubea !

Şi hotărî să fie obiectiv, ca un străin, ca un om din afară.

- Fericirea este participare, ilona...

Ilona strînse puternic bibeloul între degete şi dădu din cap nedumerită.

- De fericire se pot bucura numai oamenii, Ilona. Şi dintre oameni, numai cei care pot fi şi nefericiţi.

- Nu înţeleg nimic.

- Gîndeşte-te la Georg. El este nefericit pentru că nu mai poate participa cîteva luni la viaţă. Este scos înafara limitelor fireşti ale existenţei reale. E o pasăre cu aripi legate.

Poate mai există şi acum oameni-viermi, mulţumiţi să trăiască pasivi, ca nişte plante sau animale inferioare, să mănînce, să bea, să doarmă, să se plimbe. Dar asemenea oameni, rupţi de restul omenirii, nu pot fi nici fericiţi, nici nefericiţi. Aşa cum o reptilă nu poate trăi decît cel mult senzaţia tubului digestiv plin...

Ilona îl privi cîteva clipe îngîndurată, îşi ţuguie buzele şi spuse cu voce schimbată:

- Dar Georg o are pe Indira, care-l înţelege, îl ajută.

- Văd că tu ai o idee foarte precisă despre fericire, observă Tăun, cu un zîmbet amar pe buze. Eu cred însă că Indira - aici parcă ar fi spus Ilona şi gusta un fel de răzbunare - poate cel mult... să-l facă pe Georg mai puţin nefericit pe calea lui către adevărata fericire.

Ilona nu simţea nici accentele ciudate, nici ezitările lui Grigore. Ea întrebă mai departe.

- Poate da un om fericire altuia ?

- Părerea mea este că un singur om nu poate da celuilalt ceea ce numai întreaga comunitate umană îi poate da. Poate doar să-l ajute să găsească fericirea, ceea ce este destul de mult.

- Să vorbim despre noi, Grigore. Tu eşti fericit?

Pe faţa lui Tăun treceau umbre de amărăciune.

- Am fost, Ilona. Demult. Aproape că nu-mi mai aduc aminte. Era în viaţa dintîi, cînd simţeam că munca mea era o părticică din efortul întregii omeniri, cînd cuvintele mele, cercetările întreprinse de mine în laboratoarele institutului, ideile mele slujeau altora, cînd participam la viaţa celorlalţi oameni şi mă simţeam mai legat de ei decît

acum. Atunci odihna după muncă era plină de bucuriile înfăptuirilor trecute şi ale celor care aveau să vină. Eram fericit, Ilona, profund fericit. Eram înţeles, Ilona. Participam la viaţă.

- Şi acum ?

•- Acum mă simt atît de obosit la gîndul că nu fac nimic. În jurul meu curge un şuvoi care mă lasă agăţat de toate cioturile. E groaznic să fii inutil ! Da, draga mea, cred că sînt nefericit.

- Dacă eşti nefericit, înseamnă că poţi fi şi fericit! Trebuie să fii fericit ! Ai spus-o doar tu. Voi fi lîngă tine, te voi ajuta să pătrunzi în şuvoi. Uite, şi eu...

Glasul ei suna nefiresc. Ultimele cuvinte păreau forţate, şi acest lucru o enerva. Bibeloul îi scăpă din mînă şi se rostogoli pe spongina poroasă a duşumelei.

Se opri o clipă, apoi reluă ideea.

- Da, Grigore, voiam să-ţi spun că am simţit că devin utilă, că ..particip", cum zici tu. Şi acum înţeleg de ce sînt sau mi se pare că încep să fiu fericită. La lecţia ţinută acum cîteva zile de Iuk, l-am ajutat, am colaborat cu el. în sfîrşit, am făcut o treabă. Elevii mă acceptau, ba chiar... aveau nevoie de mine.

Tăun o privi îndelung şi spuse încet.

- Acesta este oare singurul lucru care te-a făcut să te simţi fericită ?

Nu se opri la capătul acestei întrebări. Continuă să vorbească cu o vioiciune care avea ceva straniu :

- Fericitul Goethe a trecut şi el prin frămîntările acestea ale noastre. El a încercat să răspundă la întrebarea ta. Şi l-a creat pe Faust, cea mai frumoasă poveste despre năzuinţa omului spre propria lui fericire.

Dacă mă gîndesc bine, sînt un Faust la executarea contractului cu Mefisto. Mă aflu în cea de-a doua viaţă şi plătesc poliţa pe care Faust n-a plătit-o. Am cunoscut gloria, prietenia şi dragostea recunoscătoare a oamenilor. Am avut parte de tinereţe, cu iubirea şi toate frumuseţile ei. Iar dacă acum, în această a doua viaţă, nu mă înconjoară flăcările iadului, dacă mediul meu de viaţă este agreabil, dacă nu sufăr de foame, dacă trupul nu-mi este ros de vermina mizeriei, sufăr însă la fiecare tresărire de viaţă pe care o văd în jurul meu, sufăr fiindcă sînt... mai bine zis fiindcă nu sînt nimic. Mă simt ca o reptilă într-o lume-de păsări cu aripi minunate. Ca o reptilă, mă auzi ?

- Grigore !

- Nu mă întrerupe ! continuă el cu febrilitate. Sufăr fiindcă trebuie să te pierd. O ştiu prea bine, am înţeles-o de mult...

Se apropie de ea :

- Ascultă, Ilona. Vorbeai despre fericire. Pentru tine se deschide acum cărarea spre ea. Păşeşte fără ezitare pe această cale. Braţul lui Iuk e puternic... tînăr, sigur. Mi-ar fi de o mie de ori mai greu să îndur mila decît nepăsarea ta.

Cu bărbia în palme, cu coatele sprijinite de masă, Ilona îl privea pe Tăun. Reflexele violete care cădeau de pe vitraliile camerei pe faţa lui îi dădeau o înfăţişare ireală. într-un tîrziu, se scutură, ca şi cum ar fi vrut să se smulgă dintr-un vis.

- Grigore, nu vreau să fii nefericit, nu trebuie Să fii nefericit ! Nu te voi părăsi. Nu ştiu încă prea bine ce se va întîmpla cu noi, dar sînt încredinţată că inima ta mare se va umple de bucuriile pe care le rîvneşti. Şi voi fi lîngă tine... oricît va fi nevoie.

Ar fi vrut să se oprească înainte de a fi rostit ultimele cuvinte, dar cuvintele fuseseră spuse, şi acum îi venea să plîngă de ciudă.

Tăun ar fi vrut să glumească, să zică ceva liniştitor, dar orice îi venea în minte i se părea ridicol, nefiresc. Îl năpădea o senzaţie de uscăciune.

O tăcere grea se aşternu în odaie.

După cîtva timp, se auziră de dincolo de uşă paşii măsuraţi şi ritmici ai lui Gromov. Curînd profesorul intră în cameră. Se apropie vesel de ei, fără să remarce încordarea care plutea în aer.

îşi trase un scaun lîngă fotoliul lui Tăun şi începu să vorbească pe nerăsuflate.

- Grigore dragă, societatea noastră are grijă de membrii ei. Va trebui să recunoşti acest lucru. Sînt bucuros să-ţi dau o veste mare. Comisia tehnică centrală a discutat problema ta. Eşti invitat să participi la lupta împotriva cutremurelor.

Au fost amintite la ultima şedinţă - şi crede-mă că te-am invidiat pentru cuvintele care s-au spus - observaţiile pe care le-ai făcut în 1990-1991 cu privire la modificările microclimatului datorită fenomenelor radioactive subpămîntene. Am însărcinarea să te rog să iei parte la lucrările de organizare a unei campanii de studii şi cercetări, care începe foarte curînd, încheie el cu un aer de triumf.

Spre mirarea profesorului, nimeni nu zise nimic.

- Tăune, nu spui nici un cuvînt ? întrebă uimit profesorul. Se aşteptase la o explozie de entuziasm. Ce-i cu voi ? Şi tu, fată a cerului, parcă ai amuţit. Dar ce s-a întîmplat !

Grigore ascultase la început cuvintele profesorului cu indiferenţă, cu impresia celor întâmplate. Dar pe măsură ce sensul lor i se întipărea în minte, simţi cum în el cresc apele unei bucurii nemăsurate.

Se ridică de pe jilţ şi făcu cîţiva paşi spre Gromov. Apoi se opri locului. Şi, întorcîndu-şi privirile spre Ilona, rosti apăsat, ca şi cum abia acum ar fi răspuns la prima ei întrebare:

- Fericirea este luptă şi nădejde !

Pe malul lacului-patinoar, întinşi leneşi la soare, Ilan şi Ianca vorbeau despre fericire.

O perdea de lumină, colorată în nuanţe schimbătoare, înconjura lacul, al cărui contur era un cerc perfect. Apele străvezii, ca de cleştar, lăsau să se vadă fundul albastru. Ozonizoarele şi generatoarele de ultraviolete împrospătau şi sterilizau mereu apa.

În mijlocul lacului, pe platforma-patinoar, mai mulţi tineri executau figuri măiestre de patinaj artistic. Patinele, dintr-un material asemănător cu lemnul de abanos, lunecau pe platforma, a cărei plasticitate şi al cărei luciu nu se deosebeau de cele ale gheţei. Era „gheaţa caldă", substanţă sintetizată din elemente a căror combinaţie dădea o „apă" avînd punctul de congelare la 25 grade Celsius.

De la mal veneau în zbor „pescăruşii", bărci uşoare cu aripi, al căror motor funcţiona numai o fracţiune de minut. Era însă de ajuns pentru a da imbold pescăruşilor, care planau apoi cîteva minute deasupra apei, după ce mîngîiau cu tălpile lor frunzele sălciilor care înconjurau lacul. La urmă amerizau lin.

în cele cîteva minute de zbor, mînuitorii „'pescăruşilor" aveau posibilitatea să schimbe direcţia, să întoarcă aparatul cu burta în sus, să sară în apă din zbor. Era sportul preferat al multor tineri.

Un miros vag de levănţică umplea văzduhul.

Ilan şi Ianca vorbeau despre fericire.

Un strop de apă argintie căzuse tocmai pe cîrlionţii negri ai lui Ilan şi de acolo se prelinsese pe nasul lui, stricînd efectul de gravitate şi seriozitate pe care voia să le producă figura lui încruntată, preocupată de gîndurile cărora le căuta cea mai potrivită expresie.

- Mi-e sete, Ianca, de cunoaşterea adîncă a lucrurilor. Aş fi fericit numai dacă aş şti tot ce este esenţial din ceea ce se ştie astăzi şi ceva în plus.

- Şi ce vei face cu ştiinţa, după ce te vei fi umplut cu ea ca un pepene? îl întrebă ea, gata să pufnească în rîs.

- Voi crea mijloace tehnice noi pentru producţie, voi crea noi specii de animale şi plante, voi cerceta aştri depărtaţi la milioane de ani-lumină. Voi crea elemente noi. Voi...

- Ajunge, Ilan ! îl opri Ianca. Fericirea ta este uscată ca o smochină conservată.

Eu voi fi fericită cînd voi putea umple de frumos viaţa oamenilor, cînd îi voi putea ridica prin artă pe culmile dragostei. Voi dansa, Ilan. Voi învia în faţa oamenilor, în ritmul versurilor shakespeariene, povestea lui Romeo şi a Julietei, voi înfăţişa luptele trecutului şi prezentului, voi interpreta pe femeile luptătoare pentru libertatea omenirii. O voi interpreta pe Marie Curie, voi înfăţişa eroismul educatoarelor noastre, îi voi face pe oameni să se iubească tot mai mult. Frumosul este suprema fericire !

Ilan o privea fermecat pe „dansatoarea dramatică". Scenele interpretate de Ianca la adunările de artă a'e elevilor şcolii lor nu puteau fi uitate atît de uşor. O vedea şi acum, cu ochii minţii, ca de atîtea alte ori, evoluînd pe scenă, exprimînd prin mişcările ei graţioase, subtile, învăluitoare durerea şi bucuria, suferinţa şi nădejdea, desperarea şi victoria.

Aceasta să fie fericirea? Ameţeala aceea, tulburarea pe care o stîr- nea o pînză sau un trup viu evoluînd pe scenă ? Nu ! Nu ! Chiar dacă trupul acela era al Iancăi !

- Asta-i vrajă, Ianca, nu fericire, izbucni Ilan. E un mijloc oarecare pentru adormirea oamenilor. Îţi aduci aminte de povestea lui Sadko, care se luptă cu pasărea fericirii ? Pasărea din povestea 'ui Sadko, care-i adormea pe cei care cutezau să încerce s-o cucerească, este frumosul tău, năzuinţa asta goală spre înălţare în lumea idealului. Numai ştiinţa dă putere, numai geniul uman ridică pe om tot mai sus, pe spirala adevărului şi deci a desăvîrşirii ! Fără ea, arta este ca o nucă fără miez.

- Ştiinţa şi tehnica fără vis şi dragoste sînt pustnicie, nu fericire !

Ianca se ridică zveltă ca un arc întins. Alergă cu părul în vînt spre valurile albastre. Trupul ei ţîşni săgeată spre fundul bazinului. Picioarele băteau regulat apa, şi înotul ei părea un dans acvatic. Ilan înota rapid alături de tînăra lui prietenă.

Departe, lîngă platforma de patinaj, se opriră în apropierea unei geamanduri.

- Patinăm, Ianca ?

- Trebuie să plec. Am de rezolvat problema aia afurisită inventată de Iuk şi, drept să-ţi spun, nu prea merge.

- O facem împreună, vrei ?

- Savantule!

- Dansatoare dramatică !

Copiii veacului nou izbucniră în rîs. Apoi patinară. Două ore mai tîrziu, erau cu capetele plecate peste planşetă şi rezolvau problema de fizică.

Convorbirea dintre Tăun şi Ilona continua. îl antrenaseră şi pe Gromov, care tocmai îşi încheia observaţiile.

- Cum v-am mai arătat, eu nu m-am prea gîndit la lucrurile astea. Dar fiindcă pe voi vă frămîntă atît de mult, vă voi spune că, după mine, fericirea începe de la conştiinţa măreţiei omeneşti. Şi această conştiinţă se naşte o dată cu adevărata libertate, când forţa productivă a societăţii a ajuns la acel nivel care asigură un ritm vertiginos al producţiei, cînd omul a scăpat de nesiguranţa zilei de mîine. Atunci a încetat înstrăinarea individului, atunci au început să moară slugărnicia, viclenia, teama de viaţă - duşmanii fericirii omeneşti.

Omul a început de atunci să se îndrepte cu paşi repezi spre adevărata fericire. Da, fericirea este de fapt mişcarea spre fericire. Şi fiecare atingere a ei nu este decît un început. Ca şi viaţa, fericirea e fără de sfîrşit...

Capitolul 21
MIRAJUL COSMODROMULUI

Cu greu şi-ar fi putut închipui cineva doi oameni mai diferiţi ca înfăţişare.

Unul era mic şi vioi, celălalt înalt şi cu mişcări solemne, grave. Sub fruntea bombată a celui dintîi jucau doi ochi neastîmpăraţi, cu irişi albaştri ca cerul, în timp ce fruntea înaltă şi osoasă a celuilalt dădea şi mai multă adîncime unor ochi negri, pătrunzători. Dar contrastul apărea şi mai puternic cînd îi auzeai vorbind. Primul avea un glas plin de intonaţii bogate şi variate, celălalt o voce groasă, autoritară şi monotonă. Primul vorbea repede şi glumea des, celălalt avea un limbaj sobru şi tăios.

Doi oameni atît de nepotriviţi s-ar fi putut oare vreodată înţelege ? Aşa ar fi gîndit poate mulţi privindu-i şi ascultîndu-i.

Profesorul Gromov şi doctorul Beram, coordonatorul sanatoriului de readaptare, se înfruntau de mai bine de jumătate de oră într-un cabinet al Institutului metereologic din El-Solohu.

- Specialitatea dumitale este meteorologia, nu-i aşa ? întrebă coordonatorul şi, fără să aştepte un răspuns, continua. Medicul sînt eu. Dumitale ţi-ar place să mă amestec în prognozele vremii, pe care le întocmeşti, sau în măsurile de dirijare a climei ? Desigur, nu ! Deci...

Profesorul Gromov îşi întrerupse, surîzînd, interlocutorul.

- Nu te grăbi, doctore ! De ce să subapreciem contribuţia nespecialiştilor în ştiinţă? Giordano Bruno n-a fost astronom, Pasteur n-a fost medic, nici Ţiolkovski - inginer. Dar de fapt nici nu-i vorba de asta. Eroarea de la care porneşti dumneata nu e medicală, ci umană. Eu îl cunosc mai bine pe Tăun, crede-mă. A fost doar studentul meu.«

- Cu vreo şase decenii în, urmă observă sec doctorul Beram.

- E acelaşi. Are o fire care nu suportă cuşca, nici măcar tapisată cu catifea.

Cîtva timp, nimeni nu spuse nimic, Gromov străbătea încăperea dintr-o parte într-alta, în timp ce coordonatorul, nemişcat într-un fotoliu, privea drept înaintea lui.

Beram vorbi primul:

- Vă repet. Comitetul medical al sanatoriului a hotărît, după dezbateri bine chibzuite, reinternarea lui Tăun. Nu l-am reclamat pînă acum, nu l-am urmărit, nu l-am obligat să revină, tocmai pentru că încercam să observăm efectele vieţii asupra lui. Fata este într-un stadiu de adaptare care îi permite să se integreze într-o activitate normală. Nici ei nu i-ar fi stricat un plus de tratament, dar pentru el este indispensabil. Accidentul acela straniu, care nici pînă acum nu a fost lămurit, dovedeşte, fără posibilitate de tăgadă, că viaţa, în starea lui de acum, îl copleşeşte, îl distruge.

După o scurtă pauză, continuă.

- Am discutat problema şi la consiliul nostru departamental. Am arătat că noi purtăm răspunderea readaptării bolnavului şi înţelegem să ducem această sarcină la bun sfîrşit, aşa cum am dus la bun sfîrşit şi tratamentul fiziologic, prelungit de-a lungul atîtor decenii. Consiliul a aprobat acest punct de vedere.

Dacă oaspetele dumitale, dezechilibrat cum este încă, continuă să trăiască în modul acesta dezorganizat, va trebui să tratăm un bolnav mintal sau... poate, că nici nu vom mai avea pe cine să tratăm.

Vorbise grav, ferm, ca un om care nu admite nimic altceva decît un răspuns de încuviinţare. Dar profesorul nu avea de gînd să se sperie. Se opri din plimbarea lui prin încăpere, drept în faţa medicului.

- Sîntem deci la concluzii, zise el. Bine ! Părerea mea este că reinternarea ar fi pentru el o nenorocire sigură. Momentan, „bolnavul" - cum îi spui dumneata - are nevoie de un tratament susţinut cu... viaţă. Am început să-i aplic tratamentul acesta medical. Merge greu. dar merge. De cîteva zile sînt pe cale să-l readuc pe linia de plutire. Poate că accidentul la care v-aţi referit a fost criza după care vindecarea va merge cu paşi tot mai repezi. Curînd va intra într-o acţiune de cercetare ştiinţifică. Aceasta va fi o fereastră spre viaţă. Se va convinge că e folositor societăţii, va deveni încetul cu încetul tot mai competent, în sfîrşit se va simţi om întreg.

Nădăjduiesc că nu vei reuşi să mi-l iei. Dacă ai izbuti să între- rupi „tratamentul" pe care i-l aplic, ar fi, îţi repet, o nenorocire pentru psihicul lui, de care tocmai vorbeai...

Continuînd să discute, Gromov nici nu observă că uşa se deschisese fără zgomot. Tăun, care venise să discute cu profesorul despre participarea lui la lucrările de cercetare a mijloacelor de luptă împotriva cutremurelor, rămăsese înmărmurit în pragul ei. Ieşi, fără s-o închidă, cu sufletul strîns de nelinişte.

Acum vorbea din nou doctorul Beram.

- ...Comitetul spitalului, conducerea departamentală, nu vor permite niciodată acest lucru. îţi iei o mare răspundere şi faci un lucru nechibzuit. Atitudinea dumitale dovedeşte că...

Profesorul îl întrerupse din nou.

- Să ne oprim aici, doctore ! Nu vezi că degeaba discutăm ? Cînd un curent oceanic rece se întîlneşte cu o masă de apă caldă, moare peştele. Am impresia că noi doi nu vom rezolva cazul Tăun.

El-Solohu - continuă el - face parte din alt departament decît sanatoriul de readaptare. Trebuie, de aceea, să supunem problema consiliului interdepartamental. Sînt convins că argumentele mele, întărite de mărturiile celor care l-au văzut pe Tăun în ultimele zile, vor face să învingă punctul de vedere pe care-l susţin, spre binele fostului meu student şi al... fostului dumitale bolnav.

Coordonatorul se sculase în picioare.

- Fie ! Dar să ştii că socotesc atitudinea dumitale nejustă, nesemiifică, fără precedent.

Gromov îl privi senin.

- Fără precedent, spuneţi ? Aş fi mîndru să fie aşa. Ştiinţa progresează numai atunci cînd merge pe căi nebătătorite, adică tocmai atunci cînd procedează... fără precedent. Noul, invenţia, inovaţia - toate-s „altceva" decât a fost mai înainte. Un exemplu elocvent este chiar tratamentul fiziologic de reconstituire, aplicat pentru prima dată cu succes lui Tăun. Şi multe alte tratamente renumite aplicate pentru prima dată în sanatoriul dumneavoastră. Nu-i aşa ?

Cînd medicul porni spre ieşire, Gromov remarcă mirat că uşa cabinetului era larg deschisă. Se uită la cronograf. Ora la care ar fi trebuit să vină Tăun trecuse. Sub impresia discuţiei aprinse care avusese loc, nu făcu însă nici o legătură între aceste două fapte.

Grigore nu auzise nimic din convorbire. Dar nici nu avea nevoie de aşa ceva ca să înţeleagă totul : coordonatorul venise ca să-l ia înapoi.

Gromov îi luase, desigur, apărarea, dar ce argumente ar fi putut invoca el, ca profesor de meteorologie ? Totul era pierdut. Să se întoarcă la programul fix şi la lumea limitată a sanatoriului ? Ce ar fi putut fi mai groaznic ? S-ar fi sufocat.

O luă la goană prin coridorul înalt al institutului. Cercetătorii şi studenţii se uitau lung în urma lui. Cineva îl strigă pe nume, dar el nu-l auzi.

Ajuns la ieşire, coborî în fugă treptele care duceau în parc, străbătu, fără să vadă nimic în jur, aleea de bananieri şi se găsi în plină stradă.

Nu se opri nici aici.

Se aruncă într-un vehicul. Drumul tocmai pornea din loc. Apăsîndu-şi ochii cu mîinile, Grigore se cufundă în îmbrăţişarea unui fotoliu...

Când deschise ochii, se gîndi că trebuie să apese pe un buton pentru a indica destinaţia. Dar încotro ? Parcă ştia unde voia să ajungă?

îl cuprinse furia împotriva celor care îi voiau cu tot dinadinsul binele. De cîteva zile ajunsese să se simtă ceva mai mulţumit, mai aproape de ceilalţi oameni. Şi acum era din nou aruncat în frămîn- tarea aceasta chinuitoare.

Apăsă la întîmplare pe un buton. Deasupra acestuia strălucea în litere de argint : COSMODROM.

Timpul trecea şi clădirile oraşului El-Solohu rămîneau în urmă.

Cosmodrom, cosmodrom, cosmodrom...

Ca o bătaie de ceasornic răsunau aceste cuvinte în capul lui. Se împleteau cu bătăile inimii, pe care le auzea limpede, asemenea unor lovituri de ciocan, de cînd văzuse scena aceea din cabinetul profesorului Gromov.

- Departe, cît mai departe! rosti Tăun tare.

Vehiculul îşi încetinise mersul şi luneca spre marginea drumului, pe benzile laterale. Puţin timp mai tîrziu se opri, şi uşa se deschise singură.

Tăun coborî în faţa unei clădiri impunătoare, care avea forma elegantă a unei nave interplanetare.

Parcurse, ameţit încă, marea sală de aşteptare şi ieşi în cîmpul de lansare, unde zeci de corăbii astrale îşi aşteptau pasagerii, în timp ce altele ţîşneau în sus, spre albastrul bolţii, sau coborau, planînd ca nişte păsări leneşe.

Din cînd în cînd, difuzoarele intrau în funcţiune, anunţînd plecările şi sosirile.

- Atenţie! Atenţie! Cosmobusul B-64 soseşte peste 10 minute în punctul A 4 X, din excursia de o săptămînă în Lună.

- Atenţie ! Atenţie ! Racheta Z-3, a staţiei locale de astrofizică, pleacă peste 5 minute din punctul B 3 V pe ruta Asteroidul Hermes, Planeta Venus, Planeta Alercur.

- Atenţie ! Atenţie ! Peste 3 minute pleacă din punctul M 13 L racheta W-I8, cu personalul de schimb al satelitului artificial numărul 3.

■- Atenţie ! Atenţie! Racheta L-81 pleacă peste 15 minute din punctul X 9 C în croazieră pe ruta Marte, sateliţii lui Jupiter, înconjurul planetei Saturn, vizitarea asteroidului Ceres, străbaterea capului cometei 2021 111 şi retur.

O croazieră cosmică ! Ghidul îl ispitea.

O porni cu paşi hotărîţi spre punctul X 9 C, după ce cercetă cu atenţie harta cosmodromului. Mai era doar la o mică distanţă de navă, cînd auzi începutul unei convorbiri.

- Ai găsit certificatele medicale ? La tine erau ! Fără ele doar nu intrăm în navă...

Se opri. Certificat nu avea. Nici n-ar fi putut căpăta. Să se furişeze în rachetă ? Cîteva clipe îl stăpîni acest gînd. Şi apoi, dintr-o dată, ca şi cum piedica ce se ivise pe neaşteptate l-ar fi făcut să reconsidere însăşi intenţia sa, începu să chibzuiască.

Fără să-şi dea seama, o luase înapoi, spre clădirea cosmogării, ciocnindu-se în neştire cu oamenii care se grăbeau spre racheta de croazieră. La un moment dat, se izbi atît de puternic cu braţul drept de o valiză, încît îşi auzi televizofonul pîrîind.

Poate că se pripise... Gromov nu va ceda aşa uşor... Avea să se opună ca om, nu ca medic... Putea să ceară o nouă examinare...

Dar dacă învingea doctorul Beram ? îi cunoştea doar argumentele, perseverenţa, «mai ales perseverenţa...

Nu i-ar fi venit deloc uşor să dea ochii cu coordonatorul, după convorbirea pe care o avusese cu el în ajunul evadării, după actul lui care putea să pară necugetat şi mai ales ridicol. Să scoată din funcţiune o instalaţie a unei instituţii obşteşti, iar apoi să fugă, ca un adolescent, cu o fetişcană...

Da, toate aceste lucruri i le-ar fi putut spune doctorul Beram.

- Totuşi... Era oare cu putinţă să te ascunzi în secolul al XXI- lea ? Şi apoi fuga lui nu confirma oare ideile lui Beram ?

Se trezi înapoi în stradă şi urcă într-un vehicul. Cîtva timp privi în neştire tabloul de comandă. Apoi degetul arătător i se îndreptă spre butonul deasupra căruia se afla inscripţia :

CENTRUL CULTURAL EL-SOLOHU

Voia de mult să cunoască acest palat al culturii. Acolo va avea prilejul să hotărască în linişte ce trebuia să facă.

Capitolul 22
O ZI AGITATĂ LA CENTRUL CULTURAL

Iuk şi Ilona aflaseră vestea : doctorul Beram îl cerea pe Tăun, Gromov se opunea, şi întreaga problemă avea să fie pusă în discuţia consiliului interdepartamental.

Voiau să stea de vorbă cu Grigore, să analizeze împreună cu el situaţia şi să ia o hotărîre. Dar Tăun nu era de găsit. Televizofonul lui nu răspundea.

- Să nu i se fi întîmplat ceva ! spuse Ilona îngrijorată.

Iuk formă indicativul televizofonic al profesorului Gromov şi îl întrebă dacă Tăun nu trecuse pe acolo. Nu, nu fusese pe la el, deşi trebuia de mult să vină. Gromov nu-i pomeni de uşa găsită deschisă, deoarece bănuia că mecanismul ei se defectase. îl chemă pe Iuk la el, ca să discute felul în care trebuia să prezinte cazul în faţa consiliului. Obţinuse o şedinţă pentru aceeaşi seară.

Rămasă singură, ilona se frămîntă mult timp, neştiind ce să facă pentru a ajunge la Grigore. Nu găsi însă nici o soluţie. într-un tîrziu, se aruncă într-un jilţ şi deschise aparatul de televiziune.

Se transmitea tocmai un program de la Centrul cultural. Crainicul anunţă că în cele douăsprezece săli principale de dezbateri se discuta pe o singură temă: „Probleme actuale ale ştiinţei şi tehnicii".

Cînd pe ecranul electronic începură să evolueze primele imagini dintr-una din săli, Ilona simţi că nu are răbdare să privească şi dădu să închidă aparatul. Dar se opri uimită, cu mîna pe buton.

în fundul sălii în care se discuta despre problema alimentelor sintetice, îl zărise pe Grigore Tăun, îngîndurat şi palid, într-un fotoliu al ultimului rînd.

„Sala 3", îşi memoră Ilona şi ieşi repede din încăpere, uitînd pînă şi să închidă aparatul.

Cînd ajunse în marea clădire a Centrului cultural, pe care o mai vizitase cu Iuk, se duse de-a -dreptul în sala 3. Tăun nu mai era însă acolo unde îl zărise pe ecranul televizorului.

În timp ce îl căuta cu privirea la parter şi în loji, auzea şi cuvintele pe care le rostea unul dintre vorbitorii aflaţi pe un podium semicircular.

Ochii îl căutau pe Tăun, iar urechile ei înregistrau pe jumătate cuvintele.

- în concluzie, ţin să subliniez că astăzi putem produce sintetic orice aliment necesar dezvoltării organismului uman. Socotesc, în consecinţă, fără rost să ne mai

ocupăm de agricultură şi creşterea vitelor. Foarte curînd, ele vor aparţine trecutului. Sarcina noastră este să perfecţionăm sinteza alimentelor. Aceasta e calea progresului, calea pe care trebuie să mergem.

Pe urmă începu să vorbească altcineva, care nu era nicidecum de acord cu spusele antevorbitorului.

- Cred că în afirmaţiile care s-au făcut, sînt conţinute greşeli dintre cele mai serioase, un îndemn spre o aventură periculoasă. Voi încerca să vă arăt de ce această teză a lichidării agriculturii şi creşterii vitelor este un act iraţional, de ce trebuie să mergem mai departe pe linia creării de noi şi noi specii de animale şi plante, tot mai folositoare omului.

Organismele vegetale şi animale sânt de fapt cele mai adaptate laboratoare de utilizare a energiei solare. Aceasta, pe de o parte ; pe de altă parte, existenţa lor este o condiţie a echilibrului biologic pe pămînt. Ele regularizează compoziţia atmosferei şi contribuie la regenerarea continuă a solului. în sfîrşit, alimentele nu sânt numai un amestec de celuloză, zaharuri, grăsimi, albumine, vitamine etc. Fructul sau tuberculul, frunza sau laptele - toate alimentele naturale - aduc în organismul uman şi tot felul de viruşi, de formaţii organizate, al căror rol antipatogen şi de auxiliar preţios al asimilării a fost demult cunoscut.

Tăun nu era nicăieri. Ilona ar mai fi vrut să asculte discuţia, dar trebuia mai întîi să-l găsească, să vadă ce se întîmplase cu ei.

Când ieşi afară din sală, se întrebă încotro s-o ia. Voia să se convingă dacă mai era în Centrul cultural. Dacă se mai afla în clădire, trebuia să fie în bibliotecă sau într-una din sălile de dezbateri, îşi spuse ea.

în bibliotecă se convinse însă curînd că nu se afla.

De acolo se duse de-a dreptul în „salonul de selecţie". Era numit astfel fiindcă cei care intrau în Centrul cultural îşi puteau alege aici, în cele mai ideale condiţii, sala unde voiau să-şi petreacă timpul.

în salon se aflau 80 de cabine cilindrice, iar Ilona intră în aceea care tocmai se eliberase. Aici se afla un ecran electronic şi un difuzor, care permiteau să vezi şi să auzi ce se întîmplă în orice punct din clădire, pentru a-ţi alege locul unde voiai să te duci.

Ilona apăsă pe un buton, făcînd să apară sala de dezbateri.

Imaginea prezenta alternativ publicul şi pe vorbitor.

începu să urmărească cu privirea fiecare rînd de scaune în parte. Dar nici cele ce spunea conferenţiarul nu puteau scăpa interesului ei. Cînd intrase, acesta se afla în mijlocul unei fraze pe care o rostea cu destulă vehemenţă:

- ...căci este indiscutabil că peste 70.000-80.000 de ani vom avea o nouă eră glaciară. Altădată aceasta însemna un cataclism general, împotriva căruia făpturile planetei noastre nu se puteau apăra în nici un fel. Dar astăzi ? Mă întreb, de aceea, cînd vor începe, în sfîrşit, institutele noastre de specialitate să ia serios în mînă această chestiune, cînd se vor hotărî...

Tăun nu era nicăieri.,

O apăsare pe un alt buton şi pe ecran apăru de astă dată sala de dezbateri 4. în timp ce Ilona cerceta cu privirea fiecare fotoliu în parte, un om dintr-o lojă vorbea :

- ...mai vreau să atrag atenţia asupra unei probleme nerezolvate de filologi. Asistăm astăzi la procesul formării limbii noastre zonale. În condiţiile societăţii sahariene, nu mai există o serie de fenomene, de realităţi aparţinînd trecutului. De aceea dispar şi cuvintele respective. Totuşi avem nevoie de ele pentru a traduce marile opere literare de altă dată, ca şi pentru studiul ştiinţific al trecutului, căruia i se acordă astăzi, pe drept cuvînt, o importanţă atît de mare. De obicei se utilizează

termenii respectivi în forma pe care o aveau în una dintre marile limbi ale secolului al XX-lea.

Nu sînt de acord cu aceasta. După părerea mea, arhaismele, ca plată, furt, prostituţie, epidemie, trăsură, represiune, război, exploatare, colonie şi atîtea altele, trebuie să aibă o formă proprie în limba noastră. Nu pot fi de acord cu ideea susţinută aici că rolul filologului trebuie să se mărginească la cuprinderea şi descrierea fenomenului natural de evoluţie a limbii. Această teză putea fi valabilă altădată, când ar fi fost iluzoriu să-ţi propui să dai directive şi îndrumări esenţiale de folosire a vocabularului.

Gradul general de cultură al societăţii noastre ne îngăduie azi să propunem cele mai raţionale forme de expresie. Circulaţia rapidă a ideilor, a cuvîntului scris, a celui transmis pe calea undelor, perioada de şcolarizare suficient de lungă ne îngăduie să intervenim activ în procesul formării limbii noastre...

Ilona apăsă pe un alt buton, apoi pe încă unul. Neliniştea ei creştea, căci Tăun nu era nicăieri. Nici în sala 1, unde se dezbătea problema introducerii unui nou sistem de calendar „raţional", nici în sala 8, unde un vorbitor critica Centrul meteorologic internaţional. fiindcă „tărăgănează în mod inadmisibil experimentarea climei uniforme, fără anotimpuri, pe insulele stabilite încă de mult în acest scop". nici în sala numărul 6, unde era vorba de popularea altor planete, şi nici în celelalte săli, unde se discutau probleme arzătoare de psihologie, pedagogie şi medicină.

Unde se afla oare Tăun ?

Ilona era gata să iasă din cabină, cînd se gîndi să apese şi pe butonul sălii 67, a „evenimentelor la ordinea zilei". Şi, într-adevăr, acolo, într-o lojă laterală, se afla Grigore.

Pe chipul lui se zugrăvea acum o emoţie puternică, a cărei cauză Ilona nu reuşi să o seziseze din primul moment. îşi concentrase toată atenţia asupra lui Tăun şi nici nu ascultase cuvintele care răsunau în difuzor.

Deodată imaginea de pe ecran se schimbă, prezentînd nu publicul, ci scena sălii. Acolo se aflau profesorul Gromov, Iuk, doctorul Beram şi alte persoane, pe care nu le cunoştea.

Ilona înţelese. în cadrul „evenimentelor la ordinea zilei" se-desfăşura dezbaterea cererii de reinternare a lui Tăun.

Grigore nici n-o observă cînd intră în loja lui. Privea ca hipnotizat scena.

Acum se ridică secretarul consiliului interdepartamental. Acesta începu să vorbească.

- Consiliul nostru a ascultat referatele, mărturiile şi documentele prezentate. Lipseşte un singur element, ca să ne socotim pe deplin edificaţi : un sumar examen medical al lui Grigore Tăun, pe care să-l comparăm cu ultima fişă din sanatoriu. Cum ne-am putea oare altfel exprima asupra cazului ?

A fost găsit ? se adresă el cuiva care se afla în dreapta sa. Nn ? Atunci nu ne mai rămîne decît să rugăm pe cei ce vizionează programul de televiziune consacrat dezbaterii noastre să ne dea concursul. Altfel sîntem nevoiţi să amînăm pronunţarea.

Daţi legătura cu sălile de vizionare !

Se aşternu o linişte adîncă. în mijlocul ei răsună o voce puternică, care vibra uşor.

- Sînt aici, în sala 67 a Centrului cultural din El-Solohu. Dezbaterea aceasta m-a convins că-mi pot încredinţa soarta, năzuinţele şi visurile judecăţii voastre. Spuneţi-mi ce am de făcut.

Sala fremăta. în picioare, în loja sa, Tăun îşi recîştigase în mare măsură calmul şi privea spre scenă.

Chipul secretarului se lumină de bucurie.

- Treci, te rog, în cabinetul sanitar al Centrului cultural, în spatele lui Tăun. Ilona îl urmărea cu privirea. Ea strivea cu pleoapele o lacrimă...

O oră mai tîrziu, spectatorii sălii 67, care între timp vizionaseră alte evenimente, aflară hotărîrea consiliului interdepartamental. Acesta respinsese în mod provizoriu, cu majoritate de voturi, cererea coordonatorului Beram. Peste patru luni, starea lui Tăun avea să fie din nou examinată, pentru a se lua o hotărîre definitivă.

Partea a III-a
REPTILA SE PREFACE În PASĂRE

Capitolul 23
SUBMARINUL TRANSPARENT

Cercetarea fenomenelor seismice de pe coasta vestică a Africii avea să înceapă cîteva săptămîni după întîmplările de la Centrul cultural.

Tăun consuma acum serios din rezervele de somn pe care le acumulase timp de zeci de ani. Din 24 de ore, timp de 20 de ore era într-o activitate neîntreruptă. în orele de dimineaţă, lucra împreună cu ceilalţi cercetători, participa la cursurile de pregătire, examina datele radiologice ale observatorului seismic. Dar munca lui adevărată începea abia după cele patru ore de pregătire colectivă. Se simţea ca la o alergare. Era hotărît să ajungă la timp la potou, indiferent de efort. Trebuia să străbată materialul care se strînsese în timpul somnului său.

în camera pe care i-o pusese la dispoziţie Gromov, Tăun avusese la îndemînă, încă din primele zile ale sosirii la El-Solohu, tot ce-i trebuia. Aparatura documentară a profesorului, în care se descurca acum tot mai bine, îi era de mare folos. Cu ajutorul aparatului de clasare, fişele se puteau aranja după autori, după subiecte, după datele de apariţie. Şi toate materialele de specialitate se găseau în casete de microfilme, de unde puteau fi scoase şi proiectate pe ecranul de citire, prin simpla mînuire a comutatoarelor. Cibernonul îi era şi el de un ajutor de nepreţuit.

în săptămînile care urmară hotărîrii consiliului interdepartamental, Tăun citi sute de pagini pe zi. Pe lîngă aceasta, reproducea schiţe şi desene sau viziona de unul singur filmele care prezentau activitatea diferitelor expediţii ştiinţifice.

Cu toată mulţumirea pe care i-o prilejnia această activitate febrilă de Informare, se îngrozea adeseori la gîndul a ceea ce mai avea de făcut. încercînd să străbată în mod sistematic tot ce se scrisese, înainta cu paşi de melc. După două săptămîni de muncă încordată, ajunsese în 1998 şi nici pentru perioada parcursă nu izbutise să asimileze totul. Mai avea în faţă jumătate de veac de cercetări. Era cu neputinţă să citească, să înveţe tot.

Copleşit, se zbătea în oceanul de da’te, ipoteze, teorii, formule. Şi nu şi-ar fi îngăduit să sară peste nimic. Totul era interesant. Totul. Chiar ipotezele infirmate de cercetările ulterioare, căci Grigore ştia prea bine că numai urmărind căile străbătute de înaintaşi putea evita rătăcirile inutile. în vremea tinereţii sale, nu lăsa nici o publicaţie necercetată.

Dar acum ? Ce putea face pentru a străbate epoca în care fusese absent de la procesul gândirii omeneşti ?

Nu mai era om de ştiinţă, nu se mai simţea în stare să redevină om de ştiinţă.

Şi cînd oboseala îl făcea să închidă comutatorul aparatului de proiecţie, îl bătea uneori gîndul să renunţe. Să renunţe definitiv. Poate că ar fi fost totuşi bine să-şi completeze blestematul de tratament de readaptare. Pe urmă va începe altă viaţă.

Va face o treabă oarecare, într-un laborator, la culturile agricole, undeva, oriunde, şi va contempla viaţa nouă care curge în jurul lui.

Da, trebuie să renunţe la aripi. Nimeni nu poate trăi două vieţi.

Gîndurile acestea nu-i aduceau însă liniştea rîvnită.

într-o zi fu chemat de cercetătorul cu care urma să colaboreze - Stevens -, în camera de lucru a acestuia de la Institutul de seismologie. Ochii lui Grigore luceau în friguri, iar cearcănele trădau oboseala acumulată în nopţile nedormite.

Stevens, un bărbat slab, de statură mijlocie, strînse mîna colaboratorului său şi - ca şi cum n-ar fi observat nimic pe faţa lui - începu să-i vorbească despre obiectivele pe care le aveau de atins, despre posibilităţile aparatelor cu care urmau să lucreze. îi înfăţişă limpede, sistematic, variantele de lucru, însoţind cuvintele cu gesturi ferme.

Pentru a pune în valoare posibilităţile geopalpatorului dat în seama lor, puteau să folosească un submarin din flotila de submersibile transparente ale institutului sau costumele speciale de scafandru, pentru adîncimi de 2.000 pînă la 4.000 de metri, întrebuinţînd pentru deplasări pe coastă un helicopter.

Avantajul submarinului transparent era securitatea deplină pe care o oferea cercetătorilor. Dezavantajul consta în depărtarea destul de mare de coastă, de la care trebuiau să fie făcute determinările] Scufundarea individuală avea marele avantaj că făcea posibilă cercetarea directă a punctelor de mare tensiune.

- Ce mai încolo, încoace, le pipăi cu mîna, spunea Stevens cu privire la metoda scufundării individuale.

îi ceru şi lui Tăun părerea.

- Cu submarinul utilizat ca bază de operaţii şi scafandrul folosit pentru cercetarea punctelor esenţiale, răspunse scurt acesta.

- Ai exprimat şi părerea mea, observă Stevens. Luptă fără riscuri nu există. Asta vom propune la consfătuirea cu Gorano. Să trecem la elaborarea planului În amănunt. Dar... şi Stevens părăsi brusc problema în discuţie. Spune-mi, Tăun, ce te frămîntă iar? Nu-ţi pot ascunde că înfăţişarea asta nu-mi place. Pari obosit, chinuit. Trebuie să recunoşti că nu este cea mai potrivită condiţie pentru treaba pe care o avem de făcut. Sînt obligat să te previn că eforturile pe care va trebui să le depunem cer un depozit intact de energie nervoasă şi musculară...

Tăun încercă să răspundă evaziv. Nu-i plăcea subiectul atacat de Stevens.

- O indispoziţie momentană. Nişte lecturi ştiinţifice care mi-au cam dat de furcă. în sfîrşit, nu merită să ne oprim asupra acestei chestiuni... Aş vrea să observ, în legătură cu palparea regiunii de fund, că...

- Prietene Tăun, şi figura lui Stevens căpătă un aer grav, aspru, te voi întrerupe, pentru că nimic nu este mai important acum decît condiţia noastră fizică şi sufletească. Dormi zece, douăsprezece, douăzeci şi patru de ore şi discutăm după aceea... Pentru perioada cercetărilor, disciplina se referă şi la viaţa noastră particulară. Doar nu plecăm în croazieră.

Rezistenţa lui Tăun se risipi. Nu mai era în stare să rămînă singur cu frământarea lui. De altfel, tot ar fi trebuit pînă la urmă să spună că renunţă la cercetări, că pleacă să-şi vadă de sănătate. în sfîrşit, că nu mai are de gînd să însoţească expediţia, că mulţumeşte pentru încrederea şi bunăvoinţa care i-au fost arătate...

Şi începu să-şi descarce sufletul.

Lăsă deoparte toate reticenţele. îi spuse lui Stevens totul, iar acesta nu-l întrerupse nici o singură dată. Cercetătorul ascultă atent mărturisirea lui Tăun. Ascultă fără nici un semn de nerăbdare. Spovedania lui Tăun se termină cu cuvintele :

- Mă simt un om sfîrşit. Sînt conştient de aceasta şi sînt gata să arunc peste bord toate nădejdile deşarte pe care mi le-a trezit propunerea voastră de a participa la expediţie. Este inutil să mă purtaţi în cârcă. Nu pot suferi ideea că sînt un balast. Aportul meu ar fi infim. îmi voi căuta altă cale. Aţi făcut pentru mine tot ce era omeneşte posibil. De altfel, chiar concluzia la care am ajuns este un lucru bun şi îmi va fi de folos. Vă urez tot succesul în lupta pe care o porniţi.

Stevens se sculă în picioare şi izbucni violent, de parcă ar fi răspuns la o ofensă personală :

- Dar ceea ce spui este absurd, de o mie de ori absurd. îţi închipui poate că ne-a îndreptat spre tine un simţămînt de compătimire. Crezi că jucăm aici un fel de comedie, avînd ca unic scop salvarea ta? Ei bine, această idee trebuie să-ţi iasă din cap. Nu uita că eşti aici pentru a participa la verificarea - cu mijloacele tehnice actuale - a ipotezei pe care ai elaborat-o cu jumătate de veac în urmă.

Dacă ar fi vorba de cine ştie ce sentimentalisme, poate că am stărui să te întorci la sanatoriul de readaptare. Vreau să ştii că renunţarea de care vorbeşti ar echivala cu o dezertare, o de-zer-ta-re..., că îţi pretindem să-ţi dai concursul la o problemă pe care ai pus-o şi care se cere rezolvată. Sîntem convinşi că eşti în stare s-o faci ; de aceea ţi-o cerem.

Sub iureşul imputărilor, Tăun se destindea ca sub un duş rece, împrospătător. Stevens pricepu ce se petrecea cu el. Se opri cîteva clipe şi apoi continuă :

- Cît priveşte lupta pe care o duci cu studiul materialelor ştiinţifice acumulate, cu toată preţuirea pe care o am pentru un om care a dat omenirii tot ce ai dat pînă acum, nu mă pot opri să-ţi spun că este de-a dreptul pueril să încerci să înghiţi cu furca comunicări, tratate, articole şi cine ştie mai ce, pentru a ajunge la zi cu toate cunoştinţele. îţi risipeşti inutil forţele încercînd să cuprinzi tot ce s-a gîndit şi s-a înfăptuit.

îţi închipui că vei fi singur? Sau poate, te vei socoti umilit dacă vei fi ajutat, dacă rezultatele vor fi interpretate de alţii, dacă vor aduce şi alţii, mulţi alţii, o contribuţie la lămurirea problemelor pe care le avem de rezolvat ?

Cred că discuţia noastră trebuie să se încheie aici şi să rămînă între pereţii acestei camere. Îţi repet sfatul meu : dormi pînă la saturaţie înainte de a reîncepe lucru!

Tăun îi răspunse doar atât:

- Mă duc să dorm, Stevens ! Mă duc să dorm douăzeci şi patru de ore.

Din portul Dakar porniseră şase submarine mici. avînd fiecare pe bord doi cercetători, doi navigatori şi un asistent voluntar.

Grupele de cercetători aveau de studiat structura coastei vest- africane, folosind metoda palpării radiante. Fiecare ambarcaţiune avea costume de scafandru pentru diferite adîncimi şi cîte un geopalpator, aparat care emitea raze pătrunzătoare de diferite durităţi şi totodată înregistra radiaţiile trimise de scoarţă. Cu ajutorul acestui aparat se puteau stabili o serie de da’te privitoare la structura subsolului pînă la mari profunzimi : compoziţia rocilor, zăcămintele, aglomerările radioactive, fisurile, presiunea sub care se găseau straturile. Geopalpa- torul „fotografia" interiorul scoarţei pe o adâncime de cîţiva kilometri. Era un aparat transportabil: cu ajutorul scafandrilor, putea fi chiar adus în imediata apropiere a coastei, la diferite adîncimi.

Micile submarine, înzestrate cu motoare atomice, aveau pereţii construiţi dintr-un material perfect transparent. întreaga privelişte submarină se putea astfel observa atunci cînd adîncul era iluminat.

Submarinele pluteau acum la suprafaţă, înaintînd cu patru kilometri pe minut spre insulele Capului Verde. După înconjurul lor, urmau să se îndrepte fiecare spre

punctele prevăzute în planul de cercetare. Toate operaţiile erau conduse de pe uscat de cercetătorul ştiinţific Gorano. Acum el dădea ultimele instrucţiuni. Pe ecranul de recepţie apăruse harta şi mîna lui, care indica încă o dată punctele de oprire.

Apoi răsună glasul de bas al lui Cariaghin, conducătorul navigator.

- Pentru imersie, deschideţi supapele!

Submarinele se scufundau, coborînd sub un unghi de 40° spre zona abisală. Indicatoarele de presiune exterioară se mişcau uniform, spre valori tot mai mari, pe scara de măsurare: 500 kg/dm^2, 700 kg/dm^2, 1.000, 1.500, 2.000.

Indicatoarele de temperatură exterioară se opriră la cîteva sutimi de grad peste temperatura de îngheţare a apei. Acolo rămaseră imobile, indicînd o temperatură practic constantă.

Nu se înregistra nici un curent marin, astfel încît micile perturbaţii produse de animalele acvatice erau uşor de identificat.

în faţa privirilor cercetătorilor se desfăşura imensitatea întunecată a adîncurilor oceanului, punctată ici şi colo de lucirile verzi ale gorgonidelor, animale de fund, a căror piele scînteiază atît de puternic încît la lumina lor poţi citi textul unei cărţi.

Pe bordul submarinului numărul 3 se aflau, în afară de Stevens şi Tăun, navigatorii Polio şi Ali Mahram, precum şi asistentul voluntar Ilan, elevul de şcoală intermediară, care cîştigase dreptul de a participa la cercetarea întreprinsă de Institutul de seismografie ca răsplată pentru articolele publicate în revista şcolară locală. Aceste articole stîrniseră un deosebit interes în cercurile cercetătorilor naturii. „Micul savant", cum i se spunea, îşi trăia acum unul din visurile lui.

Submarinul numărul 3 se îndrepta spre Camerun. La patru ore de la plecare, Stevens aprinse reflectoarele de adîncime. Acestea erau, de fapt, aparate de emisie. Ele trimiteau raze invizibile care excitau calciul din calcar, sodiul şi potasiu], fierul şi celelalte elemente fă- cîndu-le luminiscente. În felul acesta apărea un tablou al lumii submarine de o neasemuită frumuseţe. Firele cibernonului înregistrau în culori naturale viermii, stelele de mare şi crevetele trandafirii, coralii roşii, albi şi galbeni, aricii de mare şi rechinii de fund, crabii şi peştii luminoşi, peştele boa şi "melcii zburători, crinii de mare şi bureţii sticloşi.

La bordul submarinului, navigatorul AH Mahram fredona un cîn- tec marinăresc, iar lîngă el Ilan privea fermecat feeria adîncurilor. Stevens şi Tăun revizuiau pentru ultima oară aparatura de cercetare, pregătindu-se pentru înregistrările care aveau să fie făcute în apropierea coastei. În cabina de odihnă, Polio dormea dus.

Submarinul numărul 3 se apropia de coastă cu o viteză de 2 kilometri pe minut. Aveau de cercetat zona care se întindea de la oraşul Ba- rani pînă dincolo de gurile Nigerului. Cînd ajunseră în dreptul oraşului Baraui, o luară de-a lungul coastei, menţinîndu-se mereu la 2-3 kilometri de ţărm, coborînd spre adîncuri şi urcînd spre suprafaţă, astfel încît drumul urmat de vas era o curbă sinusoidală, cu văi şi culmi.

în faţa coastei liberiene, la 800 de metri adîncime, ecranele de recepţie a radiaţiilor începură să scînteieze atît de puternic încît nu mai izbutiră să deosebească nimic.

Stevens îi ceru lui Ali Mahram să micşoreze viteza pînă la 30 de metri pe minut, Ilan părăsi locul de pe bancheta de conducere şi veni să privească ecranul.

Tăun cercetă indicaţiile geopalpatorului. După micşorarea vitezei, se puteau deosebi clar radiaţiile calcarului radioactivizat.

Tăun manipula cu grijă „antenele" geopalpatorului. Se găsea în faţa unei cavităţi subterane. Pipăia limitele ei, cerceta rocile din jur. Aici se produsese, fără îndoială, o prăbuşire. De obicei la adîncimea aceasta sînt straturi de o compoziţie destul de uniformă. În acest caz, însă, era un amestec haotic.

După părerea lui Stevens, era vorba de calcar animal. Receptoarele de radiaţii provocate doar nu se puteau înşela. Şi ele indicau calcar animal în scoarţă, într-o concentraţie surprinzătoare pentru o regiune în general lipsită de calcar.

- Prietene Stevens, propun „pipăirea" radiantă de aproape, spuse Tăun. îngăduie-mi să mă apropii cu scafandrul şi să palpez acolo.
- Da, cred că se poate culege un material interesant. Să ne ridicăm la suprafaţă, Ali, pentru coborîrea scafandrului.

Submarinul urcă pînă la oglinda apei. Tăun îmbrăcă costumul de adîncime, în al cărui înveliş se realiza o presiune sporită, corespunzătoare cu creşterea presiunii apei. Scafandrul era legat de submarin prin conducte flexibile. Un proiector puternic cuprindea în conul de lumină scafandrul, urmărind toate mişcările lui.

Stevens anunţă grupul de coordonare de pe uscat despre acţiunea întreprinsă, indicînd punctul în care se găseau. Apoi îl însărcină pe Ilan să consemneze indicaţiile lui Tăun.

Scafandrul urma submarinul în drumul de scufundare. La 1.600 de metri adîncime, Tăun transmise :

- Opriţi !

Submarinul rămase pe loc. Elicea cu care era înzestrat apa- ratul-scafandru în care se afla Grigore se puse în mişcare, şi acesta se îndreptă spre coastă, luminat de fascicolul proiectorului.

La trei metri de o stîncă a coastei, acoperită cu alge de fund, Tăun puse în funcţiune geopalpatorul. Transmitea indicaţiile, pe măsură ce reuşea să descifreze geograma.

- Perimetrul zonei cu calcar animal este de aproximativ şase kilometri. Lungimile fracţiunilor izolate de calcar variază de la cîţiva centimetri la 15-20 de metri. Un adevărat cimitir, un cimitir de reptile uriaşe... Reptile, repetă Tăun
- Reptile. S-a înţeles, spuse Ilan. Cuvîntul acesta devenea pentru el fascinant.
- Reptile de zeci de metri lungime. Finele oase par să aibă, după indicaţiile palpatorului forma unui schelet cu aripi.
- Cercetează restul rocilor, răsună indicaţia lui Stevens în casca scafandrului.

Tăun cercetă compoziţia pietrelor din spatele peretelui coastei ca şi cum ar fi urmărit cu degetul conturul unei hărţi pe o foaie de calc. Totul părea străveziu. El corecta acum poziţia aparatului de radioactivizare.

- O secundă mai la stînga. Mai sus. Aşa. Notaţi poziţia aceasta. Mă întorc.

După vreun ceas reveni la submarin, care urcă din nou la suprafaţă.

Cînd Stevens îl văzu pe Tăun intrînd în salonul vasului, avu un simţămînt de eliberare.

- Omul acesta nu mai renunţă, şopti el, mulţumit, pentru sine.

Din acelaşi loc unde se găsiseră înainte, cu aparatul de radio-
activizare fixat în poziţia corectată de Tăun, acţionară cu precizie asupra regiunii reperate.

Stevens Tăun şi Ilan contemplau acum un spectacol impresionant. Aparatele de bord, şi printre ele geopalpatorul, reproduceau cu fidelitate scheletele radioactivizate.

Ca un reporter care descrie o demonstraţie, Stevens transmitea spre continent:

- Un uriaş cimitir de reptile ocupă aici o zonă de circa 16 kilometri pătraţi, în punctul anunţat. Nu putem interpreta apariţia acestui grup animal. Din indicaţiile geogramelor, se pare că s-ar fi produs cîndva un cataclism terestru în apropierea zonei în care ne aflăm. Poziţia scheletelor este aceea a unor animale surprinse în cursul fugii. Forma oaselor indică labe şi începuturi de aripi.

Pe mal, biologul Celi, din grupul de coordonare a operaţiilor, urmărea cu deosebită atenţie cuvintele lui Stevens.

- Să nu pierzi cumva vreo poziţie, Stevens, îl rugă el. Cred că este vorba despre turme de reptile-păsări împinse de o revărsare de ape spre o regiune unde s-a produs o prăbuşire de straturi. Aceasta a acoperit animalele în timpul fugii. Strînge cu grijă toate materialele.
- Fii liniştii, Celi. Sînt cu mine Tăun şi... Ilan, cel mai grijuliu asistent voluntar din cîţi am cunoscut.
- Continuaţi drumul spre Camerun ! indică Gorano.

Capitolul 24
ERUPŢIA

Se apropiau de Camerun. Ali Mahram fredona leneş un cîntec. Tăun răspundea la întrebările lui Ilan, care devenea treptat, în drum spre Camerun, un interpret iscusit al geogramelor.

La 20 de kilometri de Camerun, la 600 de metri adîncime, submarinul se opri. Către continent porni un mesaj care suna a avertisment.

- Aparatele noastre de ascultare înregistrează puternice zgomote subterane. Temperatura scoarţei sporeşte încet, dar continuu. Presiunea scoarţei creşte apreciabil. Toate indicaţiile confirmă presupunerea că e de aşteptat o izbucnire vulcanică. Aşteptăm confirmarea coordonatorului pentru a rămîne în faţa Camerunului, în vederea urmăririi fenomenului.

După cîteva clipe de tăcere, se auzi răspicat răspunsul lui Gorano :

- Rămîneţi în faţa Camerunului !

Stevens îi trimise pe Mahram şi pe Ilan la odihnă. Lenevosul Polio veni să-şi ia locul la bancheta de conducere. Dar nici Ilan, nici Ali nu aveau chef de odihnă. Voiau să urmărească şi ei cele ce se petreceau acolo. Doar Polio părea nepăsător. Contempla priveliştea adîncului şi fluiera în surdină.

Oscilaţiile scoarţei deveneau tot mai intense, şi valuri din ce în ce mai puternice porneau de la coastă înspre larg.

Timp de trei ore, Stevens şi Tăun nu se clintiră de la masa de lumi. Examinau radiaţiile scoarţei şi mişcările seismice.

în mintea lui Tăun se îmbulzeau tot felul de gînduri. îşi amintea de vechea lui presupunere formulată într-o lucrare care stîrnise mult interes.

„...îngrămădirea de substanţe radioactive produce căldura suplimentară necesară dilatării rocilor, pînă la apariţia unor fisuri apreciabile. Gazele şi lava migrează prin aceste fisuri. Golurile lăsate devin regiuni de minimă rezistenţă, de prăbuşiri şi pot astfel provoca cutremure locale.

Pentru a stabili însă la ce adîncime se găseşte lava în migraţie, este necesar să se cunoască concentraţia de potasiu 40. Stabilirea procentului de potasiu 40 radioactiv în lava vulcanică în timpul ascensiunii ei, înainte de a se dispersa pe regiuni mari în atmosferă şi în rocile înconjurătoare, constituie cheia problemei..."

Georadiologul Stevens preţuia în mod deosebit ipoteza formulată de Tăun.

Acum se ivise o ocazie unică pentru verificarea ei. în cel mult şase ore, urmau să înceapă fenomenele vulcanice acti've.

Cei doi cercetători nu aveau timp de pierdut. Erau hotărîţi să exploreze vulcanul.

Le trebuiau însă mai întîi două ore pentru calculul exact al duratei fenomenului şi al tuturor fazelor lui, pentru efectuarea pregătirilor necesare. în acest timp, submarinul avea să urce pe valea rîului Camerun pînă în apropierea imediată a zonei vulcanice,

Hotărîrea lor se contură imediat. Vor îmbrăca pe coastă scafan- drierele uşoare de suprafaţă, avînd astfel posibilitatea de a se alimenta cu a»r necontaminat, iar stratul izolant al costumului le va asigura protecţia împotriva căldurii. Astfel echipaţi, vor porni să cerceteze vulcanul.
Cuprinşi de febrilitatea calculelor şi pregătirilor, cei doi cercetători comunicară laconic centrului de coordonare :
- Trimiteţi un helicopter pentru cercetări pe coastă.
Stevens dădu instrucţiuni rapide lui Ilan. Urma să ţină legătura cu el. să transmită comunicările primite grupului de coordonare şi să-i indice acestuia, la fiecare cinci minute, poziţia lor exactă.
Cele două ore stabilite pentru operaţiile preliminare trecură pe nesimţite.
îmbrăcaţi în costume de scafandru, cei doi cercetători debarcară şi se îndreptară spre locul unde presupuneau că se va forma craterul vulcanului. Cunoscînd perfect masivul, Stevens înainta cu siguranţă pe cărările cu panta cea mai dulce, urcînd tot mai sus. Cu casca costumului de scafandru lăsată pe spate, purtînd aparatele pe umeri, cei doi călători aveau o înfăţişare stranie. Nu-i întîlnea însă nimeni, deoarece întreaga zonă fusese alarmată şi evacuată.
Cu jumătate de oră întîrziere faţă de prevederile graficului de parcurs, cei doi cercetători ajunseră pe creasta vulcanului. De acolo se zărea în^ depărtare, la picioarele lor, oglinda sclipitoare a oceanului. La douăzeci de metri unul de altul, instalară aparatele de recepţie a radiaţiilor naturale.
Zgomotele subpămîntene creşteau în intensitate. Nu se auzeau unul pe celălalt şi le era foarte greu să desluşească comunicările lui Ilan. Gazele emanate îi siliră să-şi pună casca.
Temperatura urca. Tăun descoperi cu detectorul vîna de lavă. Fixă aparatul de recepţie pe trepied, scoase cronograful şi urmări atent mişcările acului. Secundele se scurgeau încet, iar vuietul subteran se apropia ameninţător. Tăun nu mai avea ochi decît pentru ecranul receptorului. Pelicula pe care se imprimau urmele radiaţiilor potasiului 40 se înfăşură încet pe tambur. Grigore nici nu băgă de seamă ţîşnirea aburului fierbinte din crăpătura ivită la stînga lui.
Acele cronografului se mişcau uniform şi încet.
Lava urca în coşul vulcanului. Tăun şi Stevens, fiecare în punctul său de observaţie, se pregăteau de plecare. Strînseră aparatele în cutii. Conform înţelegerii, o făceau concomitent.
O explozie izbucni atunci, cutremurînd tot muntele. Din fisura prin care ieşise aburul fierbinte, ţîşnea un val de noroi, urmat de un curent de lavă. Retragerea lui Tăun era tăiată. Aruncat la pămînt de presiunea exploziei, el se tîrî spre cutia aparatului de recepţie.
Aburul şi gazele învăluiau regiunea. Valul de lavă fierbinte creştea mereu. Tăun se sprijini de aparat şi încercă să se ridice. Dar temperatura nu mai era suportabilă decît în apropierea solului. Se re- semnă să rămînă culcat.
După prima ţîşnire, urmă o pauză. Tăun presupunea că avea să dureze cel mult 30 de secunde. Hotărî să se ridice, înfruntînd căldura şi să pornească în căutarea lui Stevens. Se sculă cu mare greutate. Ţinîndu-şi răsuflarea, porni cu aparatul legat la spate. Stevens nu era însă nicăieri. Nu făcu mai mult de zece paşi şi auzi o voce puternică, ciudat de aproape.
- Culcă-te cu faţa la pămînt!
Fără să ezite, ascultă de această indicaţie.
După cîteva secunde, fu prins şi ridicat în sus atît de repede încît abia avu timp să simtă fierbinţeala gazelor vulcanice care îl înconjurau.

Suspendat în aer, Tăun văzu dedesubtul lui craterul ameninţător. Deosebi apoi vocile celor din helicopter. Curînd se afla în cabină, dezbrăcat de costum şi aşezat pe o banchetă.

- Unde-i Stevens ? fu prima lui întrebare.

îl pescuim şi pe el, răspunse calm un bărbat din echipajul helicopterului.

Şi, într-adevăr, peste puţin timp, helicopterul trimis de grupul de coordonare după indicaţiile lui Ilan îl salvă şi pe Stevens. Coborînd la zece metri deasupra punctului în care se afla acesta, nava lansă lanţuri cu inele de salvare, care se prinseră de cercetător şi-l aduseră cu ajutorul unui palan electric, pînă la marginea cabinei.

Tăun şi Stevens se îmbrăţişară. Inimile lor băteau în acelaşi ritm. Gustul neasemuit al victoriei le umplea făptura. Peliculele şi firele pe care le purtau cu ei conţineau primele înregistrări radioactive luate în timpul ridicării lavei într-un vulcan.

Tăun ceru televizofonul, care-i fusese luat o dată cu îmbrăcămintea. Şi, după ce stabili legătura cu Ilona, rosti cîteva cuvinte, al căror tîlc cei din jur nu-l înţeleseră :

- Reptilei îi cresc mugurii aripilor, Ilona.

Capitolul 25
COŞMARUL

Helicopterul îi aduse pe cercetători la submarinul numărul 3. Polio şi Ilan se învîrteau în jurul lor. Ultimul prelua cu grijă aparatele şi le duse în cabina cu materiale ştiinţifice.

De obicei plictisit, niciodată grăbit, oricînd gata să doarmă, Polio era acum vioi ca un titirez. Aduse ceai fierbinte, băuturi întăritoare, haine de schimb. Spunea admirativ:

- Asta zic şi eu treabă! Bravo ! O viaţă are omul.

Numai Ali Mahram era supărat. El nu aproba aventura celor doi cercetători.

- Curaj ? Fleacuri! Lipsă de răspundere, inconştienţă. închipuiţi-vă că v-ar fi pîrjolit de vii. Cui i-ar fi slujit treaba asta ?

Bombăni mult timp pe această temă.

Tăun simţea cum îl năpădeşte o nevoie aprigă de somn, o oboseală cumplită. Trebuia să doarmă, să doarmă. Şi era atît de plăcut să guste aceste ultime secunde de oboseală, care se amestecau cu voluptatea destinderii care era aproape.

Se îndreptă spre camera de odihnă, unde-l aştepta unul dintre cele două paturi albe, elastice. Se întinse aşa cum era, pe jumătate îmbrăcat, în pat. Nu se mai sinchisea nici de zgomotul radiotelevizorului. De acolo se auzeau frînturi dintr-o piesă istorică descriind lupta oamenilor împotriva războiului. Descrierile grozăviilor războiului se amestecau în mintea lui cu imaginile erupţiei vulcanice.«

Nu dormea încă, dar era atît de aproape de somn, atît de... Şi somnul veni...

Colinele sînt verzi şi caldarîmul străzilor e curat, doar cizmele miros a grăsime şi sudoare, a gaz vulcanic. Miroase puternic a gaz vulcanic. O sută, o mie, o mie de mii de cizme păşesc peste colinele verzi, peste caldarîm.

Opriţi-vă! Opriţi-vă ! Un milion de cizme păşesc, şi oasele copiilor pîriie sub călcîiele lor.

Ce înfăţişare dureroasă are această fată despletită!

De ce mi-aţi omorît părinţii ? Bestii ! Bestii !

Călcîiul cizmei năclăite de sînge zdrobeşte ţeasta.

Sfîşiaţi ! Incendiaţi! Nici un om viu, nimeni nu trebuie să scape!

Pluton, drepţi ! Foc ! Foc! Foc ! Foc!

Culcat, drepţi ! Culcat, drepţi !

Soldatul întinde mîna spre o floare care vesteşte primăvara. Mîna înţepeneşte înainte de a atinge floarea.

A murit un om.

- Hai, băiatule, hai cu mine la Hiroşima! Hai la Nagasaki! Nagasaki, Hiroşima ! Ha! Ha! ha!

Un diavol vişiniu ţopăie.

O cuvîntare despre demnitatea omenească, despre drepturile omului, despre libertate, fraternitate, egalitate. Cine ţine cuvîntarea ? O ! Dar e nebunul plîngăreţ din Boris Godunov. E nebunul căruia copiii i-au furat bănuţul.

Prin fisură ţîşneşte lava. Curge lavă peste tranşee şi şosele. Oameni în uniforme cenuşii, trîntiţi la pămînt, mestecă lavă fierbinte.

Explozia! A explodat bomba nucleară. Maşina de calcul statistic scuipă o bandă uriaşă de cifre. O sută de mii de morţi, cinci sute de mii de răniţi...

- Cauţi potasiu 40? Poftim, maestre! îţi dau potasiu 40. Sânt umbra umbrei omului spulberat la Hiroşima.

Diavolul vişiniu ţopăie.

- Vrei acasă ? Vrei la mama ? Rămîi aici. Aici va fi linişte - liniştea nesfârşită a morţii. Ascultă povestea mea :

A fost odată o civilizaţie. Civilizaţia era puternică şi măreaţă. Eu am distrus-o. Eu, eu sînt stăpînul cimitirului!

Un cor de glasuri se aude de departe. Creşte vocea corului. Se aude puternică vocea corului, în care se distinge limpede timbrul glasului puternic al lui Ilan. Şi diavolul se chirceşte, se face mic ca o rîmă. Dispare. Vocea corului cutremură zidurile.

- Cinste celor care au luptat pentru ca omul să-şi recapete demnitatea...

Tăun se trezi brusc şi sări din pat.

- ...demnitatea.

Cuvîntul ţîşnea din difuzorul radiotelevizorului.

Inima lui Tăun bătea să-i spargă pieptul. Se frecă la ochi. Se pipăi. Ce coşmar absurd ! Din ce străfunduri întunecate au mai apărut aceşti strigoi blestemaţi ai trecutului ? Ar fi vrut să vorbească cu cineva, să se scuture de imaginile coşmarului, care stăruiau în mintea Lui.

Apoi îi înflori un zîmbet pe faţă. îşi descifra visul. Auzise în somn fraze din piesa istorică radiotelevizată. Ele stîrniseră amintiri din diferite cărţi citite în timpul convalescenţei. Totul se suprapusese, se prefăcuse în imagini : oboseala lui fizică, amintirea mirosului de gaz vulcanic, în sfîrşit, senzaţia de eliberare pe care o trăise.

Ilan intră în cabina de odihnă. Îl văzu pe Tăun pe marginea patului, cu părul răvăşit, cu braţele atîrnind de-a lungul trupului, şi dădu să se retragă. Dar Tăun îl opri.

- intră, Ilan. Vreau să stăm de vorbă.

- Credeam că dormi. Te-ai dus la culcare acum un sfert de oră... şi presupuneam că, după o zi ca asta, ai adormit de mult.

- Am adormit, Ilan. Şi am avut un vis. Un vis rău şi stupid.

- Visezi şi dumneata ? Nu ştiu de ce credeam că oameni ca dumneata nu visează.

Crisparea de pe figura Lui Tăun se topea. Lumina zîmbetului îi stăruia pe obraji.

- O ipoteză greşită, Ilan. Visez destul de des. Visul este şi el un fel de confruntare cu lumea, în care ideile sînt înlocuite cu imagini izvorîte din trecut şi prezent, din întîmplări trăite sau auzite, din temeri şi speranţe. Trebuie să spun chiar

că visurile îmi ajută uneori să-mi limpezesc gîndurile. Uite, chiar coşmarul prin care am trecut mi-a deschis o perspectivă nouă.

- Dar ce-ai visat ?

- Am avut viziunea trecutului omenirii, a epocii în care milioane de oameni, milioane de forţe acti've, erau măcinate de război.

Şi am ajuns să înţeleg mai bine frumuseţea vremurilor pe care le trăim. Cît de neînsemnate îmi apar acum neliniştile mele, cît de absurdă mi se pare acum ideea de a mă retrage din munca de creaţie a saharienilor.

- Tu, prietene Tăun, care ştii atîtea, te-ai putut gîndi să renunţi ? Este într-adevăr atît de greu să devii cercetător? Dintre toţi elevii clasei mele, sîntem doi care am hotărît să luăm calea aceasta. Mă sfătuieşti să mă opresc ?

- O, nu, nu I Ceea ce a fost valabil, sau mi s-a părut valabil, pentru mine nu este în nici un caz valabil pentru voi. Epoca de astăzi, epoca voastră, ne îngăduie într-adevăr să năzuim la ceea ce făurim şi să făurim ceea ce năzuim. Urmează-ţi calea, Ilan. Visează şi înfăptuieşte! Aceasta este legea zilelor noastre, pentru care au luptat generaţii de eroi. Este legea demnităţii omeneşti.

- Şi despre dragoste ce părere ai, prietene Tăun ?

întrebarea lui Ilan ţîşnise pe neaşteptate.

Tăun se ridică în picioare, făcu cîţiva paşi prin cabină, apoi se întoarse către tînărul lui prieten şi, mîngîindu-i cîrlionţii, răspunse la întrebarea lui.

- Am o părere foarte bună despre dragoste... Este începutul şi lumina vieţii. Tu iubeşti, desigur, nu ?

- Nu sînt încă sigur. Vezi, prietena mea are o altă concepţie despre viaţă. As-ta ne cam desparte.

Tăun ar fi zîmbit, poate, dacă micul savant din faţa lui nu ¡-ar fi fost atît de drag, dacă nu s-ar fi temut să-şi rănească prietenul de 16 ani.

- Şi ce anume gîndeşte prietena ta ?

- Ea crede că este suficient să te dăruieşti cu trup şi suflet unei pasiuni minore pentru a-ţi umple viaţa. Vrea să-şi închine existenţa dansului şi neglijează toate celelalte preocupări. £ gata chiar să renunţe la şcoala teoretică. între noi se cască astfel o adevărată prăpastie.

Tăun îl apucă pe Ilan de umeri, mîngîietor, cu duioşie.

- Iubeşte fata, dragul meu! Las-o să danseze! Dansul ei va da aripi visurilor omeneşti, visurilor tale ştiinţifice.

- Şi ce va fi mai tîrziu ?

- Mai tîrziu vei înţelege că ştiinţa şi arta sînt surori gemene şi că amîndouă izvorăsc din dragostea pentru om, pentru viaţă. Şi acum, să ne culcăm. Visează la prietena ta, la viitorul vostru. Voi visa şi eu la fel - la tinereţe, la viitorul omenirii şi la dragoste, Ilan. Da,
la dragoste!

Se culcară, după ce hotărîră ca Tăun s-o cunoască şi el pe Ianca.

încordarea dispăru curînd din ultima fibră a fiinţei lui Tăun. Se cufundă de astă dată într-un somn adînc, fără vise - primul lui somn fără vise.

Capitolul 26
LA ZEUL VIEŢII

Cîtă vreme se temuse pentru Grigore, Ilona nu se prea gîndise la propria ei soartă. Era stăpînită de un sentiment de remuşcare. Se întreba dacă are dreptul să-şi trăiască propria ei existenţă, dacă are dreptul la iubirea clocotitoare a lui iuk.

în perioada de pregătire a expediţiei, cînd Tăun se cufundase într-o singurătate populată doar de cărţi, filme şi reviste ştiinţifice de specialitate, Ilona avusese deseori prilejul să discute problema lui cu fratele ei, Şandor, care terminase de curînd tratamentul de adaptare în sanatoriu.

Lui Şandor îi era greu să înţeleagă frămîntările surorii lui, după cum îi era greu să înţeleagă orice probleme sufleteşti delicate.

- Cînd în jurul tău sînt atîtea lucruri care aşteaptă să le vezi, să le încerci, să le înţelegi, să le transformi, îi spusese el o dată, ce rost ar avea să cauţi mereu în tine, să-ţi pui întrebări fără rost, să-ţi creezi probleme de conştiinţă ?

Şandor îşi întocmise, cu ajutorul Lui Iuk şi al lui Gromov, care se interesaseră de „tehnicianul cosmic" încă de pe vremea cînd se mai găsea în sanatoriu, un plan amănunţit de vizitare a marilor unităţi de producţie, a staţiilor de comandă a ploii, a uzinelor producătoare de cosmoavioane. Pe el nu-l îngrozea cîtuşi de puţin mulţimea cunoştinţelor tehnice pe care trebuia să şi le însuşească, pentru a se putea încadra definitiv în viaţa sahariană.

- Ce-au putut să facă alţii voi putea şi eu, avea el obiceiul să spună. Totul e o chestiune de timp şi de organizare. înţelegi, fetiţo, de organizare.

Şi nu se grăbea. Cînd se găsea în faţa unui mecanism nou, îl examina atent, mai întîi ca formă generală, apoi piesele componente fiecare în parte. întreba, îşi nota răspunsurile, se întorcea a doua şi a treia oară şi, dacă era nevoie, a zecea oară, iar pe urmă - după ce totul era clar - făcea cu minuţiozitate schiţele, îşi însemna cotele şi trecea mai departe.

La fel de sistematic cum trata problemele tehnice, discuta Şandor şi problemele de viaţă.

- Eşti o femeie tînără. Acesta-i punctul 1. Iuk este de o vîrstă apropiată de a ta. Acesta-i punctul 2. Se pare că vă simţiţi bine împreună. Acesta-i punctul 3. Concluzia logică : uniţi-vă şi încercaţi să vă faceţi unul pe altul fericiţi, dacă socotiţi că în asta se găseşte fericirea...

Ce obligaţii ai faţă de Tăun ? De altfel, el nici nu-ţi pretinde nimic. Ai dat dovadă de suficientă naivitate şi donchişotism evadînd împreună cu el din sanatoriu ca dintr-o închisoare.

- Echilibru nestabil! îi strigase, la ultima demonstraţie de acest fel, Ilona. Tu n-ai inimă, eşti un automat de raţionamente.

- Şi crezi că echilibrul nestabil este de preferat ? Crezi că născocirea dramelor sufleteşti înnobilează cumva viaţa?

- Cred... cred... că nu te deosebeşti cu nimic de o maşină de calculat ! răspunsese Ilona enervată.

Asemenea discuţii aveau deseori loc între cei doi fraţi. Şandor nu înceta s-o îndemne să se integreze în viaţa adevărată, să devină - cum spuea el - un şurub în această minunată maşină a omenirii.

Ilona ar fi fost de acord cu acest sfat dacă n-ar fi venit de la Şandor. Adesea o ispitea dorinţa să pornească la o muncă organizată. Treburile ocazionale la care o punea iuk la şcoală sau în laborator nu-i mai ajungeau.

într-o zi, după convorbirea televizofonică cu Tăun, se afla cu Iuk şi cu fratele ei pe terasa locatoriului. Ilona îi puse lui Iuk, fără ocolişuri, întrebarea care o frămînta în ultimul timp.

- Unde mă sfătuieşti să muncesc?
- În sfîrşit, o preocupare înţeleaptă, remarcă Şandor.
- Nu te-am întrebat pe tine, statuie a cuminţeniei! spusese îmbujorată Ilona.

Iuk o învălui cu-o privire plină de dragoste. Analizase de o sută de ori această problemă. Se gîndise, de pildă, la casele de copii, la munca de educaţie de acolo, dar socotea că Ilona nu avea încă stabilitatea sufletească şi nici experienţa necesară pentru o activitate atît de complexă cum e creşterea copiilor. Şcoala punea aceleaşi probleme, educarea tinerilor cere forţă, stăpînire de sine, siguranţă. Faţă în faţă cu o clasă, profesorul îşi găseşte sprijinul în cunoaşterea şi stăpînirea sufletelor celor pe care trebuie să-i educe. Duioşia, dragostea de oameni nu sînt suficiente. Ar fi putut oare Ilona mînui sancţiunea ? Nu, hotărît că nu. Cu toată educaţia primită în anii petrecuţi în casele de copii, adolescenţii mai sînt în stare să lovească în sfiiciune cu cruzimea inconştienţei.

Munca medicală? Pregătirea ilonei ar fi asigurat adaptarea eî rapidă. Dar o asemenea ocupaţie nu era, după părerea lui, destul de interesantă. Aşa era oare într-adevăr ? Poate faptul că tocmai această muncă era mai străină de preocupările lui Iuk îl făcea să gîndească în felul acesta. Dar, în definitiv, n-avea el dreptul s-o ajute în fiecare pas, s-o sprijine în prima ei perioadă de muncă organizată ?

Răspunsul pe care-l dădu acum fusese pregătit demult. El era justificat de o serie de argumente : cunoştinţele biologice ale ilonei, metodele fizice folosite în industria biologică - deci apropierea de specialitatea Lui Iuk - interesul pe care i-l stîrnise Ilonei activitatea microorganismelor sintetice, cu prilejul primei ei vizite la uzina de sinteză a zahărului din bioxid de carbon.

- La uzina Bios-Alfa”

Ilona se aşteptase la o sugestie mai vagă. Indicaţia directă, concretă a prietenului ei o descumpăni. Nu ştiu cîteva momente ce să zică şi îl privea cu întrebări nerostite în ochi.

- De îmbătrînit, n-ai să îmbătrîneşti acolo, continuă Iuk, după cîteva clipe de tăcere. Vei avea însă prilejul să participi la rezolvarea unor probleme pasionante. Vei învăţa în domeniul în care ţi-ai început pregătirea, vei cunoaşte acolo oameni noi şi vei lega prietenii cu fete de vîrsta ta. Vei intra definitiv în activitatea Saharianei.

Iuk, la rîndul Lui, avea să fie destul de mirat la auzul răspunsului hotărît al Ilonei.

- Mă duc la uzina „Bios-Alfa" ! Dar să ştiţi că nu mă va conduce nimeni. Nici tu, Iuk, nici tu, Şandor. Sînt hotărîtă să pornesc la drum fără ca nimeni să mă ţină de mînă. Spune-mi numai cu cine trebuie să vorbesc.

Şandor nu se putu stăpîni să observe răutăcios :

- Eroina pleacă la cucerirea lumii!

Dar nici Ilona şi nici Iuk nu luară în seamă ironia.

- Trebuie să vorbeşti cu Zeul vieţii. Aşa i se spune biologului Habarani, care a studiat timp de 70 de ani biochimia plantelor şi coordonează astăzi activitatea uzinei de sinteze biologice. Îl găseşti oricînd în laboratorul central al uzinei. Ar fi fost poate bine...

- Nu, Iuk, nici o recomandare! Fii fără grijă! Şi acum să mergem. Era vorba să vedem azi „Reflectare". Nu mai este decît un sfert de oră pînă la începerea spectacolului şi, de data aceasta, nu vreau în nici un caz surogat televizat.

Cîteva minute mai tîrziu, admirau tustrei echipa Teatrului clasic, care prezenta strălucita piesă a dramaturgului saharian Ones Sartan. Era o dramă de idei pe tema : spiritul omului neechilibrat, cu răni sufleteşti, oglindeşte deformat lumea.

♦

Uzina vieţii se înălţa pe o colină de la nordul oraşului. Pe o rază de 500 de metri de jur împrejurul clădirilor mu circula nici un vehicul. În vecinătatea zonei prohibite, se întindeau „zonele colorate", întinderi acoperite cu o vegetaţie pigmentată în cele

mai diferite nuanţe. Erau plantaţiile experimentale ale uzinei, unde se încerca vitalitatea organismelor vegetale sintetizate.

Cu părul strîns sub o panglică verde, Ilona păşea pe una dintre aleile care duceau către poarta principală prin care se intra în uzină. Nu mai era decît la o mică distanţă de aceasta, cînd se auziră trei semnale scurte. Becuri roşii de semnalizare se aprinseră pe întreg frontispiciul circular al clădirii.

Ilona nu dădu nici o atenţie semnalelor. Se îndrepta spre poarta de intrare, cu toate gîndurile concentrate asupra apropiatei ei întîlniri cu Zeul vieţii.

Dar deodată începu să se întîmple ceva care nu mai putea scăpa atenţiei ei. Clădirea uzinei se scufunda, devenind tot mai scundă. Mişcarea era destul de rapidă, căci Ilona vedea cum ferestrele se apropie de sol şi intră în pămînt. Încercă, fără succes, să lupte împotriva senzaţiei de ameţeală care o cuprinsese.

Acum uzina dispăruse pur şi simplu, iar aleea pe care păşea se deplasa lin spre golul rămas în mijlocul clădirii. Din toate părţile, de jur împrejurul prăpastiei căscate, aleile radiale se îndreptau spre centru în cîteva secunde, ele se îmbucară. Platforma astfel creată, pe care se găsea şi Ilona, începu apoi să coboare. Deşi scufundarea nu era mai rapidă ca aceea a unui ascensor, fata simţea un gol ca acela de care se plîngeau pasagerii aerieni ai trecutului cînd avionul intra într-o zonă rarefiată.

Era inutil să încerce să atragă atenţia prin strigăte. Pe deasupra îi era şi groază de ridicolul situaţiei în care se găsea.

Cam la zece metri deasupra capului Ilonei, apăru o nouă platformă. Acum se găsea într-un spaţiu închis, puternic iluminat.

Totul mu durase mai mult decît cîteva zeci de secunde.

Nimic nu se mai mişca.

După trecerea primei spaime, Ilona examină cu atenţie locul unde se afla. Văzu nişte palete a căror subţirime le făcea transparente. Ieşiseră din pereţii laterali ai incintei, purtate de cîteva axe fine.

Dar ce se întîmpla oare cu ea? Să fi fost de vină emoţia? Simţea o greutate din ce în ce mai mare la respiraţie. O senzaţie de lipsă de aer, de sufocare, punea treptat stăpînire pe ea.

Şi, dintr-o dată, simţi că puterile o părăsesc. Se clătină. În minte i se învălmăşeau amintiri îndepărtate. O străfulgera gîndul morţii. Cu un efort suprem, se apropie de instalaţia de palete transparente şi se prăbuşi fără simţire peste un ax, care se frînse sub greutatea trupului ei.

Tehnicianul de serviciu de la postul de termostatare al uzinei era uimit. Nu înţelegea ce se petrecea astăzi cu indicatoarele de temperatură. Stabilizarea temperaturii era o condiţie esenţială pentru cercetare. Scufundarea uzinei, pe lîngă celelalte mijloace obişnuite, asigura nu numai o temperatură constantă, ci evita şi perturbaţii datorită curenţilor de aer. De obicei, stabilizarea temperaturii, pînă la miime de grad, era o problemă simplă. Se scufunda uzina, iar după închiderea celor două platforme şi rarefierea aerului din spaţiul dintre ele (în scopul creării unui spaţiu izolant faţă de mediul exterior), după punerea în funcţiune a termoregulatoarelor, temperatura necesară în laboratoarele izolate era întotdeauna perfect asigurată pînă la zecimi, de miime de grad şi pînă la milionime în cazuri speciale.

Ora termostatării absolute, adică ora scufundării, era timpul celor mai interesante experienţe în laboratoarele uzinei.

Acum, însă, acele indicatoare nu voiau să stea locului. O încăpăţînată miime de grad suplimentară şi o tendinţă uşoară de creştere indicau o sursă de căldură undeva în spaţiile izolate. Şi în timp ce manevra supapele de evacuare, încercînd să

învingă neregularitatea ivită, semnalul de alarmă luminos îi indică ruperea axului la aparatul care înregistra viteza mişcării moleculare.

O intervenţie imediată era necesară.

Tehnicianul de serviciu anunţă pe coordonator şi staţiile de cercetare. Deschise pe urmă repede canalul de acces către spaţiul care trebuia controlat, lăsînd să pătrundă acolo aerul atmosferic.

însoţit de membrii echipei de depanare, el se urcă cu ascensorul în zona indicată.

S-ar fi aşteptat la orice altceva decît îi fu dat să vadă. O femeie în nesimţire zăcea prăbuşită peste axul aparatului de măsurat viteza mişcării moleculare în camera de vid. Un accident fără precedent la Elos-Alfa !

Ilonei i se făcu imediat tratamentul de readucere în viaţă, folosindu-se mijloacele de intervenţie potrivite. Ea se trezi pe jumătate bîiguind cuvinte fără sens pentru cei din jur: „participare", „submarin", „Iuk". Apoi din nou „Iuk". Îl chema pentru a treia oară în clipa cînd se trezi de-a binelea.

O liniştiră zîmbetele oamenilor din jurul ei, îmbrăcaţi în salopete care păreau de mătase viorie.

I se dădu să bea un lichid înviorător şi curînd îşi aminti de împrejurările care o aduseseră acolo. Roşi pînă în vîrful urechilor.
Făcuse o boacănă şi începuse să-i pară rău că nu se lăsase condusă.

În camera coordonatorului general, agitaţia era neobişnuită. Zeul vieţii era furios.

- Cine a îndrăznit să tulbure activitatea uzinei ? Ce sînt aceste poveşti bizare ? Să fie scoasă imediat din uzină musafira nepoftită!

Asistenta Lui Habarani, Magda, aşteptă ca maestrul să-şi verse focul, interveni abia după ce-l văzu mai liniştit.

- Este vorba de un caz cu totul deosebit. Tînăra vine pentru întîia oară în uzină, după ce i s-a făcut un tratament complex de readaptare. Şi-a pus toate nădejdile în noi. Ar fi bine s-o vedeţi.

Habarani nu obişnuia să-şi întrerupă studiile şi să flecărească de-a surda cu oamenii. Dar cuvintele asistentei îl făcură să treacă peste obiceiurile de toate zilele. Mai bombăni cîtva timp şi apoi spuse scurt:

- În sfîrşit. Trimiteţi-o la mine.

Mona păşi în cabinetul Zeului vieţii cu inima cît un purice. Altfel, cu totul altfel îşi închipuise ea condiţiile în care avea să înceapă discuţia cu el. Acum trebuia să se prezinte ca o vinovată, ca o şcolăriţă care a făcut o poznă.

Se îndreptă totuşi fără ezitare spre masa de lucru a lui Habarani, masă care era de fapt platforma unui microscop electronic orizontal.

Dar ce era oare cu aceste priviri ale savantului ? Ce avea de gînd omul din faţa ei, care o privea ca pe o arătare ?

Ilona se opri buimăcită. învăţatul n-o pofti să şadă, nu făcu în general nici un gest. Privea ca hipnotizat la capul, numai la capul ei.

Ilona bîigui ceva, Dar se opri imediat. Căutătura lui Habarani îi tăia curajul din rădăcini. O nedumerire amestecată cu spaimă o îndemnau să plece, să fugă din faţa Lui.

Ridicîndu-se cu un zîmbet triumfător, care avea ceva solemn, Habarani exclamă :

- Pigmentul jupiterian!

Imediat după aceasta, savantul se trezi parcă dintr-o reverie. îşi ceru iertare pentru atitudinea lui ciudată şi o rugă să-l înţeleagă. Apariţia ei însemna pentru el o surpriză pe cît de neaşteptată, pe atît de deosebită.

O pofti să şadă şi îi explică, în sfîrşit, motivul primirii pe care i-o făcuse. Părul Ilonei avea o culoare şi strălucire identică cu aceea a unor fibre vegetale realizate de el în laborator. Acestea fuseseră obţinute în condiţii similare celor care ar fi existat într-o seră cosmică aflată'pe un satelit jupiterian, sub tripla influenţă a radiaţiilor solare, a radiaţiilor reflectate de Jupiter şi a radiaţiilor cosmice.

Arareori îl înşelau pe el impresiile directe, senzoriale. Era convins că la analiză se va dovedi că firele de păr ale Ilonei conţin pigmentul pe care el îl numise „jupiterian". Şi dacă era aşa, întreg eşafodajul teoriei pe care o construise cu privire la raportul dintre condiţiile complexului de radiaţii şi pigmenţii animali şi vegetali trebuia abandonat ca nevalabil.

însemna că şi în alte condiţii, în condiţii terestre, se pot forma pigmenţi cuprici. Infirmarea teoriei Lui era tot atît de importantă ca o descoperire. Pînă acum pigmentul fusese descoperit numai în condiţii extraterestre sau realizat în laboratoare.

- înţelegi acum de ce te-am privit atît de stăruitor, încheie el. Trebuie să ştii că eşti purtătoarea unui argument experimental unic. Eşti singura purtătoare animală, terestră a pigmentului pe care l-am botezat jupiterian. De aceea nu mă pot opri să-ţi cer o buclă din păr.

Ilonei îi venise inima la loc. Era chiar bucuroasă că lucrurile luaseră această întorsătură. Şi, înţelegînd că învăţatul nu ştie nimic despre originea ei cosmică, îi spuse:

- îmi pare bine că nu infirm, ci confirm teoria pe care aţi elabo- rat-o. M-am născut pe un satelit al lui Jupiter.

Habarani, bătrînul Habarani, Zeul vieţii, sări ca un adolescent din fotoliul său. începu să alerge prin cameră fără noimă, bolborosind cuvinte al căror înţeles Ilona nu-l cunoştea. Apoi, ca şi cum şi-ar fi amintit de un lucru esenţial, trecu repede în faţa televizofonului de masă şi strigă :

- Magda, Magda! Adu-mi cultura de muşchi jupiterieni !

în aşteptarea asistentei, Habarani se aşeză pe un taburet lîngă Ilona. Privea fascinat, cu ochi de îndrăgostit, părul ei. Fata aceasta îi aducea pe neaşteptate un răspuns pe care numai o întîmplare extraordinară, cu totul ieşită din comun, putea să-l aducă. Natura îi făcuse un dar minunat. Şi el trăia cu intensitate, cu o adevărată voluptate, bucuria descoperirii, acea bucurie care-ţi umple făptura cu senzaţia înfăptuirii.

Magda sosi, aducînd un platou de sticlă încărcat cu o vegetaţie arămie. Chiar o, comparaţie făcută cu ochiul liber îţi dădea certitudinea că Habarani nu se înşelase. Trebuiau totuşi făcute analizele. Ilona îşi desfăcu panglica, şi părul undui strălucitor peste umerii ei. Tăie apoi o buclă cu bisturiul pe care i-l dăduse Magda.

- Prima jertfă a jupiterícnei pe altarul ştiinţei, spuse Habarani, luînd din mîinile Ilonei bucla purpurie şi punînd-o cu grijă pe platoul cu muşchi.

Magda zîmbi şiret.

- Maestre, vă atrag atenţia că era cît p-aci să comiteţi o neîn- găduită eroare ştiinţifică cînd v-am anunţat-o pe accidentata noastră.

- Recunosc, recunosc de o mie de ori, draga mea. Şi vreau să-mi ispăşesc greşeala. Spune, trimisă a plaiurilor jupiteriene, ce doreşti" îţi vom îndeplini orice dorinţă, ca în basmele orientale.

- Vreau să lucrez aici, spuse fără ocol Ilona.

Habarani rîse din toată inima.

- Bine, dar asta-i prea puţin. Ne dai, în loc să ceri ! Hai, Magda, să conducem pe oaspetele nostru prin uzină. Şi să facem aşa încît să rămînă la noi.

- Aş vrea să spun că ştiu cîte ceva despre... începu Ilona.
- Chiar dacă n-ai şti nimic, ai şi dat suficient ştiinţei pentru a merita să lucrezi cu noi, o întrerupse Habarani. Dar cred că vei putea da mai mult. Ai dovedit stăpînire de sine, atît cu prilejul închiderii în camera de vid cît şi atunci cînd te-am întîmpinat ca un zănatic. Ai deci o calitate importantă, care se cere cercetătorului. Restul va veni de la sine. Să dăm o raită prin secţiile casei noastre.

Porniră tustrei. în sala sintezelor de albumină, Habarani îi descrise Ilonei aparatajul de producere a cîmpurilor magnetice, care creau una dintre condiţiile necesare pentru sinteza componenţilor optic-activi ai albuminei.

- Azotul, carbonul, hidrogenul, sulful şi oxigenul se combină aici, dînd amino-acizi cu aceleaşi proprietăţi ca ale amino-acizilor naturali. Visul lui Pasteur şi al zecilor de chimişti ai veacului trecut, de a realiza sinteza substanţelor optic-acti’ve, este aici realitate de fiecare zi.
- Aceasta este materia primă pentru sinteza albuminelor. Producem aici 840 de tipuri de albumină. Ovalbumina este substanţa de consistenţa şi aspectul albuşului de ou, pe care o vezi acolo, curgînd din reactorul de cuarţ, înspre secţia de sinteză a microorganismelor.

în secţia unde se sintetizau microorganismele, Ilona avu prilejul să observe procesul de creare a unor bacterii inexistente în natură, a căror folosire o cunoscuse cu prilejul vizitei făcute la uzina de zahăr sintetic.

În vase transparente, de diametre uriaşe, se vedeau aici mase colorate care păreau inerte. Privite însă cu macro-microscopul, aparat optic de mărire cu un obiectiv de un metru diametru, puteai observa mişcarea complicată a unor microorganisme monocelulare de cele mai diferite nuanţe.

- Ce este cu aceste culori ? întrebă dona.
- Sînt substanţe introduse în mediul de cultură al bacteriilor, substanţe care determină cele mai complicate reacţii acolo unde aceste bacterii sînt folosite. Unele dintre ele sînt toxice şi ucid bacteriile producătoare de boli, altele sînt catalizatori chimici de mare eficacitate, care ajută la sinteze de substanţe organice.

Ilona urmărea atentă explicaţiile. Tehnicienii din laboratoare o priveau cu interes pe această vizitatoare deosebită. Îi descriau procedeele de lucru, îi prezentau detaliile tehnice ale observării proceselor de dezvoltare a culturilor.

Şi Ilona nici nu simţea cum trece timpul. Ea urmărea, trecînd din sală în sală, drumul sintezelor substanţelor vii, al sintezei organismelor. În camera presiunilor mari, se familiariza cu metodele de realizare a unor presiuni de milioane de kilograme pe centimetrul pătrat, care comprimau substanţele pînă la dispariţia spaţiilor intermoleculare. Temperaturi apropiate de zero absolut şi temperaturi de zeci de mii de grade, presiuni de a miliarda parte dintr-un milimetru de coloană de apă şi presiuni de milioane de atmosfere erau condiţiile de lucru care se realizau în aparatajul din diferitele incinte ale uzinei.

Un amănunt îi atrase în mod deosebit atenţia. Cei mai mulţi dintre tehnicieni mînuiau cu aceeaşi uşurinţă aparatura cu mîna stîngă ca şi cu mîna dreaptă. În sala instalaţiilor electronice de măsură văzu, de pildă, un tehnician care bătea clapele unei maşini de calculat şi „ţesea" cu cele cinci degete ale mîinii stîngi, înarmate cu nişte degetare ascuţite, o ţesătură formată din fire mai subţiri decît acelea ale pînzei de păianjen. Era o grilă specială, pe care tehnicianul Yorg o proiectase şi acum o executa calculînd cu grijă fiecare ochi al ei.

Ilona avu prilejul să afle că tot mai puţini saharieni au rămas cu defectul de a fi dreptaci. Acest defect, care se datorează asimetriei ponderale a corpului omenesc, adică faptului că ficatul face mai grea partea dreaptă a corpului, ceea ce duce la o

dezvoltare inegală a mâinii şi piciorului drept, faţă de mîna şi piciorul stîng, se îndrepta prin gimnastică specială şi diferite exerciţii fizice făcute încă din copilărie.

- Oameni care lucrau cu dreapta şi stînga la fel existau şi în trecut, îi explică Yorg. Leonardo da Vinci este un exemplu cunoscut. Mulţi muzicieni celebri au fost ambidextri. În epoca noastră avem nevoie de multă dibăcie manuală şi de aceea încercăm să ne facem mîini ca ale Lui Leonardo, Paganini sau Pavlov. Nu reuşim chiar toţi, observă Yorg zîmbind.
- Dumneata însă cred că îl întreci pe Paganini, spuse Ilona admirativ.
- Exagerezi! Vei avea poate prilejul s-o vezi pe Magda mînuind numărătorul de bacterii şi înregistrînd cu stînga comunicarea rezultatelor şi interpretarea lor.
- Mă speriaţi ! Şi eu care credeam că în secolul automatizării, mîinile servesc doar ca ornament, că oamenii sînt în pericol să li se atrofieze totul, în afară de creier. Dar ce-i de făcut cu oamenii înapoiaţi, ca mine, rămaşi cu defectul de a fi dreptaci ?
- Nu e grav. Faci parte din majoritatea care mai suferă de pe urma acestui inconvenient pe planeta noastră. Le este deschisă posibilitatea de a realiza cu dreapta minuni, rămînîndu-le stînga drept rezervă şi... ornament.

Magdei nu-i prea plăcea sporovăiala lui Yorg. O luă de braţ pe ilona, îi spuse să nu-l mai asculte pe acest nesuferit Paganini şi să treacă mai departe, prin celelalte secţii ale uzinei.

Între timp, Habarani, care examina din loc în loc desfăşurarea operaţiilor şi discuta cu tehnicienii, se apropie de cele două tinere. Trecu împreună cu ele în sala de producere a alimentelor artificiale inalterabile şi a ţesuturilor vii pentru intervenţii chirurgicale.

ilona nu-şi putu reţine o exclamaţie de uimire văzînd între altele nişte ouă care se deosebeau de cele naturale prin dimensiunile lor uriaşe şi prin faptul că aveau o membrană transparentă, ce lăsa să se vadă întregul conţinut protoplasmatic.

După ce mai colindară prin uzină, Habarani, Magda şi Ilona se întoarseră în cabinetul maestrului.

Ilona simţea că nu se va mai dezlipi multă vreme de acest loc de creaţie, unde ghicea că se petrec lucruri şi mai interesante decît cele pe care le putuse vedea în vizita ei fugară. Şi deoarece Zeul vieţii îi devenise atît de apropiat, de parcă l-ar fi cunoscut de cînd lumea, îl întrebă fără sfiiciune :

- Pînă unde va putea merge omenirea pe calea sintezelor biologice ? Vreau să ştiu dacă credeţi că vom putea crea animale vertebrate, dacă vom putea crea omul în laborator.

Zeul vieţii zîmbea. Nu se grăbi cu răspunsul. Privind vitrina din faţa lui, care cuprindea produse ale uzinei, Habarani părea absent. în cele din urmă, se hotărî să vorbească. Pentru Ilona ? Pentru Magda ? Pentru sine însuşi ?

- Oamenii, începu el, societatea, îşi pun probleme pe care le pot rezolva cu puterile epocii lor. Aşa spunea Karl Marx. Nu sînt tocmai acestea cuvintele folosite de părintele spiritual al societăţii noastre, dar ideea aceasta este. Şi ea e tot atît de actuală acum ca şi cu 260 de ani în urmă. Ar fi bine să-şi amintească de ea mulţi saharieni.

Este tot atît de important să cunoşti limitele posibilităţilor epocii, pe cît este de important să întrevezi perspectivele deschise de cuceririle ştiinţei şi tehnicii, de cultura omenească. Visul îşi are şi el locul lui însemnat. Dar ce rost are să visezi lucruri fără sens ?

Mă întrebi dacă vom putea crea... omul sintetic. Trebuie să spun mai întîi că viaţa, aşa cum o vedem noi azi, este rezultatul unui lung proces de evoluţie în care condiţiile de mediu, de-a lungul milioanelor de ani, şi-au pus adînc amprenta pe

întreaga structură fizică a plantelor şi animalelor. în plus, la om cred că ar trebui să ţinem seama de faptul că el nu este numai un produs al istoriei naturii, ci şi al istoriei societăţii. Dacă în unele împrejurări putem repeta în laborator ceva din istoria naturală, nu se poate face acelaşi lucru şi cu istoria societăţii. Doar nu vom putea repeta în eprubete perioada comunei primitive, a sclavagismului, a feudalismului, a capitalismului, a socialismului. Munca şi condiţiile ei l-au creat pe om, cizelînd pe cel mai perfect vertebrat, produs al istoriei naturale şi sociale, pînă la desăvîrşirea geniului uman, pînă la apariţia unor oameni ca Newton, Shakespeare, Darwin, Marx, Lenin, Einstein. Asemenea condiţii nu se pot repeta în camere de laborator. Nu! Este absurd visul claselor exploatatorilor de a crea roboţi umani.

Cunoaşterea este mama înfăptuirii. De aceea nici nu-mi trece prin gînd să neg puterea omenească de a pătrunde pînă în tainele cele mai adînci ale anatomiei, fiziologiei şi psihologiei vertebratelor superioare. Şi, desigur, mai sînt foarte multe lucruri de descoperit pe acest drum.

în secolele trecute, oamenii ridicau ei înşişi ziduri chinezeşti în calea fericirii lor. Oprelişti de tot felul născute din structura societăţii îi împiedicau să folosească uriaşele posibilităţi ale ştiinţei şi tehnicii. Aceste ziduri au căzut. Sîntem constructorii fericirii omeneşti, ai fericirii noastre, înfăptuitorii visurilor noastre.

Habarani se opri şi, ca trezit din visare, spuse:

- Dar unde am ajuns cu întrebarea ta, Ilona? Am început să filozofez. Şi, fiindcă nu mă pricep, fac filozofie ieftină. Deocamdată o să-ţi spun mîine în amănunt cum stăm cu sinteza muşchilor nutritivi. Este una dintre problemele noastre cele mai actuale. Şi tu vei lucra la ea. Dacă nu-ţi va plăcea, vom mai sta de vorbă. Şi acum, la culcare!

Duceţi-vă acasă ! La revedere şi... pe mîine !

Pe aleea care ducea spre poarta uzinei, Ilona şi Magda păşeau alături. Ilona aflase poveştile de dragoste trăite de Magda, iar Mag da devenise prima confidentă terestră a Ilonei. Se despărţeau două prietene. Şi în inima ilonei înmugurea o bucurie nouă.

Capitolul 27
INTERMEZZO

Străbunicul Iancăi, pictorul Gunarsen, era - cu cei 165 de ani ai săi - unul dintre oamenii cu adevărat bătrîni din Sahariana. O asemenea vîrstă nu avea, la drept vorbind, ceva cu totul extraordinar, încă din secolul trecut se cita cazul unei osetine care trăise 180 de ani, iar doi soţi unguri se bucuraseră de cea mai lungă căsnicie din lume : 147 de ani.

Dacă în veacurile al XIX-lea şi al XX-lea asemenea cazuri erau citate în tratate medicale şi în cărţile de popularizare a ştiinţei, ca ceva ieşit din comun, în anul 2055 - datorită complexului de măsuri de longevitate, - fiecare centru orăşenesc mai important se mîndrea cu cîteva zeci de locuitori de peste 180 de ani.

Asemenea Lui Gunarsen, mulţi dintre aceşti longevivi contemporani erau foarte activi. Pictorul organizase, de pildă, recent o expoziţie, prezentînd pînzele realizate într-o călătorie întreprinsă în Ţările Scandinave. La 143 de ani se apucase să înveţe să cînte la pian.

încăperea în care Ianca îl primise pe Ilan în după-amiaza aceea purta în toate amprenta gustului acestui om, a cărui vîrstă se apropia de două secole. Pictorul îşi amenajase aci o odaie în stil vechi, care să-i amintească de tinereţea lui. Iluminaţia se făcea cu becuri electrice, ţesăturile mobilelor erau din fibre vegetale, într-un colţ

atîrna pe perete un străvechi orologiu, iar pe birou erau cîteva obiecte care aminteau şi ele de vremuri de mult apuse.

Şedeau alături, pe canapeaua cu spătar înalt. Ilan povestea. îi vorbea Iancăi despre călătoria submarină, despre geopalpator. înfăţişa cu aprindere succesul cercetării, îi descria amănunţit aparatele, instalaţiile.

Dar Ianca părea absentă.

- La ce te gîndeşti, Ianca ?

- La ce nu-mi povesteşti tu, Ilan, astăzi, ca altădată

- Şi despre ce ai vrea tu să-ţi povestesc ?

- Despre sufletul lucrurilor. Astăzi aş fi vrut să-mi vorbeşti despre sufletul lucrurilor submarine.

- Prostii, fantezie de copil! se revoltă Ilan. Rezultatele expediţiei noastre vor constitui o bază importantă în lupta împotriva calamităţii cutremurelor, pe care, de milioane şi milioane de ani, făpturile pămînteşti o îndură neputincioase. Şi tu îmi ceri să mă perpelesc pentru un decor.

- Ilan, Ilan, nu trece pe lîngă viaţă cu nasul în rigla de calcul! Trăieşti din cifre şi din formule şi uiţi de sufletul oamenilor şi lucrurilor care te înconjoară!

- Sufletul oamenilor - înţeleg. Dar al lucrurilor ? Ce vrei să spui ?

- Da, există un suflet al lucrurilor, stărui Ianca. Uite, odaia aceasta...

- Hala de vechituri a străbunicului tău, o întrerupse Ilan.

- Spune-î cum vrei să-i spui, dar să ştii că aici, ca pretutindeni, lucrurile îşi au sufletul lor. Mai bine zis, putem să le însufleţim.

- Prin magie, poate.

- Nu. cu mult mai simplu. împrumutându-le, cu fantezia noastră, o parte din emoţiile şi gîndurile care ne frămîntă, aşa cum o fac de milenii artiştii şi oamenii care ştiu să guste arta.

Se opri o clipă.

- Ştii ceva, Ilan ? Să facem, cum ai spune tu, o experienţă. Dar nu de fizică şi nici de chimie. îţi voi povesti despre toate cîte sînt şi iu nu le vezi în această odaie şi vei trăi, împreună cu mine, un episod fugar din viaţa lucrurilor. Vii în călătorie? Dă-mi mîna.

Ilan surîse şi se înclină ceremonios.

- Te urmez, Ianca!

Canapeaua e luminată vag de raza unei lămpi aflate undeva în celălalt colţ al odăii. Un văl des, ca o ceaţă, pluteşte în aer. Privite prin el, obiectele nu vor să-şi păstreze nici forma, nici locul.

În sunetele muzicii mozartiene care-şi răspîndeşte suflul peste toate, statueta de alabastru a dansatoarei de pe pian şi-a părăsit imobilitatea. îşi întinde uşor în lături braţele, cu care îşi acoperea înainte, pudică, goliciunea, şi începe să danseze. Pe urmă, cînd suprafaţa de pe pian devine prea mică, coboară, sărind graţios, pe covor şi-şi flutură mişcările delicate dintr-un colţ al odăii în celălalt. Şi după ce freamătă aşa un timp, cînd prăbuşindu-se la pămînt, cînd învîrtindu-se frenetic în vîrful unui picioruş minuscul, se opreşte deodată privind în sus înfiorată...

Cine e duşmanul care vrea s-o oprească ? Cine încearcă să sugrume bucuria vagabondajului şi nebuniei ei de o clipă? Cine e lugubrul personaj care vrea s-o întoarcă înapoi, sus - pe pian -, să o facă să fie la fel de tristă şi de împietrită ca înainte ?

înmărmurită şi speriată, baletista priveşte în sus. Trupu-i^ zvelt se încovoaie ca o ramură de floare tînără îndoită de vîntul vrăjmaş. Mozart a amuţit.

Deasupra e chipul sever al orologiului de perete.

Totul în el este sobrietate şi echilibru. E revoltat de cele ce se întîmplă în jurul Lui. Ar voi să le spună tuturor acestor necugetaţi gîndul său.

- încetaţi o dată cu năzbîtiile! Fiţi cuminţi, liniştiţi, vedeţi-vă de treabă ! Fiţi ponderaţi, fiţi serioşi, fiţi calmi! Viaţa trebuie trăită cu măsură, cu multă măsură şi... măsurată clipă de clipă. Luaţi pildă de la mine. Priviţi cum ştiu eu să împart timpul în fracţiuni egale.

Şi limba lui se plimbă tacticoasă, cu o viteză perfect uniformă, de la dreapta la stînga, de la stînga la dreapta. De fiecare dată cînd a ajuns la o extremitate, se aude o mică pocnitură. Nici o eroare şi nici o întîrziere nu este posibilă.

Tic-tac, tic-tac, tic-tac...

Cadranul rotund - perfect rotund - primeşte înseninarea exactă -. perfect exactă - a arătătoarelor. Are o figură de savant morocănos. Se vede cît colo că totul e la- el desăvîrşit. Cifrele, negre şi reci, se înşiră una după alta în cerc, ca nişte personaje solemne şi simandicoase într-o procesiune.

Dedesubt atîrnă greutăţile cilindrice - perfect cilindrice -. care-i asigură mersul.

La el totul este sobrietate şi echilibru.

- Nici o indulgenţă, pentru nimeni I rosteşte grav orologiul. Şi ca o încheiere peremptorie, îşi sună din adîncurile fiinţei sale fără greş cele douăsprezece lovituri, care trebuie să convingă pe toţi cei ce-I ascultă de zădărnicia lucrurilor omeneşti şi de primatul indiscutabil al raţiunii asupra sentimentului.

Dansatoarea a rămas pe gînduri. Se vede că-i este teamă. Ştie prea bine că a făcut un păcat. Şi repede, repede, fuge într-un colţ şi se aşază cuminte pe un scaun.

Orologiul a învins. Continuă să numere, superior, clipele - una; două, trei, patru, cinci, şase... Asta este: totul se reduce la număr şi la judecată. Restul - copilării şi nonsensuri.

S-a bucurat însă prea devreme. Portretul lui Liszt de deasupra pianului a început să vibreze, să se clatine. Repede, tot mai repede. Un timp nu se mai vede decît un vîrtej. Peste cîteva clipe se întregeşte însă, din învolburare, omul. Părul îi flutură în vînt, inîinile îi freamătă, ochii îi strălucesc. Deschide pianul, se aşază pe taburetul mic din faţa acestuia, şi mîinile amîndouă se aruncă, avide de viaţă, pe clapele care le doresc.

Tabloul mare, de deasupra canapelei, învie şi el. Tirolezii care dansează în mijlocul unei pajişti culeg repede cîteva^ flori, pe care le aruncă în odaie, şi părăsesc pînza. Dau covorul înlături, îşi iau partenerele de mijloc şi încep să le învîrtească. Pe urmă le saltă în sus şi le învîrtesc iar, într-un iureş neîntrerupt.

Mîinile lui Liszt aleargă tot mai repede de-a lungul claviaturii. Uneori se opresc şi execută un tremolo rlsbun, în care totul ajunge să fie o singură vibraţie. Degetele nici nu se mai văd, ca spiţele unei roţi care se învîrteşte cu mii de rotaţii pe secundă.

Pe masă, chipul unui Mefisto din pîslă nu mai poate de bucurie. Diavolul coboară şi el, vesel, ia de mijloc tiroleza cea mai frumoasă cu şorţ verde şi pălărioară roşie şi joacă cu ea. Deodată se opreşte. Şi ceilalţi se opresc.

Doar muzica îşi continuă zbuciumul. Doar ea mai însufleţeşte odaia. Acum sună de parcă cineva ar coborî o mie de trepte în cîteva clipe. Mefisto contemplă ironic orologiul, şi pasajul pe care-l execută Liszt pare hohotirea lui nebună.

De sus, chipul cadranului priveşte cu mustrare toată scena. Limba ceasornicului îşi continuă nestingherită calea, străjuită la stînga şi la dreapta de greutăţile majestuoase.

- Nesăbuiţilor! Descreieraţilor! Nelegiuiţilor! Ce e cu voi ? De ce vă bucuraţi ? Nimic nu s-a întîmplat, nimic nu se întîmplă. în loc să jucaţi ca nebunii, aţi face mai bine...

Dar cuviosul pastor Tic-Tac nu are răgazul să-şi termine cuvîntarea. Mefisto îl apucă de limbă, trage... trage şi, tocmai cînd spiritul rapsodiei lui Liszt a ajuns la capătul scării, orologiul se prăbuşeşte cu un zgomot infernal de fier vechi pe parchet.

Cifrele de pe cadran par mai întii moarte, în fracurile lor negre, convenţionale. Pe urmă, deodată se înviorează, trezite de muzică. Îşi părăsesc doliul, colorîndu-se fiecare cu o altă nuanţă vie, pînă ce cadranul are înfăţişarea pestriţă a unei cozi de păun. Se iau la braţ şi încep să danseze şi ele, rotindu-se cînd într-o parte, cînd într-alta.

Mîini nevăzute ridică de jos greutăţile, apucîndu-le de lanţurile aurii. O dată în aer, încep şi ele să se balanseze ritmic. Limba, prăbuşită ca o victimă nefericită, se mişcă la rîndul ei. Niţel, apoi tot mai mult, pînă ce se ridică de jos şi începe să execu'te în aer tumbe fantastice, deasupra tirolezilor care şi-au reluat dansul.

Şi mîimile maestrului agită febril clapele cuprinse de viaţă. Coardele pianului scot sunete care deşteaptă, rînd pe rînd, sufletele aţipite ale obiectelor din odaie. Vasele goale se umplu de florile primăvăratece ale covorului, păsărelele tapetului ciripesc fericite, metrul de lemn se ridică şi el de la locul său şi ţopăie vesel, ca pentru a-şi dezminţi menirea exclusiv utilă. Biroul începe să se clatine greoi, plecîndu-se cînd într-o parte, cînd într-alta. Scaunele aleargă agitate de colo pînă colo, în timp ce fotoliile adînci par bătrîni înmărmuriţi de spectacolul bucuriei acesteia fără margini. Pianul se ridică, împreună cu Liszt, în aer şi începe să cutreiere odaia, învolburat într-un abur argintiu. Clapele se aprind ca nişte focuri vii cînd maestrul le atinge, iar uneori toată claviatura pare cuprinsă de incendiu.

Dar deodată feeria se destramă. Dansatoarea se aşază la loc pe pian, Liszt închide în grabă instrumentul şi se suie în portret, metrul se duce, ruşinat, la loc. Mefisto se suie cu coada între picioare pe masă, iar păsărelele tapetului amuţesc. Satisfăcut, superior, pastorul- orologiu îşi întregeşte mădularele zdrobite şi-şi reia locul cuvenit, ca să măsoare mai departe vremea.

- De ce te-ai oprit ? o întreabă Ilan pe Ianca. De ce s-a terminat ? Era atît de frumos !

- Din pricina noastră. Orologiul din noi a refuzat să mai păşească pe cărarea fanteziei.

- Hai, învie iar totul. Te rog !

Mefisto deschide prudent un ochi. Cînd vede că nu-i nici un pericol, se ridică tiptil, coboară de pe masă şi se îndreaptă spre ceas. Aici se opreşte şi se strîmbă cum poate mai urît, ca să scoată figura respectabilului orologiu din sărite. Apoi, cu un gest sigur, opreşte limba. Şi ceasul pare mort, ca un orator demagog căruia i-a pierit brusc, în mijlocul discursului, graiul.

Mefisto se întoarce cu faţa spre canapea, face o piruetă graţioasă în direcţia celor doi îndrăgostiţi şi apoi se instalează, cu pipa în gură, într-un fotoliu comod, de unde, pufăind grav, priveşte cu un zîmbet sarcastic limba înţepenită, iremediabil verticală, a celui care pretinsese cîndva că, măsurînd vremea, poate să cuprindă viaţa.

Buzele Lui Ilan se apropie visătoare de părul Iancăi. Ianca şopteşte:

- Vezi, iubitul meu ? Acum timpul s-a oprit în loc. Durata nu mai curge.

O orchestră nevăzută intonează „Vraja focului" din opera „Walkiria". Pe calea arginitie a razelor lămpii de masă, fiicele Lui Wotan au pornit-o în ropotul sălbatic al cailor. Razele nu se opresc la plafon, îl străbat şi fug tot mai sus, purtînd în lumina lor galopul nebun al amazoanelor...

Capitolul 28

O ANIVERSARE Cu PERIPEŢII

Locuinţa Lui Gromov nu mai semăna în seara aceea cu cuibul liniştit al unui savant.

Uşile camerelor erau da’te înlături. Cele trei biblioteci deveniseră o singură încăpere mare, în care se mişcau oameni de vîrste diferite: tineri studenţi şi învăţaţi vîrstnici, fetişcane cu flori în păr şi bătrî- nele, ca mătuşa Maria.

Era aniversarea - între prieteni - a 100 de ani de activitate ştiinţifică a lui Gromov. Bătrînului îi plăceau adunările acestea, în care îl înconjura dragostea studenţilor, colegilor, prietenilor, rudelor sale apropiate. În orice caz, se simţea mult mai bine acasă, înconjurat de oameni poftiţi de el, decît la sărbătorile oficiale, unde se rosteau discursuri oficiale şi i se aduceau laude oficiale.

Celebrîndu-şi centenarul de activitate, Gromov era bucuros că poate să sărbătorească izbînda definitivă a „tratamentului cu viaţă" aplicat lui Tăun. De aceea, profesorul îl şi rugase pe acesta să poftească pe cine doreşte. Printre oaspeţi se numărau Ilan şi Ianca, pe care Grigore urma s-o cunoască astăzi.

Venise şi pictorul Gunarsen. Gromov şi Gunarsen se cunoşteau de peste 50 de ani, de la centrul de tratament al bătrîneţii. Gusturile lor comune în arta plastică şi vederile lor opuse în problemele psihologiei creaţiei închegaseră între ei puternice legături.

Cel mai activ personaj dintre toţi oaspeţii lui Gromov era, însă, fără îndoială, mătuşa Maria, care circula mereu între odaia unde se strînseseră primii invitaţi şi bucătărie. Purta o rochie care stârnea chicotelile Iancăi şi al studenţilor care o înconjurau. Deasupra rochiei avea un şorţ de olandă cu dantelă.

Adusă puţin din spate, cu trupul pirpiriu, cu părul de zăpadă, mătuşa Maria trebăluia fără contenire. Şi dacă nu erai de părerea ei, ţi se proptea în faţă şi, privindu-te prin lentilele invizibile de presbitie, te apostrofa:

- Poate ştiţi voi mai bine! Comandă-ţi televizofonic puţină minte automată, tinere!

Mătuşa Maria o rechiziţionase pe Ilona în laboratorul improvizat ca bucătărie, pentru realizarea unei mese „ca acum o sută de ani".

Pe maşina electrică, împrumutată de la Muzeul de antichităţi al oraşului special pentru aniversarea intimă a centenarului, fierbeau sărmăluţe în foi de viţă într-un cristalizator de sticlă greu fuzibilă, iar în cuptorul de calcinare cu inîraroşii se coceau cozonacii pregătiţi de mătuşa Maria după o reţetă cunoscută numai de ea. într-un balon uriaş, prins de un stativ, fierbea ciorba de peşte, pentru care Ilona încerca să piseze. într-un mojar de agat din laborator, nişte boabe de piper.

Alergînd neobosită de ici pînă colo, mătuşa Maria gusta mîncărurile, mirosea cu vădită plăcere aburul care se ridica din cratiţele improvizate şi îşi exprima nostalgia pentru trecutele vremi, pentru farmecul gospodăritului.

- Ei, fetiţo, ce ştii tu! N-ai cum să înţelegi. Ţie ţi s-o fi părînd firească moda asta. Să mănînci mîncare fabricată în automate culinare, să te îmbraci numai cu haine făcute de alţii. Ce plăcut era altădată să-ţi împleteşti cu andrelele o flanea după un model personal, să te odihneşti după ce deretecai prin casă. să-ţi primeşti soţul la masa unde îl aştepta o surpriză: un borş de crap, o ciorbă moldovenească, o piftie cu usturoi - ceva bun ca la mama acasă. Sfîntă vorbă! Acum tot farmecul acesta s-a dus. „Despulverizator automat", „microclimat artificial" şi dumnezeu mai ştie ce.

Amuzată, Ilona pisa piperul, interveni cu un patos prefăcut, numai ca s-o mai stârnească pe mătuşa Maria.

- Nu te înţeleg deloc. O dată pe an este, desigur, o joacă plăcută să găteşti sau să ştergi praful. E ca şi cum ai îmbrăca un costum de acum zece secole pentru a juca o piesă istorică. Dar în general... Pe mine mă apucă fiorii cînd mă gîndesc că ar

trebui să-mi pierd ore întregi cu desprăfuitul, măturatul şi toate celelalte. Asta-i robie sadea:

Mătuşa Maria se opri din treabă.

- Robie? Asta ţi-o fi băgat în cap nepricopsitul de nepotu-meu ! se aprinse ea. Doar nu mă refer la condiţiile capitaliste. Eu vorbesc de condiţiile femeii eliberate, care, din dragoste pentru ai ei, îşi folosea priceperea pentru a transforma căminul într-o lume intimă, plăcută, deosebită de celelalte.

- A, nu! Ilona îşi scutură coama de păr arămiu. Să mă ierţi, dar cred că bărbatul iubit aşteaptă de la noi mai mult decît un prînz sau o cină bună, pe care astăzi are unde să le găsească oricînd şi oriunde.

- Şi ce crezi, mă rog, că aşteaptă bărbatul de la soţie sau de la prietena lui ?

- Cum vorbeşti şi dumneata, mătuşă Maria! Ce înţelegi prin „a lui",?

- Bine, fie, fără „a lui". Soţia..., prietena... aşa, în general.

- Cred că un prieten adevărat aşteaptă de la noi să-i înţelegem aspiraţiile şi să participăm la lupta Lui, adică exact ceea ce aşteptăm noi de la el.

Un suspin greu răsună în laboratorul bucătărie. Ripostînd parcă cuvintelor ei neexprimate, veni răspunsul Ilonei.

- Mai mult de o zi n-aş suporta ocupaţiile astea, nici să mă tai!

În biblioteca ornamentată cu flori tropicale, se strînseseră vreo zece invitaţi.

Fratele lui Gromov, un cunoscut geograf, discuta aprins cu cîţiva colegi ai acestuia, de la Institutul din El-Solohu, despre posibilitatea prevederii şi combaterii taifunurilor. Mătuşa Maria îl luase la o parte pe Şandor şi încerca să-l convingă că nicăieri nu există locuri mai pitoreşti decît în Delta Dunării, unde se ducea de cinci decenii în fiecare vară.

Într-o nişă boltită, luminată de o lampă fluorescentă de forma unui ciorchine de strugure, Ilona îi descria lui Iuk amănunte inedite ale întîmplărilor de la Bios-Alfa. Îi vorbea mai ales despre Habarani, despre aprecierile acestuia.

, - Cred şi eu. Cine ar putea fi cu totul indiferent în faţa unei fete a cerului ? L-ai ameţit doar şi pe Gromov. Faci adevărate ravagii printre savanţi...

Ilona tresări.

- Unde să fie Grigore şi Gromov, Iuk? Nici unul, nici altul nu sînt de găsit. Am format de zeci de ori indicativele lor televizofonice. Ba este ocupat, ba nu răspunde. Unde-or fi ?

Iuk nu părea neliniştit. Dar era. Era neliniştit mai ales pentru Grigore.

Vocea sonoră a profesorului Baberik, un coleg al Lui Gromov, atrase tuturor atenţia. Majoritatea invitaţilor se strînseseră acum într- un singur grup, unde se desfăşura o discuţie în care se prinseseră mulţi. Iuk folosi prilejul pentru a evita răspunsul la întrebările Ilonei. O conduse pe aceasta lîngă grupul invitaţilor.

- Planeta Marte e slab populată, spunea tocmai Baberik. Ar putea primi cu uşurinţă 7-8 miliarde de pămînteni. Să mergem mai departe. În anumite condiţii, planeta Venus...

Iuk interveni.

- Şi de ce toate astea? Facem neomalthusianisin în toată regula. Pămîntul va mai fi încă, pentru multe veacuri, suficient de încăpător. Cu mijloacele de care dispunem, poate hrăni 20, 30, 40 miliarde de oameni. Mai ales după ce toate pustiurile vor fi lichidate, iar gheţurile pămînturilor arctice şi antarctice topite.

- Popularea altor planete nu e încă nici necesară, nici raţională, observă şi Şandor. Se poate calcula uşor ce uriaşe forţe şi mijloace ar trebui să punem în joc pentru a înfăptui asemenea proiecte. Trebuie văzut dacă aceste forţe şi mijloace nu pot fi utilizate mai eficient în altă direcţie.

Profesorul Baberik combătu vehement aceste puncte de vedere.

- Putem face şi una, şi alta. Populaţia aşa-zisei lumi vechi n-a rămas doar staţionară după ce Colunb a descoperit America. Sînt convins că peste un secol noţiunea de om nu va mai coincide cu aceea de om pămîntean. Acesta e un lucru esenţial. Datorită pionierilor cosmici, umanitatea va dobîndi un orizont tot mai larg.

- Şi mie mi se pare, ca şi lui Iuk, că nu aceasta e problema centrală, interveni fratele lui Gromov. Avem încă atîtea de îndeplinit pentru a face viaţa oamenilor de pe pămînt mai plină, mai frumoasă, pentru a ajuta pe fiecare membru al societăţii umane să se realizeze pe linia aptitudinilor şi aspiraţiilor sale !

Mai sînt încă oameni pe care nu reuşim să-i apropiem suficient de ştiinţă, ca şi de culmile gîndirii omeneşti. Arta nu dă încă destul pentru îmbogăţirea sufletelor. În viaţa noastră de toate zilele, în relaţiile omului cu omul, şi mai ales în psihologia noastră, mai stăruie rămăşiţe de întuneric preistoric. Desigur, nu acele monstruozităţi de acum un veac - de felul şovinismului, calomniei sau violenţei -, ci altele, mai puţin grave, dar totuşi nedemne de făptura omenească. După părerea mea nu avem încă destulă consideraţie, înţelegere, dragoste unul pentru altul. Orgoliul şi invidia, laşitatea, spiritul de imitaţie şi atîtea altele ne mai rod fiinţa şi alterează frumuseţea morală a omului nou.

Calea spre desăvîrşire e lungă, nesfîrşită. Ne apropiem de omul, om, cu fiecare pas al progresului, dar la fiecare cotitură ne dăm seama cît de mult mai avem de mers...

Ultimele cuvinte se pierdură în zgomotul strident produs de rîsul colectiv al grupului în mijlocul căruia se găsea Ianca. Cît de repede îi cucerise pe studenţii favoriţi ai Lui Gromov fata asta, în ochii căreia juca neastâmpărul! Şi cît de stingher se simţea Ilan în lipsa Lui Tăun. Toţi tinerii ăştia îi păreau nesuferiţi.

Pe măsură ce salonul se umplea, oaspeţii se întrebau unde este gazda.

Trimiseseră după Gromov la institut, dar acolo nu era. Plecase fără să lase vorbă unde se duce. Nici Tăun nu putuse fi găsit.

- Ce s-o fi întîmplat cu ei ? ingîna mereu mătuşa Maria, agitîn- du-se prin cameră.

- Nu fii îngrijorată, încercă s-o liniştească Ilona. Probabil vreo dezbatere care s-a prelungit peste aşteptări. N-avem, din păcate, nimic altceva de făcut decît să aşteptăm.

- în orice caz, interveni Iuk, o să-I spunem bătrînului că aşa ceva nu se face. Nu-i tocmai cuviincios să ne lase să aşteptăm cu ceasurile !

- Adevărat, foarte adevărat, dar n-a fost vina mea se auzi deodată vocea profesorului.

Gromov intrase neobservat de nimeni în încăpere.

- în sfîrşit! Pentru o astfel de întîrziere neobişnuită ne aşteptăm la explicaţii tot atît de neobişnuite, spuse fratele profesorului, cu o uşoară dojană în glas.

- Le veţi avea, dragii mei, le veţi avea!

După ce primi felicitările călduroase ale invitaţilor, Gromov se aşeză pe un jilţ şi începu să povestească.

- Tocmai mergeam spre casă, cînd televizofonul mi-a semnalat un apel. Preşedintele Uniunii Internaţionale Meteorologice voia să-mi vorbească. Pe un ton care trăda nedumerirea, m-a întrebat de ce nu particip la teleconvorbirea conducătorilor principalelor institute meteorologice din lume. Nimeni nu mă anunţase însă de aşa ceva. Pînă la urmă, totul s-a lămurit. Secretarul uniunii uitase să-mi dea de veste.

Ce să mai lungesc vorba ? A trebuit să mă duc la centrul de tele- dezbateri, să mă aşez într-un fotoliu, şi mai înainte de a avea timp să vă comunic că întîrzii sesiunea a şi început.

S-a PUS în discuţie propunerea unui savant norvegian în legătură cu transformarea climei Antarcticii, Groenlandei şi a unor insule de la nordul continentelor american şi asiatic •- în total 13.000.000 de kilometri pătraţi - pe baza energiei calorice furnizate direct, prin radiaţii, de o serie de noi sateliţi ficşi şi a devierii umor curenţi marini calzi. Un proiect interesant. îndrăzneţ şi - după părerea mea - bine fundamentat din punct de vedere ştiinţific. După dezbateri vii, s-a hotărît convocarea unui congres internaţional, la care să se discute toată problema. S-au fixat data şi locul: peste o lună, la Bucureşti.

- La noi ? întrebă mătuşa Maria cu mîndrie în glas.
- Da. Ca un omagiu adus savanţilor climatologi din acest mare centru ştiinţific. Dar unde e Tăun ? Abia aştept să-i dan o veste care îl va bucura mult.

De data asta interveni Ilona :

- N-a fost cu dumneata ? Noi aşa credeam. El e cel de-al doilea sărbătorit şi totodată al doilea întîrziat.
- Şi eu care voiam să-l anunţ că a fost invitat să participe la Congresul de la Bucureşti! remarcă dezamăgit Gromov. Mi-ar părea rău să i-o spună altul înaintea mea.
- îmi pare atît de bine pentru el, izbucni ilona, veselă.

Frecîndu-şi mîinile ca pentru a şi le încălzi, Gromov îşi îndemnă oaspeţii spre masă. Nu dădea nici un semn de nelinişte. Mătuşa Maria şi liona însă împărtăşeau aceeaşi teamă în legătură cu lipsa lui Tăun. Ilona se ferea din calea lui Iuk. Nu se putea descotorosi de o senzaţie aproape dureroasă de remuşcare.

Atmosfera din cabinetul de lucru, al Lui Stevens era încărcată. Tăun îşi susţinea punctul de vedere cu înfrigurare, în ciuda împotrivirii de care se lovea. Nici privirile reci ale Lui Stevens, nici observaţiile hotărîte ale lui Gorano nu-l făceau să renunţe.

Cu mîinile la spate, parcurgea odaia în lung şi-n lat, pradă unei agitaţii febrile.

- E vorba de viaţa oamenilor din grupul de cercetare V. reîncepu el pentru a nu ştiu cîta oară. Peste trei ore...

Stevens îl întrerupse.

- Ascultă, Grigore. Eşti un cercetător de valoare, dar un- exaltat. Gîndeşte-te că nava de supraveghere a grupului se află la 220 de kilometri de epicentrul cutremurului experimental. Nu o dată am calculat raza în care este periculos să se navigheze. Cele mai largi determinări au stabilit-o la 150 de kilometri. În această zonă am avertizat toate vasele să nu pătrundă.

Tăun se opri din mers în faţa lui Gorano.

- Fac un ultim apel la dumneata, care eşti coordonatorul expediţiei. Avem de-a face cu prima experienţă de producere a unui cutremur artificial submarin. Este necesară o marjă de siguranţă cu mult mai mare. Calculele efectuate la Centrul de combatere a cutremurelor nu ţin seama, după părerea mea, de toţi factorii locali. Ce vă faceţi dacă, în afara elementelor pe care le-aţi luat în consideraţie, intervine, de pildă, şi o acumulare de gaze de mare adîncime, aflată sub o presiune considerabilă, sau un efect datorat interacţiunii unor mase puternic radioactive? Poate că...

Privirea coordonatorului îl făcu să se oprească o clipă.

- Nimic nu ne îndreptăţeşte la asemenea presupuneri. Geopalpa- torul nu a detectat nimic suspect.
- Ştiţi însă prea bine că în zona respectivă nu s-au putut face determinări precise datorită perturbaţiilor acelora încă neexplicate! ripostă Tăun.

- Asta nu dovedeşte că ai dreptate. Am în faţa mea cea mai recentă hartă a subsolului regiunii respective din Oceanul Atlantic. E stabilită de grupul H de cercetare şi confirmată de observaţiile grupului M . Dumneata pe ce te întemeiezi ?

Tăun îşi muşcă buzele. Era cu atît mai furios cu cît simţea că pare ridicol. încercă să se stăpînească, dar nu reuşi. Izbucni pe neaşteptate.

- Pe dragostea de oameni, de viaţă...

Se opri brusc.

După o scurtă tăcere, Stevens îi răspunse lapidar.

- Argumente neştiinţifice. Altceva ?

Gorano tresărise la auzul cuvintelor lui Grigore şi îi aruncă Lui Stevens o privire nemulţumită.

- Trebuie să înţelegi, prietene, începu el, că noi, ca oameni de ştiinţă, nu ne putem baza pe astfel de ipoteze nefondate. S-ar putea ivi cineva care să sfătuiască pe oameni să nu mai meargă la suprafaţa Pămîntului de teama meteoriţilor, care, o dată la o mie de ani, ar putea omorî pe cineva. Nici o teorie ştiinţifică confirmată astăzi nu vine în sprijinul dumitale.

Tăun se frecă cu mîinile la tîmple. Ce-l făcea să susţină această idee ? Să fi fost doar o festă pe care i-o juca sensibilitatea lui exagerată ?.... Era mai mult decît atît. Se simţea irezistibil împins pe poziţia aceasta. Deodată îl străfulgeră un gînd, o amintire şi începu să vorbească :

- În cursul unei cercetări de la Alma Ata, am întocmit o hartă a regiunilor maritime de mare potenţial seismic. Se baza pe o teorie neelaborată pînă în ultimele ei amănunte. îmi amintesc că am ajuns la unele concluzii care contraziceau datele stabilite pînă atunci.

Explică pe scurt, dar destul de incoerent, bazele ştiinţifice ale studiului. Apoi continuă :

- N-am avut timpul necesar să-mi verific presupunerile. Nici datele pe care mă întemeiam nu le mai am la dispoziţie. Dar îmi amintesc că punctul unde se află acum nava de observaţie a grupului V...

Stevens nu-l lăsă nici de data asta să termine.

- De la neprecis la vag.

- E trist, dar asta înseamnă că deocamdată nu mai am ce spune.

După cîteva clipe, Grigore adăugă:

- Mă duc.

Uşa cabinetului se deschise şi apoi se închise în urma lui.

- S-a supărat, dar n-avem ce-i face, observă Stevens.

Acum, că Tăun plecase, Gorano părea mai puţin sigur pe poziţia lui.

- Ascultă, Stevens, vino cu mine la centru. Nici eu nu cred să aibă dreptate, dar să mai verificăm o dată toate hărţile subsolului maritim. Poate că raportînd zona regiunii viitorului cutremur artificial la cele mai bine studiate dintre zonele învecinate, vom găsi ceva care să confirme presupunerile Lui Grigore. Să nu pierdem nici o clipă!

- Un nebun aruncă o piatră..., vru să înceapă Stevens.

De data aceasta însă, Gorano i-o reteză scurt. Îi făcu semn să-i urmeze şi porniră în grabă spre terasa locatoriului. Da acolo, luară helicopterul spre centrul de operaţii.

Sorbeau cu plăcere din borşul acrişor. Cele două gospodine se bucurau din plin de laudele binemeritate ale mesenilor, cînd Tăun îşi făcu, în sfîrşit, apariţia.

Ilona ieşi în întîmpinarea Lui. O senzaţie de uşurare o făcea să se mişte vioi. Gesturile îi erau învăluitoare, de parcă şi-ar fi exprimat prin ele o recunoştinţă caldă.

L-ar fi îmbrăţişat numai pentru că era acolo, pentru că dezminţise presimţirile ei întunecate. Dar expresia lui trăda o nelinişte, care o sperie.

- Nu te simţi bine? întrebă ea privindu-l în ochi, urmărindu-i cutele de pe frunte.
- N-am nimic... S-a întîmplat însă ceva... O să-ţi spun, dar nu acum, mai tîrziu...

Ilona îl cunoştea bine. înţelese că nu era momentul să-l tulbure cu întrebări, că frămînltarea Lui avea să izbucnească singură, mai devreme sau mai tîrziu.

- Vă rog să mă iertaţi..., începu Tăun, adresîndu-se invitaţilor.
- V-am şi iertat pe amîndoi, replică Iuk. Ai luat pildă de la fostul dumitale dascăl, ceea ce explică totul. Nădăjduim însă că nu veţi întîrzia şi la Congresul de la Bucureşti...
- Care congres ? întrebă mirat Grigore. Nu ştiu la ce te referi.

Gromov îi relată pe scurt despre noul proiect. Chipul lui Tăun se lumină pentru cîteva clipe.

- Bucureştii... Bucureştii ! O să-i revăd. Şi încă foarte curînd! ?

Ce prilej interesant! Profesore dragă, îţi sînt adînc recunoscător!

- Nu-mi datorezi mie recunoştinţă, ci dumitale. Ai fost desemnat pe baza lucrărilor şi cercetărilor efectuate.

Tăun simţi din nou aţintiţi asupra Lui ochii mari ai Ilonei. Voia tocmai să o roage să-şi spună gîndul, cînd ea începu singură să vorbească.

- Cît de ciudat mi se pare cînd aud pe cineva spunînd că îi este dor de locurile unde s-a născut, unde a copilărit. Dacă mi-ar zice mie cineva să-mi revăd satelitul jupiterian, unde mi-am petrecut copilăria şi adolescenţa, i-aş spune că... am altceva mai bun de făcut. Cînd eram acolo, nu-mi displăcea. Dar de cînd am venit pe Pămînt, nu am nici o nostalgie. E adevărat că la Bucureşti e şi congresul, dar pe tine, Grigore, te atrage în primul rînd oraşul...
- Da, Ilona, aşa este! Mi-e dor de acele ţinuturi. Tu n-ai avut în cosmos decît un adăpost într-un pustiu încremenit, pe care l-ai acceptat, dar de unde ai fi vrut să scapi cît mai repede. Eu am trăit însă din plin clocotul unei vieţi care năzuia tot mai sus. Sînt nerăbdător să aflu unde au ajuns oamenii de acolo.

E adevărat că patria noastră este acum globul pămîntesc, dar nu voi uita niciodată locurile de unde am pornit, pe oamenii cu care am păşit cot la cot în tinereţe. Sînt, de aceea, nespus de bucuros că s-a ales Bucureştiul pentru acest congres. Altfel cine ştie cînd m-aş fi hotărît să plec într-acolo !...

Se opri brusc. Vorbind, uitase de gîndurile care-l chinuiau. Acum se îngrămădeau din nou, apăsătoare.

Între timp, mătuşa Maria intervenise şi ea în discuţie. Era doar vorba despre Bucureştii ei ! Preocupat însă cum era de soarta grupului V, Tăun nu auzea cuvintele pe care le rostea bătrîna.

Şi cuvintele pe care Tăun le spusese Iancăi, la ivirea ei, adusă de mînă de Ilan, sunaseră reci, convenţionale. Ce impresie oribilă îi făcuse fetei acest om distrat şi distant! Ilan înţelese că se petrecuse ceva cu maestrul şi se retrase împreună cu prietena lui.

Grigore depăna multă vreme singur gîndurile care îl măcinau.

Oamenii mîncau felurile gustoase, discutau, rîdeau, şi toate acestea treceau pe lîngă el, fără să-l atingă. Spre necazul mătuşii lui, Tăun mesteca şi înghiţea în neştire, fără să simtă gustul bucatelor, fără să spună un cuvînt.

- Ce-i cu tine, băiatule? izbucni la un moment dat bătrîna. De ce nu ne spui ce ai pe suflet ?

Dar Grigore parcă nici n-o auzea. O privea cu ochii lui limpezi, fără s-o vadă.

Unde era grupul V ? Se uită la cronograf şi tresări speriat. Peste exact o oră şi un sfert, fundul mării avea să se cutremure, apele să se învolbureze, valuri uriaşe să se ridice din ocean spre înaltul bolţii.

îi veneau în minte iar şi iar discuţiile din casa lui Stevens. De ce nu voiau să-l asculte ?

Ce rost avea să fie acum aici, aşezat la o masă festivă, la o aniversare ?

Cu o săptămînă în urmă, consiliul interdepartamental hotărîse definitiv că era sănătos, că nu mai avea nevoie de tratament de readaptare. Ar fi trebuit să fie fericit. Dar noua frămîntare legată de soarta grupului V pusese stăpînire pe el. Nu făcea oare exces de zel căutîn- du-şi parcă singur necazuri ?

În imediata Lui apropiere, auzi o voce care îl striga. Privind în jur, văzu că rămăsese singur la masă. Strîngea cu putere între degete o linguriţă, balansînd-o deasupra ceştii de compot de ananas.

- Vino în salon, Grigore. Masa s-a terminat de mult.

Glasul Ilonei era cald, (prietenos.

- Sau mai bine spune-mi acum, aici ce s-a petrecut cu tine, stărui ea.

Grigore ridică ochii spre ea, ca şi cum ar fi revăzut-o după o lungă despărţire.

- Ai dreptate. Dar nu-i destul să-ţi spun ţie. Trebuie să vorbesc cu mai mulţi.

- Sînt doar destui în casa asta în astă-seară ! încercă într-o doară să glumească Ilona. Tăun parcă nici nu auzise ultimele ei cuvinte.

Se sculă şi porni cu paşi mari spre salon. în mînă mai ţinea linguriţa de compot. Abia în momentul cînd ridică amîndouă braţele, cerîndu-le invitaţilor să-l asculte, îşi dădu seama de acest lucru, surprinzînd zîmbetele care apăruseră pe cîteva chipuri, pentru a dis părea, de altfel, foarte repede la vederea figurii lui încordate.

Iuk opri muzica.

- Ştiu cît de nepotrivite vor suna astăzi aici cuvintele mele, începu Tăun. Dar nu am dreptul să-mi ascund mai departe frămîn- tarea. E în joc viaţa unor oameni...

Le povesti în amănunt situaţia grupului V, controversa dintre el şi ceilalţi cercetători, teama care îl cuprinsese pentru vieţile tovarăşilor săi de muncă.

Abia terminase, cînd profesorul Baberik, care-l ascultase cu un interes deosebit, întrebă unde se află epicentrul cutremurului proiectat.

- 23° longitudine vestică şi 28° latitudine sudică, răspunse Grigore.

Faţa lui Baberik se întunecă.

- Cum e mai rău. Am 'primit chiar ieri o comunicare a unui cercetător japonez, care, bazîndu-se pe dezvoltarea unor lucrări efectuate acum vreo 60 de ani la Alma Ata - Tăun tresări la auzul acestor cuvinte -, conchide că acolo şi în alte cîteva locuri de pe Întinsul oceanelor sînt zone de mare pericol seismic, nedetectabile cu ajutorul geopalpatoarelor datorită acţiunii unor radiaţii complexe. Un cutremur provocat ar produce, desigur, o furtună puternică pe o suprafaţă imensă.

- Cunosc şi eu lucrarea, observă Gromov, vizibil tulburat. Ai avut, din păcate, dreptate, Grigore. Cît timp mai este pînă la producerea cutremurului ?

- 56 de minute.

Gromov sări în picioare.

- La aerodrom! Tăun, Iuk, Baberik, veniţi.

Ilan, care ascultase cu atenţie încordată relatarea lui Tăun, se apropie de el şi îi strînse mîna. Fără nici un cuvînt, Grigore îl luă de braţ şi porniră împreună în urma celorlalţi. Ilan privi o clipă spre Ianca şi-şi dădu seama că-l urmărea din ochi. Păşea alături de Tăun şi simţea ceva cald, o mulţumire cum nu mai cunoscuse.

Cinci minute mai tîrziu, racheta de salvare „Albatrosul" spintecа cu o viteză de 12.000 kilometri pe oră ionosfera, îndreptîndu-se spre punctul unde se afla nava

grupului V. La aerodrom mai luase doi pasageri neaşteptaţi : pe coordonatorul Gorano şi pe cercetătorul Ste- vens. După o ultimă revedere a datelor şi calculelor de care dispuneau,
ajunseseră la concluzia că se putea ca Grigore Tăun să aibă dreptate.

Rosovski, comandantul grupului V, îşi privea cu nerăbdare cronograful.

- încă şase minute! şopti el.

Toate aparatele înregistratoare erau pregătite, şi cercetătorii îşi ocupaseră locurile de observaţie în navă.

Rosovski se pregătea tocmai să mai dea o raită prin vas, cînd auzi apelul televizofonic. Se gîndi mai întîi să apese pe butonul de oprire, pentru a întrerupe legătura. Mai avea doar atîtea de făcut. Cine ştie ce prieten, care-şi găsea tocmai acum să-l deranjeze.

Dar pe ecran apăruse de acum chipul profesorului Baberik şi se făcu auzită vocea lui gravă.

- Atenţie, Rosovski ! Grupul vostru este în primejdie! Peste 15 minute racheta de salvare „Albatrosul" va fi lîngă voi. Pregătiţi-vă de îmbarcare. Întrerupeţi imediat lucrările de cercetare !

Comandantul grupului V dădu imediat alarma. Cercetătorii şi echipajul de navigaţie se adunară pe bord. Primiră vestea cu sînge rece, dar totodată conştienţi de pericolul pe care aveau să-l înfrunte. Cîţiva cerură permisia să continue observaţiile, cel (puţin pînă la ivirea navei de salvare.

Douăsprezece minute după ora stabilită pentru producerea cutremurului, un val imens, asemenea unui zid de apă, se ivi la orizont, înainta cu mare viteză spre navă. Oceanul, pînă atunci neted ca oglinda, începu să se agite.

În acelaşi timp, la cîteva sute de metri înălţime, apăru un punct argintiu, care creştea treptat. Era racheta de salvare. Aceasta îşi încetini zborul, apoi se opri cu totul şi, deasupra ei, se iviră palele unei elice gigantice. Racheta se transformase în helicopter şi începuse să se lase cu mare repeziciune în jos...

Cînd marele val ajunse la vreo sută de metri de vas, vuietul lui asurzitor acoperi complet zgomotul motoarelor aeronavei, Rosovski
se urcă ultimul în racheta-helicopter.

Membrii grupului V se găseau acum în siguranţă în „Albatros".

Dedesubtul călătorilor, oceanul se zbătea furios. Valuri imense, se ridicau la mari înălţimi şi se aruncau apoi înspumate în jos, iar trombele ţîşneau pînă la sute de metri altitudine, străpungînd norii cenuşii. Vasul de cercetări era aruncat, ca o jucărie, ba într-o direcţie, ba Într-alta.

Gorano îl duse pe Rosovski, conducătorul grupului V, în faţa lui Tăun. Amîndoi îi strînseră acestuia mîna cu căldură:

- Iată pe salvatorul vostru!

„Albatrosul" se mai roti de cîteva ori deasupra apelor înfuriate, care ofereau un spectacol măreţ. începu apoi să suie rapid şi o porni, cu toată viteza de care erau capabile motoarele sale, spre continent.

Capitolul 29

Un STATISTICIAN AL TRANSPORTURILOR

- Indivizi plicticoşi au existat şi vor exista în toate timpurile, îşi spuse Grigore Tăun oftînd din greu.

Dar omul care se afla lîngă el, în mica rachetă - pe nume Geo Paseta -, nu observă starea Lui de enervare şi îşi continuă nestingherit peroraţia. Era mic, slab şi

veşnic agitat. Vorbele îi ieşeau din gură într-un torent neîntrerupt, îmbîcsite de da'te şi cifre. O adevărată maşină statistică în funcţiune.

- Trebuie să înţelegem cu toţii că transporturile au fost întotdeauna şi vor fi întotdeauna arterele prin care curge sîngele unei regiuni. într-un singur an se transportă în Sahariana 790.000.000 de călători şi produse în greutate de peste două miliarde de tone. Şi cît de impresionante, prin amploare, ca şi prin perfecţiunea lor, sînt mijloacele pe care tehnica modernă ni le-a pus la dispoziţie.

Pe vremea dumitale nu existau nici drumuri mobile, nici aviotre- nuri intercontinentale. îţi dai seama unde am ajuns?

Paseta scoase un carnet de note şi continuă netulburat:

- Locuitorii Saharianei efectuează 72,35% din călătoriile lor de peste 150 de kilometri şi 89,40% din cele de peste 500 de kilometri cu vehicule aeriene. Pe de altă parte...

Toate aceste lucruri nu erau, desigur, lipsite de interes. Dar nu numai tonul de lecţie cu care erau expuse îl împiedicau pe Tăun să le asculte cu atenţie. îi era mai ales necaz că nu era lăsat să trăiască emoţia acestor ore, cînd se găsea în drum spre locurile unde se născuse, pe care avea, în sfîrşit, să le revadă. Acum, mai mult ca oricînd, ar fi avut nevoie de singurătate. Şi-ar fi pus televizofonul pe toate posturile de pe latitudinea 45° şi ar fi găsit o doină cîntată oiereşte ca pe malul Oltului, ca în munţii Vrancei. Ar fi ascultat versurile unor poeţi de pe plaiurile dunărene. în mintea lui se perindau zeci de amintiri scumpe ale copilăriei, apăreau chipuri de oameni şi privelişti pe care le cunoscuse. Congresul de la Bucureşti, la care avea să participe, îi amintea de un alt congres, de cel de la Tuanin, spre care plecase cu zeci de ani în urmă, ca tînăr cercetător. Şi chipul Roxanei apărea din zările trecutului, viu şi dureros de limpede.

Simţămintele acestea se potriveau cu vorbele lui Geo Paseta ca trilul unei privighetori cu zgomotul strident al unei rîşniţe.

Acum tovarăşul de călătorie al lui Tăun se înverşunase să-i prezinte un scurt istoric al elementelor de ventilaţie şi încălzit folosite de la crearea aviaţiei. Trecu apoi la o analiză comparativă a eficienţei diferitelor mijloace de zbor. Se opri mai îndelung asupra vitezelor de care erau capabile diferitele vehicule aeriene, întărindu-şi afirmaţiile prin proiectarea a diferite diagrame, tablouri statistice şi grafice. Totul era demonstrat riguros, cu argumente precise şi complete.

Paseta trecu după aceea la problema accidentelor, iar după ce le clasifică în douăsprezece categorii, după trei criterii de bază - natura lor, cauza lor şi urmările lor -, observă că, practic, accidentele dispăruseră în ultimele două decenii.

- Mă înţelegi, desigur, explică el, apucîndu-l pe Tăun de reverul hainei. în acest interval de timp s-au petrecut doar cinci accidente aviatice şi nici unul dintre ele mortal.

îi arătă climatologului o diagramă reprezentînd curba scăderii numărului accidentelor de aviaţie în secolul al XXI-lea şi apoi continuă :

- Astăzi sînt realizate condiţii ideale de siguranţă a zborului. Automatizarea aproape generală a circulaţiei aeriene, motoarele de rezervă, dispozitivele de redresare, paraşutele care se deschid singure - de felul celor pe care le-am îmbrăcat noi la urcare - baloanele- paraşută pentru cazul unui zbor deasupra mării, toate acestea îţi apără de minune viaţa. în plus, ştii, desigur, că nici un vehicul aerian de pasageri nu poate lua oameni la bord înainte de a efectua, teledirijat şi fără echipaj, zboruri totalizînd minimum 100.000 de kilometri.
Dacă o astfel de navă experimentală suferă în cursul probelor un accident, ceea ce se întlmplă foarte rar, este revizuită, şi defectele de construcţie sînt înlăturate. Nu

poate fi pusă în serviciu decît dacă efectuează, fără pasageri, zboruri de cel puţin 500.000 de kilometri, în perfecte condiţii. în ce priveşte încercarea prototipurilor, aceasta se face fără pilot, zborurile de probă fiind şi mai îndelungate, căci...

Tăun se hotărî să nu mai asculte această revărsare de informaţii. Încerca să uite de omul care se afla lîngă el, să se gîndească numai la revederea care-l aştepta peste jumătate de oră. Nu reuşi însă. Cuvintele, rostite uniform şi sacadat, îi răsunau în urechi ca tic-tac-ul unui ceasornic prea zgomotos, care nu te lasă să dormi.

îşi reaminti cum dăduse pacostea asta peste el. În drum spre aerodrom călătorise cu Geo Paseta în aceeaşi cabină a drumului mobil. Aşa cum era firesc, îşi împărtăşiseră reciproc ţelul călătoriei. Amîndoi trebuiau să ajungă, într-o primă etapă, la Benghazi, pe coasta sudică a Mediteranei.

Şi de atunci începuse nenorocirea. Paseta vorbea, vorbea, vorbea...

Nu se oprise nici atunci cînd ajunseră la aerodrom. Tăun voia să se îndrepte spre grupul principal al rachetelor de pasageri, dar Paseta se antrenase în mod energic spre un panou lăturalnic, pe care era înfăţişată vasta reţea a transporturilor aeriene. Aici îi dăduse o nouă serie de explicaţii, ilustrate prin exemple numeroase şi calcule precise.

Cînd Tăun reuşise, în sfîrşit, să-l convingă că era tîrziu, Paseta îl luase de braţ şi pornise cu el, vorbind mereu, spre un grup izolat de patru rachete aflate în apropierea panoului. Grigore ar fi vrut să-l întrebe pe însoţitorul său nedorit de ce trebuiau să se urce într-una din aceste nave şi nu în cea spre care se vedea mergînd şuvoiul cel mare al călătorilor. Dar se temea să nu provoace noi şi noi explicaţii obositoare. Deşi întrucîtva nedumerit, răsuflă uşurat cînd se văzu urcat în navă şi putu să apese pe butonul „Benghazi".

Nu vedea ce importanţă ar fi putut avea, la urma urmei, faptul că nu luaseră una dintre rachetele aflate în zona principală de decolare.

Aşa îl cunoscuse pe neobositul său interlocutor...

Tresări cînd Paseta i se adresă direct.

- Mă asculţi, nu-i aşa ? Voiam tocmai să te rog să-mi împărtăşeşti impresiile pe care le avea un călător în vehiculele secolului trecut. Cred că merit pe deplin această modestă răsplată, adăugă el, clipind repede din ochi. Uite, sînt numai ochi şi urechi.

Scoase carnetul şi îl privi pe Grigore Tăun ca şi cum ar fi spus :

- Plnă acum te-am distrat eu pe tine. Acum mă aştept la relatări absolut inedite.

Cît mai avea oare pînă la Benghazi ? se întrebă Tăun, exasperat. Dar în aceeaşi clipă se petrecu ceva care îl scuti de răspuns.

Semnalul roşu al alarmei se aprinse şi vorbitorul automat al rachetei anunţă scurt.

- Atenţie! Motorul nu mai funcţionează. Săriţi cu paraşuta peste 15 secunde prin trapa care se va deschide sub voi.

Lui Tăun îi trecu ca fulgerul prin gînd că făcuse rău acceptînd să se urce la aerodrom într-una din navele acelea izolate. Dar nu mai era timp pentru frămîntări. Cînd trapa se deschise îşi dădu primul drumul în gol.

Capitolul 30
SAHARA

Ameţit de cădere, Grigore Tăun dădu să se ridice în picioare.
Lîngă el se afla o stîncă ciudată, aidoma unui cap de cal.

Ridicîndu-se, se izbi cu toată puterea de o ieşitură a rocii dure. Simţi o durere cumplită în creştet. În faţa ochilor începură să-i joace pete violete, care se înmulţeau

tot mai mult, se uneau între ele şi îi întunecau treptat vederea. Capul îi zbîrniia de parcă i-ar fi fost plin de bondari.

Se clătină cîteva clipe ca beat. Apoi se prăbuşi greu, ca un bolovan, la pămînt...

Cînd se trezi din leşin, privi în jurul lui fără să înţeleagă nimic.

Se găsea în mijlocul unei zone tipice de deşert. Formele terenului dovedeau că aici vîntul nu era un musafir trecător, ci stăpînul permanent. Nici o urmă de Geo Paseta sau de rachetă.

Valurile barhanelor de nisip, înalte de 20-30 de metri, se întindeau pînă departe, spre orizont. Aveau o formă caracteristică, cu panta expusă vîntului puţin înclinată, cea neexpusă - abruptă şi cu două prelungiri laterale. Ondulaţiile lor erau de o regularitate uluitoare.

Din loc în loc se zăreau stînci cu înfăţişări ciudate, care îşi datorau în mod evident formele eroziunii curenţilor aerieni. „Ciupercile", „sferele" şi „mesele colice", specifice pustiurilor şi altor regiuni bîntuite de vînturi puternice, păreau sculptate de dalta unui artist cu o imaginaţie bogată.

în fundul depresiunilor dintre barhane se vedeau pe alocuri tufişuri şi ierburi, printre care se iveau din cînd în cînd cîrfiţele şi şobolanii de nisip. Deasupra lui Grigore roiau mii şi mii de muşte, străvechea plagă a deşerturilor africane.

Visa oare ?

Şi dacă nu, unde se găsea şi ce era cu el ?

în mintea lui îşi făcu loc, tulburător şi dureros, un gînd ciudat. La început încercă să-l respingă, să-l izgonească, dar în favoarea lui pleda tot ce vedea împrejur.

Şi o voce interioară, vocea îndoielii chinuitoare, începu să vorbească :

- în jurul tău e Sahara. Ai dormit şi ai visat despre Sahariana, despre marile progrese înfăptuite de omenire în lupta pentru desă- vîrşire. Un vis frumos... Ilona, Iuk, Ilan nu există şi nici nu au existat vreodată. Submarinul transparent, centrul cultural, vegetaţia luxuriantă în locul deşertului nu sînt decît plăsmuiri ale minţii tale, Grigore!

Ce gînd îngrozitor! N-ar fi vrut să piardă cu nici un preţ lumea pe care o descoperise, oamenii pe care-i cunoscuse! Credea în ea, credea în ei, căci împlineau idealuri pe care umanitatea le nutrea de veacuri.

Urletul fioros al unui şacal, care răsună peste întinderile galbene şi înfierbîntate, îl chemă la realitate, ca o dezminţire dureroasă a nădejdilor sale.

Lui Tăun îi era cald, îi era sete şi capul îl durea de parcă ar fi fost gata să se despice în două. Dar toate acestea erau fără însemnătate faţă de îndoiala care-l tortura. Simţea cum ceva se năruie în el.

Un şarpe ţîşni dintr-o gaură a stîncii. Grigore sări repede la o parte. Tîrîtoarea se depărta, fără să-i dea vreo atenţie.

Vocea interioară devenise acum sarcastică, crudă.

- Unde ţi-e Sahariana, marea oază a Africii, cu eroii şi înţelepţii ei, cu etica ei înaltă ? Unde-s procesele care se termină prin condamnări la repaus silnic ? Dar de legemda naufragiaţilor cosmici îţi aminteşti ? Ce-i cu somnoterapia care a durat decenii ? Amăgiri, amăgiri I Realitatea pustiului e aici, lîngă tine...

Era nevoit să gonească fără încetare muştele care i se aşezau pe obraz şi pe mâini.

Gînduri contradictorii îl frămîntau. Poate că de la explozia atomică nu trecuseră decît cîteva zile... Dar în cazul acesta, cum ajunsese aici ?„. Existase oare sanatoriul ?... în orice caz, un lucru părea cert: nu se afla în Sahariana, ci în plină Sahară !

Dacă însă tot ceea ce - să zicem - „visase" despre „viitor" nu a existat nicăieri, atunci... atunci era dator să devină un adevărat profet, să vorbească oamenilor

despre morala, arta, sistemul de convieţuire, pe care imaginaţia lui le scornise şi care aveau nenumărate lucruri bune, minunate.

Dar ideile şi proiectele tehnico-ştiinţifice pe care le avea în minte? Să fi fost şi ele rodul fanteziei, cu toată precizia cu care şi le amintea ? Sau noile sisteme matematice de calcul ?

începu să-şi amintească schemele aparatelor meteorologice din institutul de la El-Solohu, cu toate amănuntele lor. Reproduse în gînd schema şi funcţionarea geopalpatorului.

- Toate acestea - un vis ? Nu, era absurd !

Un om nu putea doar să născocească o întreagă epocă. Un vis nu putea să cuprindă o lume.

Dar atunci, de unde înviase Sahara ?

Deodată îi veni o idee. Dezlegarea tainei era pe braţul său : tele- vizofonul. N-avea decît să se uite. Dacă era acolo, atunci Sahara aceasta era o iluzie, care avea să se spulbere mai devreme sau mai tîrziu. Iar de nu... în orice caz, descoperise în sfîrşit cheia cu care putea să lămurească totul.

Cu un gest rapid, îşi ridică mîneca. Televizofonul nu era pe braţ. Privi mai atent. Se vedeau parcă urmele lui. Dar poate că erau urmele unui simplu ceasornic. Cine ar fi 'putut-o spune ? Se crezuse atît de aproape de liman şi acum era la fel de nedumerit ca înainte.

Un vînt se stîrni brusc dinspre apus, ridicînd nori de nisip fin.

- Apă, unde putea găsi puţină apă în această uscăciune?

În depărtare văzu trecînd siluetele elegante ale unor dromaderi. Poate că acolo era o cale de caravane. Porni la drum, hotărît să nu se oprească înainte de a ajunge la o sursă de apă.

încălţămintea i se afunda adînc în nisipul fin al pustiei, dar frămîntarea care îl copleşea îl făcea să uite de eforturile fizice.

Pînă de curînd se simţise atît de puternic, atît de sigur de el şi acum... Avea oare să devină din nou robul îndoielii, o epavă pe oceanul agitat al neliniştii... o reptilă?

Tîmplele îi zvîcneau.

Cu un suprem efort de voinţă, încercă să adune laolaltă faptele de care era sigur şi să le judece în mod lucid. Faţă în faţă, de neîmpăcat, se ridicau două grupuri de imagini, care se contraziceau : pe de o parte tot ceea ce trăise sau i se părea că trăise de la deşteptarea din somnul terapie, iar pe de altă parte - acest deşert saharian. Sau una, sau alta erau o amăgire.

Şi gîndurile îl hărţuiau fără încetare...

Să fi fost „Sahara" aceasta un coşmar sau, poate, o nălucire datorată unui şoc suferit în timpul accidentului ? Atunci totul ar fi fost limpede... Dar prea aveau toate obiectele contururi clare, prea se desfăşurau toate într-o înlănţuire perfectă şi logică de cînd se trezise din leşin printre barhane. Atunci nu mai rămînea decît să fie aceasta realitatea, şi restul... Şi-ar fi dat bucuros viaţa să nu fie aşa. Să nu fie aşa... Gemea aproape de deznădejde. Şi în gîndurile lui se confundau preocuparea pentru viaţa sa şi pentru destinul omenirii!

Mereu alte urcuşuri pe culmile barhanelor şi alte coborîşuri în văile cu tufe scunde şi pe jumătate uscate.

îşi simţea gîtul din ce în ce mai uscat. înainta din ce în ce mai anevoios, covîrşit de o oboseală cumplită. Respira cu greu aerul sufocant, amestecat cu pulberea fină a pustiului.

De cîteva ori i se 'păru că izbăvirea este aproape. În faţa lui, la vreo cîteva sute de metri, îi apărură grupuri de palmieri, care se oglindeau în apele unui lac, fîntîni la

care se adăpau animale, turme de antilope graţioase gonind prin savană. Dar cînd venea mai aproape, totul dispărea. Simple fenomene de fata morgana, atît de obişnuite în deşerturi.

Şi Tăun continua să rătăcească, asemenea unui om beat, prin lumea încinsă a valurilor galben-roşcate. Şi deşi setea devenise acum cumplită, nu căuta numai apă. Aşa cum îi era sete să bea, aşa îi era sete să ştie.

- Sahara sau Sahariana ? Această întrebare îl frămînta fără încetare, obsedant.

Păşea clătinîndu-se. Trupul i se lăsa cînd pe un picior, cînd pe celălalt, iar braţele se bălăbăneau de-a lungul corpului. Muştele îl înţepau tot mai des pe obraz, iar el se simţea prea vlăguit ca să le alunge.

- Să afle, să afle unde este!

Acesta era singurul gînd care mai rătăcea prin mintea lui chinuită. Dar şi el începu să se şteargă, treptat, ca ros de şmirghelul lin al nisipului purtat de vînt.

O linişte stranie începu să-l învăluie. Din depărtări îi răsunau acum în minte versurile lui Puşkin :

„Singur, în pustie,
Prin nisipuri roşii şi fierbinţi..."

Numai repetarea lor mai stăruia în mintea-i goală.

Deodată se opri în loc, uimit, fără să înţeleagă.

- Capul de cal! Capul de cal! Unde îl mai zărise ? îşi aminti. Era stînca de unde pornise. Nu încăpea nici o îndoială.

Făcu un ultim efort ca să înţeleagă. De-ar muri după ce va fi aflat adevărul...

Dar obiectul argintiu care sclipea pe nisip era oare tot o nălucire? Se tîrî spre el. îl pipăi. Îl strînse în mînă.

- Televizofonul! Televizofonul!

Televizofonul era aici. Deci Sahariana...

îl mîngîie ca pe o fiinţă dragă. îl strînse la piept ca pe un talisman. Era mărturia indiscutabilă a realităţii vieţii pe care o trăise în ultimul an, a lumii noi pe care oamenii o făuriseră. O bucurie imensă îi cuprinse sufletul.

Umanitatea ajunsese deci într-adevăr pe acea culme înaltă a realizării individului, a desăvîrşirii societăţii.

Niciodată nu-i fusese atît de drag acest aparat, niciodată nu îi apăruse atît de frumos ca acum, cînd regăsea prin el o lume întreagă. Orice s-ar fi întîmplat de acum înainte, ştia că societatea veacului al XXI-lea, aşa cum o cunoscuse, există şi va dăinui.

Capitolul 31
RACHETA DE SALVARE

Grigore forma tocmai indicativul televizofonic al profesorului Gro- mov, cînd simţi că cineva îl bate pe umăr. Se întoarse şi îl recunoscu pe Iuk. Se apropiase de el, împreună cu încă un bărbat. Ceva mai încolo era un vehicul aerian, care aterizase fără nici un zgomot.

- Grigore, Grigore! Am avut mari emoţii cu tine, fură primele cuvinte ale lui Iuk. Şi continuă : Cînd am fost înştiinţaţi de la aerodrom că te-ai urcat într-o rachetă prototip, în curs de experimentare, ne-am speriat cu toţii. Am pornit împreună cu Andrew, de la serviciul de control al aerodromului - arătă spre însoţitorul său -, în prima rachetă care a plecat în căutarea ta.

Se îmbrăţişară. Tăun strînse mîna Lui Andrew, iar acesta îi dădu să bea un lichid rece, răcoritor. După ce sorbi tot conţinutul vasului, Grigore întrebă, continuînd să gîfîie :

- Dar Geo Paseta, însoţitorul meu din navă ? Ce s-o fi întîm- plat cu el ? Nu cumva e rănit ?

De data aceasta îi răspunse Andrew :

- Nici o grijă. E bine, sănătos. Paraşuta l-a dus la vreo zece kilometri de aici. Acum un sfert de ceas, posturile de radiotelevisiune au anunţat că a ajuns la Benghazi.

Tăun privi din nou în jur. Deşertul '- Sahara- - era totuşi acolo. Nu pieriseră o dată cu ivirea salvatorilor săi.

- Explică-mi, Iuk, unde sînt. Ce caută deşertul în Sahariana ? Nu pricep nimic...

Profesorul de tehnofizic'ă izbucni într-un hohot de rîs, care nu se mai sfîrşea. Abia reuşi să îngîne:

- Auzi întrebare! E rezervaţia, Grigore, rezervaţia. „Mica Sahară", cum îi spunem noi. Era cît p-aci să fii primul om sfîşiat de fiare sălbatice în secolul al XXI-lea.

Tăun îl privi mult timp fără să priceapă.

Rezervaţia, rezervaţia, rezervaţia...

Cuvîntul îi răsuna în cap ca repetat de un ecou fără sfîrşit.

Şi apoi, deodată, rîsul izbucni şi din el, ca un torent, izgonind durerile şi temerile, limpezind dintr-o dată totul.

Zburau acum spre departamentul Benghazi, în regiunea Cirncnaicei nord-africane. Vorbea Iuk.

- ...îţi înţeleg nedumerirea. Mă miră numai că la El-Solohu n-ai auzit niciodată vorbindu-se despre rezervaţia de pustiu, unde se conservă cu atîta grijă, ca o amintire a trecutului, un colţ al deşertului de altădată.

Realizarea acestui muzeu viu n-a fost deloc uşoară. Trebuia împiedicată pătrunderea norilor deasupra zonei rezervaţiei, stîrnite în mod artificial vînturi uscate, asigurată păstrarea florei şi faunei specifice şi, înainte de toate, trebuia contracarată influenţa regiunilor înconjurătoare, a căror climă nu seamănă, precum ştii, cîtuşi de puţin cu a unui pustiu. Pe de altă parte, era necesar ca insula de nisip fierbinte să nu influenţeze în mod defavorabil zonele limitrofe. În calea vînturilor purtătoare de nisip ale acestui deşert miniatural, au fost ridicate diguri înalte, iar insectele dăunătoare se lovesc, la limitele ei, de perdele radiante, prin care nu pot trece.

- Interesant, Iuk, foarte interesant. Dar spune-mi cum se explică faptul că, încercînd să ajung la o oază, am revenit în acelaşi loc de unde am pornit, deşi sînt încredinţat că am păşit drept înainte şi nu m-am abătut nici o clipă spre stînga sau spre dreapta ?

- Fenomenul este simplu, observă Iuk. În întuneric şi în locuri lipsite de puncte de reper, mergînd multă vreme în ceea ce ţi se pare a fi o linie dreaptă, faci de fapt un ocol, în cerc, în sensul opus acelor unui ceasornic, de la dreapta spre stînga. Lucrul se datoreşte asimetriei ¡ponderale a corpului omenesc. Ficatul e de vină, după cum tot datorită lui sîntem dreptaci.

Acum Tăun se simţea din nou stăpîn pe sine.

Uitînd de frămîntările prin care trecuse, se întreba cum de putuse să se îndoiască de realitatea epocii şi lumii în care îşi trăia cea de-a doua existenţă. Avea acum din nou dreptul să zîmbească, să se bucure de viaţa pe care şi-o cucerise.

El lăsă cu dinadinsul să-i lunece în gînd imaginea Ilonei. Era dureros să ştie că a pierdut-o, că i-ar fi putut lumina fericirea pe care începuse s-o trăiască, că nu ştiuse s-o păstreze. Lăsă cu dinadinsul să-l stăpînească gîndul dureros al pierderii iremediabile. Şi, alături de chipul Ilonei, se ivi imaginea Roxanei. Ilona. Roxana. Dragoste! Dragoste!

Oare se poate sfîrşi dragostea cu un om! Oare nu începe ea cu fiecare om care-şi găseşte loc în sufletul tău ?

Dragoste... Iubire...

Nu, iubirea nu poate să moară. Ea reînvie veşnic.

Racheta se opri pentru cîteva minute la Benghazi, şi Iuk coborî. Apoi Tăun porni mai departe, deasupra valurilor albastre ale Meditera- nei. Curînd, pe oglinda apei, apărură, ca nişte pete verzi, insulele pitoreşti ale arhipelagului grecesc.

Şi cu cît se apropia mai mult de plaiurile natale, simţea cum tulburarea îl gîtuia.

Rînd pe rînd, rămăseseră în urmă peninsula „celor trei degete" - cum îi plăcea lui în copilărie să numească Thesalika - apoi fluviul Mariţa, munţii Balcani...

Şi iată Dunărea!

Visase de mult să o revadă, ca pe un prieten drag. îşi scurgea lin apele printre malurile înverzite. în minte îi răsuna minunatul cîntec al „Ciocîrliei". Apoi alte cîntece şi iarăşi altele.

O pată pestriţă se ivise. Creştea repede. Erau Bucureştii. Gri- gore Tăun privi prin lunetă şi, cînd deosebi primele blocuri de locuinţe profilîndu-se în mijlocul zonelor înverzite, se simţi iarăşi tî- năr, tînăr cu adevărat. Fremăta de nădejde, de doruri.

Racheta începu să coboare rapid spre oraşul în care avea să se ţină Congresul internaţional pentru transformarea climei regiunilor polare, unde avea să se întîlnească cu tinereţea lui şi să-şi cucerească definitiv viitorul.

Cînd ieşi în pragul uşii aeronavei şi puse piciorul pe prima treaptă el văzu oameni, mulţi oameni zîmbitori, care făceau semne pline de prietenie, de dragoste. Părea că recunoaşte sute de figuri. Dar pe cine întîmpinau aceşti oameni ? Făcu pînă şi gestul mecanic de a se întoarce şi a căuta să descopere pe cel aşteptat. Trecură cîteva clipe pînă să se dumirească.

Oamenii aceia veniseră cu toţii să-l salute, să salute sosirea lui. Îl sărbătoreau ca pe un erou al ştiinţei pornit de pe meleagurile acestea, ca pe eroul lor.

Şi Grigore Tăun se simţi copleşit de sentimentul minunat pe cara oamenii îl numesc fericire.

SFÂRŞIT